

LA NISSAGA DELS KIES

Del segle xvii al xx

Josep Fàbregas Roig, Ginés Puente Pérez
i Judit Vidal Bonavila

La nissaga dels Kies: del segle xvii al xx

Josep Fàbregas Roig, Ginés Puente Pérez
i Judit Vidal Bonavila

Tarragona, Vila-seca, 2024

PUBLICACIONS DE LA UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI
Av. Catalunya, 35 · 43002 Tarragona
Tel. 977 558 474 · publicacions@urv.cat
www.publicacions.urv.cat

AGRUPACIÓ CULTURAL DE VILA-SECA
Secció de Lletres
C/ de Tarragona, 7
43480 Vila-seca

1a edició: abril de 2024
ISBN URV (paper): 978-84-1365-145-3
ISBN URV (PDF): 978-84-1365-146-0
ISBN Agrupació Cultural Vila-seca: 978-84-09-59807-6

DOI: 10.17345/9788413651453
Dipòsit legal: T 232-2024

Cita el llibre.

Consulta el llibre a la nostra web.

Llibre sota una llicència Creative Commons BY-NC-SA.

Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili és membre de la Unión de Editoriales Universitarias Españolas i de la Xarxa Vives, fet que garanteix la difusió i comercialització de les seves publicacions a nivell nacional i internacional.

CONTINGUTS

PRESENTACIÓ, <i>per Josep Poblet i Tous</i>	7
PRÒLEG, <i>per Antoni Jordà Fernández</i>	11
PREFACI	15
1. El context internacional durant el segle XVII	19
2. Joan Kies, el cap de la nissaga	23
2.1 Joan Kies a Catalunya: context polític i econòmic.....	23
2.2 Joan Kies, cònsol d’Holanda, comerciant a Barcelona	28
2.3 Maria Àngela Sala, esposa de Joan Kies	32
2.4 Joan Kies al Camp de Tarragona	36
2.4.1 Assumptes de negocis.....	36
2.4.2 Adquisició del castell	45
2.5 Adscripció política i recessió	47
2.6 Declivi i desaparició dels fundadors de la nissaga.....	57
2.6.1 Desinversions	57
2.6.2 Testament de Joan Kies	59
2.6.3 Testament de Maria Àngela Sala.....	61
2.6.4 Colofó a l’activitat de Joan Kies.....	63
2.7 Concurs de creditors: punt i final.....	64
3. Els Kies del segle XVIII.....	69
3.1 Francesc Kies Sala, sacerdot jesuïta	70
3.2 Maria Isabel Kies Sala	70
3.2.1 Matrimoni entre Maria Isabel Kies i Ramon de Rosselló	70
3.2.2 Ramon de Rosselló: últimes voluntats	73
3.2.3 Maria Isabel Kies, resident a Lleida	76
3.2.4 Plet entre Maria de Rosselló Kies i Raimunda i Joan Kies Guasch ..	77
3.3 Antoni Kies Sala i Raimunda Guasch	80

3.3.1 Aspectes familiars	80
3.3.2 Qüestions econòmiques.	81
3.3.3 Testaments d'Antoni Kies i Raimunda Guasch.	85
3.3.4 La família de Francesc Mas i Raimunda Kies Guasch	86
3.3.5 La família de Fèlix Bertran i Rosa Kies Guasch	89
3.4 Joan Kies Guasch	96
3.4.1 Aspectes familiars i patrimonials	96
3.4.1 Donació a Margarida Serenyana.	101
3.4.2 Reclamacions per deutes	105
3.5 Ignasi Kies Guasch, el darrer hereu del segle XVIII	123
3.5.1 Matrimoni amb Margarida Serenyana.	126
3.5.2 Disminució de patrimoni	127
3.5.3 Matrimoni d'Ignasi Kies amb Rosa Gatell.	135
3.5.4 Capbreu de 1806.	136
3.5.5 Darrers anys d'Ignasi Kies	138
4. Els Kies del segle XIX	143
4.1 Els descendents d'Ignasi Kies i Margarida Serenyana	143
4.1.1 Maria Kies Serenyana.	143
4.1.2 Salvador Kies Serenyana	147
4.1.3 Antoni Kies Serenyana.	149
4.2 Josep Ramon Kies Serenyana	150
4.2.1 Matrimoni Josep Ramon Kies – Isabel Pons.	150
4.2.2 Matrimoni entre Josep Ramon Kies i Josepa Salesas.	151
4.2.3 Litigi entre Ignasi Kies i els marmessors de Rosa Chicheri.	153
4.3 Antoni Kies Muñoz, l'últim propietari del castell	164
4.3.1 Procés per l'herència	168
4.3.2 Testaments d'Antoni Kies Muñoz	172
4.3.3 Venda del castell	176
5. La nissaga al segle XX	181
5.1 Josep Kies Álvarez	181
5.2 Joan Kies Álvarez	186
5.3 Maria del Carme Kies Álvarez	188
5.4 Antoni Kies Álvarez	192
CONCLUSIONS	195
FONS DOCUMENTALS, BIBLIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA WEB	201
ANNEXOS	219

PRESENTACIÓ

Josep Poblet Tous

President del Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili
Alcalde estat de Vila-seca (1993-2019)

Aquest llibre que teniu a les mans ens parla dels Kies i constitueix una bona aportació al coneixement d'aquesta nissaga familiar d'origen holandès, assentada a Catalunya d'ençà l'últim terç del segle XVII, que fins ara no disposava de cap treball exhaustiu i rigorós com aquest. A més a més, per als lectors del Camp de Tarragona, i especialment per als de Vila-seca, un altre element d'interès el constitueixen els més de dos-cents anys que foren veïns, propietaris agrícoles i senyors del castell fundat pels Olzina al segle XII. Precisament aquest castell esdevé casa pairal de la família Kies a Catalunya, que al maig de 1685 la compra Joan Kies, fundador de l'estirp, a Josep Vidiella (segons notícia recent dels autors del llibre) i es convertirà en el que serà l'eix central de l'activitat d'aquest diplomàtic i comerciant al Camp de Tarragona i a Barcelona.

Els autors ens faciliten un coneixement detallat del gruix de les seves actuacions i podem comprovar com el projecte comercial es mou en paral·lel al creixement de la seva família. També constatem que la seva intensa presència a Vila-seca, a més de les múltiples transaccions econòmiques fetes des del castell, situaran la nostra població al centre de la producció agrària, el comerç del vi i de l'aiguardent, el tràfic marítim, la política europea i les determinacions d'una Catalunya encara sobirana.

És molt probable que els Kies vinguessin a Catalunya per subministrar-se el licor que França els negava i que els Països Baixos necessitaven. En aquest sentit, l'arribada de Joan Kies en missió diplomàtica acabà convertint-se en una missió comercial de gran abast en què Vila-seca i diversos municipis del Camp com la

Canonja, Reus, Riudoms, Vilallonga del Camp, Alcover, Vinyols i els Arcs, etc. esdevindrien protagonistes essencials en les seves produccions vinícoles i les seves derivacions comercials.

El llibre ens fa recórrer part del segle XVII i els segles XVIII i XIX en un context europeu molt diferent de l'actual. Per interpretar adequadament aquest context històric, cal tenir present que els paràmetres socials, culturals, econòmics i estratègics són diversos i canviants, però sobretot molt distints dels d'ara. D'aquí ve que la bona feina feta pel doctor Josep Fàbregas Roig i els també doctors Ginés Puente Pérez i Judit Vidal Bonavila ens posa a l'abast un instrument molt oportú per connectar Vila-seca i, naturalment, tots els municipis del Camp i de les Terres de l'Ebre en què tingueren relacions els Kies, amb Barcelona —lloc on originàriament exercia de cònsol dels Països Baixos el primer Kies— i Europa. A través d'aquesta proximitat descobrirem que la casa on tenien radicada la seva societat mercantil els Kies, els Boixadors i els Jager —també holandesos aquests darrers— era ni més ni menys la casa, en ruïnes avui, situada entre els carrers de Bonaire i del Joc de la Pilota, en el recuperat jaciment del Born i que, amb indicacions específiques, feu destruir Felip V just començar el setge de Barcelona del 1714. El lector es preguntarà potser la causa d'això. I la resposta no és altra que aquests nobles comerciants són contraris a la dinastia borbònica i simpatitzants de la causa austriacista en la decisió de quina casa reial europea hauria d'heretar el domini sobre els diferents estats de la monarquia hispànica un cop mort el rei Carles II (d'Àustria) sense descendència.

Per tant, la Guerra de Successió com a rerefons i l'enorme complexitat que entranya l'Edat Moderna europea les veurem reflectides en les transaccions econòmiques, els tractats comercials, els litigis polítics, les confrontacions del poder establert i altres instruments propis d'aquell temps en tot allò que els nostres protagonistes van fent en el període històric principal que abasta el llibre. Aquesta publicació, tot i el seu perfil d'història local, s'enfila en un univers molt més ampli que ens farà adonar de la importància que en el futur tindran els esdeveniments que es produeixen en aquesta època, el mateix esdevenir de la nissaga Kies i la mutilació total de les llibertats socials, culturals, lingüístiques, polítiques, jurídiques i econòmiques de Catalunya, que ja no aixecaran el cap fins a la meitat del segle XIX amb la Renaixença i a començaments del XX, amb la Mancomunitat. Per això és un bon exercici comprovar a través d'aquestes pàgines com, malgrat les dificultats, es van trobant els codis que ajuden a desxifrar els comportaments humans que fan possible que l'audàcia sigui sinònim d'esperit de superació.

Aquest llibre constituirà un nou volum de la col·lecció de monografies locals, obra magna de la Secció de Lletres de l'Agrupació Cultural de Vila-seca, i ha de ser

estímul per a nous investigadors que vulguin aprofundir en aquest període històric o en d'altres a partir dels treballs existents que són una base sòlida i fonamental per conèixer qui som, d'on venim i posar llum al camí cap on anem.

Abans d'acabar, no puc estar-me de manifestar que escrivint aquestes ratlles em ve a la memòria la invitació especial que feu a la població de Vila-seca el Dr. Xavier Trias, aleshores alcalde de Barcelona, amb motiu de ser el pregoner de la nostra festa major d'hivern en honor a sant Antoni al gener de 2013. Co-neixedor de la relació entre els Kies de Vila-seca i els Boixadors de Barcelona, va distingir la nostra ciutat convidant-la a una recepció oficial al setembre del mateix any en el marc dels actes d'inauguració del recuperat Born Centre Cultural i de la commemoració del tercer centenari del darrer contraatac de les forces catalanes contra l'exèrcit borbònic. Aquella delegació, que vaig tenir l'honor d'encapçalar, va ser rebuda al Museu d'Història de Catalunya i complimentada per les autoritats barcelonines, de manera que s'afermava aquest vincle que, entre d'altres, uneix Vila-seca amb la capital del nostre país.

Per finalitzar vull deixar constància de les moltes converses que en els darrers anys he tingut amb molts historiadors, investigadors i interessats en aquesta temàtica que avui tractem, alguns dels quals, com l'arquitecte Josep Llop Tous, s'hi han apropiat de valent des de diverses perspectives, i amb d'altres, com l'equip que ha fet possible aquest projecte que ara veu la llum. Per això felicito entusiastament els autors, molt en especial el professor Fàbregas, pel seu permanent interès, tan-tes vegades conegut i compartit, i els seus col·laboradors Puente i Vidal. També és molt important la feina feta pel Servei de Publicacions de la Universitat Rovira i Virgili i els seus responsables, l'impuls promotor indispensable de la Secció de Lletres de l'Agrupació Cultural de Vila-seca, de tots els seus membres i de la seva presidenta, Montse Garriga, experta en arxivística, al capdavant. A tots, el meu reconeixement des de l'amistat.

PRÒLEG

Antoni Jordà Fernández

Catedràtic d'Història del Dret i de les Institucions
Universitat Rovira i Virgili

Prologar un llibre és en certa manera escriure sobre una tema que no has investigat directament, però que t'hauria agradat fer-ho. Sigui per aquest motiu, sigui per l'estima intel·lectual vers els autors, no he pogut negar-me, ans al contrari, a prologar l'obra dels professors universitaris Josep Fàbregas, Ginés Puente i Judit Vidal.

Què hi trobarà, el lector, en aquest llibre?

Ras i curt, un estudi aprofundit sobre un home de negocis holandès de religió catòlica, Joan Kies, instal·lat a Catalunya a mitjan segle XVII. S'establí inicialment a Barcelona, aprofitant els vents econòmicament favorables per al comerç internacional que va provocar el tractat de pau de Münster (1648) entre l'Imperi Espanyol, França i les Províncies Unides.

Kies va prosperar de forma ràpida tant en els negocis com en la vida social del moment. En la part econòmica, va formar societat mercantil amb un altre holandès, Arnold de Jager, amb la qual cosa amplià de forma notable les seves activitats: al comerç internacional i colonial hi afegiren la compra de cases i finques, com també la participació en almadraves, en arrendaments d'impostos de la Generalitat i en els proveïments necessaris per a l'exèrcit de la Corona. En l'àmbit social, Kies va contraure matrimoni amb Àngela Sala, neta de Joan Pere Fontanel·la, jurista de gran prestigi que fou també conseller en cap de la ciutat de Barcelona l'any 1640. Aquesta relació i els seus negocis li van permetre obtenir el privilegi de

cavaller a finals del segle XVII. Val a dir que a causa d'aquesta posició econòmica i social fou també cònsol i ambaixador dels Estats Generals holandesos.

A finals del segle XVII, l'embranchida econòmica de Catalunya va ser molt notable, en especial en el comerç de l'aiguardent, que es produïa al Camp de Tarragona i s'exportava pel port de Salou. Kies ho copsà ben aviat i, a més de crear un sòlid teixit de relacions comercials amb pagesos viticultors, va decidir invertir en adquisicions de finques emblemàtiques del territori, com Mascalbó i molt especialment el castell de Vila-seca, que acabaria convertint-se en la veritable casa pairal dels Kies durant els segles posteriors, fins que fou venuda en acabar el segle XIX.

Dissortadament, els anys finals de l'activitat econòmica de Kies i Jager van ser molt complicats i abocarien a la fallida la seva societat mercantil l'any 1703.

Què va succeir?

L'explicació detallada i minuciosa dels motius de la fallida és un dels grans mèrits d'aquest llibre. Recordem ara, simplement com a avançament del que es descriu en el treball, dos motius principals.

Per una part, els retards de la Corona a fer efectius a Kies i Jager els pagaments pendents pels assentaments de material i queviures efectuats a l'Exèrcit a finals del segle XVII: la Corona liquidaria els deutes el 1723, gairebé més de trenta anys després de la data prevista inicialment. Aquest fet implicaria una manca de liquiditat per fer front als creditors, cosa que acabaria forçant la fallida i la liquidació de la companyia mercantil dels holandesos. Els autors del llibre suggereixen que el retard en els pagaments per part de la Corona no fou accidental, ans al contrari: hom podria sospitar que fou intencionat a causa que Kies i Jager van ser declaradament austriacistes davant la nova monarquia borbònica instal·lada a la Corona espanyola des del 1700.

Per altra part, en iniciar-se el regnat de Felip V, Anglaterra, Àustria i Holanda van acordar la Gran Aliança contra els Borbons. Felip V, com a represàlia, ordenà l'embargament de bens i l'expulsió dels comerciants anglesos i holandesos. Kies va romandre detingut temporalment a Tarragona i Jager fou inicialment expulsat el 1702, fet que originaria un important plet davant el Tribunal de Contrafaccions de Catalunya, en el qual la Generalitat de Catalunya i el Consell de Cent de Barcelona van aconseguir suspendre i finalment deixar sense efecte aquesta mesura de la Corona.

Però el mal ja estava fet. La fallida donà pas a un concurs de creditors, iniciat amb diverses concòrdies (1703, 1705), que obriren el camí dels embargaments i

subhastes dels bens mobles i immobles per intentar liquidar parcialment els deutes pendents, que eren importantíssims. Els procediments judicials van finalitzar el 1743, quan feia anys que tant Kies (1708) com Jager (1710) havien mort.

Val a dir que, finalitzat el concurs de creditors, el patrimoni familiar immobiliari es va mantenir amb certa consistència. Els descendents de Kies van abandonar els negocis mercantils, però alguns d'ells comprarien finques i cases. Un estudi acurat del tema, que és el que fan els autors, ens mostra les vicissituds personals, econòmiques i socials de les diverses branques familiars dels Kies, i ens indica que una dificultosa administració de les propietats junt amb operacions econòmiques molts agosarades o mal aconsellades van abocar a la progressiva disminució del patrimoni durant el segle XVIII i part del segle XIX. Alguns dels hereus seguiren camins professionals molt allunyats de la hisenda familiar: militars, funcionaris, polítics, etc., i la venda al comte de Sicart (1899) del castell i la finca dels Kies, ubicats a Vila-seca, palesava clarament el final d'una època.

Aquest llibre té també la seva història. Des de fa més de deu anys, el Dr. Josep Fàbregas Roig havia publicat diversos articles sobre Joan Kies i les seves activitats. Ara, en estreta col·laboració amb el Dr. Ginés Puente i la Dra. Judit Vidal, han ampliat la perspectiva de la recerca completant-la en dos aspectes essencials i poc o gens coneguts: l'anàlisi del concurs de creditors de la societat Kies-Jager i l'aportació d'una informació molt completa de la nissaga, que arriba fins el segle XX. Per a fer-ho, s'han revisat centenars de documents en nombrosos arxius i biblioteques. La lectura del llibre ens aporta no solament un millor coneixement de Joan Kies, els seus negocis i el seu descendents, sinó també un exemple pràctic i real de com s'aplicava el dret català tant en el món dels negocis (compravendes, embargaments, hipoteques, subhastes, arrendaments, censals, etc.) com en la vida personal i familiar (contractes matrimonials, testaments, herències). Advocats, procuradors, jutges, plets, sentències, etc. sovintegen en les pàgines del llibre per mostrar-nos que el dret i les lleis eren discutibles i interpretables.

L'aportació d'aquest llibre és molt meritòria, tant per la metodologia emprada en la recerca de les fonts documentals com en el desenvolupament i les conclusions assolides. Amb el treball dels seus autors no solament coneixem més i millor una època destacada de la història i l'economia de la Catalunya de finals del segle XVII i part del segle XVIII, sinó que també ens podem endinsar en la trajectòria personal i familiar de la nissaga fundada per Joan Kies. Aquest hàbil emprenedor en el món dels negocis, tanmateix, no va poder copsar a temps que el canvi dinàstic espanyol del segle XVIII era també un canvi en les relacions econòmiques i comercials de l'Europa vuitcentista.

PREFACI

Josep Fàbregas Roig¹

Ginés Puente Pérez²

Judit Vidal Bonavila³

L'objectiu d'aquest llibre és donar a conèixer les activitats de Joan Kies i dels seus descendents al Camp de Tarragona, concretament a Vila-seca, des que hi van arribar fins que al segle xx van abandonar la seva residència i van emprendre camins diversos.

Durant els segles xviii i xix, el castell de Vila-seca va ser el domicili de referència dels Kies, els quals van emparentar amb persones notables del territori, amb la qual cosa es van convertir en una família prou important per ser estudiada.

L'interès d'aquest comerciant d'origen holandès es deu a la gran influència que va tenir en la societat de la seva època. El context històric en què li va tocar viure va fer que intervingués en una gran varietat d'afers, tant econòmics com polítics i militars, cosa que justifica la diversitat d'historiadors que s'han ocupat de la seva persona. Pere Molas, Albert García Espuche, Antonio Espino, Benet Oliva, Isabel Lobato i d'altres l'han estudiat, tot i que en general s'han centrat en les seves activitats a Barcelona. Malgrat que ell va desaparèixer a l'inici del segle xviii, l'interès per conèixer què va passar amb els seus descendents ens ha portat a traslladar la recerca al Camp de Tarragona.

1 Professor de la Universitat Rovira i Virgili.

2 Contracte Postdoctoral CIAPOS2022 situat dins del Grup d'Història Social Comparada de la UJI i del projecte de recerca «Historia transnacional del anarquismo: los anarquistas españoles y sus redes en América (1890-1940)» (UJI-22I604.01/1).

3 URV-UOC. Projecte «Agents i institucions a la xarxa catalana del Mediterrani (s. xvi-xviii)», (PID2021-126340NB-I00).

L'origen d'aquesta publicació l'hem de situar en l'any 2014, quan la revista *Estudis d'Història Agrària* va publicar un article sobre Joan Kies, el cap de la nissaga, en el moment en què arribava a les terres tarragonines. Era un treball modest, però va servir per començar a estirar un fil que ens ha portat fins al final d'aquest recull documental. El segon pas es va donar a finals de 2015, amb l'estudi de la fallida de l'empresa de Kies i Jager, presentat a la Facultat de Geografia i Història de la UNED, a Madrid, al seminari *Comercio, ejército y finanzas en una época en transición (siglos XVII-XVIII)*. L'any següent, en el primer número de la revista *Emprius*, del Centre d'Estudis Maria Elena Maseras de Vila-seca, hi havia un treball sobre Maria Àngela Sala, l'esposa de Joan Kies. El 2019, amb motiu del VIII Congrés d'Història Moderna de Catalunya: «Catalunya i el Mediterrani», es va presentar la ponència «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», en la qual es feia un seguiment de les activitats que havia dut a terme la família al nostre territori fins a finals del segle XVIII. Finalment, l'últim lliurament va tenir lloc amb motiu de les *Jornades Història, Societat i activitat al Camp de Tarragona a l'Edat Moderna i Contemporània*, celebrades al Centre de Lectura de Reus, on es va fer una síntesi de la relació dels Kies amb aquesta ciutat.

Paral·lelament, continuava el buidatge de documentació procedent majoritàriament de fonts arxivístiques, algunes força utilitzades, com és el cas dels llibres sacramentals corresponents a les parròquies d'Alcover, la Secuita-el Codony, Reus, Tarragona, Valls, Vila-seca i, pel que fa a les Terres de l'Ebre, les de la catedral de Tortosa i de la parròquia de l'Ametlla de Mar, compresos entre els segles XVIII i XX. Moltes altres són inèdites, com ara protocols notariaus (testaments, capítols matrimonials, èpoques, poders, donacions), correspondència familiar i, per a l'època contemporània, premsa històrica. Les dades econòmiques referides a assentaments comptables o escriptures de compravenda les hem convertit en taules, per facilitar-ne la comprensió. També hem d'advertir que les signatures autògrafes dels diversos Kies s'han obtingut dels protocols notariaus consultats en els diversos arxius i de la correspondència de la Biblioteca de Catalunya.

Els documents procedeixen de l'Archivo del Congreso de los Diputados, de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp, l'Arxiu Comarcal del Baix Camp, l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre, l'Arxiu de la Corona d'Aragó, l'Arxiu General Històric de la Universitat de Barcelona, l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona, l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, l'Arxiu Històric de Tarragona, l'Arxiu de l'Institut Martí i Franquès, l'Arxiu Municipal d'Alcover, l'Arxiu Municipal de Vila-seca, l'Arxiu de la Universitat Rovira i Virgili, la Biblioteca de Catalunya, la Biblioteca del Centre de Lectura de Reus, la Biblioteca-Hemeroteca Municipal de Tarragona i el Centro Documental de la Memoria Histórica.

Tota aquesta recerca s'ha completat amb una abundant i solvent bibliografia i, per conèixer els Kies actuals, amb èxit divers, s'ha contactat amb alguns dels descendents, als quals hem entrevistat. Per assolir els nostres objectius hem tingut l'ajuda de nombroses persones i institucions, a les quals cal agrair que els hàgim aconseguit. Han estat molt atents Josep M. Pallisé, tècnic de l'Arxiu Comarcal de Valls; Isabel Companys i Laia Esquius, de l'Arxiu Històric de Tarragona; Jordi Satorra, director de l'Institut Antoni de Martí i Franquès de Tarragona; Ivana Aylagas, de l'Arxiu Municipal de Vila-seca; tècnics de l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona, de l'Arxiu de la Corona d'Aragó i de l'Arxiu Comarcal de les Terres de l'Ebre, i bibliotecàries del Centre de Lectura de Reus. Als membres de la Secció de Lletres de l'Agrupació Cultural de Vila-seca, especialment a Montse Garriga i David Melero, per l'interès que han mostrat perquè aquest volum vegi la llum. També a l'Ajuntament de Vila-seca, al seu alcalde, Pere Segura, i a la regidora de Cultura, Manuela Moya.

El nostre reconeixement a la Dra. Montserrat Sanmartí, companya a la Universitat Rovira i Virgili, per facilitar-nos documentació dels Franquès d'Altafulla. Igualment a Maria Jesús Ortoneda Tomàs, a Agustí i Margarida Fort Castellnou i a Blanca Civit Sardà, que em va posar en contacte amb els seus familiars de l'Ametlla de Mar i de Reus, descendents dels Kies, que s'han brindat a compartir records i imatges dels seus avantpassats. Blanca, curiosament des d'Holanda, va ser qui em va obrir la primera porta per arribar als Kies contemporanis.

Hem d'esmentar la generositat de l'advocat i historiador Josep Ramon Buera, qui, sense dubtar, ha posat al nostre abast una àmplia informació que ha trobat als arxius de les Terres de l'Ebre, tant al Diocesà de Tortosa com al Comarcal del Baix Ebre, que ens ha permès aproximar-nos a la biografia dels últims Kies. Igualment a la família Figueras.

Finalment, agraïm a Josep Poblet —actual president del Consell Social de la Universitat Rovira i Virgili— i al Dr. Antoni Jordà —catedràtic d'Història del Dret a la mateixa universitat— el suport rebut. A Josep Poblet, historiador, per acceptar ser autor de la presentació i perquè des d'un principi —quan encara era alcalde de Vila-seca— va creure en el projecte. Al professor Antoni Jordà, un referent de la historiografia del segle XVIII i actualment vinculat a l'àmbit jurídic, per acceptar prologar aquesta publicació i per les acurades i encertades observacions realitzades al text.

Hem d'advertir que, malgrat la gran quantitat de documentació consultada, aquest continua sent un llibre obert. La major part dels fons són notariais i, si bé podem assegurar que la part de capítols matrimonials i testaments —la més gruixuda— està tancada, hi poden haver contractes de compravenda, poders o èpoques que encara es troben en la foscor. De ben segur que algun dia, en el marc d'altres treballs d'investigació, veuran la llum.

1. EL CONTEXT INTERNACIONAL DURANT EL SEGLE XVII

El segle XVII, per a la Monarquia Hispànica, va ser una època complicada pel que fa a les transaccions comercials, a causa dels nombrosos conflictes bèl·lics. Des del regnat de Felip II (1556-1598), les relacions amb els estats del nord d'Europa —Anglaterra i Holanda— havien estat tenses; recordem l'expedició de la Gran Armada (1588) contra Anglaterra i la revolta als Països Baixos (1568-1648). Mercaders anglesos, holandesos, portuguesos i francesos controlaven el tràfic comercial. Les relacions amb Flandes eren fluides i no hi va haver cap impediment a la presència de mercaders flamencs, però els holandesos van patir les conseqüències dels conflictes amb la metròpoli i, malgrat que la Treva dels Dotze Anys (1609-1621) va permetre alguns intercanvis, posteriorment en van quedar exclosos fins a l'acabament de la Guerra dels Trenta Anys (Pau de Westfàlia, 1648).¹

Durant els regnats de Felip II, Felip III i Felip IV, els embargaments sobre propietats i mercaderies holandeses, decretats en moments de conflicte, van anar més enllà de la mera represàlia comercial; en realitat eren la resposta a una estratègia politicoeconòmica que s'adaptava a les necessitats dels monarques, segons les circumstàncies de la política exterior. Entre 1585 i 1648, a excepció de la treva esmentada, els comerciants, patrons i mariners holandesos que arribaven a la península Ibèrica van gaudir de molt pocs períodes de tranquil·litat.²

1 DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio. Los extranjeros en la vida española durante el siglo XVII y otros artículos. Sevilla: Diputación de Sevilla, 1996, p. 103-114. BRAUDEL, Fernand, «La economía del Mediterráneo del siglo XVII», a NADAL OLLER, Jordi; PAREJO BARRANCO, José A. *Mediterráneo e historia económica*. Almería: Fundación Cajamar, 2005, p. 18-35. DE VRIES, Jan. *La economía de Europa en un período de crisis (1600-1750)*. Madrid: Càtedra, 1987.

2 LÓPEZ MARTÍN, Ignacio. «Entre la guerra económica y la persuasión diplomática: el comercio mediterráneo como moneda de cambio en el conflicto hispano-neerlandés (1574-1609)», *Cahiers de la Méditerranée*, 71 (2005), p. 81-110. En relació amb les mesures proteccionistes, vegeu LÓPEZ MARTÍN, Ignacio. «Embargo and

Amb la signatura del Tractat de Münster, Felip IV es comprometia, a Europa, a donar un tracte d'igualtat als comerciants holandesos, com el que atorgava als de la resta de nacions amigues. No només van assolir aquest objectiu, sinó que en poc temps van aconseguir una posició avantatjosa en relació amb els comerciants anglesos, aleshores afectats pel conflicte hispanoanglès de 1655-1660.³

La bona sintonia aconseguida entre la Monarquia Hispànica i Holanda es va concretar, només tretze dies després de la ratificació dels acords de Münster, amb el nomenament, per part dels Estats Generals holandesos, de cònsols amb destinació a Cadis, Sevilla, Màlaga, Alacant i Sant Sebastià, que més endavant s'ampliarien a Canàries, Bilbao, Vigo i Barcelona. Aquesta decisió era una bona referència de les expectatives comercials que s'albiraven des d'Holanda,⁴ tot i que no s'ha d'oblidar l'ambient enrarit que provocaven les acusacions de realitzar activitats de contraban.⁵

En aquest marc de relacions, Cadis es va convertir en un port de referència per a les ciutats del nord d'Europa. Les companyies angleses, holandeses i sueques competien per tenir-hi accés, tant pel que significava per al comerç atlàntic com per a la zona de Llevant, ja que permetia accedir als subministraments de vi, fruites, oli d'oliva i fins i tot llana. La relació entre la ciutat gaditana i Hamburg fou molt destacada; des de 1670, aquesta localitat hanseàtica redistribuïa productes colonials, com sucre, tabac, cafè i *índigo*, així com vi, aiguardent, panses i oli, embarcats en altres ports andalusos. El 1678, Hamburg, Londres i Amsterdam eren els centres dominants en el comerç del Bàltic i essencials en la connexió amb el Mediterrani, a través del sud de la península Ibèrica.⁶ Encara que durant la se-

Protectionist Policies in late Sixteenth and early Seventeenth-Century Hispano-Dutch Relations in the Western Mediterranean», *Mediterranean Studies*, VII (1998), p. 191-219. ALLOZA APARICIO, Ángel. «Guerra económica y comercio europeo en España, 1624-1674. Las grandes represalias y la lucha contra el contrabando», *Hispania*, LXV/1, 219 (2005), p. 227-280. ISRAEL, Jonathan I. «España, los embargos españoles y la lucha por el dominio del comercio mundial, 1585-1648», *Revista de Historia Naval*, 6, núm. 23 (1988), p. 89-105.

3 ISRAEL, Jonathan I. *La república holandesa y el mundo hispánico, 1606-1661*, Madrid: Editorial Nerea, 1997, p. 337-343. Sobre les relacions hispano-holandeses, vegeu LÓPEZ-CORDÓN, M. Victoria. «Equilibrio y alianzas. Holanda en el pensamiento internacional español posterior a Westfalia», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda. Ámsterdam*, 1995, p. 81-101. HERRERO SÁNCHEZ, Manuel. «La monarquía hispánica y el Tratado de La Haya de 1673», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda. Ámsterdam*, 1995, p. 103-118. SERRANO DE HARO, Antonio. «España y la Paz de Ryswick. De la Paz de Nimega (1678) a la de Ryswick (1697)», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda. Ámsterdam*, 1995, p.119-138. SANZ AYÁN, Carmen. *Estado, monarquía y finanzas. Estudios de historia financiera en tiempos de los Austrias*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2004, p. 152.

4 HERRERO SÁNCHEZ, Manuel. *El acercamiento hispano-neerlandés*. Madrid: CSIC, 2000, p. 62,63. ISRAEL, J. *La república holandesa*, p. 344-345. SANZ AYÁN. *Estado, monarquía y finanzas*, p. 179.

5 DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio. «España ante la paz de los Pirineos». *Hispania*, 77 (1959), p. 545-573.

6 CRESPO SOLANA, Ana. «El comercio holandés y la integración de espacios económicos entre Cádiz y el Báltico en tiempos de guerra (1699-1723)». *Investigaciones de Historia Económica*, 8 (2007), p. 45-76. «Las comunidades mercantiles y el mantenimiento de los sistemas comerciales de España, Flandes y la República holandesa 1648-1750», a CRESPO SOLANA, Ana; HERRERO SÁNCHEZ, Manuel (eds.). *España y las 17 provincias unidas de*

gona meitat del segle XVII l'interès pels mercats americans i la competència amb els mercaders anglesos, juntament amb el perill barbaresc en el Mediterrani, van fomentar el comerç atlàntic, els holandesos no van renunciar a les relacions amb els ports d'Àsia Menor.⁷

los Países Bajos. Una revisión historiográfica. Córdoba: Universidad de Córdoba, 2002, p. 443-468. ECHEVARRÍA BACIGALUPE, Miguel A. «La cooperación económica hispanoholandesa, 1637-1659». *Hispania: Revista Española de Historia*, vol. 54, 187 (1994), p. 467-504. BERNAL RODRÍGUEZ, Antonio M. «Holanda y la Carrera de Indias. El sistema colonial español: De paradigma a modelo en entredicho», a CRESPO SOLANA, Ana; HERRERO SÁNCHEZ, Manuel (eds.), *España y las 17 provincias unidas de los Países Bajos. Una revisión historiográfica*, Córdoba: Universidad de Córdoba, 2002, p. 641-674.

⁷ CRESPO. «El comercio holandés y la integración de espacios económicos», p. 45-76. En relació amb el comerç atlàntic, vegeu «Comunidades mercantiles holandesas y las ciudades portuarias atlánticas: mercaderes e información (1689-1730)», [En línia] a *XIV International Economic History Congress*, Hèlsinki, 2006. Consultat el 18 d'octubre de 2015 a: <<http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers1/Crespo.pdf>>. Sobre el comerç holandès al segle XVIII, vegeu CRESPO SOLANA, Ana. *El comercio marítimo entre Ámsterdam y Cádiz (1713-1778)*. Madrid: Banco de España, 2000.

2. JOAN KIES, EL CAP DE LA NISSAGA

2.1 Joan Kies a Catalunya: context polític i econòmic

Joan Kies era un comerciant holandès, cònsol d'Holanda a Barcelona, que en la seva expansió comercial, a finals del segle XVII, es va instal·lar a Vila-seca, al Camp de Tarragona. La historiografia sovint li ha atribuït Helmond com a segon cognom, per bé que, gràcies als seus capítols matrimonials i testament, podem afirmar que la seva mare es deia Noë. En tot cas, Helmond es podria referir a una ciutat situada a la província de Brabant, al sud dels Països Baixos, on podria haver nascut.

En aquestes dates, entre altres finques, va adquirir el castell de la localitat, on residirien ell i els seus descendents fins a l'any 1899, en què va passar a mans d'Isidre de Sicart i de Torrents.

Adquirit el féu, enderrocà l'antic castell amb pont llevadiç, respectant, empro, la colossal torra de l'homenatge, i demunt les fortes i vetustes voltes de l'edifici, alçà el casal que fins a nostres dies havem admirat a l'estil de les cases de pagès holandeses amb la doble escala fora. [...] L'altiva torra de l'homenatge que romanca de l'antic castell feudal, semblava a simple vista, sense matacans, de fabricació

romana, però les seves espitlleres cares, fan que se la cregui construcció del segle XII o XIII. [...] No deu fer dubtar la doblaria dels seus murs i si les espitlleres només serviren per a pendrer llum ja que no es descobreix cap més punt per on pogués penetrar-hi. Tota ella no es de maceria, sino de pedres tallades unides per dura i compacta argamassa, semblant a la de les construccions romanes, oferint a dreta i esquerra i a bastant alçària dos petits forats de forma quadrada que gradualment a través del gruix del mur, van augmentant de llum, tancats amb quatre adustes espesses retxes de ferro, per les quals entrave feble claror a l'humida i horripilant planta baixa, presó senyorial en altres temps.

La porta de la torra, surt montada de pocs anys ençà, pel blassó que la família Kies tenia en la casa d'Alcover, a més alçària del pis del casal a l'holandesa, comunicave amb ella i donave accés a la torra, fins al primer pis, mitjansant una empinada escala; en ell, ço és, en el pis s'hi veu una trapa que dona a la fosca presó. I per un costat, una sòlida escala de caragol porta al segon pis amb un terrat o plataforma on des d'una garita una centinella podia vigilar tota l'encontornada.⁸

Com se'n justifica l'arribada? La penetració de comerciants del mar del Nord, holandesos i anglesos, a la Mediterrània se situa cap al 1600. El comerç de productes alimentaris va ocupar un lloc destacat; els enviaments massius de blat i sègol, procedents de l'Europa del nord-est, van ajudar a superar les crisis de subsistència de les localitats mediterrànies. Els viatges de retorn permetien carregar cítrics, vins i sedes. Quan als voltants de 1630 les urgències d'aprovisionament van disminuir, els comerciants anglesos i holandesos van reorientar els negocis amb l'enviament de partides de pesca salada, teixits i productes colonials. Al llarg del segle XVII es va accentuar a Europa el consum de vi comú i d'aiguardent, però era França, que servia les comandes. Com ja s'ha dit, els diversos conflictes de finals del segle XVII i començaments del XVIII, entre França i Holanda, van significar un obstacle per al desenvolupament d'aquest comerç, de manera que holandesos i anglesos van trobar els seus mercats al Principat.⁹

Els inicis de l'activitat econòmica de l'holandès Joan Kies a Barcelona se situen cap al 1661; uns anys més tard ho va fer Arnold de Jager, també comerciant de la mateixa nacionalitat, amb qui es va associar. La presència d'ambdós negociants va coincidir amb el començament de la recuperació econòmica catalana, malgrat

8 GIBERT, Agustí M. «Aplec documental de notícies històriques, Solcina (Vilaseca)». *Butlletí Arqueològic*. Reial Societat Arqueològica Tarraconense, núm. 10 (1922), p. 236-241. Consultat el 04/02/2022 a: <<https://raco.cat/index.php/ButlletiArq/article/view/333898>>.

9 TORRAS ELIAS, Jaume. «Productes vitícoles i integració mercantil a Europa, ss. XVI-XVIII», *Món Mediterrani. Jornades sobre la viticultura a la conca mediterrània*. Tarragona, 1995, p. 527-535. MARTÍNEZ SHAW, Carlos. «Los aguardientes catalanes en Dunkerke, algunos testimonios», a USUNÁRIZ GARAYOA, José M. (coord.). *Historia y humanismo: estudios en honor del profesor Dr. D. Valentin Vázquez de Prada*. Vol. 2. Pamplona: Ediciones Universidad de Navarra, 2000, p.181-194. TORRAS RIBÉ, Josep M. «Els corresponsals del comerç català amb Europa al començament del segle XVIII». *Recerques: Història, Economia, Cultura*, 23 (1990), p. 115-139.

els esdeveniments viscuts arran de la Guerra dels Segadors, sense oblidar que els conflictes militars —Guerra dels Nou Anys contra França (1689-1697) i Guerra de Successió (1705-1714)— i moviments socials —aixecaments dels Barretines (1687-1689)— es reprendran. També hi hem d'afegir els episodis de pesta de mitjan segle XVII i la plaga de la llagosta de 1684.¹⁰

Dins del mateix context, com a elements positius que van afavorir el desenvolupament de l'economia, hem de destacar la presència d'una moneda forta, la moderació en l'augment dels preus del blat català i d'altres productes, i la reactivació del comerç.

Encara que les guerres van continuar i van dificultar els intercanvis comercials, aquests no es van aturar ni tan sols amb França, l'enemic en aquells moments. El trànsit marítim, fins ara orientat cap al Mediterrani, trobarà nous impulsos seguint les rutes atlàntiques, en direcció als mercats d'Anglaterra, d'Holanda i d'Amèrica.

Eva Serra observa que, malgrat les vicissituds per les quals va passar Catalunya al llarg del segle XVII —crisi de subsistència, guerres i pestes—, gràcies al canvi d'estructures agrícoles i de producció manufacturera, comercial i financera, el Principat va assolir una important transformació socioeconòmica que, tot i les similituds amb els models d'Anglaterra i Holanda, no es va poder concretar en la vessant política.¹¹

En aquest desenvolupament hi va tenir molt a veure l'activitat del camp català. Els professors Josep Fontana, Emili Giralt i Pierre Vilar coincideixen a manifestar que la reactivació econòmica va sorgir concretament de l'especialització vinícola, lligada a una estreta relació amb els mercats del nord d'Europa. Fontana argumenta que les exportacions agrícoles compensarien el dèficit produït per les importacions.¹²

Segons Vilar, el procés de desenvolupament tant agrícola com comercial i industrial es va caracteritzar per una accentuada descentralització, en relació amb la capital, que va permetre que localitats de l'Empordà, del Camp de Tarragona, del Maresme, del Penedès i altres de l'interior del Principat assolissin un destacat

10 DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio. *La sociedad española en el siglo XVII*. Vol. I, Granada: CSIC, Universidad de Granada, 1992, p. 71-75. SANS TRAVÉ, Josep M. «Notes sobre la plaga de la llagosta de 1686-1688 a Solivella (Conca de Barberà)». *Aplec de Treballs* (Montblanc) 5 (1983), p. 231-255.

11 SERRA I PUIG, Eva. «La crisi del segle XVII i Catalunya». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XXIV (2013), p. 297-315.

12 FONTANA LÁZARO, Josep. «Sobre el comercio exterior de Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII». *Estudios de Historia Moderna*, V (1955), p.197-218 i «En els inicis de la Catalunya contemporània: l'economia a la segona meitat del segle XVII». *Barcelona Quaderns d'Història*, 7 (2002), p. 13-21. GIRALT RAVENTÓS, Emili. «La viticultura y el comercio catalán en el siglo XVIII». *Estudios de Historia Moderna*, II (1952), p. 159-176. VILAR, Pierre. *Cataluña en la España Moderna*. Vol. I, Barcelona: Editorial Crítica, 1987, p. 425-435.

protagonisme. Aquest element es justificaria per la recuperació demogràfica, el baix cost de la mà d'obra rural i l'acumulació dels beneficis agraris.¹³

El professor Carlos Martínez Shaw serà, en el clàssic estudi *Cataluña en la carrera de Indias*, qui analitzi abastament les relacions comercials amb les colònies americanes i la presència dels empresaris i dels productes catalans en aquells territoris, durant els segles XVII i XVIII; també fa referència al comerç amb el nord d'Europa. Un dels centres bàsics del comerç atlàntic va ser l'eix Reus-Salou —aleshores Salou era un nucli vinculat a Vila-seca—. A finals del segle XVII, en referir-se al nostre territori, Isidor Rabassa, fabricant i exportador de la Selva del Camp, disposava d'una xarxa distribuïdora pròpia i tenia agents a Cadis i a Lisboa; a la ciutat gaditana hi havia el seu germà Magí Josep. A començament del segle XVIII, la companyia barcelonesa de Joan Pau Llorens organitzava la seva activitat exportadora al voltant de l'aiguardent que venia de Reus, Riudoms i Montbrió. Entre els associats hi havia el reusenc Jaume Domènec i comptava amb la col·laboració de comerciants com Joan Teixidor, de Reus, i Josep Toda, de Riudoms, que preparaven les partides que s'embarcarien a Salou; a vegades recorria a altres intermediaris, com Jeroni Bagés, de Riudoms, Marc Rabassa, de la Selva del Camp, o el boter de Reus Pere Bofarull. El fabricant d'aiguardent Miquel Carnisser va ser proveïdor d'Ignasi Llorens i de Miquel Alegre.¹⁴ Al llarg del segle veurem com es van intensificar el intercanvis amb Amèrica Llatina, sobretot a partir dels edictes de lliure comerç, que van produir un transvasament no només de mercaderies, sinó també de persones, que van veure en aquest territori una manera de fer fortuna.¹⁵

L'arribada de Joan Kies a les comarques meridionals del Principat va servir per donar continuïtat als negocis que ja tenia a Barcelona, un dels quals estava relacionat amb la producció d'aiguardent.

L'oligarquia barcelonina no es va quedar al marge del progrés i les seves inquietuds es van manifestar en l'intent d'aconseguir un seguit de privilegis de tipus econòmic i en el dinamisme de què van dotar les seves activitats mercantils. Les iniciatives liderades per Narcís Feliu de la Penya, no sempre reeixides, en serien un bon exemple.

13 VILAR. *Cataluña en la España Moderna*. Vol.1, p. 425-447.

14 MARTÍNEZ SHAW, Carlos. *Cataluña en la carrera de Indias*. Barcelona: Editorial Crítica, 1981, p. 48-51. També en relació amb el comerç, vegeu CANTANO CARBALLO, Ricard. «L'eix comercial Reus-Salou-Cadis a la primera meitat del segle XVIII», a FÀBREGAS ROIG, Josep; VIDAL BONAVILA, Judit (coord.) *Història, societat i activitat al Camp de Tarragona a l'Edat Moderna i Contemporània*. Reus: Centre de Lectura; Arola Editors, 2019, p. 73-97. Pel que fa al port de Salou, vegeu PUENTE PÉREZ, Ginés. «Los problemas derivados de la construcción del Puerto de Salou: 1816», a IBARZ, Jordi; GARCÍA, Enric; GONZÁLEZ, Inma; LÓPEZ, Olga. (coord.) *Proceedings of the 4th. Mediterranean Maritime History Network Conference*. Barcelona: Museu Marítim de Barcelona, 2016, p. 123-139.

15 PUENTE PÉREZ, Ginés. *L'emigració del Camp de Tarragona a Llatinoamèrica (1778-1833)*. Tarragona: Edicions del Port de Tarragona; Arola Editors, 2017.

L'any 1690 es va constituir la Companyia de la Santa Creu, una empresa tèxtil privada, que comptava amb operaris flamencs i entre els socis de la qual hi havia el mateix Narcís Feliu, Joan Llinàs, els hereus de Salvador Feliu de la Penya i Ballsoley, amb Martí Piles com a administrador. La seva funció va ser impulsar la fabricació tèxtil, la construcció naval, la navegació i el comerç. Finalment, el projecte acabaria fracassant, segurament per la manca d'infraestructures adequades. Tampoc no va acabar de prosperar la iniciativa d'enviar dos vaixells catalans per comerciar amb Amèrica, que els dos aspirants a la corona hispànica, Felip d'Anjou i l'arxiduc Carles, havien concedit.¹⁶

Relacionada amb els esdeveniments de la Guerra de Successió, la Companyia Nova de Gibraltar (1709), amb Salvador Feliu de la Penya, conseller segon a Barcelona el 1714 i administrador principal; Joan Verívol, propietari rural; Josep Grases, comerciant; Josep Buigas, botiguer de teles, i Josep Valls, corresponsal a Gibraltar, com a socis, va ser creada per assegurar les relacions comercials entre Barcelona i Gibraltar, que feia poc havien ocupat els anglesos. Els negociants catalans, en no poder comerciar amb Cadis a causa del trencament amb Felip V, van cercar un port alternatiu per continuar desenvolupant el comerç atlàntic.¹⁷

Durant l'últim terç del segle XVII ens trobem amb algunes societats creades per dedicar-se de manera específica a la subscripció de pòlisses d'assegurances marítimes. Dins el període que estudiem s'ha de destacar la que va fundar a Barcelona el 1707 el mercader Salvador Feliu de la Penya, juntament amb els socis Jaume Tries, corredor d'orella,¹⁸ i el flequer i també negociant Jaume Clota, anomenada Companyia de Seguretats.¹⁹

El 1716 algunes d'aquestes societats s'havien consolidat: vint van declarar la presència de 444 corresponsals a l'estranger, el 25 % abastaven la zona de l'Atlàntic i el nord d'Europa, i l'11 % se situaven a Holanda. Aquestes àrees, que incloïen les nacions emergents en el nou ordre internacional que es formava, a

16 MOLAS RIBALTA, Pere. *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII*. Barcelona: Curial, 1977, p. 85-93. OLIVA RICÓS, Benet. *La generació de Feliu de la Penya. Burguesia mercantil i Guerra de Successió entre el Maresme i Barcelona*. Lleida: Edicions Universitat de Lleida, 2001, p. 131. ARRANZ HERRERO, Manuel; GRAU FERNÁNDEZ, Ramon. «L'economia urbana de Barcelona i la Guerra de Successió». *Recerques*, 24 (1991). p. 115-142.

17 VILAR. *Cataluña en la España Moderna*. Vol. I, p. 31 i 165. OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 119, 120.

18 ALCOVER, Antoni Maria; MOLL Francesc de Borja. *Diccionari català-valencià-balear*. Barcelona: IEC, 2002. Corredor d'orella: el qui s'ocupava principalment de gestionar operacions de compra-venda i préstec, servint d'intermediari entre les parts contractants (per això es deien d'orella, pel caràcter privat de llurs gestions, en què, com si diguéssim, treballaven a cau d'orella).

19 MARTÍNEZ SHAW. *Cataluña en la carrera de Indias*, p. 40, i «La compañía de seguros de Salvador Feliu de la Penya (1707-1709)». *Actas del II Congreso Internacional El Estrecho de Gibraltar*. Tom IV, Madrid-Ceuta: UNED, 1995, p. 405-413. LOBATO FRANCO, Isabel. *Compañías y negocios en la Cataluña preindustrial*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1995, p. 206-210. OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 123.

criteri dels comerciants catalans, esdevenien el model que calia seguir. La Guerra de Successió i les seves conseqüències frustraren les expectatives comercials que es preveien.²⁰

Altres empreses, per les circumstàncies del moment —guerres, conjuntura econòmica o qüestions de tipus personal dels socis—, es van quedar pel camí i en algun cas van fer fallida. Això és el que va passar amb la que van formar els comerciants i còsols d'Holanda a Barcelona, Joan Kies i Arnold de Jager, que, entre moltes altres activitats, van ser proveïdors de l'exèrcit de Carles II. Antonio Domínguez Ortiz, referint-se als negociants —canvistes, banquers i assentistes— que acordaven contractes amb la Hisenda Reial, a vegades amb uns interessos desproporcionats, considera que encara que a vegades aquesta activitat podia ser lucrativa, els riscos als quals s'enfrontaven també eren grans. Tot i que és cert que, en poc temps, alguns van fer fortuna, altres la van perdre; aquest seria el cas de Kies i Jager.²¹

2.2 Joan Kies, cònsol d'Holanda, comerciant a Barcelona

Joan Kies era fill de Corneli Kies, resident de la ciutat d'Amsterdam, i d'Anna Noë, de Velsen, el qual cap a la segona meitat del segle XVII —podria ser pels voltants de 1660— es va traslladar a Barcelona. L'inici de l'activitat empresarial de Kies a Catalunya, com ja s'ha dit, es pot situar cap a 1661; més endavant s'hi incorporaria qui en seria el soci, Arnold de Jager. Ambdós aviat es van integrar en la xarxa mercantil barcelonina. Almenys des de 1673 residien a Barcelona, en una casa que havien llogat a la família Boixadors al carrer de Bonaire, actualment localitzada al jaciment del Born. La condició de resident era una qüestió prioritària si es volia gaudir dels beneficis de l'exempció d'impostos.²²

Segons la professora Isabel Lobato, durant més de trenta anys, entre 1672 i 1705, els dos holandesos van desenvolupar a Barcelona una intensa activitat mercantil. L'any 1677 Kies i Jager van escripturar la constitució de la seva societat, que, deu anys abans, ja operava mitjançant un pacte verbal.²³

A partir de la documentació notarial consultada per Albert García Espuche, tenim coneixement que el desembre de 1663 Joan Kies ja actuava com a procurador del mercader i corredor d'orella Josep Cuspeira i del comerciant holandès

20 TORRAS RIBÉ, Josep M. «Els corresponsals del comerç català amb Europa al començament del segle XVIII», *Recerques: Història, Economia, Cultura*, 23 (1990), p. 115-139.

21 DOMÍNGUEZ ORTIZ. *Los extranjeros en la vida española*, p. 24.

22 GARCÍA ESPUCHE, Albert. *Barcelona entre dues guerres: economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo, 2005, p. 296.

23 LOBATO. *Compañías y negocios*, p. 188.

Dirch Jensen van der Noort, i que el maig de 1664 havia adquirit al negociant Francesc Argemir una gran quantitat d'oli, que acabaria exportant pel port de Salou.²⁴

En relació amb la companyia Kies-Jager, el professor Juan Antonio Sánchez Belén ha confirmat que, en el bienni 1667-1668, mantenia contactes comercials amb Holanda. En aquests dos anys van rebre mercaderies de Corneli de Bocq i d'Isaac Brayne; més endavant, entre 1674 i 1675, van comerciar amb Jan de Surmont. Kies i Jager constituïen la principal companyia que, des de Barcelona, negociava amb productes procedents d'Holanda; fonamentalment n'importaven espècies, tabac, sucre i productes colorants. Pel que fa a espècies, l'any 1668 en van rebre per valor de 4.923 lliures, de les quals 4.132 eren de pebre; el 1674, van ser receptors de 1.359 lliures de canyella i 200 de clau; el 1675 eren destinataris de 3.800 lliures, 100 de clau, i el 1684, n'obtenien 3.017, de les quals 2.640 eren de canyella.²⁵

Si ens atenim a l'activitat que van desenvolupar al Principat, inicialment es va orientar a subministrar teixits a les botigues. Així, entre 1672 i 1685 apareixen com a creditors en aquest tipus de negoci. El 31 de març de 1672, Joan Kies va fer un préstec de 241 dobles d'or i 19 rals de plata a Antoni Garriga, peller²⁶ de Barcelona, que reconeixia amb unes lletres de canvi i rebut. El pagament s'havia de lliurar per la fira de Pasqua i, com que no ho va fer, el 15 de desembre de 1673 Kies va demanar la intervenció tant dels béns de l'esmentat Garriga com dels del botiguer de teles Martí Piles i del tintorer Antoni Joan Dulach, que l'havien avalat. A l'inventari, realitzat en el domicili de Garriga, hi constaven nombrosos vestits, roba de casa, mobiliari i coberteria. Kies no era l'únic creditor; Bartomeu Romeu, sastre de Barcelona, el 24 de maig de 1668 li havia prestat 20 dobles d'or i 12 rals de plata doble. Als dos comerciants s'hi afegia Clara Amat, esposa de Garriga, ja que en unes clàusules dels capítols matrimonials hi constaven unes donacions que sumaven dues-centes tretze lliures. El 17 de març de 1674 els cònsols de la Llotja de Mar de Barcelona van dictaminar en quin ordre cobrarien els creditors: Kies es va haver de conformar a ser el quart. Els primers diners que s'havien de repartir eren per a la sentència i despeses processals; en segon lloc figurava Clara Amat; Bartomeu Romeu percebria una factura de les quatre, del total de 20 dobles i 12

24 GARCÍA ESPUCHE. *Barcelona entre dues guerres*, p. 296.

25 SÁNCHEZ BELÉN, Juan A. «El comercio de exportación holandés en el Mediterráneo español durante la regencia de doña Mariana de Austria». *Espacio, Tiempo y Forma. Serie IV, H. Moderna*, t. 9 (1996), p. 267-321. Altres comerciants que negociaven amb Holanda eren: Lorenzo Adde i companyia, Jacques i François Anterich, Rafael Calvaria, Joseph Maris i Jan Okvis. També a «El comercio holandés de las especias en España en la segunda mitad del siglo XVII», *Hispania*, vol. LXX, núm. 236 (setembre-desembre 2010), p. 633-660.

26 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Peller: Qui es dedica a comprar i vendre vestits, pells i roba vella.

rals; seguidament li correspondria a Kies; finalment, Romeu obtindria l'import de les tres factures restants.²⁷

El 15 de febrer 1684, en el marc de les disputes per la pesca entre els pescadors de la confraria i els propietaris de gànguils, en aigües properes a Tarragona, es van cremar tres d'aquestes embarcacions, una de les quals era propietat de Joan Kies; els altres afectats van ser Lluís Capeu, patró de Barcelona, i el rector de Cambrils. Els responsables, membres de la Confraria de Sant Pere i Sant Andreu, van ser condemnats a indemnitzar amb 670 lliures els dos primers i van arribar a una entesa amb el rector. Les quantitats van ser abonades per la confraria, que també va haver de prestar un servei voluntari al rei de 370 dobles.²⁸

Més endavant, entre 1688 i 1691, van intervenir en els arrendaments fiscals, com el de la Bolla de Barcelona;²⁹ van vincular-se als negocis de les assegurances marítimes; associats a l'omnipresent Martí Piles, van participar de les manufactures tèxtils, i també es van dedicar a la producció i comercialització d'aiguarent.³⁰

Entre 1690 i 1692 van concórrer en els assentaments de gra per a l'exèrcit. Precisament el 1690, Jager es va casar amb Josepa Colomer, filla del flequer Joan Colomer i germana de Josep, amb la qual cosa participava en aquests negocis de la família.³¹ El contracte de subministrament de gra dels anys 1690 i 1691, a banda de Kies i Jager, també estava signat per altres negociants, com Feu i Jaume Falguera; Joan Puiguriguer; Francesc Feliu de la Penya, de Mataró; Joan Llinàs, cosí de Narcís Feliu, i el botiguer Puiguriguer.³²

El seu radi d'actuació abraçava zones comercialment importants de la costa catalana, com el Maresme i el Camp de Tarragona; a la Mediterrània mantenien contactes amb Mallorca, Marsella i Gènova.³³

Les relacions amb Madrid eren també significatives, en les quals els referents eren els germans Juan Bautista i José Rubin, i Francisco Estopaín.³⁴ En el comerç

27 ACA. Real Audiencia. Consulado y Tribunal de Comercio, núm. 13675 i 14039. La sentència a què fem referència es troba en el primer dels lligalls, als folis 22 i 23.

28 CAPDEVILA, Sanç. «El Gremio de Marineros». *Programa de Setmana Santa de Tarragona*, 1930, p. 26-34. Citat per SABATÉ BOSCH, Josep M. *El Gremi de Marejants (Societat Marítima i Protectora). Una aproximació històrica*. Tarragona, 1992, p. 47. RECASENS COMES, Josep M. «Notícies sobre la pesca i els pescadors de Tarragona. Segles XVI i XVII». *Quaderns d'Història Tarraconense*, núm. 15 (1997), p. 67-118.

29 JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. «Els ingressos fiscals de la Generalitat de Catalunya a la segona meitat del segle XVII». *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols*, X (1982), Barcelona, p. 163-203.

30 OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 118.

31 LOBATO. *Compañías y negocios*, p. 187 i 188. OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 131. La companyia es dedicava a l'activitat tèxtil i a més de Jager hi havia, com a socis, Martí Piles, Jaume Teixidor i Joan Maymó.

32 MOLAS. *Comerç i estructura social*, p. 152.

33 GARCÍA ESPUCHE. *Barcelona entre dues guerres*, p. 299.

34 GARCÍA ESPUCHE, Albert, «A tall d'introducció», a GARCÍA ESPUCHE, Albert (ed.). *Política, economia, guerra. Barcelona 1700. Barcelona: Ajuntament de Barcelona*, 2012, p. 15-39. Mostra un resum de l'activitat d'ambdós holandesos.

colonial, hi van contribuir amb l'enviament de productes destinats a Cadis i a Lisboa, una part dels quals tenien continuïtat cap al nord d'Europa. La primera referència de la seva activitat en el comerç atlàntic correspon a 1691, quan van assegurar en 600 dobles un carregament assignat a Cadis i que havien embarcat a Salou. Entre febrer de 1693 i juliol de 1696, els enviaments a Cadis i Lisboa, si ens atenim al valor assegurat de les mercaderies, 15.280 dobles, van augmentar de manera considerable. Després d'un període de silenci comercial, entre desembre de 1698 i març de 1699 van avalar tres enviaments per valor de 3.150 dobles.³⁵

La seva col·laboració amb l'Administració els va facilitar poder accedir als títols de noblesa. Dues cartes de recomanació dels virreis Marquès de Leganés i Duc de Villahermosa de 10 de juny de 1688 i de 10 de desembre de 1690, respectivament, devien ajudar a salvar les discrepàncies que, inicialment, havia mostrat el Consell d'Aragó i van permetre que el 14 de juny de 1692, davant el notari Ramon Vilana, Kies assolís el títol de cavaller i Jager el de ciutadà honrat:

En consejo se han visto dos reales decretos de V.M. de 19 de marzo de 1692 haciendo merecedor a Juan Kies, vecino de Barcelona del título de Nobleza y Cavallero en el Principado de Cataluña con exempción de alojamientos y todas contribuciones. Y en el otro a Arnaldo de Jäger vecino de Barcelona también con exempción igual.³⁶

En el memorial que a finals de 1691 havien presentat al monarca per sol·licitar l'estatus de noblesa, es confirmava que Joan Kies havia arribat a Barcelona pels voltants de 1660: «Ha mas de 31 años continuos que reside en aquella Ciudad». Entre els mèrits que al·legava figuraven haver servit el rei amb préstecs de diners i proveïments de gra, tant per als terços provincials com per a l'exèrcit. La col·laboració no es va limitar a subministrar queviures, sinó que, amb els propis recursos, també va socórrer una esquadra de vaixells holandesos que protegia les costes catalanes, fins que van arribar els diners de la Corona. Igualment, va informar les autoritats, virreis i capitans generals de possibles intrigues i complots, segurament relacionats amb la revolta dels Barretines.³⁷ També afirmava que, malgrat ser de nacionalitat holandesa, els seus avantpassats havien professat la religió catòlica. Per acreditar-ho havia presentat una certificació feta a Amsterdam el 24 de març de 1681, en la qual diversos testimonis confirmaven que era originari de la localitat de Harlem

³⁵ MARTÍNEZ SHAW. *Cataluña en la carrera de Indias*, p. 58 i 59.

³⁶ Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA). Consejo de Aragón, núm. 240. Consulta per obtenir el privilegi de cavaller i noble per a Joan Kies. MOLAS. *Comerç i estructura social*, p. 169.

³⁷ Sobre aquesta revolta, vegeu: DANTÍ i RIU, Jaume. *Aixecaments populars als Països Catalans (1687-1693)*. Barcelona: Curial, 1990.

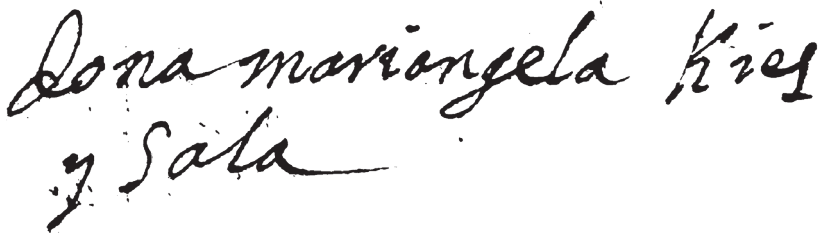
i que, efectivament, els seus pares eren catòlics; de manera contundent assegurava que «todos sus ascendientes vivieron y murieron en la fe católica».³⁸

Jager feia més de vint-i-tres anys que residia a Barcelona, també havia servit el rei de la mateixa manera que el seu soci Joan Kies i gaudia igualment del favor dels dos virreis.

Els matrimonis respectius també van ser un aval per a la concessió dels títols. Tots dos havien emparentat amb famílies notables del Principat. Joan Kies s'havia casat amb Maria Àngela Sala i Arnold de Jager, amb Josepa Colomer, cosa que en facilitava la integració en la vida social barcelonina.

El Consell d'Aragó, en principi, no havia vist amb bons ulls la concessió dels llinatges, a causa que ja s'havien atorgat molts privilegis i perquè només es concedien a persones de mèrit especial. El fet que els interessats fossin d'origen estranger dificultava l'accés a aquests nomenaments i, si bé era cert que havien prestat importants serveis a la monarquia, el Consell considerava que sempre podrien ser recompensats d'una altra manera.³⁹

2.3 Maria Àngela Sala, esposa de Joan Kies

El casament entre Joan Kies i Maria Àngela Sala s'havia celebrat el 1690. Maria Àngela era filla de Bernat Sala i de Magdalena Fontanella. Bernat Sala, natural de Sant Martí d'Arenys, formava part de la noblesa del Maresme i tenia antecedents familiars que es remuntaven al segle XIII; Magdalena era filla de Josep Fontanella, ciutadà honorat de Barcelona i primogènit de Joan Pere Fontanella,⁴⁰ i, per tant,

38 ACA. Consejo de Aragón, núm. 240. Consulta per obtenir el privilegi de cavaller. GARCÍA ESPUCHE. *Barcelona entre dues guerres*, p. 295.

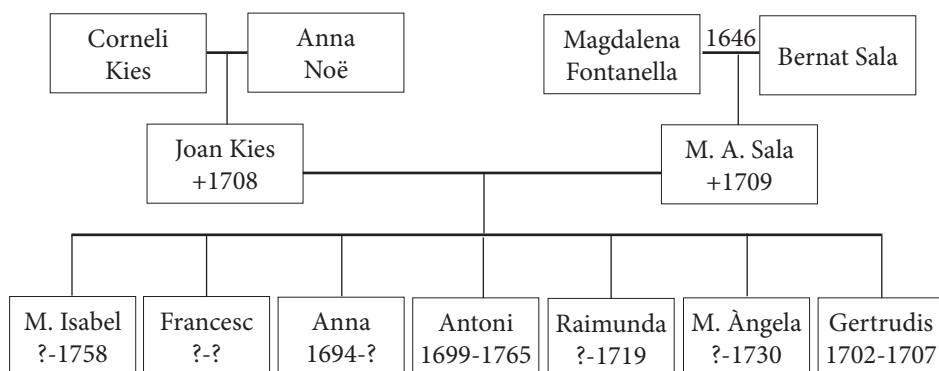
39 ACA. Consejo de Aragón, núm. 240. Consulta per obtenir el privilegi de cavaller.

40 SIMÓN I TARRÉS, Antoni. *Els orígens ideològics de la revolució catalana de 1640*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999. CAPDEFERRO PLA, Josep. *Ciència i experiència. El jurista Fontanella (1575-1649) i les seves cartes*. Barcelona: Fundació Noguera-Pagès Editors, 2012, p. 333, 337 i s. Joan Pere Fontanella fou un dels eminents i reconeguts juristes de la jurisprudència catalana de l'època moderna, va desenvolupar la seva activitat professional durant la primera meitat del segle XVII i va morir el 1649. Entre desembre de 1640 i novembre de 1641, en una època políticament força complicada —inici de la Guerra dels Segadors—, com acabem de dir, va tenir la més alta responsabilitat dins el Consell barceloní, tot i que el seu posicionament davant els fets que s'anaven succeint era més aviat conservador. El suport que manifestava als nous plantejaments polítics estaria influït més aviat per la iniciativa dels seus fills, Josep i Francesc, que no pas per pròpia voluntat. Més endavant, quan la

neta de qui havia estat Conseller en cap el 1640.⁴¹ En els capítols matrimonials, el seu marit li havia atorgat un dot de 8.000 lliures, quatre mil de les quals revertirien en ell mateix, en cas que Maria Àngela el premoris sense haver tingut descendència.

Per l'altra part, Josep Sala, germà de Maria Àngela, tal com estava establert en el testament fet pel seu pare, Bernat, es comprometia a aportar quatre mil lliures, que s'havien de fer efectives dos anys després d'haver-se celebrat el casament. Si no ho podia complir, Josep Sala en vincularia tres mil a cinc censals de la universitat de Mataró, de pensió dues-centes quatre lliures, i per compensar les altres mil posava a disposició de la seva germana dues cases, amb dos portals, situades a la vila de Sant Martí d'Arenys de Mar. D'aquest matrimoni, en el moment de la redacció del testament, el 15 d'agost de 1703, tenim coneixement, almenys, de set fills vius: la filla gran seria Maria Isabel i la seguirien Francesc, Antoni, Anna, Raimunda, Maria Àngela i Gertrudis.⁴²

Fundadors de la nissaga Kies i primera generació

Els Kies constaven com a domiciliats a Barcelona, però, com veurem per la seva activitat mercantil, no per això van deixar de consolidar els lligams personals amb les terres del Camp de Tarragona. Maria Àngela Sala alternava les estades entre les residències de la capital catalana i Vila-seca i, esporàdicament, visitava Arenys, la seva localitat natal.

balança es va inclinar del costat de la Monarquia Hispànica, l'adhesió dels dos descendents a la corona francesa els va obligar a exiliar-se a França. La desafecció dels dos germans a la monarquia dels Habsburg hispànica, a més de l'exili, va comportar greus problemes en la distribució i percepció de l'herència de Joan Pere Fontanella, administrada per la seva vídua. El professor Capdeferro ho explica detalladament.

41 SIMÓN I TARRÉS, Antoni. *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. Barcelona: Curial, 1993, p. 22. OLIVA RICÓS. La generació de Feliu de la Penya, p. 73. CAPDEFERRO PLA. *Ciència i experiència*, p. 612 i 613.

42 Arxiu Històric de Protocols Barcelona (AHPB). Fons notarial. Jacint Borràs, concòrdies, inventaris, capítols matrimonials, 1658-1705. Capítols matrimonials entre Joan Kies i Maria Àngela Sala, 16 de desembre de 1690.

Una interessant documentació epistolar posa de manifest els vincles que encara mantenia amb persones properes a ella, d'abans del matrimoni, entre les quals hi havia familiars i mossèn Jaume Avellà, prevere d'Arenys, que, des de 1672, era administrador de la família Sala.⁴³

El 8 de desembre de 1690 *Mariàngela* li comunicava a mossèn Jaume com el seu germà Josep estava a punt d'acordar el seu casament amb el cònsol d'Holanda, Joan Kies. Efectivament, els capítols matrimonials se signarien el dia 16 del mateix mes.

No vull deixar de complir ama obligació fen li asaber com amb del mes present mon germà don Joseph agusta mon casament amb lo sr. consol de Olanda asint tindra VM. Una cosa a son manar per quant vinga a Bercelesona.⁴⁴

L'11 d'agost de 1693 s'adreçava novament al sacerdot i administrador; aleshores estava a punt d'abandonar Barcelona per traslladar-se a Vila-seca, on pensava passar l'hivern. No feia pas gaire que Maria Àngela havia escrit tres cartes al seu germà, de les quals no havia rebut resposta, i, ara que marxava, demanava al sacerdot que li fes arribar la seva consideració, tant a ell com a Gertrudis, la seva cunyada.⁴⁵

L'any 1694 la seva filla Anna va ser batejada a Vila-seca; a la partida de baptisme consta que la seva mare residia en aquesta població.⁴⁶ Segons un escrit de Maria Àngela Sala de 16 d'abril, el seu delicat estat de salut aconsellava romandre i infantar en aquesta localitat: «Estic prenyada de sis mesos i un prenyat tan delicat que he tingut d'estar dos mesos a casa sens aixir sino per anar a missa».⁴⁷

El 15 de juliol era Joan Kies qui s'adreçava a Avellà, al qual confirmava que l'embaràs de la seva esposa estava massa avançat per pensar a tornar a Arenys i li comunicava quins serien els padrins del nounat:

Ella esta gracias a Déu bona y los noys y estan molt be regalats de tot y lluny del peril, y parira ahont està per qe es massa abansada per a poder tornar, asi los

43 Biblioteca de Catalunya (BC). Fons del Marquesat de Saudín. Saud. 8.º, 346, 1690-1697, p. 6 i 166. En relació amb Jaume Avellà i la seva relació amb la masia de Can Sala, consulteu SIMÓN. *Pagesos, capellans i industrials*.

44 BC. Fons del Marquesat de Saudín. Carta núm. 33. Mariàngela Sala a mossèn Jaume Avellà, 8 de desembre de 1690. FÀBREGAS ROIG, Josep. «L'empremta de Mariàngela Sala a Vila-seca». *Emprius. Dones i Vila-seca*. Centre d'Estudis Vilasecans. (2017), p. 93-105.

45 BC. Fons del Marquesat de Saudín. Carta núm. 5. Mariàngela Sala a mossèn Jaume Avellà, 11 d'agost de 1693. FÀBREGAS. «L'empremta de Mariàngela Sala a Vila-seca», p. 93-105.

46 Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT). Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres I i II de baptismes. De l'01/09/1566 al 04/01/1718, f. 352. Anna, Eulàlia, Gertrudis... seria batejada a Vila-seca el 24 d'agost de 1694 i els padrins foren Joan de Boixadors i Eulàlia Castelló i Vila.

47 GARCÍA ESPUCHE, Albert. *Barcelona entre dues guerres: economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo, 2005, p. 296.

padrins seran don Joan de Boxadors de Tarragona y mi S^a dona Aulalia Castelló que està amb ella.⁴⁸

A començament d'agost, Maria Àngela es mostrava dolguda per l'absència del seu marit i, encara que gaudia de la companyia d'Eulàlia de Castelló, no podia deixar d'expressar aquest sentiment a mossèn Avellà:

Gràcies a Déu aquesta terra me agrada molt, be y la casa es molt bona y fresca y alegre pero no deixo de tenir molt desconsuelo de la ausencia del consol [...] y com jo ya estich fora de comta ho sento molt de estar tant lluny, encara que tinch asi mi Sra. dona Eularia Castelló.⁴⁹

El 19 va donar a llum a Anna; el 6 de setembre, des de Vila-seca, Joan Kies escrivia la carta següent:

Ya abra entes de D. Josep lo felis part de dona Mariangela lo dia 19 del mes passat de una noya, ella y la noya lo passen be gracias a Deu [...] Sento molt lo espant y treball que abran tingut per causa dels gabatchs y principalment mi S^a dona Gertrudis y dona Maria.⁵⁰

El bateig d'Anna, Eulàlia, Gertrudis, Joana, Ignàsia, Maria Àngela Simforosa i Tecla es va celebrar a Vila-seca el 24 d'agost de 1694; els padrins van ser Joan de Boixadors i Eulàlia Castelló i Vila.⁵¹

L'última carta que hem localitzat en el fons Saudín, pel que fa a la relació amb Vila-seca, data del 3 de novembre: Maria Àngela continuava en aquesta vila i no sabia si aniria a passar l'hivern a Barcelona, tot i que ja feia quinze dies que el seu marit s'hi havia traslladat.⁵²

48 GARCÍA ESPUCHE. *La ciutat del Born*. p. 379. BC. Fons del Marquesat de Saudín. Cartes núm. 76 i 68.

49 BC. Fons del Marquesat de Saudín. Carta núm. 74. Mariàngela Sala a mossèn Jaume Avellà, 2 d'agost de 1694. FÀBREGAS. «Lèmprempta de Mariàngela Sala a Vila-seca», p. 93-105.

50 BC. Fons del Marquesat de Saudín. Carta núm. 67. Joan Kies a mossèn Jaume Avellà, 6 de setembre de 1694. La referència als gavatxos té a veure amb el conflicte entre la Monarquia Hispànica i França, arran la Guerra dels Nou Anys (1688-1697). FÀBREGAS. «Lèmprempta de Mariàngela Sala a Vila-seca», p. 93-105.

51 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres I i II de baptismes. De l'01/09/1566 al 04/01/1718, f.352.

En relació amb els padrins, podem constatar els estrets vincles que hi havia dins el grup de privilegiats. Per aprofundir en el coneixement dels Boixadors, vegeu: DOLCET, Josep. «El comte de Savallà: un aristòcrata del Barroc i la seva música». *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, vol. 45 (1995-1996), p. 131-189. Joan de Boxadors era comte de Savallà, personatge de llarga tradició nobiliària. GÜELL JUNKERT, Manel; SÀRRAGA I SEMPER, Pablo. «Els nobles Vila de Barcelona, a cavall entre dues guerres». *Paratge: Quaderns d'Estudis de Genealogia, Heràldica, Sigil·lografia i Nobiliària*, núm. 19 (2006), p. 11-14. Eulàlia pertanyia a la tercera generació dels Vila, família noble de Barcelona.

52 BC. Fons del Marquesat de Saudín. Carta núm. 83. Mariàngela Sala a mossèn Jaume Avellà, 3 de novembre de 1694. FÀBREGAS. «Lèmprempta de Mariàngela Sala a Vila-seca», p. 93-105.

2.4 Joan Kies al Camp de Tarragona

2.4.1 Assumptes de negociis

L'últim quart del segle XVII va ser un període de progrés per a l'economia del Camp de Tarragona, on els mercaders barcelonins i fins i tot gironins hi tenien interessos. Per a Jordi Andreu, els comerciants de la capital catalana i els estrangers que hi residien eren els responsables, almenys, de les exportacions del 96 % de vi i del 81 % d'aiguardent, que s'embarcaven a Salou i a la resta de platges del litoral tarragoní.⁵³

De ben segur que aquest dinamisme devia ser un bon motiu perquè la companyia de Kies i Jager o la del cònsol anglès Joseph Shallet decidissin invertir en aquest indret del sud de Catalunya.

Les primeres petjades de la companyia de Kies i Jager en aquesta demarcació se situen en l'any 1664: Joan Kies, el 24 de maig, havia acordat comprar a Francesc Argemir, mercader de Barcelona i senyor del castell del Papiol, 40.000 quartans d'oli del Camp de Tarragona, «bo y rebedor, clar y llampant y de ninguna mala saba», pel preu d'11 sous el quartà. La partida s'havia de carregar bé a Salou o bé a Cambrils. Del total pactat, només se'n van embarcar 30.513 quartans; per tant, en quedaven pendents 9.487. Kies va acudir als tribunals per defensar els seus drets; Argemir va respondre argumentant, entre altres coses, que, com que s'havia de comercialitzar fora del Principat, calia la llicència expressa del virrei i que no la hi va concedir.⁵⁴

No tornem a trobar documentació de la presència de Kies i Jager al territori fins al 1678. El 15 de juny Miquel Estruch, major, adroguer de Tortosa, va signar un albarà per valor de 171 lliures, 9 sous i 6 diners. Estruch havia comprat a la companyia dels holandesos una bala de pebre que pesava 27 roves i 20 lliures (722 lliures en total), a raó de 4 sous i 9 diners cada lliura. La quantitat s'havia de pagar en un termini de nou mesos, en tres pagaments de 57 lliures i 3 sous i 2 diners cada un, que es farien efectius el dia 15 dels mesos de setembre i de desembre de 1678 i de març de 1679. Estruch va abonar només el primer termini; quedaven pendents 114 lliures, 6 sous i 4 diners, de manera que l'assumpte va acabar als tribunals.

La relació amb els Estruch tindrà continuïtat perquè el seu fill Miquel, el 29 de setembre de 1678, comprava a Kies i Jager vint-i-sis lliures de canyella a 28 rals

53 ANDREU SUGRANYES, Jordi. *El Camp de Tarragona i el Priorat durant els segles XVIII i XIX: les bases demogràfiques, agràries i comercials de l'expansió setcentista*. [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 1995, p. 667.

54 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 13344. Causa de Joan Kies, comerciant de Tarragona, contra Francesc Argemir.

d'ardit la lliura, 13 lliures de nou moscada a 20 rals d'ardit la lliura, 208 lliures de sucre de pa a 3 rals la lliura i 4 bales de pebre (més de cent roves) a 5 sous la lliura. El pagament es faria en dos terminis, amb sis mesos de coll. Les mercaderies s'havien d'enviar amb la primera embarcació que sortiria de Mataró, on estaven emmagatzemades. Kies i Jager van incomplir aquesta condició i, a causa del retard, Miquel Estruch va reclamar quatre-centes lliures, per danys i perjudicis, ja que els preus havien baixat. L'incompliment de Miquel Estruch, pare, pot estar relacionat amb la reclamació del fill.⁵⁵

Poques setmanes després s'arrelaven al territori, quan van adquirir un hort a Vila-seca, per un preu de 82 lliures i 10 sous en moneda barcelonesa. Els venedors eren Pere i *Geroni* Rovira, pare i fill, pagesos de la localitat:

Pere Rovira pagès de Vila-seca com a tenint i possehint un hort situat en lo terme de la Vila amb les afrontacions mencionadoras de son grat y certa sciencia fa venda de dit hort al magnific Senyor Joan Kies consul de olanda y Arnaldo de Yager de nacio olandesos domiciliats en la ciutat de Barcelona.

L'hort limitava a llevant amb el barranc o riera de la vila, al sud amb la finca de Pere Guardiola *major*, a ponent amb el rec de l'aigua que baixava des de la Resclosa a la Borada i al nord amb la parcel·la d'Esteve Magrinyà. En el solar hi havia un càrrec de quatre quartans d'ordi, que els Rovira van reconèixer tenir amb els monjos de la cartoixa d'Escaladei.⁵⁶ L'adquisició de l'hort tenia per finalitat instal·lar una oficina d'aiguardent. Per obtenir aquest tipus de beguda és prou sabuda la necessitat de disposar d'un subministrament d'aigua abundant, motiu pel qual els holandesos van pactar amb els jurats de Vila-seca, representats per Josep Saleses, Joan Pagarolas i Pere Rovira, la concessió de la meitat de l'aigua de la vila, solament per a aquesta producció, amb la condició de pagar la meitat de les despeses. Els jurats també els van autoritzar a introduir vi foraster, destinat exclusivament a la producció del licor, no per comercialitzar-lo a la localitat.⁵⁷

Aquest seria només el primer pas de la seva presència en terres tarragonines, perquè dos anys més tard, amb Pere i Jaume Guardiola —pare i fill— pactaven la

55 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 15186. Causa de Miquel Estruch, adroguer de Tortosa, contra Arnaldo de Jager i Joan Kies, mercaders holandesos de Barcelona.

56 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale secundum diversorum instrumentorum continuatum per me licenciatum Joannem Aragones, rectorem ac notarium publicum presentis parroquialis ecclesie Sancti Stephani Villesicce, campi et diocesi Tarragonem a die 6 mensis januarii 1668*. Àpoca, 31 d'agost de 1678. Notari, Joan Aragonès, rector, f. 126. FÀBREGAS ROIG, Josep. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit dels segles XVII al XVIII». *Estudis d'Història Agrària*, 26 (2014), p. 35-52.

57 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale secundum diversorum instrumentorum continuatum per me licenciatum Joannem Aragones, rectorem ac notarium publicum presentis parroquialis ecclesie Sancti Stephani Villesicce, campi et diocesi Tarragonem a die 6 mensis januarii 1668*. Conveni amb els jurats de Vila-seca en relació amb l'ús d'aigua i la importació de vi. 31 d'agost de 1678. Notari, Joan Aragonès, rector. FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

compra d'una segona finca a la mateixa població, que se situava a la partida dels Horts. L'operació es va fer per un valor de seixanta-sis lliures barceloneses, abonades en diners comptants. A llevant i a tramuntana limitava amb la riera, al sud amb el camí Ral, que portava de Vila-seca a Cambrils, contigu a l'abeurador de les cavalleries, i a ponent amb el rec de la vila.⁵⁸

El 1685 el cònsol d'Holanda orientava les seves perspectives comercials cap a Reus. El 8 de juliol, Francesc Gay,⁵⁹ botiguer d'aquesta localitat, es presentava davant els jurats, com a representant de Joan Kies, per pujar la dita⁶⁰ que Shallet havia fet per a l'arrendament del castell i terres de Mascalvó.⁶¹ Aquest, a començament de juny, havia lliurat un memorial al Consell de Reus en què anunciava la intenció d'arrendar la propietat de Mascalvó per edificar-hi una oficina d'aiguarent i presentava les condicions que ofería. El Consell va acordar que els jurats elegissin quatre assessors que estudiarien la proposta.⁶² Gay garantia cent lliures per cada un dels vint-i-cinc anys que tenia acordats d'arrendament la vila, quaranta lliures més que l'oferiment de Shallet, i lliurement afegia una quantitat destinada a la conservació del castell. El Consell va admetre la seva licitació i va deixar establert que, malgrat que no hi instal·lés la fàbrica, s'obligava tots els anys a aportar les deu lliures promeses per fer possibles les reparacions del castell. En els pactes de l'arrendament, Francesc Gay assegurava que en aquesta empresa no hi hauria cap participació per part dels habitants de la ciutat, ni tampoc no vendria cap partida d'aiguarent a la vila, sinó que la producció es destinaria totalment a l'exportació.

En la mateixa reunió, Joan Barberà i Baltasar Figuerola, representants del cònsol anglès, atès que no s'havia pogut concretar l'arrendament de Mascalvó, proposaven la cessió d'un espai en la zona de la mina de l'Aigua Nova —als afores de Reus— per ubicar-hi la seva fàbrica. Per aquest motiu, en el lloc on s'instal·larien les canonades de les olles amb què que elaboraven l'aiguarent necessitaven

58 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manual d'actes i èpoques i altres instruments rebuts en mon poder de mi Joan Molner en lo temps de mon economat de Vila-seca. Començant a 12 de agost de 1679 fins a 10 juny 1680*. Àpoca, 4 d'abril de 1680. Notari, Joan Molner.

59 El 1673 i el 1674, Gay era botiguer de roba i des dels anys vuitanta representava la companyia de Kies i Jager. Entre 1684 i 1685 va comprar diverses partides de vi a paguesos de Reus, Riudoms, la Canonja, entre altres localitats properes. La major part d'aquestes operacions comportaven el lliurament del vi a Vila-seca. El 1691, juntament amb altres comerciants i botiguers reusencs, era també propietari d'una fàbrica d'aiguarent. Entre els seus clients hi havia els mercaders Francesc i Joaquim Mascaró i els patrons Josep Clausell, de Canet, i Jaume Gibert, de Blanes. ANDREU SUGRANYES, Jordi. *El Camp de Tarragona i el Priorat*, p. 703-705.

60 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Dita: Acte de dir la quantitat que es vol pagar per una cosa posada a subhasta.

61 Mascalvó, catalogat per la Generalitat com a bé d'interès nacional, és una propietat situada a la rodalia de Reus, al límit del terme de Vila-seca.

62 ANDREU. *El Camp de Tarragona i el Priorat*, p. 655 i 656. Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC). Llibre d'acords municipals de Reus. Consell del 8 de juliol de 1685.

fer ús de l'aigua d'entrada i sortida, concepte pel qual pagarien anualment tres lliures de cens.

Sol·licitaven poder entrar vi foraster, tal com tenien pactat en la proposta anterior, no solament per a ells, sinó també per a tots els altres productors, amb el compromís que, en igualtat de condicions, comprarien el de la localitat. Al preu s'hi havia d'afegir el cost del transport i el dret d'entrada del vi. L'arribada de vi forà s'havia de comunicar, en un termini de vint-i-quatre hores, a l'arrendador que tenia la ciutat; l'incompliment es castigava amb una multa de deu lliures, que s'havien de repartir: dues terceres parts per a l'arrendador i la restant per al batlle.

El vi adquirit s'havia de convertir totalment en aguardent, sense que es pogués vendre en l'estat original. El termini de l'arrendament era, igual que el que s'havia acordat per Mascalfó, de vint-i-cinc anys. La producció que s'embarqués, per compte de la companyia, ho podria fer lliure de drets, però la que fos comercialitzada per terceres persones s'hauria d'abonar.

El Consell va acordar també que els jurats fessin valer la seva autoritat i prestigi perquè la finca on s'havia d'instal·lar l'oficina tingués la superfície suficient i els propietaris acceptessin vendre-la a un preu just. Segons Jordi Andreu, Joseph Shallet va comprar la finca esmentada a Antoni Cerdà i a la seva esposa, Engràcia, per cent-setanta lliures. El consol anglès podria ser l'agent d'una companyia anglesa, concretament l'empresa londinenca formada per Arthur Shallet i Gilibert Heathcat, amb la qual mantenia contactes.⁶³

El 28 de febrer de 1686 Josep Rovira, Sebastià Gelambí i Francesc Nin, arrendataris del dret de mercaderies de la ciutat de Tarragona, van presentar una demanda contra Honorat Fontaner, factor de comerciants de Barcelona, per introduir productes sense abonar-ne les taxes corresponents.⁶⁴ Els remitents eren, per una banda, Pau Dalmasas, comerciant, i T. Ros, cavaller, i, per l'altra, Joan Kies i Arnold de Jager. Els primers havien introduït 142 barrils de tonyina, per valor de 1.481 lliures i 8 sous, i els segons quaranta peces d'escot⁶⁵ i deu de camelot,⁶⁶ valorades en 990 lliures.⁶⁷

63 ANDREU. *El Camp de Tarragona i el Priorat*, p. 655 i 656. Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC). Llibre d'acords municipals de Reus. Consell del 8 de juliol de 1685.

64 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 26892. Causa dels síndics de la ciutat de Tarragona, contra Honorat Fontaner (o Fontaner), burgès de Perpinyà. Tarragona, per privilegi i costum immemorial, podia arrendar el dret de mercaderies que entraven a la ciutat i terme; d'altra banda, les que procedien de comerciants residents a Barcelona n'estaven exemptes.

65ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Escot: Teixit de cotó fi, resistent, atapat de fils, que solia ésser de color negre i servia per a fer cotilles, gipons, sabates i vestits de dol.

66 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Camelot: Teixit de llana mesclada amb pèl de camell o de cabra.

67ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 26892. Causa dels síndics de la ciutat de Tarragona...

A finals de 1687 Josep Xatruch, pagès i també batlle de Vila-seca, venia a Joan Kies un bocí de terra prou gran perquè hi pogués passar una mina d'aigua, soterrada, *ab sos pous*, des de la font del Drac fins a la seva propietat. L'import va ser de quaranta lliures i Kies es responsabilitzava de tapar els pous i a escampar la terra sobrant. Si Xatruch o els seus hereus decidien plantar vinya o arbres en aquest lloc, es comprometien a no posar-los més a prop de dues passes dels pous i de la mina, tot i que sí que ho podrien fer entre pou i pou, la qual cosa no afectaria els arbres que ja hi havia.⁶⁸

Així doncs, l'activitat productora i comercial de la colònia estrangera a les terres del Camp de Tarragona, concretament la dels anglesos, representats per Joseph Shallet i Mitford Crowe, i la dels holandesos Kies i Jager, va començar a la dècada dels anys vuitanta del segle XVII.

La presència de Joan Kies al Camp va significar l'establiment d'una sèrie de vincles amb pagesos i proveïdors del territori que li van permetre alimentar les fàbriques d'aiguarent que hi havia instal·lat. En aquest sentit, entre 1682 i 1688 hem localitzat fins a quaranta-tres escriptures de compra de vi most, amb un total de 770 càrregues. La totalitat de les partides procedien de localitats del Camp de Tarragona, relativament properes al punt de lliurament. En general, eren remeses gens menyspreables, entre les quals destaquem dues que va adquirir a Isidre Gran i Sebastià Pinyol, veïns de la Canonja, de cent càrregues cada una, o la de Josep Puig, de Vila-seca, de cinquanta-set. El preu que va abonar per càrrega va ser força estable al llarg dels anys, atès que es va mantenir entre nou i deu rals, amb l'excepció del vi que va comprar a la Canonja, que va pagar a quinze rals i incloïa sempre el cost del transport fins a Vila-seca. Un procediment habitual era acordar una data de lliurament, que podia situar-se al voltant dels dos mesos, i deixar una paga i senyal. Si el contracte es feia a mitjan octubre, el lliurament podia fer-se efectiu per Nadal o per Reis. Com que Kies passava llargues temporades a Barcelona, a Vila-seca hi va deixar persones de confiança, representants o agents, que actuaven en nom seu i que tancaven les transaccions mercantils. Entre els més habituals hi havia el reverend Salvador Marquès i el prevere Josep Vidal Mallafré.⁶⁹

68 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notariais. *Manuale diversorum instrumentorum inceptum et contuatum per me Gabrielem Monter, rectorem et dicte nomine nottarium publicum presentis parrochialis ecclesie protomartis Stephani Villesicce, diocesis Tarracone, a die 19 mensis stembris anno 1685. Ut igitur omnibus et singulis fides plena addibeatur in iudicio ex extra ego supra dictus quo utor in singulis claudendi pacti notarie hoc signum*. Venda de Josep Xatruch a Joan Kies, Vila-seca, 12 d'octubre de 1687, f. 26.

69 Mossèn Vidal estava acreditat en virtut d'un poder signat davant Bonaventura Vila, notari de Barcelona, el 10 de setembre de 1683. Era prevere de l'església de Santa Maria del Mar de Barcelona.

Taula 1: Remeses de vi most adquirides per Joan Kies entre 1682 i 1685, segons els protocols notarials de Vila-seca.⁷⁰

<i>Data</i>	<i>Venedor</i>	<i>Localitat</i>	<i>Vi càrrega</i> ⁷¹	<i>Import/càrrega</i>	<i>Paga inicial</i>
17/10/1682	Isidre Gran Sebastià Pinyol	La Canonja	100	15 r.	22 ll.
18/10/1682	Josep Tomàs	La Canonja	25	1 ll. 8 s.	20 ll.
20/10/1682	Joan Mestre	Reus	16	1 ll. 8 s.	11 ll.
09/11/1682	Isidre Gran Sebastià Pinyol	La Canonja	100	--	--
06/09/1683	Joan Alberich	Reus	10	1 ll.	--
10/09/1683	Josep Ferrando	Vila-seca	46	1 ll.	--
12/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	22	--	--
12/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	24	1 ll. 6 s.	--
16/09/1683	Jaume More	Vilafortuny	6	1 ll.	--
15/10/1683	Josep Tell	La Canonja	11	1 ll.	--
15/10/1683	Josep Tomàs	La Canonja	30	1 ll. 6 s.	--
04/11/1683	Joan Salvador	Reus	14	1 ll.	--
07/11/1683	Pere. J. Folch	Mas Pinyol	8	1 ll.	--
20/04/1684	Miquel Figueres	Vilafortuny	20	1 ll.	--
05/08/1685	Josep Ferrando	Vila-seca	33	1 ll.	33 ll. Tot
10/08/1685	Pau Blasi	Vila-seca	18,5	1 ll.	18 ll. 5 s. Tot
11/08/1685	Josep Puig	Vila-seca	57	9 r.	51 ll. 8 s. Tot
16/08/1685	Josep Paixa	Vinyols	10		10 ll. Tot
16/08/1685	Francesc Colom Francesc Martí	Riudoms	12	1 ll.	12 ll. Tot
18/08/1685	Montserrat Martí	Vinyols	5	1 ll.	5 ll. Tot
19/08/1685	Jaume Vidal	Vinyols	6	1 ll.	6 ll. Tot
19/08/1685	Pere P. Baltasar	La Canonja	9		8 ll. 2 s. Tot
20/08/1685	Josep Siuret	Vinyols	6	1 ll.	6 ll. Tot
22/08/1685	Jaume Alger	--	30	1 ll.	30 ll. Tot

70 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. Manual del 19 de juny de 1680 al 23 de maig de 1685; *Obligacions preses per mi lo Pare de Predicador Fra Melchior Rubert, orde de Nostra Senyora de la Merçe Redenció dels Catius Christians. Corrent de este present añ de 1685 desde el mes de juliol inclusive [...]* Les quantitats estan expressades en rals (r.), lliures (ll.) i sous (s.).

71 El valor de la càrrega de vi es pot situar en 4,5 roves.

23/08/1685	Francesc Pedrer Joan Alger	La Canonja	12	9 r.	11 ll. Tot (10,8)
26/08/1685	Francesc Aguader	Vilallonga del Camp	6	1 ll.	6 ll. Tot
27/08/1685	Antoni Vidal	Vinyols	15	1 ll.	15 ll.
28/08/1685	Francesc Siuret	Vinyols	6	1 ll.	6 ll.
28/08/1685	Joan Alberich	Vila-seca	6	9 r.	5 ll. 8 s.
29/08/1685	Francesc Colom	Riudoms	6	9 r.	5 ll. 8 s.
30/08/1685	Francesc Guasch	Vinyols	25	9 r.	22 ll. 10 s.
31/08/1685	Jaume Gispert	Riudoms	12	1 ll.	12 ll.
31/08/1685	Mateu Cros	Riudoms	6	1 ll.	6 ll.
31/08/1685	Francesc Bages	Riudoms	28	9 r.	25 ll. 4 s.
01/09/1685	Joan Oriol	Vinyols	5	1 ll.	5 ll.
01/09/1685	Carles Pedreny	Vinyols	7	--	7 ll.
02/09/1685	Francesc Claveguera	Riudoms	5,5	--	5 ll. 10 s.
02/09/1685	Jaume Vallverdú	Vinyols	4	1 ll.	4 ll.
17/09/1685	Lluís Pomerol	Vila-seca	37	1 ll.	37 ll.
30/09/1685	Francesc Agudé	Vilallonga del Camp	30	1 ll.	30 ll.
03/10/1685	Miquel Nolla	Vinyols	24	1 ll.	24 ll.
07/10/1685	Pere Paxà	Vinyols	12	1 ll.	12 ll.
20/10/1685	Francesc Fàbregas	Vinyols	5	1 ll.	5 ll.

Al marge de les partides de vi, s'han localitzat tres assentaments. En el primer, datat el 9 d'agost de 1681, Josep Tell, pagès de la Canonja, venia dotze càrregues de vinagre, per un preu d'11 lliures i 4 sous.⁷² Els altres dos, del 10 de març de 1688, es referien a cinquanta quarteres de blat, que Pere Molné i Joan Sugranyes, per ordre del Consell de la vila de Castellvell, havien comprat a Josep Vidal —representant de Joan Kies— per valor de 165 lliures, a raó de 3 lliures i 6 sous la quartera, i a cent quartans d'oli, que Vidal havia adquirit a Joan Figuerola, de Puigdelví, per 41 lliures i 5 sous, a 8 sous i 3 diners el quartà.⁷³

72 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. Manual del 19 de juny de 1680 al 23 de maig de 1685; *Obligacions preses per mi lo Pare de Predicador Fra Melchior Rubert, orde de Nostra Senyora de la Merçe Redenció dels Catiús Christians. Corrent de este present añ de 1685 desde el mes de juliol inclusive [...]*.

73 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti teologica doctorem rectorem ac notarium publicum presentis parrochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidioecesis Tarracony, a die 17 januarii anno 1688.*

La llenya era un dels combustibles emprats en el funcionament de les fassines d'aiguardent. A finals d'agost de 1685, Francesc Pedrer i Joan Alger, probablement veïns de la Canonja, venien a mossèn Josep Vidal vint-i-dues i onze carretades de llenya, respectivament, al preu d'una lliura la carretada; com a testimonis hi van intervenir el doctor Rafart, rector de la Canonja, i Pere Puig, de Vila-seca. El 30 de desembre de 1688, el mateix reverend signava un contracte amb Esteve Salvador, pescador i veí de Vila-seca, perquè li transportés tota la llenya que la fassina podia consumir en un any. El subministrament procedia del coll de Balaguer, cada carretada traginava quinze quintars i el preu de venda era de 12 rals la carretada, i com a paga i senyal Salvador va rebre dues dobles d'or. En cas que el proveïdor naufragués amb la barca o fos capturat pels moros, el contracte es donava per acabat. El 20 d'octubre de 1691, Josep Vidal, pagès de la Selva del Camp, es comprometia a portar al castell de Joan Kies fins a quatre mil quintars de llenya d'alzina, a raó de dos sous i mig cada quintar; en el contracte es determinava que la tindria tallada per Nadal i que la lliuraria no més tard del juliol de 1692.⁷⁴

El 1699 el reverend Josep Ferrés li reconeixia un deute de 582 lliures, 2 sous i 4 diners, resultat d'uns comptes que no concretava, que hauria d'abonar en el termini de dos anys.⁷⁵

Encara el 1725, Pasqual Ferran, paraire de Vallmoll, presentava a la notaria de Vila-seca una obligació⁷⁶ a favor de Joan Virgili, pagès de Vila-seca —tot i que el destinatari era Joan Kies—, en relació amb cent sis càrregues d'aiguardent, cinquanta de les quals s'havien d'entregar la diada de Sant Miquel de 1696 i les cinquanta-sis restants per Sant Andreu, el mateix any. L'import d'aquesta partida era de mil quatre-cents lliures i Virgili —que devia actuar d'intermediari— aclaria que corresponia a l'hereu, Anton Kies, recuperar i pagar l'aiguardent esmentat.⁷⁷

Com s'ha dit anteriorment, l'activitat de Joan Kies era molt diversa. A començament de 1689, la universitat de Vila-seca l'autoritzava a fer una *botiga* (magatzem) dins del pati de la Torre de Barenys amb la finalitat de guardar-hi el bescuit⁷⁸ que obtindria del blat que tenia a Vila-seca i a Mascalvó. Kies es comprometia a no vendre cap més tipus de producte que no fos aquest. El termini era d'un

74 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac notarium publicum presentis parrochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidiocesis Tarracony, 17 januarii anno 1688*. Assentament d'una partida de llenya. FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

75 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. *Manuales notarials Manual de diferents actes comensat en lo any 1699 als 11 de giné*. Debitori de Josep Ferrés a D. Joan Kies. Vila-seca, 22 de febrer de 1699.

76 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Obligació: Compromís de pagar una suma determinada.

77 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manual de contractes del reverent Casas de 1718 fins 1731*. Virgili a Kies, Vila-seca, 20 de setembre de 1725, f. 180.

78 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Bescuit: Pa cuit dues vegades perquè s'assequi i duri molt de temps, que serveix per a proveir les barques i armades.

any, temps que considerava necessari per poder-lo despatxar; si malgrat tot no ho aconseguia, se li concedia una pròrroga de dos mesos. Venuda la mercaderia, la botiga quedava a disposició de la vila.⁷⁹

El 1694 Kies i Jager, juntament amb altres comerciants, entre els quals trobem l'hisendat Jaume Fontanilles, de Torredembarra, van arrendar per un període de quinze anys (fins al 1708) l'almadrava de l'Hospitalet de l'Infant. En l'arrendament, datat el 27 de gener, la duquessa de Cardona atorgava la potestat de calar l'almadrava a partir de l'1 d'agost. Entre els interessats, a banda dels comerciants holandesos i Fontanilles, també hi havia Joan Llinàs, Joan Lapeyra, Joan Maymó, mercader, i Jaume Comes, botiguer de teles a Barcelona. La companyia es dividia en quinze parts, Kies i Jager participarien en tres, mentre que Llinàs, Lapeyra, Maymó i Comes en tenien una cadascú, i les vuit restants corresponien a Fontanilles. D'acord amb aquesta distribució, tots havien de contribuir tant en el repartiment dels beneficis com de les pèrdues que generés. En les condicions de l'arrendament quedava manifest que:

Quisiere la facultad de pescar los atunes y el derecho que tiene su Exª de poner las almadraves de venida o de retorno en el distrito del mismo termino de la baronia de Antensa, terminos particulares de la vila de Tivisa, lugar de Prat dicho del Ospital en el Coll de Balaguer del presente Principado de Cataluña.

Una de les clàusules els permetia que, a part de l'enclavament de l'Hospitalet, podien provar nous establiments en qualsevol lloc de la costa entre Barcelona i els territoris del Regne de València, mentre fossin de la jurisdicció dels ducs de Cardona. Així, tenien dret a posar-hi una o més almadraves, tant de dret com de retorn, i disposaven de les franquesses que la duquessa posseïa en els seus territoris. Això incloïa que hi podien edificar magatzems, oficines, dependències a més dels habitatges dels treballadors. En la construcció, la duquessa hi contribuiria amb una suma de fins a mil tres-cents lliures i la concessió de les obres es posaria a subhasta per triar qui se'n faria càrrec. Seguidament, especificava que podien fer ús de totes les cases que formaven part de l'hospital i que les podien mantenir i adaptar de la manera que els fos necessari. També se'ls concedia llicència per obtenir llenya dels boscos de les muntanyes del terme de Tivissa, per establir botigues prop de l'almadrava i per obrir-hi una taverna, sempre sense haver de pagar impostos addicionals. Aquesta última clàusula exclouïa la fonda, que ja funcionava a l'hospital, la qual podia servir als treballadors de l'almadrava si necessitaven

⁷⁹ AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manual en lo qual estan continguts tots los actes de Arrendaments y altres actes de la vila de Vilaseca, fet y comensat els 11 de giner de 1688.* Concessió per fer una botiga a la Torre de Barenys, Vila-seca, 7 de gener de 1689.

qualsevol proveïment, però sobretot havia de contribuir a la comoditat de les persones que hi acudissin a comprar tonyina. En cas de guerra o d'una mala temporada de pesca, els arrendadors podien decidir no calar l'almadrava, però el període d'arrendament no s'allargaria. No aclareix si havien de pagar algun import encara que no pesquessin; per tant, entenem que no era així. En aquesta circumstància, a Sardenya, les companyies normalment hi havien de contribuir de totes maneres. S'establia que la tonyina que no es comercialitzés fresca se salaria i que els barrils es vendrien a 18 rals el quintar. Finalment, anotava l'obligatorietat de portar un llibre de comptabilitat, on s'especificuessin guanys i despeses.

Dos mesos més tard, un cop acabada la temporada de 1694, el mateix notari registrava el pagament que Manuel de Fontanilles realitzava a la duquesa de Cardona en concepte del delme que li corresponia. S'hi adjuntaven part dels comptes, a partir dels quals sabem que es van obtenir 1.672 quintars de tonyina, que, segons s'hi detalla, van ser venuts en fresc a la *chanca* situada davant l'hospital. D'aquesta transacció es van obtenir 6.473 lliures amb 17 sous; també s'havien salat 420 quintars, que es van vendre a 18 rals, amb un valor de 756 lliures. En total, els beneficis recaptats fins a aquell moment eren de 7.229 lliures i 17 sous. Al rector de Tivissa, en concepte de delme, li corresponien trenta dobles —equivalents a 165 lliures—; mentre que a l'arraix,⁸⁰ que tenia assignat el 5 %, li tocaven 356 lliures amb 7 sous. Restant aquestes quantitats dels beneficis totals, quedaven 6.708 lliures amb 10 sous, i Fontanilles, pel 5 %, havia de pagar a la duquesa 335 lliures i 9 sous. En aquest protocol Fontanilles únicament feia entrega de 235 lliures i 9 sous; les altres cent restants anaven a compte d'una suma de 1.040 lliures, que havia invertit en les obres realitzades a la *fabrica de la pesca* i que se li retornarien en un termini de deu anys, descomptant-los de la part que havia de pagar a la duquesa.⁸¹

2.4.2 Adquisició del castell

Durant força temps, les dades referents a la compra del castell han estat un misteri. La major part de publicacions que s'han ocupat de donar a conèixer la història de Vila-seca no han identificat com va arribar la finca a mans de Joan Kies i es van decantar per la teoria que, com a senyor del territori, l'havia adquirit a l'arquebisbe de Tarragona. El fet que l'any 1525, Caterina de Papiol, vídua de Gaspar de Sapor-

80 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Arraix: Patró de l'almadrava.

81 VIDAL BONAVILA, Judit, *Laprofitament del mar en els segles XVI i XVII: estudi comparatiu de les almadraves de la Corona d'Aragó*. Barcelona: Fundació Noguera, 2018, p. 358-360.

tella, el vengués juntament amb el terme a l'arquebisbe Pere de Cardona, podia donar peu a aquesta darrera suposició.⁸²

La declaració que en el capbreu de 1751 feia Antoni Kies Sala, aleshores cap de la nissaga, davant el notari Eudald Borés, ens permet identificar alguns dels propietaris que havia tingut la finca anteriorment. És sabut que, molt sovint, en la documentació notarial queda constància de la manera com una propietat ha anat canviant de mans al llarg del temps. Vegem què ens diu el document sobre com la finca havia arribat a mans de Joan Kies:

A la dita Dª Mariangela Kies y de Sala quondam ma mare espectavan com á tenentaria per son dot y creix⁸³ de la universal heretat y bens, que foren de D. Joan Kies son marit [...] Al dit D. Joan Kies espectaven es á saber la en primer lloch designada [es refereix al castell], y confrontada per títol de venda á son favor feta y firmada per Joseph Vidiella dit lo Hereu, pagès de la Vila de Tivisa Bisbat de Tortosa amb acte rebut y testificat en poder del D^e Gaspar de Casals quondam Notari públic de Tarragona lo dia quatre del mes de maig del any mil siscents vuytanta cinch. Al dit Joseph Vidiella espectava com á hereu universal del Rt. Jaume Matheu Jardí Prebere de dita Vila de Tivisa per medi de la Persona de Jaume Jardí menor quondam Pages de la mateixa Vila per dit Rt. Jaume Mateu Jardí instituït en son ultim y valido testament que feu y firmà en poder de la Escrivania, publica y comuna de la Parroquial Iglesia de la predita Vila de Tivisa lo dia tretse del mes de Novembre del any mil siscents setanta sinch; Y al dit Jaume Jardí espectava per los títols chalendats y espresats en lo acte de recognició que de ells me feu y firmà en poder del Rt. Pere Borrás Prebere y notari públic de Tarragona lo dia trenta del mes de Juriol del any mil siscents setanta set.⁸⁴

És a dir, el 4 de maig de 1685 Joan Kies hauria escripturat l'adquisició del castell a Josep Vidiella; no podem donar més detalls d'aquesta compra perquè els manuals del notari Gaspar de Casals, que va legitimar la transacció d'aquest i altres anys, han desaparegut.

Aquesta relació de propietaris fa entenedor el text amb què repetidament el senyor del castell començava les declaracions quan capbrevava: «nomenat antigament lo Castell de Mⁿ. Saportella, despues de Mn. Valls, despues de Mn. Jardí y vuy del Consul de Olanda». En aquesta relació, Gaspar de Saportella seria el

82 En relació amb els orígens de Vila-seca, del castell i del senyoriu, vegeu: MORELL TORRADEMÈ, Josep; VAQUER FERRANDO, Pineda. *Vila-seca*. Valls: Cossetània, 2001, p. 63-66. FARRIOL CLAVÉ, Ramon. «La senyoria del Castell de Vila-seca». Biblioteca Municipal de Vila-seca, 2006. Consultat el 26/05/2021 a: <<https://www.bibliotecavila-seca.cat/historialocal/images/stories/edificis/1999.Farriol.SenyoriaCastell.pdf>>.

83 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Creix/escreix: Augment de dot assegurat a la dona pel seu marit damunt els béns d'aquest.

84 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 23967. D. Marià de Maranyosa contra Da. Raymunda i D. Joan Kies i Guasch. Declaració d'Antoni Kies Sala en el capbreu de 1751, f. 23 a 26.

primer propietari, l'arquebisbe hi accediria per la venda de Caterina Papiol i el següent seria *Mn. Valls*, que podem identificar com el cavaller de Tarragona Lluís de Valls, el qual el 1619 confessava a favor de la Mitra la possessió del «Castillo llamado de Saportella con cinquenta jornales de tierra a el contiguos con muchas otras propiedades y possessions que tenia en dominio directo y alodial de su Illma. a censo annual de veinte Libras Barcelonesas».⁸⁵ De Lluís de Valls passaria a Jardí i d'aquest, a Vidiella. L'11 de juliol de 1683, Josep Vidiella, originari de Tivissa però resident aleshores a Vila-seca, arrendava a Antoni Rovira la repetida finca:

Lo honorable Joseph Vidiella pages hereu de la [...] terme de Tivisa y vuy habitant en dita vila de Vila-seca Gratiis arrenda y en títol de arrendament consedeix tot aquell Castell y heretat que vuy te y poseheixdit Joseph Vidiella en lo terme de dita vila a Antoni Rovira, pages de dita vila per lo espay y termini de quatre anys amb los pactes empero y condicions següents.⁸⁶

2.5 Adscripció política i recessió

A la tardor de 1701, es va signar la Gran Aliança de la Haia entre Anglaterra, Àustria i Holanda contra la dinastia borbònica. El maig de l'any següent, en la Guerra de Successió s'enfrontaven ambdós bàndols. Com era habitual en situacions similars, de conflicte entre potències, una de les primeres mesures que es va aplicar va ser la confiscació de béns pertanyents a residents dels països bel·ligerants. Felip V va ordenar el segrest de mercaderies i les propietats dels comerciants anglesos i holandesos a Barcelona; així mateix va dictar un edicte que prohibia el comerç amb Àustria. La rivalitat política s'estenia als interessos comercials. La mesura va afectar Arnold de Jager, quan el 28 d'octubre de 1702 s'ordenava l'expulsió tant d'ell com de la seva família, cosa que significava l'èxit dels comerciants francesos enfront dels anglesos i holandesos. Les institucions catalanes, Diputació i Consell de Cent, atenent les peculiaritats de la seva persona, serveis prestats i relacions de parentiu, van reclamar —argumentant contrafacció— contra aquesta mesura i l'11 de juny de 1703 es va aconseguir deixar en suspens la sanció.⁸⁷ La repressió va afectar també altres personalitats barcelonines que es van significar pel seu suport a la causa austriacista. Va ser el cas de Narcís Feliu, Amador Dalmau i el seu fill

⁸⁵ AHAT. Arquebisbe. Diplomataris, inventaris i repertoris antics de l'Arxiu de l'Arquebisbe. Indize General, f. 221

⁸⁶ AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manual notarial de 1680 a 1685, f. 179.

⁸⁷ En relació amb aquest fet, vegeu: CAPDEFERRO PLA, Josep; SERRA PUIG, Eva. *La Defensa de les constitucions de Catalunya. El Tribunal de Contrafacions (1702-1713)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, 2014, p. 92 a 97, 103 i 104. També CAPDEFERRO PLA, Josep; SERRA PUIG, Eva. *Casos davant del Tribunal de Contrafacions de Catalunya (1702-1713)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, 2015, p. 116 a 258.

Sebastià, Pau Ignasi de Dalmases, Josep Faust de Potau i el seu pare, Cristòfol de Potau i Oller, i també Joan Kies, detingut a Tarragona.⁸⁸ Les qüestions polítiques i econòmiques anaven plegades.

Durant l'any 1702, la situació econòmica de Kies i Jager es va tornar compromesa i a començament de 1703 es va declarar la fallida de l'empresa. El problema de la companyia va ser la manca de liquiditat per poder retornar els crèdits a què s'havien compromès. La seva vinculació amb la monarquia austriacista i les transaccions com a assentistes de gra els havien passat factura.

En aquest període els negocis vinculats a contractes d'arrendaments eren arriscats i insegurs. És cert que podien proporcionar importants beneficis, però també ho era que l'èxit de l'operació depenia que el temps transcorregut entre el desemborsament per adquirir els subministraments i el cobrament per part de l'entitat pública, fos el mínim possible; per això calia que les operacions estiguessin perfectament planificades, si no la manca de coordinació podia conduir a la ruïna. La fallida no només podia afectar la companyia en què s'havia produït, sinó que si aquesta empresa treballava amb capitals procedents d'altres crèdits també arrossegava aquests inversors.⁸⁹

Per als assentaments en espècie per a l'exèrcit, fossin de gra, de carruatges o de pólvora, estava estipulat que les consignacions s'abonessin en un termini de tres anys, encara que almenys una tercera part s'havia de pagar només en un. Per als assentaments de diners, els abonaments trigaven de tres a cinc anys, tot i que, per evitar l'acumulació d'interessos, la Corona procurava que la major part es compensés en els tres primers anys. Però s'han trobat partides que no van ser reemborsades totalment fins al cap de sis o set anys i, inclús, en arribar a la dècada dels vuitanta del segle XVII, s'havien produït situacions extremes de fins a vint anys.⁹⁰

En relació amb Kies, pel que fa a l'any 1692, el professor Antonio Espino presenta un assentament, que compartia amb el comerciant Joan Navarro, de cent

88 OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 152-158. FELIU DE LA PENYA I FAREL, Narcís. *Anales de Cataluña y epílogo breve de los progresos, y famosos hechos de la nacion catalana...* Divididos en tres tomos. Barcelona: Joseph Llopis, Jayme Suria, Juan Pablo Martí, 1709, p. 505-530. ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim. «Política, economía i guerra», a GARCÍA ESPUCHE, Albert (ed.). *Política, economía, guerra. Barcelona 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012, p. 43-95.

89 LOBATO FRANCO. *Compañías y negocios*, p. 187-189. SANZ AYÁN, Carmen. *Los banqueros de Carlos II*. Valladolid: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valladolid, 1989, p. 94-95. En relació amb les fallides, vegeu també LOBATO FRANCO, Isabel. «El negocio de Indias y la quiebra mercantil en el siglo XVII. La quiebra de Juan Ochoa Iurretauria, comprador de oro y plata», a MARTÍNEZ SHAW, Carlos; OLIVA MELGAR, José M. (eds.). *El sistema atlántico español (siglos XVII-XIX)*. Madrid: Marcial Pons, 2005, p. 203-222, i ALEJANDRE GARCÍA, Juan Antonio. *La quiebra en el derecho histórico español anterior a la codificación*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1970.

90 SANZ. *Los banqueros de Carlos II*. p. 88; ESPINO LÓPEZ, Antonio. *Cataluña durante el reinado de Carlos II. Política y guerra en la frontera catalana, 1679-1697*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 1999, p. 315, 316 i 319.

mil quarteres de blat i cent cinquanta mil d'ordi.⁹¹ El mateix Espino manifesta que entre 1688 i 1697 van passar per mans de factors catalans 11.859.754 rals de plata, un 24% del total dels diners enviats, encara que en el període de 1688 a 1690 va arribar a ser del 64%. En aquestes anotacions l'aportació de Kies i Jager havia sumat 3.093.771 rals, una quarta part del total. Els dos holandesos entre 1689 i 1691 també van ser fiadors de la Diputació del General.⁹²

El 22 d'abril de 1703, malgrat que era diumenge, es va signar la primera de les dues concòrdies entre Joan Kies i Arnold de Jager i els creditors hipotecaris. El valor dels capitals corresponents a censals, canvis i altres deutes sumava 54.038 lliures, 6 sous i 3 diners,⁹³ i l'import de les pensions i interessos era de 1.570 lliures. Els actius que posseïen ambdós deutors, susceptibles de ser venuts immediatament, no podien cobrir les quantitats esmentades. Un dels assentaments de referència assolia les 17.083 lliures, 16 sous i 3 diners, que corresponien a la seva participació (5/11 parts de 37.584 lliures, 7 sous i 10 diners), les quals el 1692 van ser demanades a censal per atendre la provisió de gra de l'exèrcit, a la qual ens hem referit anteriorment.

La proposta dels deutors era respondre per l'import de dues terceres parts i *no en més* (sic) dels crèdits respectius, malgrat que la suma restant quedava hipotecada. Les propietats afectades incloïen les que posseïen a Barcelona i en el seu territori, les del Camp de Tarragona i qualssevol altres que hi pogués haver. Pel que fa a què va passar amb les possessions del Camp de Tarragona, els llegats testamentaris dels seus successors no reflecteixen que es veiessin minvades per aquesta circumstància. Seguint amb l'acord, també van pactar subhastar els béns mobles i les pertinences de què disposaven en els seus domicilis: mobiliari, tapisseries, teixits, estris de plata i joies. L'import que no es cobrí amb aquestes vendes es tornaria en un període màxim de sis anys, a comptar des de la data de la concòrdia esmentada, encara que si abans d'acabar el termini la monarquia o altres particulars haguessin percebut algunes de les quantitats que devien, immediatament se satisfarien els creditors i, en funció de la suma rebuda, se suspendria la licitació.

En el supòsit que no es pogués respectar el termini, els creditors podrien subhastar la resta de béns immobles. Per gestionar tot aquest procediment es van nomenar procuradors que representaven ambdues parts. En nom de la societat

91 ESPINO. *Cataluña durante el reinado de Carlos II*, p. 315-319; també a *Las guerras de Cataluña: El teatro de Marte 1652-1714*. Madrid: EDAE, 2014, p. 372. SANZ. *Los banqueros de Carlos II*, p. 569.

92 ESPINO LÓPEZ, Antonio, «La burguesía catalana y la guerra (1680-1697)», a ENCISO RECIO, Luis Miguel (ed.). *La burguesía española en la Edad Moderna*. Valladolid: Secretariado de Publicaciones Universidad de Valladolid, 1996, vol. III: 1409-1426; també a *Cataluña durante el reinado de Carlos II*, p. 329-331.

93 En la relació detallada dels assentaments esmentats, la suma és de 55.608 lliures, 6 sous i 3 diners, mentre que en la segona concòrdia, del 9 de gener de 1705, és de 53.573 lliures, 16 sous i 3 diners.

formada per Kies i Jager hi intervindrien Rafael de Cortada, noble; Joan Baptista Reverter, ciutadà honrat, i Josep Antoni Roig, intermediari de negocis. Per part dels creditors hipotecaris hi figuraven Antoni Pera i de Tor, noble; Francesc Molines i Casadevall, i Joan Llinàs, també ciutadans honorats. En cas de defunció o renúncia, qualsevol d'ells podia ser substituït. En relació amb els creditors censalistes, per completar el terç restant es va pactar el pagament de pensions i prorrates —si hi havia constància—, una vegada s'haguessin satisfet les dues terceres parts del deute. Pel que fa als creditors canvistes i hipotecaris, es va acordar l'abonament dels interessos a raó d'un sou per lliura. La signatura d'aquesta concòrdia significava la retirada de la causa que, el 4 de gener de 1703, molts dels creditors havien interposat davant la Reial Audiència i que havia de jutjar el magistrat Pere d'Amigant.⁹⁴

Al gener de 1705 Kies i Jager van pactar amb els demandants una segona concòrdia. Mentre que a la primera solament es tenien en compte els drets dels creditors censalistes, canvistes i hipotecaris, en aquesta segona, després de reclamar un tracte igualitari, es reconeixeren els dels quirografaris.⁹⁵

No obstant la tal Concordia continuaven los dits Acreadors Chirografaris dels bens de dits Don Joan Kies y Arnoldo de Yager la dita causa [...] havian de Concorrer igualmente i fer un cos amb dits acreadors censalistas y hipotecaris per la cobranza de llurs credits y que entre uns y altres no se havia de conixer distincio, o, separacio.⁹⁶

Davant l'amenaça que els creditors quirografaris continuessin el litigi a la Reial Audiència —amb el consegüent ajornament per cobrar el deute—, els creditors censalistes i hipotecaris, de les dues terceres parts que havien acceptat rebre per recuperar els crèdits acordats en la concòrdia anterior, els en cedien una part; és a dir, l'import de les dues terceres parts es dividiria en tres fraccions, una de les quals correspondria als quirografaris. Joan Kies i Arnold de Jager es comprometen a abonar una tercera part del deute amb la cessió dels seus béns immobles.

94 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró, *Liber primus transactionum seu concordiarum* (1689-1705). Núm. 49. Concòrdia entre Joan Kies i Arnold de Jager i els creditors censalistes i hipotecaris, 22 d'abril de 1703. FÀBREGAS ROIG, Josep. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», a RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, Antonio J.; ARROYO VOZMEDIANO, Julio; SÁNCHEZ BELÉN, Juan A. (eds.). *Comercio, guerra y finanzas en una época en transición (siglos XVII-XVIII)*. Valladolid: Castilla Ediciones, 2017, p. 425-451. Pel que fa a Pere d'Amigant, consulteu PADRÓS CASTILLÓN, Xavier. «Poder i institucions: Pere d'Amigant, Magistrat de la Reial Audiència de Catalunya (1645-1706)». *Actes del Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya*. Vol. 2. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1984, p.149-159.

95 Els creditors quirografaris no tenien garanties per al cobrament dels seus deutes, l'existència d'aquests creditors significava que cobrarien de forma proporcional; en canvi, els hipotecaris posseïen una garantia constituïda a favor seu, de manera que gaudien de preferència en relació amb la resta de creditors.

96 AHPB. Fons notarial. Francesc Durán. Concòrdies (1697-1706). «*Concordia de Kies y Jager ab sos acreadors hipotecaris y chirografaris*», f. 223-249.

Si amb la venda de les propietats esmentades no s'assolia la tercera part convinguda, es lliurarien les mercaderies, crèdits i productes que eren resultat de la seva activitat mercantil. El període per saldar el deute es prolongava fins a dotze anys —el doble que en l'acord anterior—, encara que continuava vigent la clàusula de devolució immediata, en el cas que percebessin alguna de las quantitats pendents de cobrament. Si, transcorregut aquest període, els creditors encara no haguessin recuperat les inversions, estaven autoritzats a vendre la resta de béns mobles i immobles. En el supòsit que el Reial Patrimoni abonés una part del deute generat per l'adquisició de censals, per a la provisió de gra esmentada abans, aquesta quantitat s'aplicaria a retornar les 17.083 lliures, 16 sous i 3 diners vinculats a aquesta partida.

En relació amb els representants, Joan Kies i Arnold de Jager mantenien la confiança en Rafel de Cortada i Josep Antoni Roig; els creditors van elegir Joan Llinàs i Fèlix Molins, doctor en dret, i per part dels quirografaris els escollits van ser Josep Mora, noble, i Jeroni Sadurní, comerciant de teixits i ciutadà honorat.

El capítol 12è de la concòrdia estipulava que si, després d'haver venut tots els béns i d'haver pagat la tercera part als creditors, quedés alguna quantitat, Maria Àngela Sala —esposa de Kies— podria recuperar el dot i els drets i els crèdits que legítimament posseïa sobre els béns del seu marit abans de la firma del document esmentat.⁹⁷ Recordem que en els capítols matrimonials s'havia establert un dot de vuit mil lliures, la meitat de les quals tornarien a Joan Kies si la seva esposa moria abans que ell sense haver tingut descendència.⁹⁸

La falta de liquiditat de la companyia de Kies i Jager va impedir que pogués tornar els crèdits que havia contret. El total del deute ascendia a 211.807 lliures, 8 sous i 8 diners, una xifra extraordinàriament gran, l'origen del qual es trobava en els censals, albarans, vals i lletres de canvi subscrits entre 1692 i 1702.⁹⁹

Del deute a curt termini, el 75 %, corresponia a albarans, lletres i vals, mentre que l'altre 25 % pertanyia a operacions de pagament diferides, com els censals. Aquesta distribució podria ser la causa de la seva ruïna. La primera modalitat era la que tradicionalment s'utilitzava per als comerciants per finançar les seves activitats; els prestadors eren membres d'associacions mercantils, exercien professions liberals o pertanyien a l'exèrcit. La segona s'emprava per atendre necessitats particulars, com ara adquirir béns immobles. En el cas de Kies i Jager, els fons

97 LOBATO. *Compañías y negocios*, p. 193-195. AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró, *Liber primus transactionum seu concordiarum (1689-1705)*. AHPB. Fons notarial. Francesc Durán. Concòrdies (1697-1706). «Concordia de Kies y Jager ab sos acreedors hipotecaris y chirografaris» f. 223-249.

98 AHPB. Fons notarial. Jacint Borràs. Concòrdies, inventaris, capítols matrimonials, 1658-1705. Capítols matrimonials entre Joan Kies i Maria Àngela Sala, 16 de desembre de 1690.

99 LOBATO. *Compañías y negocios*, p. 187-189.

provenien de la noblesa, dels eclesiàstics i de les vídues. Destaquen els censals que van permetre adquirir unes terres en el Pla de Valldonzella (3.400 lliures de capital); dotar dues fundacions pies, una a la capella del Palau Episcopal de Barcelona (4.400 lliures) i una altra a la parròquia de Santa Maria d'Arenys (2.071 lliures), i sobretot els que els van permetre participar en l'assentament de grans de 1692 (17.083 lliures). En la segona concòrdia, a la relació de creditors censalistes s'hi afegeix una memòria amb la nòmina de quirografaris; segons aquesta llista, el deute acumulat era de gairebé cent mil lliures. Entre els damnificats hi trobem destacats personatges de la societat barcelonesa, com Magí de Mercader i Moragues, per una lletra de canvi per valor de 9.328 lliures; Carles Vila Casamitjana i d'Eril,¹⁰⁰ per un capital de 8.800 lliures, o la companyia de Josep i Vicenç Duran,¹⁰¹ afectada amb 8.547 lliures. Com indica Isabel Lobato, sembla que el 80 % del deute s'havia generat el 1702, un any abans que es produís la fallida.¹⁰²

A instància de Josep Mora, Fèlix Molins i Jeroni Sadurní, el procediment que se seguí a continuació —maig de 1705— va ser elaborar l'inventari dels béns que ambdós comerciants tenien en els domicilis respectius al carrer Mercaders de Barcelona, per a la custòdia dels quals fou elegit el reverend Josep Vidal, que, com s'ha dit, també intervenia com a agent en els negocis que Kies tenia a Vila-seca.¹⁰³

La residència de Joan Kies —com corresponia a la seva categoria social— era àmplia. En els estudis de l'entrada hi havia un llit amb capçalera i pilars; dues cadires petites de vaqueta¹⁰⁴ de *moscovia* amb braços i tatxes de llautó; un banc d'espatllera petit, i una llitotxa¹⁰⁵ gran, amb tres panys i claus, on es guardaven algunes teles i manufactures que integraven una part de l'aixovar:

Item, 18 almoadas de domas carmesi amb galo de or engalonadas

Item, 12 almoadas que en la una part hi ha diferents flors a modo de tapiceria y en la altra part de domas carmesí

Item, tres guarnicions de drap de tapiceria per cadiras

100 GÜELL; SÀRRAGA. «Els nobles Vila de Barcelona, a cavall entre dues guerres», p. 15-34.

101 OLIVA RICÓS. *La generació de Feliu de la Penya*, p. 113-116. En relació amb aquesta companyia, vegeu GARCÍA FUERTES, Gemma, «De la conspiración austracista a la integración a la nueva planta: La familia Duran, máximo exponente de la burguesía mercantil en el siglo XVIII». *Espacio, Tiempo y Forma, Historia Moderna*, 17 (2004), p. 143-162.

102 LOBATO. *Compañías y negocios*, p. 189,191. FERRER ALÓS, Llorenç. «Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (s. XVIII)». *Estudis d'Història Agrària*, 4 (1983), p. 101-128.

103 FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

104 Tesoros del Patrimonio Cultural de España. Vaqueta: Piel de ternera curtida. Es la más fina y cara. Se usa para tapizar asientos y respaldos. Consultat el 23/08/2023 a: <http://tesoros.mecd.es/tesoros/mobiliario/1173423.html>

105 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Llitotxa: Jaç; llit rudimentari, fet amb posts o parat damunt un caixabanc.

Item, un llit de domas carmesi ab galo de or ab sas cortines y sobrecel que conté onse pessas

Item, un cobra taula de domas carmesí amb galo de or

Item, tres cortinas de domas carmesí guarnidas de galo de or amb sas senefas de seda que son per portals

Item, un doceret de domas carmesi amb sa guarnicio de galo de or ampla

Item, dos catifas grans treballadas en moreria

Item, en los mateixos estudis tres banchs de llit usats.¹⁰⁶

En una habitació arran del cap de l'escala, hi havia un bufet de noguer i dos bancs d'espallera llargs.

Destacava una sala gran que, pel mobiliari descrit, devia estar destinada a les grans celebracions: catorze cadires de vaqueta de Moscòvia amb braços, tatxonades amb tatxes de llautó, dotze amb tatxes grans i les restants petites; dues tauletes envernissades de vernís foraster, treballades a la moda de l'Índia; dues arquetes de Flandes de conxa i banús, cobertes amb *godomacils*¹⁰⁷ de cuir vermell; dos miralls grans amb marcs de fusta daurada amb cordons de seda, i dos quadres de diferents imatges, també amb marcs daurats.

L'estrada, situada al costat de la sala esmentada, on probablement la seva esposa atenia les visites, contenia deu cadires de domàs carmesí guarnides amb galó d'or amb tatxes de llautó cobertes de cuir vermell; vuit teles de ras de cobrir parets; dues vitrines amb peus de fusta i motllura daurats, guarnides de cuir vermell, que devien acollir alguna obra escultòrica, i dos bufets petits de noguer, decorats amb domàs carmesí i galó d'or i recoberts de guadamassil vermell.

En una altra habitació, propera a l'anterior, hi havia un bufet mitjaner, de noguer; una pàl·lia d'un Sant Crist amb la peanya de conxa i banús; un altre bufet de pi, molt usat, i un banc d'espallera.

A la planta superior se situava l'habitació destinada al servei. En aquest cas, el mobiliari era força més modest: sis bancs de llit, de pi; una màrfega d'estopa farcida de pàl·lia, i una cadira petita de fusta, tot usat.

A la cuina hi havia una taula ampla de pi, *dolenta*, i una altra de llarga; dos bancs de llit, també de pi; un escambell de fusta, i una pastera plana amb dos calaixos, amb els instruments per pastar. En un espai dins de la mateixa cuina hi

106 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants*, (1689-1706). Descripció dels béns de Joan Kies i Arnold de Jager, 22 de maig de 1705. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

107 Segons el DRAE, guadamecí: Cuero adobado y adornado con dibujos de pintura o relieve.

havia un llit de fusta de xicranda¹⁰⁸ i banús, desmuntat, amb els pilars, capçalera, poms i barres de ferro.

La casa també disposava de capella, on hi havia un faristol de fusta i unes grades. Encara que no en tenim la descripció, en el document on s'especifica el resultat de la subhasta es detallen algunes pintures de temàtica religiosa, en què es representen la Passió, Sant Francesc i una pàl·lia del Sant Crist.

En altres estances es van inventariar cinc cadires de vaqueta de Moscòvia, similars a les anteriors; una *camilla* de noguer, amb pilars, capçalera, poms i barres de ferro; una vànova de fil i cotó blanca; dues portaleres del cotxe de cuir, folrades de baieta verda; quatre cadires amb braços i respallier de cuir de bou; dos petges d'un llit de peu de gall; una tauleta i un tamboret de fusta; un llit de peu de gall, i dos bancs d'espallera. A la *sala del carrer*, set *països* amb marcs daurats i una taula de pi, *dolenta*.

Al rebost: una estora de València, llarga; quatre bancs de llit; una màrfeга d'estopa; una mampara i una tauleta de pi, *molt usats*; una caixa de fusta de pi, amb pany sense clau, per posar-hi els guarniments del cotxe; una calaixera gran de fusta de pi; vuit vidrieres de finestrons, i una trona petita de fusta.

La biblioteca de Joan Kies contenia una prestatgeria de fusta que reunia 181 volums, molts dels quals estaven daurats a la francesa, a més de dos quadres grans amb marcs daurats i dos globus coberts de cuir.¹⁰⁹ Completava el mobiliari un banc d'espallera, dues cadires de vaqueta de Moscòvia, una arquimesa de fusta amb pany i clau, una taula de pi ampla i una escala de fusta.

La bodega, malgrat la coneguda activitat vitícola del cònsol d'Holanda, només contenia setze barrils per guardar-hi mantega i dos bocois d'una i de mitja càrrega, respectivament, dels quals ignorem el contingut, amb els suports per portar-los. A la cotxera hi havia un cotxe amb vidrieres i capota verda, per protegir-lo de la pluja.

Els objectes de plata, que incloïen lluminàries, canelobres, safates, morters i gerros, pesaven poc més de dues-centes unces; les joies, que amb tota seguretat devia posseir la seva esposa —segons el llinatge— no es troben a l'inventari i no hem localitzat cap document que en faci una llista.¹¹⁰

En la residència de Jager, a més dels mobles d'ús quotidià corresponents (taules, llits, baguls, escriptoris), teixits, matalassos, cortinatges, cobrellits, flassa-

108 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Xicranda: Fusta fina, generalment negra o molt fosca, procedent d'arbres tropicals del gènere *Jacaranda*, usada en ebenisteria.

109 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Globus: Receptacle de forma semiesfèrica on es guardaven les hòsties consagrades.

110 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants* (1689-1706). Descripció dels béns de Joan Kies i Arnold de Jager, 22 de maig de 1705. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

des, objectes decoratius i de culte (un crucifix i imatges de santa Gertrudis i de la Mare de Déu de Montserrat), sobretot hi abundaven les cadires, unes setanta, de les quals més de la meitat eren de vaqueta de Moscòvia. A la cotxera s'hi guardava un cotxe, una carrossa de fusta i onze olles de ferro grans, rovellades.

La licitació va tenir lloc al mateix domicili dels deutors, a vegades en sessions de matí i tarda. Va començar a finals de maig de 1705, va continuar a començament de juliol i, després d'una pausa, va finalitzar els dies 7 i 8. Josep Vidal Mallafré va ser qui custodià els diners de les vendes, mentre que la conducció de la subhasta va correspondre a Jacob Cerdona, el qual va ser gratificat amb quatre sous per cada sessió. En total s'hi van presentar 185 ofertes, que van proporcionar un total de 2.747 lliures, 15 sous i 2 diners, quantitat totalment insuficient, ja que ni tan sols va arribar per satisfer el primer pagament del deute.¹¹¹

Qui va participar en la subhasta? (vegeu-ne el detall a l'annex 1)

Analizant l'adscripció social i professional dels licitadors, veiem que el grup amb una participació més gran va ser el dels artesans, amb el 38%. Més de la meitat eren matalassers, que van aprofitar l'oportunitat per adquirir articles relacionats amb el seu ofici, com ara flassades, llençols, cobrellits i matalassos; dins d'aquest grup de menestrals hi havia sastres i fusters, que també van mostrar preferència per aquells objectes que estaven relacionats amb la seva activitat, els primers pels tèxtils i els segons pel mobiliari. El segon col·lectiu amb una intervenció més gran va ser el dels mercaders, representats quasi en un 25%; en aquest cas distingim entre comerciants i botiguers de teles, els quals es van proveir de productes diversos. Cal assenyalar que van ser dels que hi van presentar unes ofertes més elevades.¹¹² Els eclesiàstics, principalment canonges i preveres, hi van participar en un 14% i amb un percentatge similar trobem als corredors de coll,¹¹³ que, ateses les característiques de la seva professió, devien conèixer de primera mà els concursos que es convocaven. La noblesa, representada per Rafel de Cortada i Josep de Oliver, va tenir una presència simbòlica, tot just el 4%, i, per assimilació, encara en aquest bloc hi incloem un metge i dos doctors, que ben bé podrien ser juristes. A més, entre els licitadors s'indica la presència de set dones.¹¹⁴

111 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants*, (1689-1706). Descripció...

112 Pel que fa a l'activitat gremial, vegeu MOLAS RIBALTA, Pere. *Los gremios barceloneses en el siglo XVIII*. Madrid: Confederación Española de Cajas de Ahorros, 1970.

113 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Corredor de coll: El qui antigament tenia per missió principal fer les subhastes i crides relacionades amb compres i vendes.

114 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants*, (1689-1706). Subhasta dels béns de Joan Kies i Arnold de Jager. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

Pel que fa als lots subhastats, destaquen els que va obtenir el botiguer de teles Ramon Boleda, per valor de 383 i 209 lliures; el primer incloïa els teixits que formaven l'estructura d'un llit, tres cortines, un dosser i dos bufets petits d'estrada, tot de domàs carmesí, i el segon, dues arques petites de conxa i dos miralls amb marc daurat. El canonge Josep Rodolat va adquirir trenta-sis coixins de domàs carmesí, guarnits de galó d'or, per 121 lliures, a més de catorze cadires entapissades amb la mateixa tela i embellides amb el mateix tipus de galó i tatxes de llautó, per 112 lliures. El matalasser Domènec Martínez va comprar dues arques petites, procedents de Flandes, elaborades amb banús i conxa, recobertes de cuir vermell, a més de dos miralls grans amb marcs de fusta, per un cost total de 119 lliures i 5 sous. Rafel de Cortada va adquirir cinc cortines i sanefes de cordellat verd i vermell per 18 lliures, dues taules de Xina van ascendir a 6 lliures i per vuit bancs de llit va pagar 1 lliura i 12 sous.¹¹⁵

Associada a una segona relació de creditors, aquesta vegada redactada pel notari Vicenç Gavarró, hem trobat una llista de les finques que pertanyien a ambdós comerciants. Joan Kies, a més de la casa que habitava a Barcelona posseïa una torre al terme de les Corts, a Sarrià, amb trenta-vuit mujades¹¹⁶ de terra, part de les quals eren de cultiu i part de vinya, que contenien més de 600 fruiters; dues mujades de cultiu al pla de Barcelona, a prop del convent de Valldonzella, i una casa amb hort a la *fussina*.¹¹⁷ Al Camp de Tarragona hi tenia una propietat a prop de Vila-seca, on s'alçava una casa gran amb diferents instal·lacions per fabricar-hi aiguardent, de vuitanta mujades de terra, de les quals cinquanta-dues eren de cultiu i vint-i-vuit de vinya, amb un hort tancat d'una mujada i mitja, amb arbres fruiters i aigua viva, que permetia regar fins a deu mujades de terra i cinc-centes oliveres

115 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants*, (1689-1706). Ramon Boleda va aconseguir 15 lots; Josep Rodolat, vuit, i Domènec Martínez, catorze. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

116 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Mujada: Mesura agrària que tenia aproximadament 49 àrees, una superfície que podien treballar una parella de bous en un dia.

117 En aquest cas, la fusina va ser un dels carrers de Barcelona, una zona amb molts horts i jardins, que es regaven amb l'aigua del rec Comtal. En acabar la Guerra de Successió, es va veure afectada per la construcció de la Ciutadella. Joan Kies, entre moltes families, hi tenia una propietat que Serra Postius, al seu treball *Lo perquè de Barcelona*, descriu: «De cuantos huertos y jardines hubo allí en mucho tiempo, el más curioso, costoso y digno de ser visto fue el del cónsul de Holanda; porque además de contar con plantas exquisitas, árboles y flores raras, así como formas en armoniosa simetría dispuestas y arregladas, por todas partes estaba minado, estando enterados no pocos quintales de plomo, para lograr distintos y admirables juegos de agua, que saliendo ya de debajo de la tierra ya de paredes y poyos, así como de los troncos de los árboles, componía una espesa lluvia: de modo que elevándose mucho los cristalinos chorros, que por los agujeros de los conductos salían, los unos a los otros acompañadamente cruzándose, transformaban todo el huerto y el jardín en un copioso surtidor, sin verse ni flores, ni plantas, ni árboles. Y, pese a que el jardín era muy grande, en cualquier parte por la que pasara la gente que acudía a ver los juegos podía acabar remojada de pies a cabeza».

Citat per GARCÍA ESPUCHE, Albert. «El agua hace la Ciudad... y la mejora», a GUÀRDIA, Manuel (ed.). *La revolución del agua en Barcelona. De la ciudad preindustrial a la metrópoli moderna, 1867-1967*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2011, p. 26-33.

i fruiters; a més, al terme de Salou posseïa un corral gran per a la cria de bestiar, amb tres-centes mujades de terreny, una part del qual era apta per sembrar-hi vinya i la resta amb coscoll. Arnold de Jager era propietari d'una torre, també al pla de Barcelona, amb una casa gran i catorze mujades de cultiu; tretze i mitja més del mateix sembrat en aquesta zona; setze de vinya plantada a prop de l'ermita de Sant Pere Màrtir, i una casa amb hort al carrer de Sant Pau.¹¹⁸

2.6 Declivi i desaparició dels fundadors de la nissaga

2.6.1 Desinversions

Fins a la dècada dels anys noranta, pel que s'ha vist a les transaccions, a Joan Kies els negocis li devien funcionar força bé, cosa que li va permetre reunir un notable patrimoni al Camp de Tarragona; però quan els seus assumptes de Barcelona van començar a trontollar, els creditors van pressionar i Joan Kies i Arnold de Jager van adoptar una sèrie de mesures amb l'objectiu de pal·liar la situació; tot i això, aquestes propietats també se'n van ressentir.

La primera finca afectada —potser es tractava d'una mesura puntual— va ser la de Mascalvó, que Kies va arrendar l'1 novembre de 1688, a mitges, a Antoni Rovira, pagès de Vila-seca, amb les condicions següents:

Primo, li entrega un parell de bous del valor de 10 dobles i un ral de vuit i acabat l'arrendament s'han de avaluar i el que valguin més o menys s'haurà de refer per meitat.

Item, li entrega sis jornals de terra de dues relles i la demés terra d'una rella.¹¹⁹

Item, li dóna per dits bous totes les garrofes que es colliran en dita heretat, per tot el temps de dit arrendament.

Item, li entrega la peça de terra situada en el terme de Salou dita del gorch d'en Puig, la qual té tres relles.

I dit arrendament a mitges és per espai i termini de quatre anys començant el dia de Tots Sants del present any i acabarà transcorreguts dits quatre anys, i li dóna d'ajuda de costa vuit lliures cada any, i quatre quarteres d'ordi, solament una vegada.

Item, promet dit mossèn Josep Vidal donar tota la llavor que haurà de menester i sembrar dita heretat.

118 AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Liber primus transaccionum seu concordiarum*, 1689-1705. Núm. 55. Memorial dels creditors. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

119 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Rella: Peça de ferro tallant per un cap i amb mànec o cua per l'altre, pel qual se subjecta al dental de l'arada, i serveix per a penetrar dins la terra i obrir els solcs. Acció i efecte d'aplicar la rella a un camp.

Antoni Rovira es comprometia a deixar la finca tal com l'havia trobada, mentre que Josep Vidal es reservava una sala amb dues cambres i la palla que es colliria quedaria també per a l'arrendador.¹²⁰

A finals d'octubre de 1691 redactava un contracte similar —també a mitges, per quatre anys i amb aportació de llavor— que afectava una part de la finca que tenia al castell de Vila-seca, concretament la part del darrere del castell, el clot del Lledoner, el bocí darrere Sant Joan i el *tros de l'hereva Pons*, que en total significaven trenta jornals de terra, sense sembrar; l'arrendador era Joan Aragonès, un pagès de la mateixa vila, el qual rebria setze lliures d'ajuda de cost per segar i batre. Per al conreu es disposava de dues mules, les quals en acabar l'arrendament es valorarien i l'augment o disminució que tinguessin es repartiria a mitges; també se li lliuraven tres relles, dues arades amb dos jous i guarnicions. Juntament amb aquests terrenys se li entregava un oliverar, el qual Aragonès es comprometia a llaurar dues vegades l'any i una a cavar les soques; també estava obligat a collir les olives i fer-ne oli. El cost de treure aigua de la sínia també anava a càrrec del mitger.¹²¹

Sis anys després, al setembre de 1697, Joan Kies i Arnold de Jager venien a Jaume Guardiola, pagès de Vila-seca, una casa a la mateixa localitat, per un preu de 217 lliures. L'immoble estava situat fora murs, a la part anomenada *lo abeurador*; al sud limitava amb el camí de Cambrils, a la banda de ponent amb el rec de l'aigua de la resclosa i una altra propietat dels holandesos, i al nord i a llevant coincidia també amb terrenys dels venedors i amb el barranc de la vila.¹²² Abans que acabés el segle, el 3 de maig de 1699, venia una de les primeres finques que, juntament amb el seu soci Jager, havia adquirit a Vila-seca —a Pere Rovira, el 1678—; el comprador era Jaume Guardiola —no podem confirmar que sigui la mateixa persona de la venda anterior—, per un import de sis-cents lliures, a pagar en dos terminis.¹²³

Arribats al segle XVIII, enmig de la fallida de l'empresa, el 21 de juliol de 1706 Joan Kies arrendava a Joan Oliva, veí de Reus, l'hort tancat del castell —segons el

120 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac nottarium publicum presentis parochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidioecesis Tarracony, a die 17 januarii anno 1688*, f. 13.

121 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac nottarium publicum presentis parochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidioecesis Tarracony, 17 januarii anno 1688*, f. 76 i 77.

122 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum continuatum per me Gabrielem Monter, sancti theologica doctorem rectorem ac nottarium publicum presentis parochialis ecclesiae Sancti Stephani Villasecca, Campi et Archidioecesis Tarracony, 17 januarii anno 1688*, f. 263.

123 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manual de diferents actes comensat en lo any 1699 als 11 de giné*. Venda de Joan Kies a Jaume Guardiola. Vila-seca, 3 de maig de 1699.

document, aleshores Kies residia a Tarragona—, per un període de tres anys i per un preu de 25 lliures anuals. El primer pagament es faria complet, en acabar l'any, i la resta s'abonaria cada sis mesos. L'arrendatari tindria dos *mig dies* d'aigua cada setmana —diumenge a la matinada fins al migdia i dijous a partir del migdia fins al vespre— per poder regar. El cònsol es reservava la fruita i el raïm de les parres, però el mitger podria arrancar una part del moscatell, per poder disposar de més espai per a l'horta. A més de les 25 lliures, Oliva es comprometia a pagar-ne quatre en concepte de les hortalisses plantades. Finalitzat el contracte, l'arrendatari disposava de tres mesos per poder vendre els productes conreats.¹²⁴

Encara el 29 de setembre del mateix any venia a Joan Forcades, de Vila-seca, una finca de setze jornals que posseïa al terme de Salou, a la partida de la Coma de la Bertrana.¹²⁵ Limitava a l'est amb els hereus de Josep Getruch, a ponent amb Isidre Falcó i al nord amb Josep Rovira, tots de Vila-seca.¹²⁶ L'import de la transacció era de 140 lliures barceloneses. Per complir amb el pagament, Forcades havia de «*triar y vendre un sensal*» perpetuament de 140 lliures de propietat y 140 sous de pensió tots els anys, «lo dia de la creatio de dit sensal, a favor de dit Sr. D. Joan Kies venedor predit y de sos hereus y successors»; l'abonament es faria el 29 de setembre de cada any. La peça de terra pagava un cens de tres quartans d'ordi a l'arquebisbe Josep Llinàs.¹²⁷

La situació de crisi a què es va veure abocat, amb la consegüent manca de liquiditat, sens dubte justifica totes aquestes desinversions.

2.6.2 Testament de Joan Kies

Ignorem fins a quin punt la difícil situació econòmica que travessava va deteriorar la seva salut. El 15 d'agost de 1703 Joan Kies havia redactat les últimes voluntats davant el notari de Barcelona Tomàs Simon. Elegia com a marmessors la seva esposa, Maria Àngela Sala; el seu cunyat, Josep Sala, rector de la parròquia de

124 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum que in presenti scribantur incipiente ab anno a nativitate domini 1705 per me doctorem Raphaellem Casas, prevere et rectore, presentis parochie Villasicce. Examinatorem sinodalem presentis archidiocesis Tarracone et ut meis instrumentis fides plena tam in judicio quam extra adibeatur meum quo ultra in eis claudendis appono*, f. 22.

125 AMIGÓ ANGLÈS, Ramon. *Espigoladures onomàstiques*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005, p. 133. En realitat es tractava de la partida de la Coma, que rebia noms diferents segons el propietari.

126 El document no indica amb qui limitava al sud.

127 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manuale diversorum instrumentorum que in presenti scribantur incipiente ab anno a nativitate domini 1705 per me doctorem Raphaellem Casas, prevere et rectore, presentis parochie Villasicce. Examinatorem sinodalem presentis archidiocesis Tarracone et ut meis instrumentis fides plena tam in judicio quam extra adibeatur meum quo ultra in eis claudendis appono*, f. 27. Forcades no podia vendre la finca fins que el censal no fos *lluït i quitat*, la qual cosa es va fer davant el notari Francesc Barreter el 21 de juliol de 1743.

Sant Martí d'Arenys; Joan Lapeyra, cavaller de Barcelona; Francesc Martí, ciutadà honrat de la vila de Balsareny (bisbat de Vic), i el seu soci, Arnold de Jager, també ciutadà honrat.

Com era habitual en aquests tipus de documents, la primera voluntat que expressava era deixar els seus deutes saldats, qüestió complicada si ens atenim als acords que el 1705 va haver d'arribar amb els seus creditors. Deixava a la decisió de la seva esposa el lloc on havia de ser enterrat i el nombre de misses que s'havien de resar. Pel que fa a la distribució dels béns, com era també tradició, la seva esposa, Maria Àngela Sala, era nomenada usufructuària, sempre que no tornés a contraure matrimoni. Declarava hereu universal el seu fill Francesc Kies i Sala, mentre que a la resta de fills els deixava un llegat de mil lliures en concepte de legítima paterna, amb l'excepció del fill i la filla grans.

Disposant y ordenant que dita noble señora muller mia no puga donar mes al un fill, o filla, que al altre si no es fins a mil lliures Barcelonesas [...] Declarant empero y expressament disposant y ordenant que la sobredita restricció no se entenga en la filla major comuna a dita noble Señora, muller mia y a mi que en quant a ella tinga dita Noble Sra. muller mia ple poder y facultat com amb lo present li dono de poderli donar, y assenyalar de mos bens en cas emperò de col·locació de son matrimoni carnal, y per los respectes sobredits la quantitat de diner y demés coses a dita Noble Sra. muller mia benvistes amb los pactes, vinclas, gravàmens que aposar los voldrà tenint atenció a la qualitat de la persona amb qui dita filla mia major casarà.¹²⁸

També es preveia que fills i filles poguessin romandre a la casa familiar, primer mentre la seva esposa en fos usufructuària i després amb l'hereu, els quals rebrien:

Tots los aliments necessaris de menjar y beurer e calsar y vestir així en sanitat com en malaltia pagant metges cirurgians, medicines, y tot lo demes a la vida humana necessari fins y à tant que dits mos fills, y filles sien en matrimoni espiritual, o, carnal collocats, y collocadas.¹²⁹

En cas de defunció o de renúncia de l'hereu, i a falta de descendència, la successió continuaria amb la resta de fills i filles, seguin l'ordre següent: Anton, Maria Isabel, Anna, Maria Àngela i Gertrudis.

128 AHPB. Fons notarial. Tomàs Simon, *Secundus Liber testamentorum et codicillorum ac illorum publicacionum*, 17 de març de 1678 a 11 de març de 1709. Testament de Joan Kies del 15 d'agost de 1703, f. 230 a 234. FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

129 AHPB. Fons notarial. Tomàs Simon, *Secundus Liber testamentorum et codicillorum ac illorum publicacionum*, 17 de març de 1678 a 11 de març de 1709. Testament de Joan Kies del 15 d'agost de 1703, f. 230 a 234. FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

Joan Kies va morir a mitjan agost de 1708, les seves despulles es van dipositar en el convent de la Companyia de Jesús de Tarragona. Els funerals s'havien celebrat a la catedral i posteriorment el seu cos va ser traslladat a la casa dels jesuïtes, a la rambla del mateix nom. Segons consta en el llibre del tauler de 1708:

Al 16 de dit deposaren en lo convent de la Companya de Jesus de la present ciutat lo cadàver del quondam Don Juan Quies olim Consol de olanda anaren a dit dipòsit dues creus parroquials y confraria de preveres y 24 capellans.¹³⁰

El cost total de l'enterrament va ser d'11 lliures i 5 sous, que incloïen la celebració de dues misses. En l'acta d'acceptació del cadàver, redactada pel notari de Tarragona Francesc Fochs, el pare Pere Luqui, director de la casa i noviciat de la Companyia de Jesús, identificava Maria Àngela Kies Sala com a vídua del comerciant esmentat i rebia el cos, a la porta de la Seu, de mans de Jacint Cases, prevere i vicari de la Santa Església Metropolitana. La tomba s'havia construït a terra, a l'entrada de l'església. El director del Col·legi es comprometia a no posar-hi cap impediment, posat cas que es volgués traslladar de lloc el difunt.¹³¹ Al Col·legi dels Jesuïtes també hi descansava, des de l'any anterior, el cos de la seva filla Gertrudis.¹³²

2.6.3 Testament de Maria Àngela Sala

El 30 de març de 1709 l'acompanyava la seva esposa, Maria Àngela Sala. En aquest cas seguien el fèretre tres creus parroquials, la confraria de preveres i de la Sang i trenta-un sacerdots. El cost dels funerals va ser de 26 lliures i 7 sous —més del doble que el del seu espòs—, amb quaranta misses incloses.¹³³ Maria Àngela, el dia abans, havia fet testament amb el prevere i notari de Tarragona Ramon Permini. Malgrat que la major part dels protocols d'aquest escrivà no s'han conservat —el de Maria Àngela Sala, tampoc—, gràcies al litigi entre Marià de Maranyosa contra Raimunda Guasch i Joan Kies Guasch hem tingut accés al document esmentat.¹³⁴

130 AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Òbits. Llibre del Tauler de 1708, f. 139 i 140.

131 Arxiu Històric de Tarragona (AHT). Fons notarial. Francesc Fochs, 1708, f. 120. L'acta, la signaven com a testimonis Joan Puig, escrivà, i Josep Gumilla, fuster de professió.

132 ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. *Rics i poderosos però no tant. La noblesa a Tarragona i comarca al segle XVIII*. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2000. p. 119. LLOP TOUS, Josep. «L'església dels jesuïtes de Tarragona», a BASSEGODA, Bonaventura; GARRIGA, Joaquim; PARÍS, Jordi. (ed.). *L'època del Barroc i els Bonifàs*. Barcelona, 2007. p. 77-92.

133 AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Òbits. Llibre del Tauler de 1709, f. 177 i 178.

134 Dels Maranyosa en parlarem més endavant, però avancem que Marià de Maranyosa era besnet de Joan Kies i de Maria Àngela Sala. Raimunda Guasch i Joan Kies Guasch eren la jove i el net, respectivament, de Joan Kies i Maria Àngela Sala.

Maria Àngela, en el moment de l'òbit, es trobava en una casa del Pla de la Seu, estava malalta i prostrada al llit; per tant, quan va decidir redactar les últimes voluntats era coneixedora de la gravetat. Com a marmessors va designar el jesuïta Pere Luqui, esmentat abans; els canonges Josep Bover i Agustí de Figuerola, i els nobles Arnold de Jager, soci del seu marit, i Joan de Lapeyra, amic de la família. També devia ser conscient de la difícil situació econòmica en què es trobava:

Vull orden y man que tots mons deutes y injurries a restitució dels quals sere tinguda y obligada sien pagats y satisfetes de mos bens [...] y per dit efecte seguit mon obit sie pres inventari de mos bens per dits marmessors y hereu davall escrit y aquells venuts los que a dits marmessors apareixerá en lo publich encant [...] porque del resultant de aquells se pujan pagar y satisfacer axy dits deutes.

Desitjava ser inhumada a l'església dels jesuïtes, com el seu marit; ordenava que li fossin dites cinc-centes misses, a raó de 5 sous cada una, cosa que donaria com a resultat la important suma de 125 lliures.

A la seva primera filla, Maria Isabel, aleshores novícia al convent de Nostra Senyora de l'Ensenyança, a més del dot li assignava deu lliures anuals, de per vida, i tot el necessari per professar en la institució esmentada.

Anna, la segona, rebria quatre mil lliures, que se li abonarien en cas que es casés. En aquesta circumstància, si no tenia fills o, si en tenia, si no podien heretar, només en disposaria de mil. Si el seu desig era ser religiosa, li llegava el mateix que a Maria Isabel.

A la tercera, Maria Àngela, mil lliures si es casava, però només serien cinc-centes si no tenia successió. Si professava, li concedia el mateix que a les seves germanes.

Per al seu fill Antoni, si contreia matrimoni, el llegat era de dues mil lliures; en el cas que no tingués hereus, solament en podria gaudir de la meitat. Si la seva voluntat era ser religiós, els marmessors decidirien el dot.

Maria Àngela Sala declarava que tenia a la seva disposició dotze mil lliures, quatre mil corresponien al dot dels seus pares i vuit mil del seu marit. A més,

Maria Àngela Aleny¹³⁵ li guardava en pura *comanda*¹³⁶ un adreç de diamants (joia i arracades), unes arracades de maragdes i un llit de «rubiello ab gorbio de plata» i uns matalassos, i, amb les mateixes condicions, el Dr. Joan Lapeyra li custodiava unes coixineres i unes cadires. El jesuïta pare Cochet va fer de testimoni.

135 En aquestes dates, a Barcelona hi residia Josep Aleny, magistrat de la Reial Audiència, casat amb una Maria Àngela, que ben bé podria ser ella.

136 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Comanda: Cessió temporal d'una possessió, dret o jurisdicció a favor d'una persona sota certes condicions i amb obligació de retornar al cedent la cosa cedida en cas de mort o d'altra circumstància prevista en l'acte de la cessió.

Tenint en compte que els fills eren molt joves, encomanava als marmessors que les noies fossin ateses al convent de l'Ensenyança:

Que estigan amb total decència, les despeses s'abonarien dels seus béns suplicant encaridament a la Reverent mare Priora de dit convent y demés religiosas las bullan acceptar; y áxi matéix mos Fills, allà ahónt á dits marmessors aparexerá.

Instituïa hereu el seu fill Francesc, però si no arribava a l'edat adulta o no es casava, o professava —com així va ser—, li assenyalava cinc-centes lliures i el seu germà Antoni el substituïria en l'herència. Si es repetia la mateixa circumstància, el seguirien Maria Isabel, Anna i Maria Àngela. En el supòsit que cap dels descendents no es pogués fer càrrec del patrimoni: «instituhesch á Nostre S^{or}. Deu y a la ma anima. Volent en tal cas que tots mos bens sien venuts al publich encant al mes donant y lo que resultara de aquells sia distribuït en pios sufragis per la ma anima y dels meus».¹³⁷

2.6.4 Colofó a l'activitat de Joan Kies

A Joan Kies li va tocar viure temps políticament difícils: el final del segle XVII, amb els conflictes entre la Monarquia Hispànica contra França i posteriorment la Guerra de Successió. La companyia que va formar amb Arnold de Jager, amb força èxit al principi, va invertir en múltiples negocis que el van ajudar a integrar-se en la xarxa comercial catalana i a participar de les transaccions amb la Corona. L'expansió comercial els va portar al Camp de Tarragona, concretament a Vila-seca, però la prosperitat dels seus negocis es veurà truncada per la marxa dels esdeveniments polítics i el seu posicionament austriacista va fer que, amb la victòria de Felip d'Anjou, fossin represaliats.

D'altra banda, el retard en el cobrament dels assentaments i el fracàs d'algunes inversions van impedir que pogués satisfer els creditors que li havien confiat el seus diners; els acords als quals va haver d'arribar van significar que s'esvaís gran part de la seva fortuna i deixés els seus fills en una situació preocupant, els quals, de fet, en el moment de la defunció eren menors d'edat. Quan poc després morí també la seva esposa, serà Josep Bover, prevere i canonge de la Santa Església Catedral, qui assumirà la responsabilitat de fer-los de tutor. El 30 d'agost de 1710, dos anys després de la desaparició de Joan Kies, a la notaria de Francesc Fochs es diligenciava una àpoca referent a la venda, per part de Tomàs Bover, fuster de Riudecanyes, d'una premsa de fusta. L'enginy anava destinat a premsar vi i dispo-

137 ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 23967. Marià de Maranyosa contra Raymunda i Joan Kies i Guasch. Testament de Maria Àngela Sala, Tarragona, 28 de març de 1709, f. 56 i seg.

sava de tots els estris; el preu era de 16 lliures i 16 sous en moneda de Barcelona i el comprador era el canonge esmentat.¹³⁸

2.7 Concurs de creditors: punt i final

Com veurem, tot i els acords a què s'havia arribat, el procediment va ser molt lent. Caldrà esperar el protocol del notari Bartomeu Cervaró de 14 de juny de 1743 perquè l'acord que en el seu moment havien aconseguit els comerciants holandesos i els seus creditors quedés definitivament resolt.¹³⁹ Ramon de Falguera i de Brocá¹⁴⁰ i Josep de Duran i Sala,¹⁴¹ domiciliats tots dos a Barcelona, havien estat elegits com a comissionats per examinar els comptes de les transaccions efectuades i restituir els crèdits als propietaris legítims. No cal assenyalar que, després de tant de temps, la majoria havien mort, així com els seus representants, de manera que eren els seus successors els qui es personaven en l'acte final. Josep de Mora i Cirera i Jeroni Sadurní, procuradors dels creditors, estaven representats pels fills respectius, Josep de Mora i Catà i Francesc Sadurní. La supervisió de la comptabilitat, que havia començat en el moment de la signatura de la concòrdia —9 de gener de 1705—, va ser vigent fins al 1729, quan es van acabar de pagar algunes partides als creditors quirografaris; anteriorment, el 1723, els creditors hipotecaris s'havien donat per satisfets.¹⁴²

En la relació d'ingressos (taula 2), amb un total de dotze anotacions, la suma obtinguda —import dels béns subhastats— resultat de la venda de la residència i terres dels deutors i de diversos objectes, juntament amb el cobrament d'allò que l'Estat devia en concepte de la provisió de gra, arribava a un total de 93.811 lliures, 14 sous i 7 diners.

138 AHT. Fons notarial. Francesc Fochs, 1710, f. 131 i 132.

139 AHPB. Fons notarial. Bartomeu Cervaró, Manual, 1742-1743. Agraïm a Ricard Cantano, enginyer i doctor en història, la localització d'aquest protocol. Igualment, manifestem el nostre reconeixement a la Dra. M. Glòria Barberà i al Dr. Antoni Jordà, professors de la Facultat d'Economia i Empresa i de la Facultat de Ciències Jurídiques, respectivament, de la Universitat Rovira i Virgili, per les acurades observacions.

140 MORALES ROCA, FRANCISCO J. *Próceres habilitados en las Cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*, tomo I. Madrid: Ediciones Hidalguía, 1983, p. 233. ESPONA, RAFAEL JOSÉ DE. «Los Asprer, Condes de Fogonella». *Paratge*, 22 (2009), p. 41-51. Ramón de Falguera era fill de Jaime Falguera, de Plegamans, senyor de la Torre Falguera de Sant Feliu [de Llobregat], tauler de canvi de Barcelona i mercader, nomenat ciutadà honorat el maig de 1673; va contraure matrimoni amb Gertrudis d'Asprer i d'Areñas; el 1701 i 1705 va participar a les Corts de Barcelona, i el 1713 formava part de la Junta de Brazos (Braç Militar).

141 José de Durán pertanyia a una família de comerciants; el 1725 se'l va nomenar cavaller. Sobre aquest llinatge, consulteu GARCÍA FUERTES, Gemma. «De la conspiración austracista a la integración a la nueva planta», p. 143-162.

142 AHPB. Bartomeu Cervaró, Manual, 1742-1743. Balanç de comptes. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

Taula 2. Compte de dèbit.¹⁴³

<i>Data</i>	<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Vendes</i>	<i>Lliures</i>	<i>Sous</i>	<i>Diners</i>
1705-1707	Josep Vidal Ma-llafré	Prevere i procurador dels creditors	Import de la subhasta i venda de 7 barrils de safra i lloguers	4.487	12	9
06/11/1706	Josep de Boneu	—	Tres tapisseries per 560 dobles	2.805	—	—
17/04/1705	Retal Patrimoni	—	Ingrés a compte del gra de l'exèrcit	9.313	13	10
01/06/1707	Joan de Lapeyra	—	Cases del carrer Mercaders	6.500	—	—
—	Josep Rossinyol	—	Teixits d'un llit, un mantell i una portadora, tot de domàs i galó d'or	350	—	—
09/01/1710	Vicenç Duran	Botiguer	Masies Valls i Guitart, situades a Sarrià i altres llocs	12.372	3	5
14/08/1710	Jacint Valls	Ferrer	Cinc vinyes situades a Sarrià	1.950	—	—
21/12/1710	Francesc A. Vidal	Mercader	Finca de terra campa ¹⁴⁴ situada a Barcelona	1.094	—	—
21/01/1712	Joan Bordas	—	Casa horta al c/ Sant... de Barcelona	1.550	—	—
08/08/1722	Josep Vidal Ma-llafré	Prevere i procurador dels creditors	Mobles, teixits i valor de diversos lloguers rebuts entre el 15/1/1708 i el dia de la defunció	2.326	3	4
10/01/1724	Vicenç Duran	Botiguer	Josep Duran completa el pagament del seu pare, Vicenç Duran (entrada 6)	201	8	7
1723-1724	Retal Patrimoni	—	Ingrés a compte del gra de l'exèrcit dels anys 1690 i 1692	50.861	12	8
<i>Total</i>				93.811	14	7

¹⁴³ AHPB. Fons notarial. Bartomeu Cervaró, Manual, 1742-1743. Balanç de comptes. FABREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

¹⁴⁴ ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Campa: Terra de conreu on no hi ha arbres ni vinya.

L'import que saldava completament el deute del Reial Patrimoni, per la provisió de gra de 1690 i 1692, no es va percebre fins a l'any 1723. Això va ser possible gràcies a dos enviaments procedents de les Índies, que agrupaven quatre partides. La primera, expedida a Lima, era de 70.000 peces de vuit; la segona, lliurada a Santa Fe de Bogotà, totalitzava 10.500 peces de la mateixa moneda; la tercera, de 72.630, corresponia a un abonament realitzat, des de Mèxic, per Juan Ignacio de Castorena, i la quarta, de 4.922, era resultat del benefici obtingut amb la moneda i les barres de plata. Aquestes sumes, descomptades les despeses produïdes fins a l'arribada a Barcelona —43.482 peces de vuit—, deduïdes 18.602 peces satisfetes a Echenique, a Madrid, per la part que tenia en el negoci i aplicades les participacions que Joan Kies i Arnold de Jager posseïen,¹⁴⁵ van proporcionar als gestors dels seus deutes la quantitat de 36.329 peces de vuit, 5 rals i 58 maravedís de plata, que equivalien a 50.861 lliures catalanes, 12 sous i 8 diners.¹⁴⁶ Aquest import, sumat a les 9.313 lliures rebudes el 1705 pel mateix concepte, va ser clau per saldar una part important del deute, ja que representava gairebé el 65 % del total recaptat.

La llista de reemborsaments està estructurada en dues relacions de cent quaranta-nou anotacions cadascuna. A la primera, anomenada «Crèdit de l'administració», hi apreciem que més de la meitat dels creditors pertanyien al grup de quirografaris i el valor total assolía les 39.885 lliures, 3 sous i 8 diners. A la segona relació es trobaven els creditors vinculats als comptes corresponents a l'Estat, els quals van recuperar els diners gràcies als fons procedents de les Índies, sobre els quals —recordem— tenien preferència; l'import va pujar a 46.323 lliures, 14 sous i 4 diners. Totes dues quantitats són resultat dels nostres càlculs.

Encara quedava una tercera relació, «Crèdit pels diners», que es refereix a diferents partides que, en els biennis de 1712-1713 i 1713-1714, van quedar dipositades a la *Taula i Banc de la ciutat de Barcelona*, als comptes dels representants dels creditors, i que van totalitzar 2.688 lliures i 6 sous.

Per la seva tasca de recaptar i repartir posteriorment les quantitats, els representants dels creditors, tant hipotecaris com quirografaris, van ser gratificats a raó de 2 sous per lliura gestionada. El càlcul oficial situa el compte de debit en 93.811 lliures, 14 sous i 7 diners, cosa que significa que la seva retribució ascendia a 9.381 lliures, 3 sous i 5 diners.

En un primer balanç, el crèdit a favor dels creditors assolía les 99.888 lliures i 18 sous, cosa que en deixava a favor un saldo de 6.077 lliures, 3 sous i 5 diners. Tot i això, Ramon de Falguera i Josep de Duran, després de revisar l'estat de comptes,

¹⁴⁵ Les participacions de la Companyia de Kies-Jager en els assentaments esmentats van ser de 5/25, 5/13, 5/25 i 5/12 en cada una de las partides, respectivament.

¹⁴⁶ AHPB. Fons notarial. Bartomeu Cervaró, Manual, 1742-1743. Balanç de comptes. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

es van mostrar disconformes amb algunes partides. L'import que es va abonar als creditors va pujar a 90.507 lliures, 14 sous i 7 diners; a aquesta quantitat se li havien de descomptar cent trenta lliures, que els representants havien concedit indogudament al reverend Josep Vidal per la tasca d'administrador. Finalment, la gratificació, que teòricament corresponia a aquests representants, va ascendir a 8.208 lliures, 10 sous i 6 diners, la qual cosa donava una liquidació de 98.586 lliures, 5 sous i 1 diner.¹⁴⁷

Taula 3. Compte de crèdit a favor dels representants dels creditors.

<i>Partida</i>	<i>Lliures</i>	<i>Sous</i>	<i>Diners</i>
<i>Import abonat</i>	90.507	14	7
<i>Gratificació Josep Vidal</i>	-130	—	—
<i>Gratificació representants</i>	8.208	10	6
<i>Total</i>	98.586	5	1

Balanç definitiu

<i>Concepte</i>	<i>Lliures</i>	<i>Sous</i>	<i>Diners</i>
<i>Compte de debit</i>	93.811	14	7
<i>Compte de crèdit</i>	98.586	5	1
<i>A favor dels creditors</i>	4.774	10	6

Vist el resultat dels comptes, és clar que les 98.586 lliures que suposadament van pagar, per deixar liquidat el deute, estan lluny de les 211.807 lliures que devien, ja que ni tan sols se'n va reintegrar la meitat. Els creditors van rebre les seves 90.507 lliures, però ens queda el dubte si els representants que havien elegit van percebre la gratificació completa. Segurament, l'aparició d'un darrer document notarial podrà explicar com es van saldar les 4.774 lliures pendents i quedarà resolta plenament la qüestió; en qualsevol cas, si el comparem amb el deute inicial, es tracta d'una quantitat relativament poc significativa, que va permetre als hereus del cònsol holandès portar una existència còmoda a la finca de Vila-seca.

¹⁴⁷ AHPB. Fons notarial. Bartomeu Cervaró, Manual, 1742-1743. Balanç de comptes. FÀBREGAS. «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», p. 425-451.

3. ELS KIES DEL SEGLE XVIII

Joan Kies i Maria Àngela Sala tot just van morir quan començava el feixuc procediment del concurs de creditors; per tant, no van poder ser testimonis de com acabaria finalment, com tampoc ho seria Gertrudis, la filla petita, morta el 1707. Sí que ho van viure Francesc, Antoni, Maria Isabel, Raimunda, Maria Àngela i, possiblement, Anna.

Maria Isabel, tot i ser la filla gran, quedava relegada de la primogenitura, que, com era habitual, seguia preferentment la línia masculina. L'hereu havia de ser Francesc, però s'apartaria de la successió en professar com a sacerdot jesuïta, de manera que quan el 25 de maig de 1715 es va fer una valoració de les finques que posseïa la família a Vila-seca, com a titular del castell hi constava el seu germà Antoni.¹⁴⁸

Si repassem què se'n va fer, de la resta de fills, Anna havia nascut a Vila-seca i, juntament amb Raimunda i Maria Àngela, acabaria professant. Van ser enterrades a Tarragona, al convent de Sant Domènec. Gertrudis va morir sent albat i les seves despulles foren inhumades al Col·legi de la Companyia de Jesús de Tarragona.¹⁴⁹ D'entre tots els germans, disposem del testament de Francesc i podem seguir la trajectòria de Maria Isabel i, sobretot, de l'hereu, Antoni Kies.

148 Biblioteca de Catalunya (BC). Cadastre d'Aparici, valoracions dels béns dels habitants del terme de Vila-seca. Consultat el 8 de novembre de 2018 a: <<http://mdc.csuc.cat/cdm/compoundobject/collection/cadastre/id/12507>>.

149 AHPB. Fons notarial. Tomàs Simon, *Secundus Liber testamentorum et codicillorum ac illorum publicacionum*, 17 de març de 1678 a 11 de març de 1709. Testament de Joan Kies, 15 d'agost de 1703, f. 230- 234. AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Òbits. Llibre del Tauler, de 1719, f. 134; de 1730, f. 140-141. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres I i II de baptismes. De l'01/9/1566 al 04/1/1718, f. 352. ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès». *Armoria*, 2 (2013), p. 71-87. LLOP. «L'església dels jesuïtes de Tarragona», p. 77-92.

3.1 Francesc Kies Sala, sacerdot jesuïta

Francesc va ingressar al col·legi dels jesuïtes de Tortosa i, en apropar-se la data en què havia de realitzar l'últim vot, va redactar el seu testament. Els seus pares l'havien instituït hereu i, com ja hem vist, en el cas que es fes religiós seria substituït pel seu germà Antoni, però rebria la quantitat de cinc-centes lliures, tot i que mentre no professés podia percebre les rendes de l'herència.

Els destinataris dels seus béns van ser, per una banda, la seva germana, sor Maria Àngela Kies, beata dominica, a qui va cedir cinc-centes lliures, perquè durant la seva vida usufructués la pensió de vint-i-cinc lliures anuals i que quan morís passessin «al colegio y casa de probación de Tarragona [...] Lo lego y deajo para que annualmente hagan celebrar en dicha Casa una fiesta solemne con oficio y sermon al Beato Luis Gonzaga de la misma Compañia [de Jesús]». Per l'altra, concedia la mateixa quantitat al pare provincial de la Companyia, perquè, juntament amb el rector de la Casa de Tarragona, en disposessin lliurement.

També ordenava que, a través de l'hereu, s'admetessin les partides i despeses que, en benefici propi, li haguessin entregat i haguessin gastat fins a aquesta data els tutors.

De la resta de béns, declarava hereu el seu germà, Antoni Kies; però en cas que en un període de quatre anys es negués a complir allò que havia disposat, el substituïa pel col·legi de jesuïtes de Tarragona, perquè el rector fes cada any una celebració solemne, amb sermó i ofici, en memòria d'Estanislau Kostka, aleshores beat, i amb el sobrant s'ornamentés l'església.¹⁵⁰

3.2 Maria Isabel Kies Sala

3.2.1 Matrimoni entre Maria Isabel Kies i Ramon de Rosselló

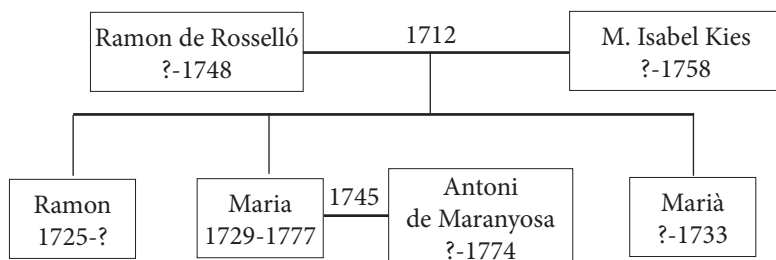
Les primeres referències que tenim de Maria Isabel són les del seu casament a la catedral de Tarragona, el 17 de gener de 1712. Maria Isabel es va casar amb el noble vallenc Ramon de Rosselló i Castelló. L'oficiant va ser el canonge Josep Bover, al qual Joan Kies i Maria Àngela Sala, en el moment de la seva mort —com s'ha dit anteriorment—, havien designat tutor dels seus fills.

Al dasset de gener mil setcents y dotze en presencia del Il·ltre. Joseph Bover canonge desta Santa Iglesia de llissencia del V.G. y assistència del Parroquial D^e Ramon Nin foren desposats per paraules de present Dn. Ramon de Rosselló de la ciutat

150 Arxiu Comarcal del Baix Ebre (ACBE). Fons notarial. Joan Jacint Martí. Sig. 2173. Capsa 793. Testaments 1697-1732. Testament de Francesc Kies Sala, Tortosa, 12 de març de 1725. Disposem d'aquest document gràcies a la recerca de J. Ramon Buera.

de Valls del present Camp y Arquebisbat fill legítim y natural de Dn. Rafel de Rosselló difunt y de D^a. Antonia de Rosselló y Castelló conjuge vivint, y la honesta D^a. Isabel Quies donzella habitant en la present ciutat filla llegítima y natural de Dn. Joan Quies y de D^a. Mariangela Quies y Sala conjujes difunts.¹⁵¹

Genealogia Rosselló — Kies

Rafel Joan de Rosselló era ciutadà honrat de Barcelona i la seva esposa, Antònia, era filla de Joan Castelló, doctor en medicina a Valls. El fill, Ramon, n'heretaria el títol i sabem que l'any 1697, en la convocatòria adreçada a la noblesa, va intervenir en el setge de Barcelona al costat del virrei Jordi de Darmstadt.

La seva mare, Antònia de Castelló, va ser qui va pactar els capítols matrimonials, atès que el seu marit havia mort a finals dels anys setanta del segle XVII. Ramon n'era l'hereu, tot i que Antònia gaudia del dret d'usdefruit amb el compromís d'acollir el nou matrimoni, alimentar-lo i atendre'n les necessitats. A més, en concepte de virginitat, el nuvi oferia a Maria Isabel mil lliures. Igualment es considerava que l'altre fill, Manuel de Castelló, rebria una casa situada a la plaça del Portal Nou de Valls, juntament amb dues mil lliures, tant si es casava com si prenia l'estat eclesiàstic, com sembla que era el desig matern.

Per part de la núvia, van ser els tutors esmentats, Josep Bover i Agustí de Figuerola, ambdós canonges de la catedral, que van oferir un dot de tres mil lliures i dos baguls, un de roba blanca i l'altre amb teixits de llana, seda, or i plata. Recordem que, en el testament, Joan Kies havia atorgat a cada fill mil lliures en concepte de legítima paterna i que Maria Àngela, a Isabel, en el seu, li n'havia assignat mil dues-centes. L'augment s'entenia per la condició de Ramon de Castelló de *Persona Condecorada amb la Noblesa, Calitat y conveniencies tan notorias y públicas*. Els dos baguls i mil cinc-centes lliures se li entregarien el dia del casament i la resta al cap d'un any. Si del matrimoni no hi havia descendència, disposaria només de

¹⁵¹ AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Llibre IX de matrimonis. Del 03/01/1696 al 27/12/1716, f. 126v. FÀBREGAS. «Joan Kies, un comerciant en el trànsit», p. 35-52.

mil lliures, mentre que la resta de numerari i la roba que hagués quedat retornaria a l'hereu Kies.¹⁵²

Inventari de les robes aportades pels canonges Agustí de Figuerola i Josep Bover en concepte de dot:

- Dos baguls de vaqueta de Moscòvia, tatxonats i folrats a l'interior amb tafetà blau.
- Un vestit d'espolí¹⁵³ vermell amb ornaments d'or, faldellí i gavardina guarnit amb galons d'or.
- Un *justillo*¹⁵⁴ de característiques similars a l'anterior.
- Un vestit negre de cordonet de seda, guarnit amb galons d'or.
- Un *justillo* del mateix estil, guarnit amb galons d'or i puntes de plata i seda.
- Un guardapeus¹⁵⁵ de felpa verda amb punta baix de relleu d'or i plata.
- Un *justillo* de felpa verda guarnit amb galons d'or.
- Unes faldilles de llana, blaves, guarnides amb galó d'or.
- Una gavardina de llana amb un galó d'or.
- Un *justillo* d'escarlatí,¹⁵⁶ guarnit amb galó de plata.
- Un mantell de tafetà setinat.

Roba blanca

- Dues dotzenes de camises de tela, tretze guarnides amb puntes, colls i volants, sis guarnides amb només colls i cinc sense guarnir.
- Una dotzena de mocadors de tela, sis de guarnits amb puntes i sis més de llisos.
- Sis capells guarnits de puntes.
- Sis dormidors guarnits.
- Un pentinador de tela guarnit.

152 Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC). Fons notarial. Joan Pau Cosidor, 1705-1712. Capítols matrimonials entre Ramon de Rosselló i Maria Isabel Kies Sala, ff. 238-246. ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. «Els nobles de Valls a l'època dels Austriats». *Historia et Documenta*, 6 (2000), p. 161-198; «Els nobles de Valls (segle XVIII)». *Quaderns de Vilaniu*, 60 (2011), p. 59-85. Segons aquest autor, els Rosselló disposaven d'un ampli patrimoni agrari disseminat per diversos indrets del Camp de Tarragona, que tenien en arrendament, però això no va impedir que, acabada la Guerra de Successió, la família travessés dificultats econòmiques.

153 RAE. Espolín: Vestit de seda florejat, semblant als brocats d'or o de seda.

154 RAE. Justillo: Roba interior sense mànigues, cenyida al cos, que no sobrepassa la cintura.

155 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Guardapeus: Falda llarga.

156 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Escarlatí: Tela semblant a l'escarlata, però de color més baix i menys fina.

- Dues tovalloles de tela guarnides de puntes.
- Sis enagos, tres de guarnits amb puntes i tres sense guarnir.
- Dues armilles de bombosí.¹⁵⁷
- Dos llençols de tela.
- Dos tafetans de *color d'aurora*,¹⁵⁸ per cobrir els baguls.¹⁵⁹

3.2.2 Ramon de Rosselló: últimes voluntats

Ramon no va morir fins a finals d'agost de 1748, però uns anys abans, el 1737, quan encara conservava totes les capacitats, va redactar el testament, al qual els anys 1738 i 1748 va afegir sengles codicils. Com a marmessors va designar la seva esposa, Maria Isabel, els seus cunyats Francesc i Anton Kies, i el Dr. en Drets Francesc Casas.

Pel que fa a la part espiritual, demanava ser enterrat a l'església parroquial de Valls, a la sepultura dels seus avantpassats, situada davant la capella de Sant Jacint. La Comunitat de Preveres i Religiosos dels Pares Carmelites i Mínims assistiria a l'enterrament, amb música de la capella, juntament amb dotze atxes de cera groga al voltant del cadàver; enfront dels quadres de Sant Ramon, de Sant Pau i de Sant Antoni de Pàdua, s'hi havien de cantar les hores de creu i davant la capella del Roser i del quadre de la verge de Montserrat, la Salve Regina. Igualment establia que es resessin un total de tres-centes cinquanta misses, distribuïdes de la manera següent: cent en el convent dels Pares Carmelites, cent en el dels Mínims, cent més en el dels Caputxins i cinquanta en la Comanda de Sant Antoni Abat, amb la caritat de quatre sous per cada missa. Als pares *Mercenaris* del monestir i convent de Sant Ramon Nonat n'encarregava cinquanta més i, finalment, cinquanta misses resades pel reverend Josep Barbut a l'altar de Sant Antoni de Pàdua de l'església parroquial o una altra que decidís, amb la caritat de sis sous cadascuna.

Deixava a la Confraria de Sant Antoni de Pàdua trenta lliures per ornamentar la capella i vint-i-cinc a l'hospital de la vila per comprar roba blanca o flassades.

Com que la seva mare destinava, cada any, catorze lliures de ciris de cera blanca per a la imatge de Nostra Senyora del Lledó, dels Pares Caputxins, Ramon va oferir-ne sis més, que en totalitzaven vint.

¹⁵⁷ ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Bombosí: Teixit de cotó, blanc, assarjat i llistat, del qual les dones fan peces d'ús interior.

¹⁵⁸ Probablement podria ser ocre.

¹⁵⁹ ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 23967. Època de la roba lliurada amb motiu del matrimoni entre Ramon de Rosselló i Maria Isabel Kies, Tarragona, 10 de març de 1712, f. 63-64.

A la seva esposa li deixava el total usdefruit dels seus béns, per un termini de nou anys, a comptar des del moment de la defunció, amb la condició que no contragués un nou matrimoni; que tingués cura de Maria, la seva filla, que aleshores tenia vuit anys, i que saldés els càrrecs de la seva heretat. Dels béns que sobressin, en podria disposar com si fossin propis. Finalitzat el termini de nou anys, restaria com a administradora de l'heretat. En el supòsit que contragués un segon matrimoni, l'usdefruit quedaria extingit i només disposaria de mil lliures barceloneses.

Ramon de Rosselló havia fundat una causa pia per maridar donzelles, concretament les dels germans del *seu* misteri de la Pietat; a aquesta fundació destinava els beneficis que es poguessin produir —descomptades les despeses— del plet que mantenia a la Cort de Valls contra diverses persones: Huguet, Balcells i Domingo, anomenat *Tito*, entre d'altres.

De tota la resta de béns «instituesch, fundo ordeno y dispo un vincle perpetu i primogenial a favor de tots los fills i filles y demás descendents meus, servat entre ells lo orde de primogenitura, y preferint sempre los mascles a las femelles en igualtat de grau». En el moment de dictar el testament, Rosselló confessava que no en tenia cap i, per tant, nomenava Maria com a hereva universal. En el cas que nasqués algun fill mascle, llavors Maria disposaria de cinc mil lliures en concepte de dot i, encara, en el supòsit que morís sense fills o que no arribessin a l'edat de testar, només en podria conservar dues mil i hauria de retornar la resta al patrimoni familiar. En el pitjor dels casos —que no hi haguessin hereus per línia directa—, qui heretaria seria el seu nebot, Carles Rialp i Rosselló, nascut també a Valls,¹⁶⁰ situació a la qual no s'arribaria perquè el matrimoni tindria descendència.

En el codicil del 6 de gener de 1738, en el primer capítol, eliminava el límit de nou anys, que havia establert en el primer testament, perquè la seva esposa gaudís de l'usdefruit dels béns; en la nova redacció en podria disposar sense límit de temps.

En altres capítols, Ramon intentava satisfer alguns deutes que havia oblidat. Per exemple, feia referència al general Retzar —a qui no hem pogut identificar—, el qual li havia deixat nou dobles, a raó de cinquanta-sis rals cada una. Aquest militar havia mort sense que li pogués reintegrar el préstec, malgrat els intents que havia fet per esbrinar qui era el seu hereu. Ramon va ordenar la celebració d'algunes misses, però tot i així establia que, si a partir d'un any de la seva mort encara no s'hagués sabut, els marmessors destinessin aquests diners a més misses. Un cas similar estava relacionat amb els capítols matrimonials acordats entre Joan

160 ACAC. Fons notarial. Josep Ortega Comas, 1737. Testament de Ramon de Rosselló, 23 de maig de 1737.

Farrer i Coloma Mollaví: Ramon havia promès lliurar a Coloma cent lliures, de les quals n'hi havia donat setanta i no recordava si hi havia cap pacte de retorn en cas que morís sense fills, de manera que tenia el dubte si havia de pagar les trenta lliures restants. En cas que aparegués algun hereu, ordenava abonar el deute i, si no, s'havien de celebrar misses. En la mateixa línia ens trobem amb Pere Serra, un religiós mercenari, que li havia deixat cinc lliures i no estava segur si les hi havia tornat. En relació amb Coloma Mollaví, li havia de pagar les trenta lliures que faltaven i no en devien trobar l'hereu, perquè en una data indeterminada Isabel Kies va fer resar cent misses, que equivalien a aquell import.

En un altre apartat es referia a una pensió de cent lliures que havia consignat a la Confraria de Nostra Senyora del Roser, situada al carrer del mateix nom, que la universitat de Valls li lliurava, quan li fessin el retaule a la seva patrona; com que la institució havia redimit el censal, volia que, en fer-se l'altar esmentat, es concedís a la confraria les cent lliures i que en aquesta quantitat s'incloguessin quatre dobles que la seva mare va destinar a la germandat per fer un reixat de fusta.

Finalment, llegava a l'ermita de Nostra Senyora del Torrent, de Vimbodí, 22 lliures i 8 sous per fer una casulla.¹⁶¹

En el protocol de 1748 afegia com a marmessor el reverent Rafel Bonet, prevere i beneficiat de la parròquia de Valls. En el segon capítol, era voluntat seva destinar la pensió de quatre lliures d'un censal de vuitanta lliures de capital, de la causa pia del misteri de la Pietat, a les filles donzelles dels germans que la integraven. En el tercer establia que el seu hereu tingués l'obligació sempre *et per in aeternum* de donar una mortalla a tots els civils que morissin al Sant Hospital de Valls, però no als militars. En el quart i cinquè deixava a cadascuna de les tres filles de Magdalena Rodón, vídua, i a la seva criada, Anna Maria Martí, deu lliures per quan es casessin. En el sisè obligava el seu hereu a hostatjar a casa seva tots els religiosos que vinguessin a Valls amb motiu dels aplecs del Sant Sepulcre de Jerusalem i als religiosos del convent de Sant Ramon Nonat. Finalment, establia que el sant misteri de la Pietat, amb tots els seus ornaments, només sortís de casa seva per a les funcions tradicionals de Setmana Santa.¹⁶²

161 ACAC. Fons notarial. Josep Ortega Comas, 1738. Codicil de Ramon de Rosselló, 6 de gener de 1738. AHAT. Parroquials. Valls. Parròquia de Sant Joan Baptista. Sagramentals. *Llibre dels óbits del any 1708 fins lo any 1733*, f. 304. L'anotació figura al peu de la pàgina on està registrada la defunció de Coloma Farrer Mollaví, el dia 9 de gener de 1726.

162 ACAC. Fons notarial. Josep Ortega Comas, 1748. Codicil de Ramon de Rosselló, 31 de març de 1748.

3.2.3 Maria Isabel Kies, resident a Lleida

Del matrimoni entre Ramon de Rosselló i Maria Isabel Kies hem trobat el naixement d'una filla i dos fills: Maria, Ramon i Marià, dels quals només la primera arribaria a l'edat adulta.¹⁶³ El 1745, Maria es va casar amb Antoni de Maranyosa de Moixó, un noble lleidatà fill de Joan de Maranyosa i de Maria Clara de Moixó.¹⁶⁴

El fet que tres anys després morís el seu marit degué influir en la decisió de Maria Isabel de traslladar-se a Lleida —acompanyant la seva filla—, on va arrendar una casa propietat del convent de Sant Domènec. Es tractava d'un habitatge d'una sola planta, format per nou espais: dormitori, cuina, dues habitacions, dos rebosts, dues cambres i un corral, i que, comparat amb les residències d'altres nobles lleidatans, podem qualificar de modest. Hem de tenir en compte que no disposava de rebedor, capella, sala, cotxera ni magatzems.

El mobiliari era l'imprescindible, amb armari i bagul, però sense bufet, caixera, escriptori ni llibreria. En canvi, l'aixovar s'adequava més al seu estatus. En els inventaris que ens presenta Josep M. Clarisó, s'hi troben vuit cobrellits, vuit mantes, trenta fundes de coixí, seixanta-quatre llençols, trenta-una tovalloles i deu eixugamans. Els objectes de plata que posseïa pesaven més de trenta-dos quilograms i en destacaven: deu culleres, deu forquilles, sis ganivets, quatre canelobres, dues palmatòries, nou safates, quatre olles, un calze, una patena i altres recipients; en l'apartat de joies hi constaven un penjoll, una medalla i perles. Distribuïts per les diverses cambres hi havia tretze quadres i quinze pintures religioses, un santcrist, una imatge de la Mare de Déu i dos rosaris. No tenia llibres, només un missal.¹⁶⁵

163 CADENAS VICENT, Vicente de. *Extracto de los expedientes de la Orden de Carlos 3º, 1771-1847*. Tomo VIII. Madrid: Instituto Salazar de Castro (CSIC), Hidalguía, 1983, p. 43 i 44. Es refereix a deu descendents: «*Mariano, Maria Clara, Maria Isabel, Maria Asunta, Maria Francisca, Pedro, Ramon, Domingo, Antonia y Maria Raimunda*». <https://books.google.es/books?id=felhCuaD7X8C&pg=PA43&dq=pedro+de+Mara%C3%B1osa&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKEwiczfyY_8P4AhVvxYUKHRABC6AQ6AF6BAGHEAI#v=onepage&q=pedro%20de%20Mara%C3%B1osa&f=false>

164 MOLAS RIBALTA, Pere. «Al servei de la monarquia: Els Moixó de Cervera». *Urtx. Revista cultural de l'Urgell*, núm. 5 (1993), p. 167-177. Els Maranyosa eren una coneguda família de la noblesa de Lleida que, en els primers decennis del segle XVII formava part del govern de la ciutat. A les Corts de 1626 ja disposaven del títol de ciutadà honrat. En esclatar la Guerra dels Segadors es van posar al costat dels revoltats, però el 1644 van retre obediència a Felip IV. Durant la Guerra de Successió eren austriacistes. Els Moixó, des del segle XVI, formaven part del govern de Cervera i participaven en les activitats comercials. A inicis del segle XVII, Jeroni de Moixó va ser nomenat cavaller. Durant la Guerra dels Segadors, més aviat es van inclinar cap a la causa castellana i en la de Successió es van posicionar a favor de Felip V.

165 CLARISÓ MARTÍ, Josep M. *La economía de la nobleza de Lleida en el siglo XVIII*. Tesi doctoral. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, Facultad de Geografía e Historia, Departamento de Historia Moderna, 2015, p. 501- 566. FÀBREGAS ROIG, Josep. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona». *Pedralbes*, 39 (2019), p. 157-191.

Del matrimoni de Maria de Rosselló Kies i Antoni de Maranyosa, entre els anys 1751 i 1770 van néixer almenys onze fills, sis nois i cinc noies. Marià fou nomenat hereu universal; Pere va ser coronel d'artilleria i, després de superar les proves de noblesa, el 13 d'abril de 1806 se li va concedir el títol de *Caballero de la Real Orden de Carlos III*; Domènec fou tinent coronel i regidor de Lleida; Raimon i Antoni també foren militars; finalment, d'en Benet només se sap que fou batejat. En relació amb les noies, Clara, Maria Isabel i Maria Raimunda van contraure matrimoni amb personatges de la noblesa, mentre que Maria Assumpta i Maria Francesca van professar en el convent de l'orde de Sant Joan de Jerusalem.¹⁶⁶

3.2.4 Plet entre Maria de Rosselló Kies i Raimunda i Joan Kies Guasch

La llunyania física de Maria Isabel Kies no va impedir que s'enterbolissin les relacions entre els seus descendents i els parents del Camp de Tarragona, sobretot pel que fa a qüestions econòmiques. L'agost de 1776 Maria de Rosselló i Kies, filla de Maria Isabel i esposa d'Antoni de Maranyosa, davant la Reial Audiència, reclamava a Raimunda i a Joan Kies Guasch una part del dot de la seva mare, en considerar que no se li havia abonat. Al·legava que, en els capítols matrimonials establerts entre Ramon de Rosselló i Maria Isabel Kies, havia estat dotada amb tres mil lliures, de les quals semblava que només n'havia rebut 449; per tant, la reclamació es referia a 2.551 lliures, a més dels interessos.

La concessió d'aquestes tres mil lliures va ser decisió dels tutors de Maria Isabel, atesa la importància social dels Rosselló, ja que en els mateixos capítols matrimonials, si fem cas dels tutors esmentats, la seva mare n'hi adjudicava només mil dues-centes. Aquesta qüestió és força discutible, ja que cal recordar que en el moment en què Maria Àngela Sala redactava el testament, Maria Isabel era novícia al convent de l'Ensenyança i, com a tal, estava ben lluny de pensar que es pogués arribar a casar. El dot que se li va assignar era per professar, no per contraure matrimoni: «Á demes de la dot te assenyalada per professar en dit convent deu lliuras moneda Barcelonesa annuals durant sa vida natural solament y lo que sie necessari y acostumat per sa profesio».

Aquest aspecte serà important per a la defensa de Raimunda Guasch i Joan Kies, en el sentit que al·legaven que els tutors van concedir aquella quantitat per pròpia iniciativa i no per mandat dels progenitors, i que, si bé era cert que Maria Àngela Sala els havia nomenat marmessors testamentaris i administradors dels

166 MORALES ROCA, Francisco J. «Officialium Cataloniae (IV). Regidores del ayuntamiento de Lérida. Dinastía de Borbón (1716-1833)». *Hidalguía: la revista de genealogía, nobleza y armas*, núm. 316-317 (2006), p. 441-472. CLARISÓ. *La economía de la nobleza*, p. 297-310.

seus fills, no ho eren dels seus béns, ni tenien cap altra facultat que executar allò que la testadora havia disposat; per tant, consideraven que aquella decisió no tenia validesa. El fet de ser administrador —segons el procurador de Raimunda i de Joan— no anava més enllà que haver-se d'ocupar de l'educació i de tenir cura dels joves.

A més, acompanyant un escrit del 14 de febrer de 1777, Raimunda i Joan presentaven cinc àpoques —lliuraments dels tutors dels Kies— per un valor de 1.817 lliures i 12 sous, a compte de les tres mil lliures compromeses com a dot.

Taula 4: Detall de les quantitats lliurades a compte del dot.

<i>Data</i>	<i>Import en ll. i s.</i>
30/03/1712	1.500
19/03/1716	150
12/03/1717	99 12
17/07/1718	18
23/04/1721	50
Total	1.817 12

Els Maranyosa reconeixien aquests cobraments i van haver de rebaixar la xifra que reclamaven; en lloc de les 2.551 lliures ara només demanaven 1.182 lliures i 8 sous, a més dels interessos.

L'opció que els Maranyosa tenien per guanyar el litigi era demostrar que Raimunda Guasch, com a usufructuària, i Joan Kies, com a hereu, tenien propietats provinents dels pares de Maria Isabel. A fi de demostrar-ho, van presentar vuit testimonis: es tractava de pagesos que havien treballat les terres de la família i que, sota jurament, van confirmar la propietat del castell i el gaudi dels fruits que produïa, però no la d'una finca que, suposadament, tenien al terme de Salou.

Raimunda i Joan es defensaven sobre la base de dos punts:

- Que, tant a Vila-seca com al Camp i l'Arquebisbat de Tarragona i localitats veïnes, des de temps immemorial, era costum i pràctica habitual que en la quantitat que es determinava pel dot s'incloguessin també els vestits i altres complements nupcials que es lliuraven a la núvia.¹⁶⁷

¹⁶⁷ Aquesta qüestió es plantejava perquè en els capítols matrimonials l'aixovar es comptabilitzava a banda.

- No consta, «*ni puede constar*», que Joan Kies, espòs de Maria Àngela Sala, hagués deixat béns el dia de la seva mort —recordem que en el concurs de creditors havia perdut totes les propietats, menys les de Vila-seca—. Si aquest punt es confirmava, quedarien exempts de responsabilitat.

En conseqüència, el procurador de Raimunda Guasch i Joan Kies sol·licitava l'absolució dels seus representats i la condemna dels adversaris a restituir la quantitat que, consideraven, podien haver cobrat de més.

Per confirmar el primer dels arguments —el del dot—, Joan Kies va presentar deu testimonis, els quals, sobre la base de la pròpia experiència o de la de familiars, van manifestar que era cert; en canvi, no hi va haver cap interrogatori en relació amb el segon.¹⁶⁸

Després d'una sèrie d'al·legacions per part de totes dues bandes, el 23 de juliol de 1779 es dictava sentència:

Su Excelencia insiguiendo la conclusion echa en la Real Audiencia y Sala predicha, sentencia, pronuncia y declara, Por lo que respecta a la pretencion expuesta por el Actor [Maranyosa] contra los citados Reos [Raimunda i Joan Kies]: Que debe Imponer, como Impone al dicho. D^a. Mariano de Marañoso y de Rosselló, Silencio perpetuo en la dicha su pretencion; Y que debe absolver, como absuelve de la misma a los mencionados D^a. Raymunda y Dn. Juan Kies y Guasch.

En quanto pero à la pretencion por los expresados Reos, contra el dicho Actor propuesta por via de reconvencción.

Su excelencia insiguiendo la misma conclusion, sentencia, pronuncia y declara: Que debe Imponer, como Impone, a los referidos D^a. Raymunda y Dn. Juan Kies y Guasch, Silencio perpetuo en la dicha su pretencion; Y que debe absolver, como absuelve de la misma al mencionado Dn. Mariano de Marañoso y de Roselló. A ninguna de las partes condeno en costas y por los adelantados manda hacer la execucion acostumbrada.¹⁶⁹

El 10 de setembre Domingo Mozes, procurador de Marià de Maranyosa, contrariat amb la sentència, va decidir recórrer-hi i, al cap d'una setmana, la part contrària s'adheria a la súplica.

168 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, 23967. Declaració de testimonis, f. 15-95.

169 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 23967. Sentència, Barcelona, 23 de juliol de 1779, f. 118 i 119.

3.3 Antoni Kies Sala i Raimunda Guasch

3.3.1 Aspectes familiars

Antoni Kies va néixer a Barcelona, segurament el 1699, ja que tenia nou anys quan va morir el seu pare i, com a hereu, es va convertir en titular de les propietats de Vila-seca. Devia residir —com la seva germana Maria Isabel— a Tarragona, sota la custòdia de Josep Bover.¹⁷⁰ Gràcies al cadastre d'Aparici sabem que, el 1715, el castell, la fassina, la vinya, la hisenda i l'olivar estaven valorats en dotze mil lliures.¹⁷¹

El 21 de febrer de 1740, a la parròquia de l'Assumpció d'Alcover, es va casar amb Raimunda Guasch Manyer, filla d'aquesta localitat.¹⁷² Els Guasch eren una família de llarga tradició a la vila. Un text manuscrit d'un dels seus membres es refereix a l'adquisició al llarg del segle XVI de diverses peces de terra plantades d'oliveres i de vinya, concretament en els anys 1530, 1537, 1544, 1565 i 1603. En la primera operació, del 4 de febrer de 1530, Joan Guasch, conegut com el *del sol de la plaça*, va comprar a Joan Fort una part de l'olivar a la partida de Vilar Sec, per 5 lliures i 10 sous, en un acte davant el vicari Lluís Ponsoda.¹⁷³

El 5 de juliol de 1705, a l'església de la Secuita, havien contret matrimoni els pares de la núvia, Ignasi Guasch i Raimunda Manyer. Hem d'assenyalar com, en els llibres sacramentals, Ignasi hi constava com a pagès, encara que, si ens atenim a les propietats, ben bé era un hisendat. Rafel Manyer Baldrich era ciutadà honorat de Barcelona, però domiciliat a Tarragona i amb força lligams familiars a la Secuita.¹⁷⁴

Antoni Kies i Raimunda Guasch van tenir quatre filles i dos fills: Raimunda, Rosa, Joan, Maria Antònia, Francesca i Ignasi, seguint aquest ordre. Tots van ser batejats a Vila-seca.

170 La seva germana Maria Isabel, en els capítols matrimonials, també hi figurava com a domiciliada a Tarragona.

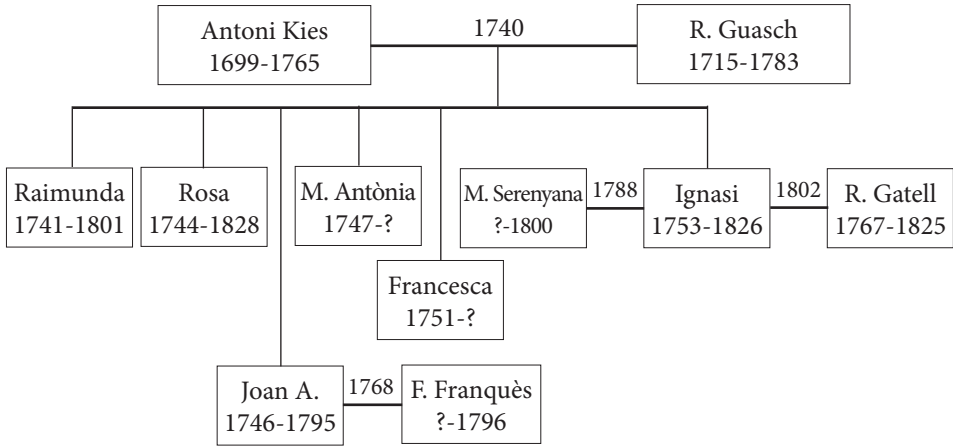
171 BC. Cadastre d'Aparici, valoracions dels béns dels habitants del terme de Vila-seca. Consultat el 8/11/2018 a: <http://mdc.csuc.cat/cdm/compoundobject/collection/cadastre/id/12507>. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

172 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sacramentals. Llibre de matrimonis. Del 02/09/1736 al 30/09/1781, f. 41 i 42.

173 Arxiu Municipal d'Alcover (AMA). Llibre de la família Guasch, segles XVI-XVIII, reg. 230. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

174 AHAT. Parroquials la Secuita-el Codony. Parròquia de Santa Maria. Sacramentals. *Llibre ahont se assentan los esposoris de la parroquial del Codony y sufragania, comensant en lo any de la nativitat del Señor de 1701 en avant*, 09/01/1701-16/12/1852, f. 5.

Genealogia Kies — Guasch

3.3.2 Qüestions econòmiques

L'activitat fonamental d'Antoni Kies va ser ocupar-se de les seves finques, la majoria ubicades a Vila-seca. Originàriament procedien de l'herència familiar i, sorprenentment, s'havien salvat del concurs de creditors produït com a conseqüència de la fallida de la companyia del seu pare. En qualsevol cas, les dificultats econòmiques devien persistir força temps després de la mort dels progenitors. A finals de la dècada dels anys vint del segle XVIII, li urgia obtenir liquiditat, fins al punt que va haver de vendre l'aigua de les basses de casa seva a diverses persones de Vila-seca. Una d'aquestes vendes, la del 20 de desembre de 1729, era per poder pagar l'import del cadastre.

Taula 5. Operacions d'Antoni Kies, a Vila-seca, per obtenir liquiditat.¹⁷⁵

<i>Data</i>	<i>Operació</i>	<i>Preu/ ll. s.</i>	<i>Observacions</i>
07/06/1728	Ven 1,5 jornals de terra campa i olivera. Partida: La Rabassa i el dret a 10 regades.	133 2	Comprador: Joan Francesc Coll, prevere i beneficiat.
09/11/1729	Kies compra un parell de bous. Mentre no n'abonés el preu, permetia regar al venedor fins que saldés el deute. ¹⁷⁶	56	Venedor: Josep Guardiola, pagès.

¹⁷⁵ AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Manuals notarials. *Manual de contractes del reverent Casas de 1718 fins 1731*, f. 253, 298, 301, 302, 308 i 325. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

¹⁷⁶ El dret a regar suposava disposar d'un dia d'aigua a la setmana, des de la sortida del sol de dissabte fins a la mateixa hora del diumenge. Kies va abonar el deute al cap de quatre mesos, el 22 de març de 1730.

15/12/1729	<i>Arrendament del dret a regar un dia a la setmana, durant un any.</i> ¹⁷⁷	70	<i>Arrendador: Pere Guardiola, pagès.</i>
20/12/1729	<i>Arrendament del dret a regar un dia a la setmana, durant un any.</i> ¹⁷⁸	70	<i>Arrendador: Francesc Voltes, comerciant.</i>

Més endavant va negociar diversos acords: a finals de 1744 va permutar amb Joan Salvadó, manescal de Vila-seca, un bocí de terra de set jornals, en part erm i en part plantat de mallol, situat al terme de Salou, a la partida del Gorg d'en Puig,¹⁷⁹ per una finca de tres jornals amb garrofers ubicada a la Feredat,¹⁸⁰ propietat de Salvadó.¹⁸¹ En idèntica data va vendre, a carta de gràcia, al mateix Salvadó una peça de terra d'un jornal, poblada de garriga, i un corral derruït, per valor de cent lliures. La finca era al mateix indret que l'anterior i li pertanyia per llegat de la seva mare, Maria Àngela Sala. En els pactes s'estipulava que s'havia de reemborsar l'import de les reformes que s'havien dut a terme al corral, sempre que s'acreditessin amb rebuts. El termini de què disposava Kies per recuperar la propietat era de quatre anys i, si ho feia, si volia vendre-la novament, Salvadó tindria dret de tempteig.¹⁸²

El 1752, també a carta de gràcia, va passar a Josep Cabrer, ferrer de Vila-seca, un bocí de dotze jornals sembrat d'ordi i blat i algunes oliveres, situat a la partida del Pontet, juntament amb el dret de tres dies d'aigua setmanals de la mina d'aquest nom, des del dimecres a les sis de la tarda fins al dissabte a la mateixa hora. Com que la finca estava en producció, el venedor es reservava el dret a recollir la propera collita i es faria de la mateixa manera en el supòsit que Kies volgués recuperar-la. També van acordar que el venedor no pogués disposar de la terra mentre el comprador no hagués plegat les properes collites d'hivern i d'estiu i que, si ho feia abans que fos sembrada, passades les dues collites esmentades, li havia

177 El termini s'estenia des de la posta de sol del diumenge fins a la mateixa hora del dilluns.

178 Des de la posta de sol del dilluns fins a la del dimarts.

179 AMIGÓ. *Espigoladures onomàstiques*. p. 110.

180 AMIGÓ. *Espigoladures onomàstiques*. p. 139.

181 AHT. Fons notarial. Francesc Barreter, 1744. Permuta, 22 de desembre de 1744, f. 396-398. La finca també provenia de l'herència de Maria Àngela Sala. ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

182 AHT. Fons notarial. Francesc Barreter, 1744. Venda, 22 de desembre de 1744, f. 405-407. La seva mare l'hi havia llegat, segons el que constava en el testament, avui desaparegut, redactat per Ramon Permini el 28 de març de 1709. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

de compensar els treballs que s'hi haguessin fet. L'import de l'operació va ser de 565 lliures, incloent-hi el lluïsmo, que era de quinze lliures.¹⁸³

En el cadastre de Vila-seca de 1747 ocupava el cinquè lloc en la llista dels principals contribuents: l'aportació d'Anton Kies era de 48 lliures, 6 sous i 11 diners. El pagament, com era habitual, el va fer en tres terminis: 10 de juliol i 5 d'octubre de 1747 i 8 de febrer de 1748.¹⁸⁴

Taula 6: Cadastre de Vila-seca: principals contribuents.¹⁸⁵

<i>Núm.</i>	<i>Contribuent</i>	<i>Contribució</i>	<i>%</i>	<i>Condicció</i>
1	<i>Comú de Vila-seca</i>	183,71	26,10	<i>Ajuntament</i>
2	<i>Joan Virgili</i>	135,75	19,30	<i>Propietari</i>
3	<i>Jaume Guardiola</i>	61,63	8,80	<i>Propietari</i>
4	<i>Josep Cabré</i>	50,59	7,20	<i>Propietari</i>
5	<i>Antoni Kies</i>	48,34	6,87	<i>Privilegiat</i>
6	<i>Maria Folch</i>	45,96	6,53	<i>Vídua</i>
7	<i>Gregori Gaya</i>	45,62	6,50	<i>Propietari</i>
8	<i>Teresa Pomarol</i>	45,11	6,41	<i>Vídua</i>
9	<i>Josep Salessas</i>	43,34	6,16	<i>Propietari</i>
10	<i>Josep Ferrando</i>	43,13	6,14	<i>Propietari</i>

El 13 d'octubre de 1751 reconeixia que posseïa:

Primo tota aquella heretat gran amb son Castell y Casa, y hort a ella contiguo, nomenat antigament lo Castell de M^{ra}. Saportella, despues de Mn. Valls, despues de Mn. Jardí y vuy del Consul de Olanda, situada en lo terme de Vilaseca, y fora, y prop los Murs de ella, en la partida dita la Iglesia Vella, detinguda de cinquanta tres jornals poch mes o menos [...], pel mig de la qual passa lo camí publich, eo la carretera que va de la present Vila a la de Reus; en la qual heretat va comprés un olivar, dit lo olivar novell de pertinèncias de ella, detinguda de vuit jornals [...], altre olivar dit lo olivaret y no menos una pessa de terra detinguda de tres jornals [...], junt amb la aygua que ve del mas den Riba, amb sa Cequia, entoixás y Bassa, nomenada antiguament del Castell qual bassa està construhida entre la terra de Ramon Pons y la terra de Joseph Mariner. [...] Las quals se tenen per dit Illm. Y Rm. Sor. Arquebisbe y sa mensa Archiepiscopal y sots domini y alou de aquella a cens de vint lliuras, nou sous y deu diners Barcelonesos pagadors tots anys, es a

183 AHT. Fons notarial. Carlos Clavería, 1752. Venda, 28 d'abril de 1752, f. 114-116. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Hollandia al Camp de Tarragona», p. 157-191.

184 Arxiu Històric Municipal de Vila-seca (AHMV). Cadastre de 1747.

185 MORELL. *Història de Vila-seca*, p. 121. L'import de la contribució és en lliures.

saber las vint lliuras lo dia y festa de Sant Feliu y los nou sous y deu diners lo dia y festa de Nadal [...]. Item y finalment tota aquella altra pessa de terra situada en lo terme de Salou, y la partida de la torre alta, eo del Pou de las Guardas detinguda de sis Jornals de Garriga poch mes o menos [...] La qual símul y per indivís de las demes terres de la censada dita de Salou es te per Sa Illma. Y sa mensa Arqueiepiscopala cens de deu quarteres de ordi bo, net y rebedor pagador tots anys lo dia y festa de Sant Pere y Sant Feliu [...] del qual cens pago y pagar dech Yo dit confessant dos cortans de ordi bo, net y rebedor y lo restant pagant y pagar deuen los demes possessors de terres de dita Censada [...] Y me especten y pertanyen a mi dit confessant las preditas propietats com a fill y hereu universal. De Da. Mariangela Kies y de Sala, quondam ma mare per esta instituït en son ultim testament [...] A la dita Da. Mariangela Kies y de Sala quondam ma mare espectavan com á tenentaria per son dot y creix de la universal heretat y bens que foren de Dn. Joan Kies son marit en virtut de la constitució General de Catalunya feta en Perpiña que comensa Hac nostra.¹⁸⁶

En el cadastre de 1757, amb un import de 47 lliures, 19 sous i 5 diners, similar al de 1746, declarava que posseïa les finques del castell, amb conreus de regadiu, horta, oliveres, vinyes i fruiters; de la Feredat, plantada en part de garrofers i part erma, i la dels Muntanyals, només erma, a més d'una casa i aus. El seu fill Ignasi, en el de 1799, solament hi indicava les finques del castell; l'import de 49 lliures, 18 sous i 8 diners, lleugerament superior, era a causa de la propietat d'una casa de més valor i d'una fàbrica d'aiguardent, que en l'anterior no hi constava.¹⁸⁷

En la declaració del capbreu, que va tenir lloc al castell de Vila-seca l'11 d'octubre de 1762, la descripció dels béns era la mateixa que en el de 1751, a excepció de la finca del terme de Salou, de la qual no fa esment.¹⁸⁸

En les confessions només es feia referència a l'espai físic de les finques, com a reconeixement de la senyoria eclesiàstica que exercia el domini en el territori, però no hi esmentava altres activitats, com la recollida de collites o la producció d'aiguardent, que es feien en dependències annexes. Antoni Kies va ser una persona inquieta per tenir cura del seu patrimoni i podem deduir que si es va veure abocat a realitzar aquestes vendes va ser perquè se li van plantejar altres negocis i devia pensar que aquesta era la millor solució per atendre'ls.

186 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 23967. D. Marià de Maranyosa contra Da. Raymunda i D. Joan Kies i Guasch. Confessió d'Antoni Kies Sala en el capbreu de 1751, 13 d'octubre de 1751, f. 23 a 26. En relació amb la constitució de Perpinyà, vegeu: MIKES, Tünde. «Legislació històrica de la família catalana medieval i moderna». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. 28 (2017), p. 163-196.

187 AHMV. Cadastres de 1757 i 1799.

188 AHAT. Arquebisbe. Patrimoni de la Mitra, còpia del capbreu de Vila-seca i Salou de la Pineda i la Plana, rebut en poder de Joan Antoni Russa, notari públic de Tarragona els anys 1762 i 1763, Declaració d'Antoni Kies l'11 d'octubre de 1762, f. 204 i seg. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

3.3.3 Testaments d'Antoni Kies i Raimunda Guasch

Antoni Kies va morir el 10 de juny de 1765, després de confessar-se, combregar i rebre la unció dels malalts. En el testament demanava ser inhumat a l'església de Vila-seca, a la sepultura d'en Torrell. Se li va fer enterrament general, amb novena i cap d'any amb toc doble, diaques i dotze atxes de cera groga, i hi van assistir disset sacerdots: rector, vicari, dos beneficiats i mossèn Sauné —tots residents a Vila-seca—, i dotze monjos: sis franciscans del convent de Reus i sis caputxins del de Tarragona. Per a les exèquies esmentades va deixar setanta lliures barceloneses i els diners sobrants, si n'hi havia, es dedicarien a misses resades. Per a la salvació de la seva ànima s'havien de celebrar cent vint misses, seixanta en cada un dels convents dels caputxins de Tarragona i dels franciscans d'Alcover, a raó de cinc sous. Just una setmana abans havia fet testament, designava com a marmessors el seu sogre, Ignasi Guasch; el seu gendre, Francesc Mas, i el consogre, Josep Bertran, tots familiars del Sant Ofici a Alcover, Vila-seca i Valls, respectivament.

Pel que fa al repartiment dels béns, a la seva filla Raimunda —casada amb Francesc Mas— li va atorgar quatre-centes lliures barceloneses, com a legítima paterna; a Rosa n'hi va concedir mil quatre-centes, que l'hereu abonaria en dos terminis, un el dia del casament i l'altre al cap d'un any, quantitat que, com s'aprecia en els capítols matrimonials establerts amb Fèlix Bertran, incloïa l'import del dot en cas de matrimoni. A Maria Antònia li corresponien també mil quatre-centes lliures amb els mateixos terminis que Rosa, de les quals en podria conservar tres-centes, en cas que morissin els fills que pogués tenir o no arribessin a l'edat de testar. A Ignasi li va atorgar dues mil lliures per quan es casés, però si professava només podria disposar de cinc-centes i la resta la recuperaria l'hereu. Raimunda, la seva esposa, quedava com a usufructuària, sempre que no es tornés a casar, amb la condició de donar aixopluc als descendents. Designava hereu universal Joan, sempre que es casés, però si malgrat això no tenia fills o aquests no arribaven a l'edat de fer testament, solament podria gaudir de mil lliures, de manera que Ignasi passava a la situació d'hereu i, si s'hi donava el mateix supòsit, se seguiria per línia femenina seguint l'ordre de naixement, és a dir, Raimunda, Rosa i Maria Antònia, successivament.¹⁸⁹

Des del capbreu de 1762, a l'entorn dels Kies s'havien produït alguns canvis: primer la mort d'Antoni Kies, després la d'Ignasi Guasch —el pare de Raimunda—, amb la qual cosa el patrimoni es va engrandir amb les finques d'Alcover; també va tenir lloc el matrimoni de l'hereu amb Francesca Franquès, d'Altafulla.

¹⁸⁹ AHT. Fons notarial. Francesc Barreter, 1765. Testament, 3 de juny de 1765. f. 229-232. AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre II d'òbits. Del 02/01/1737 al 25/12/1798, f. 123. FÀBRE-GAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

El 30 d'octubre de 1782 Raimunda Guasch, en trobar-se malalta, va fer testament: confirmava Joan Kies com a hereu universal i, en cas que no tingués successió, només disposaria de dues-centes dobles, és a dir, mil lliures. L'ordre que se seguiria a continuació seria el mateix que el de les últimes voluntats del seu pare.¹⁹⁰

Raimunda morí a Alcover el 16 de gener de 1783, tenia seixanta-vuit anys. Va rebre sepultura a l'església d'aquesta localitat, davant l'altar de Nostra Senyora del Roser. La voluntat de Raimunda va ser que els funerals havien de ser amb *Enterro General Doble*, s'hi havia de convidar la comunitat de Pares Recolets i se li va resar la novena el mateix dia. Va dotar la seva ànima amb cent cinquanta misses resades: noranta en el convent de Santa Anna, deu a l'ermita del Remei i les restants a l'expressada església parroquial.¹⁹¹

Joan, l'hereu, el 1768 s'havia casat amb Francesca Franquès, filla d'una coneguda família noble d'Altafulla, però la relació no va funcionar i va acabar en divorci. No hi va haver descendència i en el lideratge de la nissaga el va succeir Ignasi, el germà petit, que va contraure matrimoni dues vegades: la primera amb Margarida Serenyana, natural de Ripoll, i, quan aquesta va morir, amb Rosa Gatell. Mentre que el primer enllaç va ser prolífic, amb set descendents, el segon no va donar fruits.

De les seves germanes, Antònia i Francesca, en coneixem la data de naixement, però no la de defunció. El 1765, Francesca ja no constava en el testament del seu pare; aleshores devia tenir catorze anys. Antònia figura en el testament, però no s'ha pogut determinar si es va casar. Davant aquesta falta d'informació, una possibilitat seria que hagués ingressat en algun convent.

3.3.4 La família de Francesc Mas i Raimunda Kies Guasch

En relació amb els descendents, Raimunda va casar-se amb Francesc Mas Armengol, un pagès de Valls fill de botiguers i Familiar de la Santa Inquisició. Fixaren la residència en aquesta localitat, a la casa familiar de la plaça del Blat.¹⁹² El matrimoni va tenir almenys cinc filles i quatre fills: Raimunda, Vicenç Francesc,

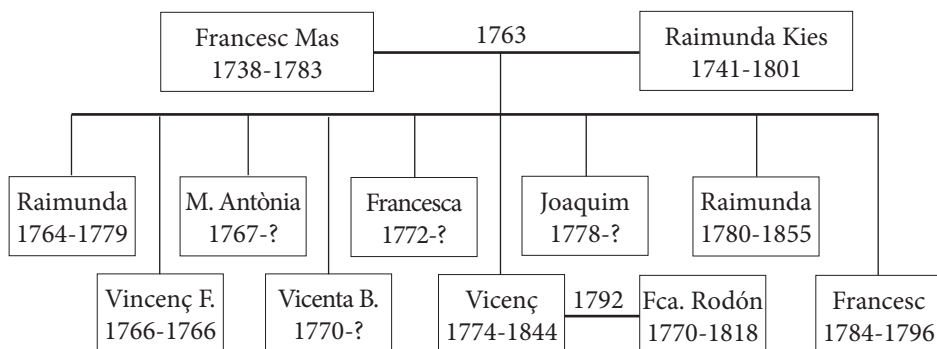
190 ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631. Testament de Raimunda Kies Guasch, 30 d'octubre de 1782.

191 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. *Llibre de obits de la parroquial yglesia de la vila de Alcover qual comensen en lo any de la Nativitat del Senyor 1763*. Del 06/01/1763 al 26/12/1786, f.441.

192 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. *Libreta de Combregans de la vila de Valls, 1764*.

Maria Antònia, Vicenta Batista, Francesca, un segon Vicenç, Joaquim, una segona Raimunda i Francesc, que naixeria el 1784, amb el pare ja difunt.¹⁹³

Genealogia Mas — Kies

El 25 de setembre de 1783 moria Francesc Mas, dues setmanes abans havia fet testament. Demanava ser enterrat a la sepultura dels seus avantpassats, a la parròquia de Sant Joan. Pel repòs de la seva ànima va deixar establert que es resessin dues-centes misses, a raó de sis sous cadascuna. Cinquanta s'haurien de celebrar a l'església del convent dels carmelites, cinquanta més a la dels caputxins, el mateix nombre en la dels pares mínims. Vint-i-cinc les havia de dir fra Jaume Vinyeta, religiós carmelita, i les altres vint-i-cinc les farien al convent de monges mínimes els sacerdots que elles decidissin. La seva esposa quedava com a usufructuària i administradora de les propietats, i s'havia de fer càrrec de les despeses quotidianes dels fills i filles tinguts en comú. En concepte de legítima paterna, concedia a les seves filles Francesca i Raimunda, d'onze i tres anys, respectivament, mil cinc-centes lliures barceloneses, la roba blanca corresponent, calaixera i robes del fadrinatge, les quals rebrien en el moment de casar-se. En el supòsit que no tinguessin descendència o que no arribessin a l'edat de testar, només podrien disposar de quatre-centes lliures. Instituí com a hereu el seu fill Vicenç, que aleshores tenia nou anys. En cas de defunció, el substituirien les seves germanes Francesca i Raimunda, en aquest ordre. Si Francesca esdevenia hereva, aleshores el llegat que rebria Raimunda seria de quatre-mil lliures, juntament amb la calaixera i roba; si no tenia fills, en podria gaudir de mil, en lloc de les quatre-centes esmentades. Si, en el pitjor dels casos, no pervisqués cap dels fills, les hereves a parts iguals serien sor Francesca de Sant Vicenç i sor Batista de Sant Ramon, religioses mínimes del

193 AHAT. Parroquials. Valls. Parròquia de Sant Joan Baptista. Sagramentals. *Llibre de Baptismes de la parroquial iglesia de san Joan Baptista de la vila de Valls*, de l'1 de gener de 1758 al 30 de desembre de 1768, de l'1 de gener de 1769 al 6 de setembre de 1779 i del 7 de setembre de 1779 al 30 de desembre de 1786. El registre de matrimoni dels pares no l'hem localitzat, però per la data de naixement del primer fill seria cap a 1763.

convent de Valls i germanes seves. En el testament deixava clar que, amb la defunció d'elles, el convent no tindria cap dret sobre l'herència: «Sí que de tots mos bens pugui liberalment disposar lo ultim que hereu meu serà, sia fill, ò sia net, mascle ò fembra».¹⁹⁴

Raimunda Kies Guasch, l'esposa de Francesc Mas, va morir el 26 de desembre de 1801, el dia 22 havia fet testament. Va elegir ser enterrada a la sepultura del seu marit. Com ell, va encomanar dues-centes misses, sense concretar on havien de ser. En la distribució de béns, com a legítima materna deixava a Francesca i a Raimunda mil lliures, per quan es casessin; tres-centes si no tenien descendents. La resta retornaria a Vicenç. En cas de defunció, el rellevaria Francesca i, si no, Raimunda.¹⁹⁵

Dels nou fills que Francesc Mas i Raimunda Kies van tenir, només tres van arribar a l'edat adulta: Vicenç, del qual parlarem seguidament, Francesca i Raimunda. La primera filla, Raimunda, va morir amb quinze anys; Vicenç ho va fer poc després de néixer i Francesc en tenia dotze. Maria Antònia, Vicenta i Joaquim ja no apareixen en el testament i ignorem que se'n va fer.

El 8 de gener de 1792 Vicenç Mas Kies, l'hereu, i Francesca Rodón acordaven capítols matrimonials. Vicenç es dedicava al comerç igual que Pere Rodón, pare de la núvia, el qual també era comerciant i Familiar del Sant Ofici. Raimunda Kies conservava l'usdefruit de tots els béns i es responsabilitzava de tenir cura de la família i de mantenir-la, segons estipulava el testament del seu marit, i, naturalment, en morir les propietats passarien a l'hereu. Raimunda, per dotar i acomodar Francesca i Raimunda i l'altre fill que tenia, Francesc, es reservaven dues mil lliures. I si fos el cas que es convertís en hereva dels seus pares en retenia, per les mateixes raons, deu mil més. Si es produïa la mort de Vicenç sense deixar descendència, només podria disposar de cinc-centes lliures; la resta retornaria a la mare, si visqués, i, si no, a qui hagués decidit. Pel que fa a l'altra part, Maria Francesca Mulet i Joan Rodón, mare i germà de la contraent, concedien d'una part 3.250 lliures en diners i *robas de Botiga*, i de l'altra dues calaixeres; dos matalassos; una colxa d'indianes; un cobrellit de domàs carmesí; quaranta-vuit camises, divuit de tela, de les quals dotze estaven guarnides, i trenta de llinet; dotze enagües, dues de tela guarnides i la resta de drap; una tovallola de tela guarnida; un pentinador de tela guarnit; quatre coixineres de tela guarnides; sis gipons blancs; divuit davantals, sis de blancs, sis d'indianes i sis de *bons*; divuit mocadors quadrats, entre blancs i de color; tres mocadors de tela quadrats guarnits; trenta mocadors

¹⁹⁴ ACAC. Fons notarial. Joan Andreu Calaf, 1783. Testament de Francesc Mas Armengol, 11 de setembre de 1783.

¹⁹⁵ ACAC. Fons notarial. Joan Andreu Calaf, 1801. Testament de Raimunda Kies Guasch, 22 de desembre de 1801.

d'un full, incloent-hi els dengues;¹⁹⁶ dos llençols de tela; diversos vestits: un de *rangums*, un de cotó blanc, un de tela blanca, un de bassi, tres d'indianes; dotze parells de mitges blanques; quatre mantellines, una de negra i tres de blanques; un vestit de tafetà espolinat, i totes les robes de fadrinatge.

A més, 1.250 lliures amb diners i roba, junt amb les calaixeres, es pagarien el dia del casament, mil lliures al cap d'un any i les altres mil en un termini de dos anys. En el supòsit que Francesca morís o no tingués fills en edat de fer testament, només podria disposar de vuit-centes lliures i la resta del dot, juntament amb les calaixeres i robes, tornarien a la seva família.

En concepte de virginitat, Raimunda Kies i Vicenç Mas, mare i fill, van oferir a Francesca quatre-centes lliures d'escreix.¹⁹⁷ El matrimoni va tenir fins a sis fills: Joana, Rosa, Fèlix, Francesca (dues) i Francesc.¹⁹⁸

3.3.5 La família de Fèlix Bertran i Rosa Kies Guasch

El 18 de setembre de 1765, Rosa va contraure matrimoni amb Fèlix Bertran Mugner, de Vila-seca —recordem que el seu pare havia mort justament al juny—; al pare de Fèlix, com a activitat econòmica, se li atribueix l'ofici de pagès i ell, com a hereu, devia continuar aquesta tasca. En els capítols matrimonials, per part del marit, Josep i Rosa, pares de Fèlix, el designaven hereu universal i es reservaven l'usdefruit de les propietats i dues mil lliures per quan la seva filla Antònia s'hagués de casar; també es comprometien a tenir cura del nou matrimoni. En el cas de defunció del contraent i de no tenir successor, l'herència tornaria als donadors i del dot només es podria disposar de mil lliures. Pel que fa a l'esposa, va ser el seu avi, Ignasi Guasch, qui va intervenir en les negociacions, l'aportació —amb un escreix de quatre-centes lliures— va ser de dues mil lliures, amb la distribució següent:

Mil lliures lo dia de las esposalles del present matrimoni (Deu Volent) celebrador, es a saber sinch centas lliures en robas, y sinch centas lliures en diners contents y las restants mil lliures amb diners contents ab quatre iguals pagas, comensant â

¹⁹⁶ ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Dengue: davantal curt i ample que duïen les dones per a fer feina.

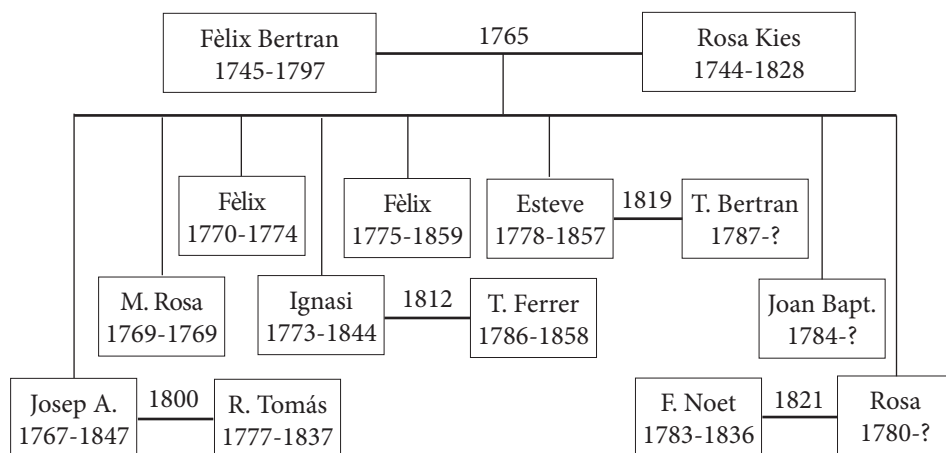
¹⁹⁷ ACAC. Fons notarial. Joan Andreu Calaf, 1792. Capítols matrimonials entre Vicenç Mas Kies i Francesca Rodón Mulet, 8 de gener de 1792.

¹⁹⁸ AHAT. Parroquials. Valls. Parròquia de Sant Joan Baptista. Sagramentals. *Llibre de batismes de la iglesia parroquial de sant Joan Baptista de la vila de Valls que comença al primer de janer de 1792 y acaba als 30 de desembre de 1796, essent rector lo doctor Jaume Cesat*. Des de l'01/01/1792 al 30/12/1796. *Llibre de batismes de la iglesia parroquial de sant Joan Baptista de la vila de Valls que comença al primer de janer de 1797 y acaba als 30 de desembre de 1802*. Des del' 01/01/1797 al 30/12/1802. *Llibre de batismes que comensa al primer de janer de 1803 y acaba al 30 de desembre del any 1808, essent rector lo doctor Jaume Cesat y vicaris los reverents Jaume Rodon prevere y beneficiat, y lo reverent Francisco Muster*. Des de l'01/01/1803 al 30/12/1808.

fer la primera el dia de las esposalles â un any; la segona de dit dia de las esposalles â dos anys; la tercera de dit dia de las esposalles a tres anys; y la quatre y última de dit dia de las esposalles a quatre anys.

En el supòsit que no tingués descendència o que aquesta no arribés a l'edat de testar, la disponibilitat seria només de cinc-centes lliures. En concepte de virginitat, Josep, Rosa i Fèlix Bertran van oferir quatre-centes lliures i, com era habitual al Camp de Tarragona, van associar el fill i la nora als guanys patrimonials que es poguessin produir.¹⁹⁹

Genealogia Bertran — Kies

El matrimoni residia al carrer/raval²⁰⁰ de l'Església Vella i va tenir vuit fills, en aquest ordre: Josep Antoni, Maria Rosa —que va morir al cap de set mesos—, Fèlix, Ignasi, un segon Fèlix —per defunció del primer—, Esteve, Antònia i Joan Baptista. Tant Fèlix com Joan Baptista eren familiars del Sant Ofici, com el pare i l'avi paterns.²⁰¹

Josep Antoni havia nascut el 2 de juny de 1767 i va esdevenir l'hereu; en els capítols matrimonials hi figura com a pagès. El 3 de juny de 1800 es va casar amb Rosa Tomàs Pujals, filla d'agricultors, nascuda a la Canonja però resident a Vila-seca. Com a hereu, aportava tota l'heretat que li havia conferit el seu pare en el testament redactat davant Josep Alegret, notari de Reus, tot i que la usufruc-

¹⁹⁹ AHT. Fons notarial. Francesc Barreter, 1765. Capítols matrimonials, Fèlix Bertran i Rosa Kies, 8 d'agost de 1765.

²⁰⁰ En la documentació apareix amb els dos termes.

²⁰¹ AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre de desposoris, del 27 d'octubre de 1760 al 29 de novembre de 1800; llibres IV i V de baptismes. Del 06/01/1767 al 31/12/1797.

tuària era la seva mare, per la qual cosa havia de tenir cura de les necessitats del nou matrimoni. Pel que fa a la família de la núvia, el seu cunyat, Josep Granell, i Gertrudis Tomàs, germana de Rosa, aportaven com a dot 2.750 lliures, de les quals 1.500 corresponien al llegat del seu pare, Pere, 450 eren del dot de la seva mare, 350 de l'escreix del dot de la seva mare i 190 d'un censal. El pagament es faria de la manera següent: 600 lliures durant el següent mes de maig, 500 el dia de Tots Sants i la resta en cinc pagues anuals, del mateix import, en aquesta mateixa diada. A més, li concedien deu llençols, set estovalles, una tovallola, tretze tovallons, sis eixugamans, sis coixineres i una vànova. Josep Anton concedia un escreix de mil lliures destinat als seus fills, que es farien efectives en el moment de la seva defunció i de les quals, en cas que no n'hi haguessin, Rosa podia disposar-ne lliurament.²⁰²

Del matrimoni coneixem l'existència de cinc fills: Josepa, Fèlix, Maria Rosa i dos Peres, dels quals només tenim constància de Fèlix i Josepa en el testament de Rosa Tomàs. Rosa, l'esposa de Joan Antoni, va traspasar el 15 de març de 1837, tenia seixanta anys; als funerals hi van assistir sis sacerdots, dos cantors seculars, sis atxes i acompanyament.²⁰³ En el testament expressava la voluntat que li resessin cinquanta misses. En relació amb els béns materials, a Josepa, la seva filla, li deixava la seva roba i, pel que fa a les propietats, designava el seu marit perquè, segons el seu criteri, les distribuís entre els dos fills sobrevivents.²⁰⁴

El seu marit va morir el 7 d'agost de 1847 a causa d'una hèrnia estrangulada. La rapidesa amb què va succeir tot va impedir que pogués rebre cap sagrament; els funerals foren amb *toch general*, assistència de quatre sacerdots, sis cantors seculars i vuit atxes. El 1839 havia testat; a banda dels seus fills, Fèlix i Josepa, a qui deixava el gruix del patrimoni —que no descriu però que seria per meitats—, altres parents i criats també van ser recompensats. Al seu germà Fèlix Bertran Kies li va lliurar la parada del «capdavall del clos de les terres del Camp», juntament amb l'era i una diada d'aigua setmanal; la vinya del mas d'en Gras, de 2,5 jornals; una casa; algunes robes de la llar, i una taula, que qualificava com *el millor de una casa*. En el cas que no ocupés l'habitatge esmentat, el cedia durant sis anys al seu germà Esteve. A l'Ignasi, l'altre germà, li deixava durant quatre anys l'habitatge del mateix testador. El seu mosso, Jaume Rossell, podia continuar ocupant durant sis anys el pis on vivia i durant vint se li permetia disposar de la finca dels Estanyets.

202 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltas, 1800. Capítols matrimonials entre Josep Antoni Bertran Kies i Rosa Tomàs Pujals, Vila-seca, 27 de març de 1800, f. 32-36.

203 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres IV i V de baptismes. Del 06/01/1767 al 31/12/1797. Llibre de desposoris. Del 27/10/1760 al 29/11/1800. Llibre II d'òbits. Del 02/01/1737 al 25/12/1798.

204 AHT. Fons notarial. Anton Bosch Guardiola, 1837. Testament de Rosa Tomàs Pujals, 13 de març de 1837, f. 66.

A la neboda, Josepa Noet Bertran, li feia donació de dues-centes lliures i unes arracades de la seva esposa i a Rosa Bargalló, la seva criada, de trenta lliures.²⁰⁵

Fèlix havia nascut el 30 de setembre de 1770, però moriria al cap de quatre anys.

Ignasi va néixer el 26 de març de 1773 i va arribar a ser mestre de primeres lletres; el 15 d'abril de 1812 es va casar amb Teresa Ferrer, filla de pagesos. En els capítols matrimonials, el seu pare —recordem que havia mort el 1797— el dotava amb una finca de quatre jornals situada al terme de Salou, a la partida de la Bassa d'en Borràs. La seva mare i l'hereu, Josep Anton, li concedien 1.400 lliures, 400 de les quals eren amb roba i diners en efectiu, que rebria el dia del casament, i de la resta li'n lliurarien 200 cada any, en la mateixa data, fins al compliment total. Per altra banda, durant quatre anys podia romandre a casa de la mare i l'hereu. A més, en l'inventari del dot hi havia: sis llençols, vint-i-quatre camises, sis estovalles, divuit tovallons, sis tovalloles, sis coixineres, sis eixugamans, un llit amb màrrega i matalàs, dos coixins, un cobrellit i una caixa. En el supòsit que no tingués descendència, només podria disposar de cent lliures. En concepte de virginitat, Ignasi ofería a la seva muller un escreix de dues-centes lliures.

D'altra banda, Rosa Mestre, mare de la núvia, cedia nou-centes lliures, set-centes de les quals procedien de les últimes voluntats del seu pare i es percebrien amb dues peces de terra situades al terme de Vila-seca i partida de la Formiga: una estava plantada amb vinya mallol i alguns garrofers i oliveres, amb uns dos mil tres-cents ceps; l'altra era de terra campa, amb capacitat per a mil dos-cents ceps i algunes oliveres. Les dues-centes lliures restants es lliurarien en efectiu, tot el dia del casament. També li entregaven un matalàs, una màrrega, un cobrellit, dos coixins, vint-i-quatre camises, sis llençols, dos parells de coixineres, quatre estovalles, sis tovallons, quatre tovalloles, sis enagos de bri i un de tela, i una calaixera.²⁰⁶

El matrimoni va tenir almenys sis fills: Esteve —que va ser batejat d'urgència pel cirurgià Esteve Voltas—, dues Escolàstiques, dos Anicets —el primer tenia tres anys quan va morir— i Maria Rosa. En l'últim testament d'Ignasi només hi consten Esteve, Rosa, Nicet i Escolàstica. Ignasi va morir l'11 de febrer de 1844, la seva esposa ho faria el 1858, a causa d'una feridura.²⁰⁷ Ignasi demanava ser enterrat en el cementiri de l'església de Vila-seca i destinava quinze lliures per al funeral. La

205 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1839. Testament de Josep Antoni Bertran Kies. Vila-seca, 29 de juliol de 1839, f. 187 i 188.

206 AHT. Fons notarial. Anton Bosch Guardiola, 1812. Capítols matrimonials entre Ignasi Bertran Kies i Teresa Farré Mestre, f. 170-173.

207 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres IV i V de baptismes. Del 06/01/1767 al 31/12/1797. Llibre V de matrimonis. Del 15/01/1801 al 24/12/1818. Llibre II d'òbits. Del 02/01/1737 al 25/12/1798.

seva muller quedava com a hereva universal i li atorgava totes les facultats per dotar els fills com millor li semblés.²⁰⁸

El 3 de juny de 1775 veia la llum el segon Fèlix, que pensem que romangué solter, morí el 3 de juliol de 1859 i fou sepultat a la fossa comuna.

El següent en la línia successòria era Esteve, comerciant,²⁰⁹ nascut l'agost de 1778, el qual es va casar amb Teresa Bertran el 22 de maig de 1819, després d'obtenir la dispensa sobre tercer grau de consanguinitat, i amb la qual com a descendència tindrien Fèlix i Maria del Pilar. Com en els capítols d'Ignasi, van ser la seva mare i el seu germà Joan Antoni els qui els van acordar. El dot consistia en 1.400 lliures, 1.200 corresponien al llegat del seu pare i 200 eren de la seva mare. El pagament es faria de la manera següent: 400 lliures amb roba i diners el dia del casament i la resta en quatre pagues iguals anuals en la mateixa data. En cas que morís sense hereus, només podria disposar de 300 lliures. Esteve hi va afegir un escreix de 150 lliures en concepte de virginitat.

L'aportació de la família de Teresa va ser de mil lliures, vuit-centes del testament del seu pare, cent de la mare i les altres cent del seu germà. La manera d'abonar-les seria amb una finca, a carta de gràcia, que els donadors tenien a la partida de Castellet; al dot s'hi afegien una calaixera, un matalàs i roba.²¹⁰

Rosa (Antònia)²¹¹ va néixer el 22 de desembre de 1780 i l'1 de gener de 1821 es va casar amb Francesc Noet Godia, mestre apotecari a Vila-seca, que recentment havia enviudat de Maria Granell. Jaume Noet, el seu pare, era doctor en medicina i procedia d'Alcarràs, bisbat de Lleida. En els capítols matrimonials pactats, Francesc Noet «se dota amb tots los bens y drets que te y fara constar sempre que convinga y així ho jura»; en concepte de virginitat concedia a la seva esposa dues-centes lliures. En el cas que Francesc morís primer i no hi hagués descendents, Rosa quedaria com a usufructuària i li prometia «un llit parat, marfega, matalas, dos cuixins, dos coixineres». Si n'hi havia, tant del primer com de l'actual matrimoni, els béns es repartirien a parts iguals.²¹² Les millores que hi pogués haver es repartirien per meitats entre els dos contraents.

Rosa aportava les 1.500 lliures que el seu pare li havia destinat en el testament; 500 es farien efectives entre roba i diners, el dia de l'última paga del dot del seu germà Esteve —el 27 de maig de 1824—, i la resta s'abonaria anualment el

208 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch, 1844. Testament d'Ignasi Bertran Kies, 8 d'agost de 1844.

209 A la partida de matrimoni consta que era sotstinent retirat.

210 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1819. Capítols matrimonials entre Esteve Bertran Kies i Teresa Bertran Sardà, Vila-seca, 7 de maig de 1819, f. 337 i 338.

211 Antònia és el primer nom amb què va ser registrada en el llibre de baptismes; en els capítols matrimonials se la identifica com a Rosa.

212 Del matrimoni entre Francesc Noet i Maria Granell van néixer cinc fills i del de Rosa Bertran, només Josepa. Ignorem quants van arribar a l'edat adulta.

mateix dia del primer lliurament, amb una quantitat de 250 lliures. La seva mare, Rosa Kies, la dotava amb dos censals, l'import dels quals rebria en quatre pagaments. Una vegada casada, li lliurarien les robes següents: vint-i-quatre camises noves i sis d'usades, sis enagos nous i quatre d'usats, dos vestits negres d'escot, cinc vestits d'indianes i un de blanc, una mantellina negra, trenta mocadors, tota la roba que hi hagués de més quan es fes l'inventari i una calaixera. Si el matrimoni no tenia descendència que assolís la majoria d'edat, només podria disposar de cent lliures.²¹³ Francesc Noet va morir el 10 de gener de 1836, tenia cinquanta-tres anys i fou sepultat en el fossar de la parròquia *amb toch* de 15 lliures i no va fer testament. Finalment, Joan Baptista nasqué el 6 d'abril de 1784.²¹⁴

El 15 d'abril de 1797, diada de Pasqua, va traspasar Fèlix Bertran; va demanar ser sepultat davant l'altar del Roser i va dotar la seva ànima amb seixanta lliures i quaranta misses resades. El 26 d'abril se li va fer novena i *capdany*, en la qual, a més dels sacerdots que van participar en el funeral, també hi assistiren vuit religiosos caputxins de Tarragona i vuit atxes. En el repartiment de béns, a Ignasi, Fèlix, Esteve i Joan Baptista Bertran Kies, per quan es casessin, els llegava a cadascun 1.200 lliures en concepte de legítima paterna; 400 se'ls entregarien en diners i en roba el dia del casament i les 800 restants es dividirien en tres parts iguals, a raó de 266 lliures, 13 sous i 4 diners, les quals rebrien al cap de dos, tres i quatre anys d'haver-se celebrat el matrimoni; si no tenien descendència, només podrien disposar de dues-centes lliures. A la seva filla Rosa la dotava amb mil cinc-centes lliures; cinc-centes entre roba i diners, se li donarien el dia del casament, i les restants, en quatre pagues iguals al cap de dos, tres, quatre i cinc anys; si no tenia descendència, només podria disposar de dues-centes lliures, com els seus germans.

Aquests lliuraments estaven vinculats a una condició, que transcrivim:

Que lo segon de mos fills que se casarà sols podrà cobrar en lo dia del matrimoni las quatrecentas lliuras entre robas y diners, y las restants, no podrà cobrarlas fins que estiga satisfet lo primer; lo tercer que se casarà solament podrà cobrar las dites quatrecentas lliuras en lo dia de son matrimoni entre robas y diners, y Las restants no podrà cobrarlas fins que estigan satisfets lo primer y lo segon; lo

213 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1820. Capítols matrimonials entre Francesc Noet i Rosa Bertran Kies, Vila-seca, 17 de desembre de 1820, f. 410-413.

214 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres IV i V de baptismes. Del 06/01/1767 al 31/12/1797. Llibre VI de baptismes. Del 02/01/1798 a l'01/01/1819. Llibres VII i VIII de baptismes. Del 03/01/1819 al 31/12/1851. Llibre de desposoris. Del 27/10/1760 al 29/11/1800. Llibre V de matrimonis. Del 15/01/1801 al 24/12/1818. Llibre VI de matrimonis. Del 17/01/1819 al 25/12/1851. Llibre IV d'òbits. Del 03/01/1819 al 29/12/1851.

En el llibre de baptismes, el primer nom de Joan Baptista Bertran Kies és Francesc, però en el testament del seu pare hi figura com a Joan Baptista.

quart que se casarà no podrà cobrar tampoc mes que las quatrecentas lliures entre robas y diners en lo dia de son matrimoni, y Las restants no podrà cobrarlas que no sian satisfets lo primer, segon i ters. Y lo quint que se casarà sols podrà cobrar en lo dia del matrimoni la quantitat que te assenyalada en son llegat entre robas y diners y las restants no podrà cobrarlas, que no sian satisfets lo primer, segon, tercer y quart.

La idea, malgrat que aquesta decisió era injusta per als últims a casar-se, pretenia que, a excepció de la primera partida, un fill no ho cobrés tot fins que no ho hagués fet l'anterior.

Rosa, la seva esposa, n'esdevenia usufructuària, mentre conservés la viduïtat, i proclamava hereu universal el seu fill Josep Antoni, el qual disposava totalment del patrimoni, sempre que tingués descendència que perpetués el nom de la família; si no era així, disposaria de sis-centes lliures. Aleshores, els successors en l'herència serien Ignasi, Fèlix, Esteve, Joan Baptista i, finalment Rosa.²¹⁵

Rosa Kies va morir de mort natural el 6 de desembre de 1828, tenia vuitanta-set anys. Va expressar que volia ser enterrada al fossar de la parròquia, que es resessin cent misses *amb toch de 25 lliures*, que als funerals hi assistissin tots els sacerdots presents en aquell moment a la vila i que en el túmul s'hi possessin quatre atxes.²¹⁶

En relació amb els béns materials, a Ignasi Bertran, en concepte d'escreix, a part de la finca assignada al dot en els capítols matrimonials, li va concedir dotze lliures.

Esteve també havia de rebre la mateixa quantitat, que s'afegia a les 1.400 que ja li havien assignat com a dot; 1.200 provenien del seu pare i la resta de la seva mare; 400 les cobraria el dia del casament, amb *robes de botiga* i diners, i la quantitat que faltava, en quatre pagaments iguals en anys successius, en la mateixa data del dia de les noces.

A Rosa, esposa de Francesc Noet, li van correspondre quinze lliures a més del dot. A Fèlix, en concepte dels drets de legítima paterna, materna i escreix, dues-centes, quantitat que percebria un any després de l'últim venciment del dot que

215 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre II d'òbits. Del 02/01/1737 al 25/12/1798, f.186. AHT. Fons notarial. Josep Alegret Cases, 1797. Testament de Fèlix Bertran, Vila-seca, 19 de març de 1797.

216 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre IV d'òbits. Del 03/01/1819 al 29/12/1851, f. 78.

figurava en el testament, atorgat pel seu pare. Finalment, instituïa hereu universal Josep Antoni.²¹⁷

3.4 Joan Kies Guasch

3.4.1 Aspectes familiars i patrimonials

Joan fou batejat a Vila-seca a finals de març de 1746. En l'ordre de naixement el precedien Raimunda i Rosa, nascudes el 1741 i el 1744, respectivament. Com a hereu rebria el patrimoni familiar. Recordem que en el testament d'Antoni Kies, la seva esposa Raimunda era posseïdora de l'usdefruit i, per tant, Joan no va disposar plenament de l'herència fins a la mort de la seva mare.

L'any 1768, encara menor d'edat —recordem que la majoria se situava en els 25 anys—, va contraure matrimoni amb Francesca Franquès Gatell, tia del científic Antoni Martí i Franquès.²¹⁸

En la redacció dels capítols matrimonials entre Joan Kies Guasch i Francesca Franquès Gatell, en representació del nuvi, ja que el seu pare, Anton Kies, era difunt, hi va intervenir el seu avi matern, Ignasi Guasch, el qual havia nomenat la seva filla Raimunda —vídua d'Anton Kies i mare de Joan— hereva universal dels seus béns. Ignasi es reservava el dret d'usdefruit i de disposar lliurement de set mil lliures barceloneses, amb el benentès que es faria càrrec de les despeses de les propietats patrimonials. Així, en morir, la destinatària seria Raimunda. A més, el protocol testamentari redactat pel seu pare establí que si ella es casava novament estaria obligada a abonar al seu fill Joan, o als seus descendents, cent peces de vuit²¹⁹ de pensió anual, del patrimoni d'Ignasi Guasch. També perdria l'usdefruit de les propietats que el seu marit li havia atorgat en el moment de testar, situació que es produiria llevat que s'hagués de casar algun fill o filla comuns amb ell. En el cas que, per aquesta causa, Raimunda interposés un plet, les propietats que rebia del seu pare, com a usufructuària, passarien directament al seu net, Joan Kies.

217 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre IV d'òbits. Del 03/01/1819 al 29/12/1851. AHT. Fons notarial. Antoni Bosch, 1822. Testament de Rosa Bertran Kies, Vila-seca, 26 de febrer de 1822.

218 ROVIRA. *Rics i poderosos*, p. 120. Francesca Franquès i Gatell era filla de Ramon Franquès, hisendat i comerciant d'Altafulla; Maria, la seva germana, s'havia casat el 1749 amb Antoni Martí i Gatell, pares del científic Antoni Martí i Franquès.

219 Proablement es refereix als *reales de a ocho*, una moneda de plata castellana que va ser un referent en els mercats internacionals en l'època moderna.

Raimunda Guasch, que aleshores era usufructuària de l'heretat del seu marit, va fer donació a Joan de les propietats que la formaven, la qual es faria efectiva en el moment de la seva defunció. Seguint amb els capítols, a continuació trobem aquelles clàusules que regulaven la donació, segons que hi hagués o no descendència. Si Joan no en tenia o no assolía l'edat de testar, solament rebria dues-centes dobles, «*per una vegada tan solament*», i la resta de béns passarien al seu germà Ignasi. En cas contrari, els fills i filles de l'esmentat Joan, si morissin sense haver tingut hereus, percebrien cinc-centes lliures. Per poder *col·locar* espiritualment o carnalment els seus fills Ignasi i Maria Antònia —Francesca ja no constava en la documentació— es reservaven sis mil lliures barceloneses, de les quals quatre mil corresponien al patrimoni matern —procedents del seu pare, Ignasi Guasch— i dues mil al patern, és a dir, Antoni Kies. El 9 d'agost de 1765, Raimunda va fer donació a la seva filla Rosa Kies de quatre-centes lliures en moneda barcelonesa en concepte de legítima materna, que lliuraria el dia de la defunció del seu avi Ignasi Guasch.

Igualment, per causa de la defunció de Ramon Franquès Reimbau (menor), pare de la núvia, el negociador va ser Antoni Martí Gatell, Familiar del Sant Ofici, cunyat i cosí de la contraent, el qual va intervenir com a administrador. L'avi, Ramon Franquès (major), havia perviscut al seu fill, el qual havia deixat dues filles: Maria i Francesca. Maria, en el testament —pel fet que era la primogènita—, va ser declarada hereva universal, mentre que a Francesca li va correspondre un llegat de deu mil lliures barceloneses en concepte de dot per matrimoni o bé per als seus hereus. L'abonament es faria en tres pagues del mateix import, en un termini de dos anys:

La primera lo dia de la col·locació en dit carnal matrimoni, la segona de dit dia a un any, y la tercera, y ultima, al cap de altre any en semblant diada y si cas fos la sobredita Franc^a. Franquès y Gatell en carnal matrimoni col·locada moris sens fills de legitim y carnal matrimoni procreats, o amb tals no arribassen a edat perfeta y amb capacitat de poder fer testament, o altrement hi arribassen, emperò morissin [...] la sobredita. Franca. Sols puga disposar yñasas liberas voluntats fer de la quantitat de mil lliuras Barcelonesas una vegada solament y los dits son fill o fills en dit cas de morir sens fills [...] sols pugan disposar yñasas liberas voluntats fer de la quantitat de cinc sentas lliuras [...] y tot lo restant se dega restituhir luego de vingut lo cas, amb lo modo, y forma se haurà rebut a la sobredita Maria Franquès si viva sera.

El primer pagament es faria mitjançant un censal de dues mil lliures de capital, que va contraure el comú de Reus, i seixanta lliures de pensió, complementat amb 1.333 lliures, 6 sous i 8 diners en efectiu; el segon seria totalment en metàl·lic;

el tercer es faria o bé en diner o amb dues mil lliures d'un altre censal que afectava el comú de la vila de Vilanova, i les restants 1.333 lliures, 6 sous i 8 diners serien en diners en efectiu.

D'altra banda, Raimunda Guasch i Joan Kies van concedir a Francesca un escreix per noces de dues-centes dobles, del qual podria disposar mentre visqués, encara que enviudés, tingués fills o no. En el moment del seu òbit, si en tenia, l'escreix havia de revertir en ells i, si no en tenia o no assolien l'edat de testar, l'escreix retornaria al seu marit, si encara vivia, o al legítim successor. Igualment, seguint la consuetud del Camp de Tarragona, l'associaven a totes les compres, millores i beneficis que s'aconseguissin durant el matrimoni, mentre visqués Raimunda Guasch en un terç i en morir per meitat.

Si Francesca Franquès no s'hagués volgut casar, però sí professar en algun dels convents de monges de Tarragona, Reus o Valls, o d'altres de semblants, la donació de mil lliures quedava anul·lada i seria substituïda pel que s'acostumava a pagar en casos semblants: Maria, l'hereva, es comprometia a lliurar-li una pensió anual de cent lliures mentre visqués.²²⁰

En finalitzar la situació d'usdefruit de què gaudia Raimunda Guasch —a causa de la defunció— i revertir l'herència en Joan, el 8 de març de 1783 va fer inventari dels béns. La primera propietat anotada fou el castell de Vila-seca, que descriu amb una torre envoltat per una tanca, dins la qual hi havia mig jornal de terra de cultiu, amb les casetes d'eines corresponents i les oficines d'aiguardent, que contenien dues olles de quatre càrregues i mitja cada una, amb una bassa gran i un cup, amb cabuda per a dues-centes càrregues de verema.²²¹ En el document afegia —de ben segur que per valorar els beneficis que poguessin correspondre a la seva esposa Francesca, per raó de matrimoni— que les fassines i olles d'aiguardent, la construcció de les teulades, l'aqüeducte i un celler amb dos cups de sis-centes càrregues de verema s'havien fet amb diners propis i del dot aportat per ella.

Dins el castell hi havia el mobiliari i els estris habituals. És remarcable la presència d'un cofre gran de noguer, que contenia encara diferents llibres i papers del negoci del seu avi, el cònsol d'Holanda. També hi va anotar sis coberts de plata mitjans usats i quatre ganivets amb mànec de plata.

220 AHT. Fons Família Martí. Testament de Ramon Franquès, 25 de gener de 1741. Testament de Raimunda Guasch i esborrany dels capítols matrimonials entre Joan Kies Guasch i Francesca Franquès Gatell. Agraïm aquesta informació a la professora Dra. Montserrat Sanmartí Roset.

221 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Càrrega: La càrrega de verema al Camp de Tarragona era de 12 arroves.

Taula 7: Relació de finques a Vila-seca.

<i>Finca o Partida</i>	<i>Superfície jornals</i>	<i>Conreu</i>
<i>Castell Vila-seca</i>	0,5	<i>Cultiu sense determinar</i>
<i>Església Vella</i> ²²²	27	<i>3.000 ceps i arbres</i>
<i>Església Vella</i>	28	<i>Olivers arbequins i 1.100 ceps</i>
<i>Olivaret, Església Vella</i>	8	<i>Vinya, olivers arbequins i garrofers</i>
<i>Església Vella</i>	$\frac{1}{2}$ quartó ²²³	<i>Moreres</i>
Total	63 j. i $\frac{1}{2}$ q.	

En vida d'Antoni Kies, la majoria d'aquestes finques eren terres de conreu; en heretar-les Joan, també amb diners propis i del dot, amb la idea de millorar-les va substituir els cultius existents —en algun cas d'horta— per vinya i arbrat. Aquests canvis van significar haver d'alçar parets de pedra i fang, arrebossades amb argamassa, o la construcció de mines d'aigua, com la del Pontet. A l'inventari, a fi que no hi hagués dubtes de la seva gestió del patrimoni familiar, després de descriure cada propietat repetidament feia esment de les reformes que hi havia introduït.

Taula 8: Relació de censals.

<i>Nom i Cognoms</i>	<i>Data venciment</i>	<i>Capital/lliures</i>	<i>Pensió/lliures</i>
<i>Josep Solé</i>	<i>1 de desembre</i>	300	9
<i>Pau i Maria Seritjol</i>	<i>14 d'agost</i>	100	3
<i>Tecla Cortiella</i>	—	200	6
<i>Hilari Vives</i>	<i>12 de setembre</i>	50	1,5
Total		650	19,5

Avisava també d'un possible censal que el seu pare tenia contra el comú de Mataró sobre el dot de la seva àvia Maria Àngela Sala, el qual, quan es confirmés, també inventariaria, juntament amb altres béns que pogués trobar posteriorment.²²⁴

La llista de les finques d'Alcover era el següent:

222 En aquest indret hi havia la mina de la font de l'Alba, la finca estava vora el camí ral que portava a la Canonja, una part tocava a la carretera de Tarragona i una altra a la que conduïa a la Selva; en vida d'Anton Kies només hi havia conreus i Joan es va encarregar de plantar-hi arbres.

223 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Quartó: Mesura agrària de valor variable segons les comarques. Al pla de Llobregat, Igualada, Mataró, Penedès i Vilanova i la Geltrú, és la quarta part de la mujada, equivalent a 506'25 canes quadrades o a 12'24 àrees.

224 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. *Inventari dels béns de D. Anton Quies del Castell de Vila-seca pres per D. Joan Quies dels béns de son pare, per mort de sa mare*, 8 de mars de 1783, f. 129-135. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

Taula 9: Finques d'Alcover.²²⁵

<i>Finca/partida</i>	<i>Jornals</i>	<i>Conreu</i>	<i>Observacions</i>
<i>Casa familiar</i>	--	--	<i>C/ Abadia, «Costeta»</i>
<i>Casa i corral</i>	--	--	<i>C/ Abadia, «Costeta»</i>
<i>Sitjar</i>	0,5	<i>Horta</i>	--
<i>Argiles</i>	8	<i>Sembradura i vinya</i>	--
<i>Benilau</i>	2,5	<i>Vinya i garrofers</i>	--
<i>Serra</i>	20	<i>Horta, garriga, garrofers</i>	<i>Amb casa</i>
<i>Serra</i>	2	<i>Horta</i>	--
<i>Tombassa</i>	1,5	<i>Oliveres</i>	--
<i>Segalers</i>	1	<i>Vinya, garrofers i garriga</i>	--
<i>Marxant</i>	25	<i>Vinya, garrofers i garriga</i>	--
<i>Vilar Sec</i>	14	<i>Vinya i oliveres</i>	--
<i>Cogoll</i>	3	<i>Vinya</i>	--
<i>Cogollet</i>	2,5	<i>Vinya</i>	--
<i>Dimecres</i>	1	<i>Horta</i>	--
<i>Dijous</i>	2	<i>Horta</i>	--
<i>Dijous</i>	2	<i>Horta</i>	--
<i>Dijous</i>	2	<i>Horta</i>	--
<i>Dijous</i>	1,5	<i>Horta</i>	--
<i>Dissabte</i>	0,5	<i>Horta</i>	--
<i>Rec</i>	1,5	<i>Horta</i>	--
<i>Total</i>	55		

El contingut que hi havia a la casa pairal, igual que en el cas dels béns paternals, es referia als estris que podem trobar en un immoble qualsevol de la ruralia; de cap manera no denotava la grandesa de la família. El parament de la llar el constituïen tot d'objectes usats i alguns fins i tot en mal estat; com a excepció s'hi

225 SELFA SASTRE, MOISÉS. *Onomàstica d'Alcover*. Barcelona: Societat d'Onomàstica - Institut Cartogràfic de Catalunya, 2008. p. 46, 161, 165, 157, 118, 169, 75, 82 i 83, respectivament. *Argiles*: partida, de bona extensió, de secà, situada entre la carretera de Montblanc i la de Valls, al nord-est del terme d'Alcover; documentada des del segle XVIII. *Serra*: situada en els termes d'Alcover i Valls, al llarg de la carretera de Picamoixons, entre el Pont de Goi i les Quatre Carreteres. *Tombassa*: partida a tocar de la dels Segalers. *Segalers*: ubicada entre el Serradalt i les Argiles. *Marxant*: partida travessada per la carretera de Vilallonga. *Vilar Sec*: s'estén vora la carretera de Vilallonga, ben a prop de les Hortes d'Alcover. *Cogoll*: és el punt alt d'un turó a tocar del terme de Vilallonga, al sud del d'Alcover. *Cogollet*: partida situada entre les del Cogoll i el Burguet, al sud del terme d'Alcover. *Dimecres*, *Dijous*, *Dissabte*: terres de regadiu, de l'Horta d'Alcover, vora el nucli urbà.

van trobar alguns coberts de plata (vuit forquilles i cinc culleres), trenta-dos plats grans i onze escudelles de pisa fina, a més de tretze gots de cristall.²²⁶

El 21 d'agost de 1791 la comunitat de rector i preveres d'Alcover va capbrevar que Joan Kies declarava dues vinyes, una de dos jornals i l'altra de mig. La primera es trobava a la partida del *mas d'en Grau*, al camí de Tarragona, i el dia de Sant Nicolau pagava un cens de dos sous i dos diners. La segona estava a la partida de *Segalers*, amb cens de sis diners, que s'havien d'abonar el 18 d'octubre.²²⁷

3.4.1 Donació a Margarida Serenyana

Una qüestió que considerem fonamental per explicar i entendre què va succeir els últims anys de la vida de Joan Kies i amb el litigi, a causa dels deutes, va ser la cessió del seu patrimoni a Margarida Serenyana, que, posteriorment —com ja s'ha dit—, es convertiria en l'esposa del seu germà Ignasi.

El comportament de Joan Kies no sembla que fos el més adequat —això és el que manifesta la documentació— i se'n va ressentir la relació matrimonial i el patrimoni. La relació amb Francesca Franquès, amb qui no va tenir descendència, finalment acabaria en divorci. El patrimoni es veurà afectat pels nombrosos deutes. Aquesta opinió sobre la seva persona era subscripta pels mateixos lletrats representants d'Ignasi Kies, els quals, per defensar-lo en el plet iniciat pels seus creditors, al·legaven que resultava inversemblant que una persona tan malgastadora pogués millorar cap propietat.²²⁸

Abans d'entrar en l'apartat de les reclamacions, cal referir-nos a qui eren els Serenyana. Josep Serenyana Puig havia nascut a Alcover el 1720, el seu pare era mestre organista a la mateixa localitat, mentre que Margarida Arajol era natural de Vic. Circumstàncies desconegudes el devien portar a Ripoll, on es va casar amb Margarida, amb qui, que sapiguem, tindria dos fills: Tomàs i Margarida. En una data que no hem pogut concretar, els Serenyana —almenys la mare i els dos fills— varen tornar a Alcover; de fet en la documentació no s'ha trobat cap informació sobre el pare.²²⁹

226 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. *Inventari pres per D. Joan Quies per mort de Dª Raymunda Quies, sa mare, dels béns de esta en Alcover*, 20 de gener de 1783, f. 135-142. ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. *Els nobles del Baix Camp (segle XIX)*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2008, p. 139-141. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

227 AHT. Fons notarial. Antoni Aloy. Capbreu reial de la comunitat vila d'Alcover, 1791, f. 55. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

228 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 222 i 223. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

229 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. *Llibre en que se continuarán los óbites de tots los de la present parròquia que compren lo terme y vila de Alcover, Milá, Burguet, Carchol, Cogoll, la Serra, Masmoretas, Semuntá de dalt y de baix, y gran part del terme del Albiol, per possessió immemorial. Comensa en lo*

La primera referència de què disposem de la seva presència en aquesta població és de 1787, quan Joan Kies, el 5 de desembre, molt abans de generar els deutes que van provocar el litigi, que explicarem més endavant, davant del notari Eudald Bigaray certificava la cessió esmentada.

Els motius que al·legava Joan eren:

Por las razones de estar diborciado de su muger sin tener de ella hijos, y de com-
peterle las quartas legales y otros derechos en la herència de sus Padres D. Anto-
nio y Dª Raymunda Kies; de haver experimentado grande desafecto de su herma-
no, haviendole sido preciso trasladarse por algun tiempo de dicha villa de Alcover
y tomar en su poder a Margarita Serriñana y al Clérigo Thomás Serriñana, madre y
hermano de otra Margarita Serriñana, quienes havien procurado servirle y conso-
larle en sus tribulaciones; y de haver querido por consiguiente recompensar tan
singulares beneficiós y remediar la indigencia de dicha familia e imposibilidad de
acomodar a la citada Margarita Serriñana menor y por los demas motivos que se
indican en el exordio de la misma Escritura dijo que hazia a favor de la propia
Margarita Serriñana donsella donacion, no solo de todos los derechos que en ca-
lidad de heredero gravado de sus padres le pudiesen pertenecer en la herencia de
ellos, sino también de las mejoras hechas en sus heredades y bienes y de cuales-
quiera otras cosas que le correspondiessen.²³⁰

A Alcover residia en una casa de la seva propietat i l'acompanyaven la se-
nyora Margarida Serenyana i els seus fills: el clergue Tomàs i Margarida, els quals,
com hem vist, van tenir cura d'ell i van «distraerlo de aquelles fúnebres especies
que per medi de la conjugal separació ocupaban son enteniment; de manera que
ã no haver estat lo gran cuydado [...] hauria sen lo menor dubte pasat a major
vida».²³¹ El 1791 i fins que va morir al 30 de juliol de 1794, Margarida Serenyana i
el seu fill Tomàs residien al carrer dels Horts, també a Alcover.

Els pactes de la donació eren els següents:

- 1) La donatària no podria beneficiar-se de la donació fins a la mort del do-
nador, el qual, mentre visqués i perquè la donatària pogués ajudar la seva
mare, rebria dues-centes cinquanta lliures anuals.
- 2) Posat cas que el donador enviudés, es tornés a casar i tingués fills, s'anul-
laria la donació i en compensació concediria a la donatària cinc mil du-

dia primer del any 1787. El llibre d'òbits expressa que Margarida havia nascut a Vic. El pare de Margarida, Anton Arajol, era Doctor en Lleis, f. 235.

230 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 175

231 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 167. AHT. Fons notarial. Eudald Bigaray, 1787-188. Capítols matrimonials acordats entre Ignasi Kies i Margarida Serenyana, signats a Valls el 16 d'abril de 1788. Segons el document, en aquesta data Margarida residia a Vila-seca.

es-centes lliures, i, en cas que no tingués fills, la seva esposa en seria usufructuària i Margarida percebria la quantitat esmentada.

- 3) Si no es produïssin les situacions comentades, la donatària podria disposar de la cessió feta a favor de la seva mare i germans, Tomàs i Josep Serenyana, i del marit amb qui es casés, i, amb la defunció de tots ells, els béns s'esmerçarien en causes pies.
- 4) Si la donatària moria abans que el donador, podria disposar de mil lliures.
- 5) La donació s'atorgava amb el pacte de satisfer tots els deutes.
- 6) El donador es reservava la quantitat de dues-centes lliures d'una vegada.
- 7) Finalment, la donatària només disposava de cinc mil dues-centes lliures en les situacions comentades abans.²³²

Ignacio Pallós, procurador dels *Cinco Gremios* —companyia de Madrid creditora de Joan Kies—, argumentava que, en morir i amb el casament del seu germà Ignasi amb Margarida Serenyana, els drets per les excepcions que poguessin fer contra els seus representats coincidien en els dos consorts. Vegem com defensava els seus drets:

- 1) La donació, per les causes i circumstàncies, no va tenir cap efecte; prescindint de qualsevol altra qüestió, el fet de limitar que el donador només disposés de dues-centes lliures feia inútils les normes en aquests pactes, quan el donador no es reservava la facultat de testar.
- 2) Si, en efectuar-se la donació d'una herència quantiosa, es pogués assegurar l'acte amb la reserva per testar, aquesta facultat quedaria reduïda a no res i faria inútils totes les previsions del dret ordenades per conservar-la:

Prescindiendo de que mantener en los Donadores esta preciosa libertad tiene la mira de que puedan dexar quien les represente en calidad de heredero del modo que mas se asemeje a un sucesor universal de esta classe y de que sirve muy poco para tal efecto la reserva de cortissima cantidad; siempre es esta insuficiente para llenar las miras de los Legisladores, que no quisieron que nadie se privase del derecho a disponer en ultima voluntad y de practicarla con algun efecto.
- 3) La quantitat de dues-centes lliures, que es reservava Joan Kies, difícilment podia donar força a la donació.

232 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 175 i 176.

- 4) Independentment dels arguments que es poguessin exposar, no hi havia d'haver cap obstacle que impedís el pagament d'aquest crèdit, que reclamaven els *Cinco Gremios*.
- 5) De fet, un dels pactes de la donació advertia que s'havien de pagar tots els deutes legítims, cosa que incloïa el que tenia amb la companyia madrilenya.
- 6) El fet que el préstec s'havia concedit per obres i conreus no només prova-va que era just el motiu i legítim el crèdit, sinó que afegia que havia estat concedit a benefici de la propietat de Joan Kies i, en conseqüència, era d'utilitat per a la donatària o per a qui en fos el successor.
- 7) En termes generals, semblava que el donador pretenia que la donació tingués efecte solament en el cas que quedessin pagats els deutes, els quals només els va contraure de manera capriciosa o per defraudar, sense privar-se de generar crèdits, segons les circumstàncies i l'administració del patrimoni, i que no és creïble cap altre plantejament. Segons la justícia, l'equitat i la veritat, no hi podia haver una interpretació diferent.
- 8) La reserva de l'usdefruit, que comportava l'administració dels béns, produïa deutes i crèdits i, en fer-ne la donació, les millores que s'hi havien fet pertanyerien després al donatari, per la qual cosa aquest havia d'assumir els deutes contrets.
- 9) Per tant, la donació esmentada no impedia el pagament del crèdit dels seus representats.
- 10) No hi havia cap dubte que Ignasi Kies va obtenir el dret a l'herència per la mort sense fills de Joan Kies, de manera que en disposar-ne només tenia «latebellianica legítima y mandas en ella y lo que constituyese su herencia propia independiente del patrimonio vinculado».²³³
- 11) Si s'actués amb franquesa podríem evitar qualsevol indagació, referent a la condemna que es demanava per a Ignasi Kies. En el testament del seu pare, Antoni Kies, va quedar reflectida l'obligació de Joan de pagar als seus germans: quatre-centes lliures a Raimunda, mil quatre-centes a Rosa i a Maria Antònia Kies, i dues mil a Ignasi. Aquestes despeses, afegides a les dels funerals i qüestions pendents de Joan Kies, «son un obgeto de bastante importancia». Joan, recordem, com que no va tenir

233 Institut d'Estudis Catalans. *Diccionari de la llengua Catalana* (DIEC). Trebel·liànica o quarta trebel·liànica: Quarta part que pot retenir un fideïcomissari universal dels béns de l'herència que ha de transmetre als hereus.

descendència només tenia mil lliures per testar; tot plegat, afegit a la legítima i la trebel·liànica —de la qual tampoc no podia disposar— de l'abundant patrimoni dels Kies. No calia cap més prova de l'obligació de satisfer els deutes del seu germà, tan visiblement inferiors als crèdits i el patrimoni.

- 12) El procurador considerava que els arguments exposats eren suficients perquè Joan Kies pagués el deute que va servir per enriquir el seu patrimoni.²³⁴

La part contrària, el 21 de juny va intentar minimitzar les millores, però havent-los instat l'escrivà a presentar testimonis que donessin suport als seus arguments, van respondre que no n'aportarien cap i que trobarien alguna altra manera de demostrar-ho menys costosa, des del punt de vista econòmic.

Com a conclusió, el representant dels *Cinco Gremios* referia que no es podia dubtar de la quantiosa herència de Joan Kies, ja que la suma total de les obres que s'havien dut a terme era molt important, tant com els diners que va invertir en els conreus, que en tot cas eren superiors al crèdit dels seus clients. Ignasi Kies, sense que la donació fos un obstacle, havia de respondre dels deutes. A més, els actuals presumptes creditors es trobaven en possessió de la collita hipotecada i els corresponien els interessos mercantils.²³⁵

3.4.2 Reclamacions per deutes

Podem assegurar que la gestió que va realitzar Joan Kies del seu patrimoni no va ser un èxit, cosa que demostren les vendes de finques i els deutes contrets els darrers anys de la seva vida:

A Pere Milà, botiguer de Reus, el 1787 li va reconèixer un deute de 676 lliures i 4 sous, per la roba que li havia comprat.²³⁶ El 29 de desembre acceptava un dèbit de 1.450 lliures a Joan Molins, comerciant de Reus, com a compensació del qual li havia de lliurar aiguardent de primera qualitat.²³⁷

El 2 de desembre de 1790, Joan Salas, «portero y nuncio jurado» de Vila-seca, a petició de Gregori Gaya, apoderat i arrendatari dels delmes de faves i mongetes, corresponents a Ramon Foguet, prevere i ardiaca de Vila-seca, s'havia presentat al

234 A les taules 15 i 16 presentem unes llistes amb els increments de valor que haurien experimentat les propietats de Vila-seca i d'Alcover, segons el procurador dels *Cinco Gremios*.

235 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 171-187. Arguments dels *Cinco Gremios* envers la donació, Barcelona, 30 d'octubre de 1797.

236 ROVIRA. «Els Kies un llinatge», p. 71-87. En aquest article l'autor es refereix a vendes efectuades a Rafel Roca, Martí Vives, Josep Bertran, Francesc Massó, Pau Morgades i Josep Avellà.

237 AHT. Registre d'hipoteques de Tarragona, 1788, f.55. Dèbit.

castell per lliurar a Joan Kies un requeriment en el qual se li reclamaven les taxes que no havia ingressat:

S^{or}. Dn. Juan Kies: No ignora VM. Que yo Gregorio Gaya y Salessas, como Arrendatario que soy de los Diezmos que pertenecen a Dn. Ramon Foguet [...] me conferí en su casa propia, y le hize a saber que yo tenia poderes bastantes [...] para cobrar y percibir cualesquier cantidades frutos e Diezmos y demas y con facultat de firmar recibos y cartes de pago, Y le pedi al mismo tiempo me satisficasse los Diezmos de Avas y judias que V.M. estava adeudando del presente año.²³⁸

Davant dos testimonis va afirmar que es negava a abonar-les. De tot en va quedar constància davant el notari Josep Guardiola. Ignorem quina quantitat representaven els delmes, però a la tardor de 1790 va iniciar-se una causa judicial. El cost de les despeses —no sabem si n’hi va haver més— va assolir una xifra important: 268 lliures. Seguidament reproduïm el document:

Taula 10: Compte de conducta y treballs fets per lo Advocat infrascrit a favor del Itt^e. S^{or}. D^r. Dⁿ Ramon Foguet Ardiaca de Vila-seca des de 29 d’octubre de 1790 contra Kies.²³⁹

<i>Data</i>	<i>Concepte</i>	<i>Import / ll. s.</i>
29/10/1790	<i>Mirar lo convenient y dir lo que apareixia</i>	1 4
09/12/1790 i seg.	<i>Mirar y apuntar lo convenient y fer llarch pediment manifestant lo resultant de las copias autenticas fundant y concloent que se provehis lo efecte del posesori</i>	19 16
26/01/1791	<i>Mirar una instrucció y lo demes convenient y dir lo que se apareixia</i>	1 4
14/05/1791	<i>Mirar diferents pediments contraris y lo demes convenient y fer pediment</i>	1 16
14/06/1791	<i>Tractar lo convenient y fer pediment</i>	1 4
22/06/1791	<i>Mirar un pedim^t. contrari y respondrer a ell</i>	1 4
	<i>Per un any de conducta</i>	5
	<i>Total</i>	31 8

238 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1790. Requeriment, Josep Guardiola, 2 de desembre de 1790.

239 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Baronial. Plets. *Gastos contra don Joan Kies per no pagar lo delme 1790.*

Taula 11: Compte de lo que acredita lo infrascrit por raho de treballs, bestretas y conducta de Pror. del Itt^e. S^r. D^r. Dⁿ. Ramon Foguet Ardiaca de Vilaseca per raho de la causa aporta en la Real Audiencia contra Dn. Joan Kies.

<i>Data</i>	<i>Concepte</i>	<i>Import/ll. s. d.</i>		
29/10/1790	Per tenir una cesio amb lo advocat	12		
	Pagui per lo tresllat nou de la causa	4		
09/12/1790 i seg.	Examinar papers y fer suplica llarga	10	4	
	Posar dita en paper y remetre	4	1	
26/01/1791	Fer una addició a la suplica	12		
	Copia en paper sellat de dita	4	5	6
	Copiar lo poder	9		
	Pagui al Nott. Per lo juramen ^t .de la compar ^o .	5		
	Al Verguer per recobrar lo Proces	5		
	Pagat per altre recobro amb prorroga	10		
30/04/1791	Depositi en la taula per lo salari de la provisió	8	6	8
10/05/1791	Copia remesa de la petició contraria	9		
10/05/1791	Fer petició amb lo D ^r . Trilla	18		
	Copia de dita en paper sellat	4	6	
20/05/1791	Pagui al Nott. per lo procés a la part del compte y recibo	12	12	6
21/05/1791	Copia remesa de la petició de Kies	3	16	6
08/06/1791	Pagui al Nott. Fuster per intimar la provisio del mateix dia apar de recibo y compte	35	13	2
08/06/1791	Pagui al Relator y son emanuense per lo prompte despaig de dita provisió	30		
	Fer varias diligencias instant dit despaig	1	4	
14/06/1791	Fer pediment amb lo Advocat	12		
	Copia de ell en paper sellat	9		
22/06/1791	Altra petició	12		
	Copia de ella en paper sellat	4	6	
	Al Relator y emanuense per la gratificació del auto del juliol als escrivents del Not. Registro y demes per lo prompte despaig de lletres	45		
18/07/1791	Pagui al Not. per lo despaig de lletres, apar de recibo	71		
	Pagui per intimas i paper sellat	2		
	Fer varios pediments per instanciar la causa, copiarlos en paper sellat y ports de cartes	6	14	
	Conducta	5		
	Total	246	3	4

Taula 12: Cuenta de conductas y trabajos hechos por el infrascrito como à Pror. del Itt^e. Sr. Dr. Dⁿ. Ramon Foguet Pbro. Y Arcediano de Vilaseca Dignidad de la Santa Metropolitana Iglesia de Tarragona por razón de la causa sobre posesorio sumarissimo de percepcion de Diezmos seguida en la Curia Real contra Dn. Juan Kies vecino de Vilaseca.

<i>Concepte</i>	<i>Import / ll. s. d.</i>
<i>Por la formacion de dos pedimentos pidiendo el despacho de mandato simple y penal</i>	18
<i>Por lo que me ocupé en el juicio verbal contra dicho Juan Kies</i>	1 4
<i>Por lo que me ocupé con dos pedimentos de 25 y 27 de Agosto en que pedi no se librasen los testimonios, inserta del verbal</i>	18
<i>Por lo que me ocupé en la formación del pedimento de 13 de setiembre instando los mandatos por la entrega de Diezmos.</i>	1 16
<i>Por lo que me ocupé en la formación del pedimento del 17 del dicho con el que se logro la incorporacion de la vendimia</i>	2 8
<i>Por mi pedimento insistiendo en el despacho de mandatos penales</i>	12
<i>Por lo que ocupé con el Dr. Calbet en el examen de los pedimentos de aportaciones de Kies y formar un pedimento fundado insistiendo los mandatos penales que se proveho en 2 de octubre</i>	2 8
<i>Por otro del 9 del mismo</i>	18
<i>Por otro de 5 de noviembre, Produciendo las letras de la Audiencia</i>	12
<i>Me ocupe con el Dr. Calbet en el examen de los pedimentos de Kies y formar otro pedimento motivado que se proveho en 16 de noviembre</i>	3
<i>Por un pliego sello quarto Adelantado</i>	2 3
<i>Por medio año de conducta</i>	2 10
Total	17 6 3

Taula 13: Cuenta o Continuacion de las costas hechas por parte de dho. Itt^e. Y muy R^{do}. S^r. D^r. Dⁿ. Ramon Foguet Arcedno. De Villaseca Dignidad de la Santa Metropolitana Iglesia de esta Ciudad en la Causa sobre Decimas contra Dn. Juan Kies vecino de Villaseca desde 23 Octubre próximo pasado hasta el presente.

<i>Concepte</i>	<i>Import / ll. s. d.</i>		
<i>Por las citatorias expedidas en 20 Noviembre 1790 contra dho. Dⁿ. Juan Kies para verse declarar incurso en la pena de 25 libras, su firma instancia, cinco ojas ocupan un pliego sello 3° derechos de sello y 5 ojas, copia.</i>	4	3	3
<i>Por 9 ojas originales autos</i>	2	14	
<i>Por 5 pliegos sello 4to.</i>		11	3
<i>Por 3 y media ojas grandes traslado</i>		15	9
<i>Por 3 notificaciones al escribano</i>		1	6
<i>Por las mismas al Portero</i>		1	
<i>Por 14 ojas Copia Autentica de los procedimientos hechos en dicha Causa desde 5 Noviembre asta 11 del Corriente Diziembre un pliego sello 2° y derechos del sello.</i>	4	17	
Total	13	4	2

Taula 14: Resum

<i>Concepte</i>	<i>Import / ll. s. d.</i>		
<i>En la Curia Real de Tarragona</i>	13	4	2
<i>Al Procurador de Tarragona, Abogado</i>	17	6	3
<i>Al Procurador de Barcelona, rebaxadas 39 lliures, 7 sous, 11 diners que recobra de bestrets</i>	206	15	5
<i>Al Advocat de Barcelona</i>	31	8	
Total	268	13	10

A mitjan abril de 1791 Francesc i Geroni Massó, pare i fill, mestres cirurgians d'Ulldemolins, havien cobrat de Joan la quantitat de 1.540 lliures barceloneses, import d'una casa amb hort situada a Vila-seca, al raval de l'Església Vella, que li havien venut el 10 de febrer de 1779. En realitat, el preu de la finca era de 1.160 lliures i les 380 restants corresponien als interessos generats durant els dotze anys que s'havia allargat el pagament, segons una sentència de l'any anterior

de la Reial Audiència de Catalunya.²⁴⁰ Relacionat amb aquesta operació el juliol de 1790, Joan abonava a Tecla Subirà i al seu fill, Francesc Vilella, 262 lliures en concepte de paga, llüició i quitació d'un censal mort de dues-centes lliures de capital, i una pensió anual de sis lliures. Les seixanta-dues lliures corresponien als pagaments vençuts de deu anys i quatre mesos; el censal formava part de la transacció anterior.²⁴¹

El 1789 assumia un deute de quatre-centes cinquanta lliures, que Pere Milà, esmentat abans, li havia deixat sense interès, a canvi d'una partida d'aiguardent de «tres quartos o de olanda» de la propera collita; el lliurament s'havia de fer per a tot l'octubre d'aquell any.²⁴² Les tres reclamacions següents: la de Bonaventura Bofarull Nolla, la de la Casa Milà i Fabregat i la de la *Compañía de los Cinco Gremios Mayores* de Madrid —esmentada abans—, es veuran conjuntament en un plet a la Reial Audiència.

Els Bofarull, com és sabut, van ser una família nobiliària de llarga tradició a Reus, tot i que eren originaris dels Pallaresos. Pere Bofarull Llagostera, el primer de la nissaga, era boter. Bonaventura Bofarull va ser un dels membres de la branca no ennoblida de la família; es dedicava al comerç, sector en què destacava en la producció i venda d'aiguardent —el seu pare, Pere Bofarull Pàmies, era propietari d'una d'aquestes fàbriques—. A banda d'aquesta activitat, va ser *Contador de Fragata de la Real Armada* i, en substitució de Josep de Bofarull Gavaldà, oncle seu en segon grau, va ser designat sotsdelegat de Marina de Reus, Vila-seca i el port de Salou, càrrec que va ocupar fins al 1811.²⁴³

A Bonaventura Bofarull, segons una escriptura de 24 de desembre de 1793, li reconeixia un deute de dues mil dues-centes lliures; la devolució, a tot tardar, s'havia de fer el 31 de juny de l'any següent, mitjançant una partida d'ordi de bona qualitat. El 16 de setembre de 1794, com que encara no havia recuperat el préstec i Joan Kies esquivava les reclamacions, Bonaventura li va enviar un requeriment per recordar-l'hi. Com a resposta, Kies va al·legar que no havia estat un préstec gratuït, sinó que després de signar l'escriptura esmentada havia lliurat algunes mercaderies, amb uns valors tan fora de lloc que, venudes a preus regulars —incloent-hi els bocois que es va quedar Bonaventura a un preu de sis lliures cada un,

240 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1791. Època de Francesc i *Geroni* Massó a Joan Kies, 14 d'abril de 1791, f. 139. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

241 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1790. Època de Tecla Subirà i Francesc Vilella a Joan Kies, 1 de juliol de 1790. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

242 AHT. Registre d'hipoteques de Tarragona, 1789. Reconeixement de deute de Joan Kies a Pere Milà. Tarragona, 18 de març de 1789, f. 158. S'havia escripturat davant el notari de Reus José Alonso de Valdés, el 6 de març de 1789. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

243 ROVIRA GÓMEZ, Salvador J. «Els Bofarull reusencs no ennoblits (s. XVIII)». *Quaderns d'Història Tarraconense* XIII, 1994, p. 210-225.

quan en el moment del lliurament es van taxar en vuit—, va quedar perjudicat en 942 lliures, 8 sous i 5 diners. També reconeixia que li faltava lliurar articles per valor de dues-centes lliures i acceptava que, si no ho feia, es mantindria el deute de dues mil cinc-centes lliures. Afegia que si Bofarull pretenia que, a canvi d'aquest import, li lliurés l'ordi al preu vigent el 30 de juny de 1794, li ocasionaria una considerable pèrdua, al mateix temps que Bofarull tindria uns guanys excepcionals. Com que —segons ell— no volia perjudicar-lo, dels beneficis obtinguts de les mercaderies que li va proporcionar —en lloc del préstec— li va oferir pagar un 6% més del valor que tenien; si no ho acceptava i insistia en la reclamació, per evitar una publicitat inconvenient i els costos d'execució li va oferir una finca plantada de vinya i garriga de vint-i-cinc jornals situada a la partida Marxant, a Alcover, valorada en unes cinc mil lliures, que es podrien obtenir subhastant-la.

El 22 d'octubre confirmava un deute de 1.060 lliures i, com que no podia saldar-les, Bofarull va acceptar ajornar el cobrament fins a finals de novembre de 1795.

Kies confeso deverle dicha cantidad y prometio pagarsela en moneda corriente de oro o plata [...] queriendo que en el caso de comparezer en el expresado plazo algun otro Acrehedor suyo para el cobro de qualquiera obligacion otorgada posteriormente a la primera Escritura de Debitorio fuese mi Principal preferido.

En el cas que, després de la verema d'aquell any 1795, Kies vengués alguna partida de fruita o d'aiguarent, podria reclamar *mi Principal* la quantitat endeutada, malgrat que el termini —finals de novembre— no s'hagués exhaurit.²⁴⁴

La segona reclamació venia de la companyia de Milà i Fabregat. Segons l'*Almanak Mercantil*, Milà i Fabregat era una empresa reusenca que a inicis del segle XIX apareixia com a fabricant de teixits de seda i cotó, així com de filatura de cotó. A finals del segle XVIII, Reus tenia una important indústria tèxtil, amb uns dos-cents telers i tres-centes màquines de filar; les fàbriques de seda consumien unes cinquanta mil lliures d'aquest material, procedent de València i l'Aragó.²⁴⁵ El 23 de maig de 1794, Joan Kies escripturava un préstec de sis-centes lliures catalanes amb l'empresa esmentada:

Los señores Milà y Fabregat vecinos y del comercio de la Villa de Reus requieren à V.M. por quantes veces en derecho menester sea, que desde luego les de y entregue la porción de aguardiente à prueba de Holanda correspondiente a aquellas

244 AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1793. Reconeixement de deute, 24 de desembre de 1793; José Alonso de Valdés, 1794. Requeriment de deute, 16 de setembre de 1794 i resposta del 17. José Guardiola Voltas, 1794. Escripura de debitori, 22 d'octubre de 1794, f. 326-328. ACA, Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631, f. 188. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

245 *Almanak Mercantil o Guía de Comerciantes para el año 1802*. Madrid: Imprenta de Vega y Compañía, 1802, p. 270.

seiscientas libras moneda Barcelonesa que por dicho efecto le entregaron y les esta V.M. debiendo.

L'import el retornaria amb una partida d'aiguardent, prova d'Holanda, al preu assenyalat al mercat de Reus del 10 de novembre i cinc dies després el lliuraria sense costos. La transacció no es va fer efectiva i el 18 de novembre el notari Gregorio Alonso de Valdés, a petició dels demandants, el va instar a lliurar l'aiguardent corresponent; el preu s'havia fixat en 19 lliures i 5 sous la càrrega. La resposta va ser que el requeriment era cert, però com que acabava de tenir tres *execuciones* no podia complir la promesa, de manera que es comprometia a complir l'acord al més aviat possible, del qual abonaria els costos i interessos.²⁴⁶

Finalment, els *Cinco Gremios Mayores de Madrid* va ser una altra de les empreses afectades. Els *Cinco Gremios* eren una de les grans companyies comercials de la Monarquia Hispànica en l'època Moderna. Es va formar a Madrid a partir de la unió dels gremis de mercaders de sedes de la Puerta de Guadalajara; de Merceria, Especieria i Adroguers del carrer de Postas; de Joieria del carrer Mayor; de Teixits del Portal de Belén, i del Gremi de Llenços dels carrers de Postas i de la Sal. Els seus orígens se situen cap al segle XVI, però la consolidació no es va produir fins al XVIII. La bona relació que va mantenir amb les autoritats van ajudar a aconseguir-ho. La companyia va desenvolupar diverses activitats: recaptació d'impostos a Madrid durant vuitanta anys, aprovisionament de l'exèrcit i l'armada reials, participació en la producció fabril i en el comerç amb Amèrica. A inicis del segle XIX, va travessar una crisi financera, que uns anys més tard la va convertir en la *Compañía Fabril de los Cinco Gremios*.²⁴⁷ El 13 de març de 1795, Sebastián Martín, apoderat de Miguel Mancheno i Francisco Martínez de Negrete, directors d'aquesta casa de comerç —residents a Reus—, exposava a Ramon Texidor,²⁴⁸ doctor en dret i tinent de corregidor a Tarragona, que el 8 de maig de 1794 Kies havia reconegut un deute de 4.293 lliures, 15 sous i 8 diners, quantitat que hauria estat destinada a obres i conreus de les seves finques. Kies havia de respondre amb

246 AHT. Fons notarial. Josep Alonso de Valdés, 1794. Reconeixement de deute, 23 de maig de 1794. També a ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631, f. 125 i 126. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

247 CONDORI, José Víctor. «Entre la bonanza y la crisis. Los Cinco Gremios Mayores de Madrid en Arequipa (1790-1820)», *Revista Complutense de Historia de América*, vol. 40, 2014, p. 203-231. GÓMEZ ROJO, M. Encarnación. «Las implicaciones jurídicas, sociales y económicas de los Cinco Gremios Mayores de Madrid como institución mercantil y financiera en la España del siglo XVIII». *Revista de Estudios Histórico-Jurídicos*, núm. XXX, Valparaíso, 2008, p.187-214.

248 CERRO NARGÁNEZ, Rafael. «La nómina de los alcaldes mayores de Cataluña (1717-1834)». *Ivs Fvgit*, 8-9 (1999-2000), p. 45-74. Ramon Texidor va ocupar el càrrec a Tarragona entre els anys 1793 i 1797. Anteriorment ho havia estat a Granollers (1773-1776), Montblanc (1776-1780) i Balaguer (1784-1790).

diners o aiguardent, per a tot el mes de novembre, per la qual cosa hipotecava tota la collita de vi i aiguardent, amb preferència a qualsevol altre creditor.²⁴⁹

Joan Kies va morir el 31 de gener de 1795 sense haver retornat els diners, de manera que els demandants van orientar les reclamacions cap a Ignasi Kies, designat hereu pel seu germà en el testament del 29 de gener, i la seva esposa, Margarida.²⁵⁰

Juan Francisco Plana, procurador d'Ignasi Kies, com a resposta comunicava, en un document signat a Barcelona el 15 de gener de 1796, que estava d'acord que s'havia generat un deute i en la manera que s'havia de retornar, però també considerava que les finques de Vila-seca no es van hipotecar, només les collites de vi i aiguardent. Reconeixia que el testament redactat per Antoni Kies i Raimunda Guasch expressava que, com que no havia tingut fills, Joan era substituït com a hereu pel seu germà i per tant la reclamació a Ignasi Kies estava ben orientada.

En descàrrec del seu representat, Plana argumentava que els béns que posseïa Joan Kies en morir eren els mateixos que li havien deixat els seus pares i que, per tant, no havia fet cap més adquisició, ans al contrari, el patrimoni s'havia deteriorat. Concretava que després de la data de la concessió del préstec, el 8 de maig de 1794, Joan no havia fet cap obra de millora i que l'escriptura de donació feta el 5 de desembre de 1787 a Margarida Serenyana dels drets que, com a hereu universal, li podien correspondre —més endavant dedicarem un apartat a aquesta qüestió— fou acceptada el 4 de gener de 1788. En relació amb aquesta donació, deduïm que Joan hauria volgut anul·lar-la, però que, en dues sentències de la Reial Audiència, se li va imposar *silenci*. En conclusió, considerava que la pretensió de cobrar la suma esmentada no era procedent i que, per tant, els seus representats havien de ser absolts.²⁵¹

La rèplica d'Ignacio Pallós, procurador dels *Cinco Gremios* —també ho era de Bonaventura de Bofarull—, es basava en el fet que, amb els diners del préstec, Joan Kies havia fet obres per reformar les propietats de Vila-seca i Alcover, cosa que volia demostrar enumerant les diverses finques que posseïa en sengles localitats, de les quals detallava les intervencions efectuades i avalua la plusvàlua que se'n derivava. Les xifres són el resultat de la informació dels testimonis, que els demandants van presentar davant l'Audiència per demostrar els seus arguments, entre els quals hi trobem els paletes Ambròs Boada i Josep Forxas, juntament amb altres pagesos que van valorar les finques de vinya i olivera.

249 ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631, f. 174. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

250 ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631, f. 38. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

251 ACA. Real Audiencia, Pleitos civiles, núm. 631, f. 62 i 63. Barcelona, 15 de gener de 1796.

Taula 15: Obres i reformes realitzades per Joan Kies a la casa de Vila-seca.

<i>Descripció</i>	<i>Augment de valor / lliures</i>
<i>Construcció de 1.700 canes de paret a la finca del castell</i>	2.235
<i>Construcció de 4 premses</i>	1.500
<i>Fabricació d'estris per a la fassina d'aiguarent</i>	800
<i>Construcció d'una era</i>	1.200
<i>Construcció d'una mina d'aigua</i>	5.000
<i>Planta vinya i oliveres a la finca del castell, camí del Molí, a Vila-seca</i>	2.000
<i>A la finca del castell, al sud, hi va plantar ceps i oliveres</i>	1.300
<i>Millores a 14 jornals de l'horta del castell, a l'est, camí del Molí</i>	3.640
<i>La vinya del davant l'era, al castell</i>	400
<i>La vinya del darrere del castell</i>	40
<i>Planta ceps a la Vinya Gran, a l'est del castell, prop del camí de Reus</i>	7.500
Total	25.615

Taula 16: Obres i reformes realitzades per Joan Kies a Alcover.

<i>Descripció</i>	<i>Augment de valor / lliures</i>
<i>Horta de 2 jornals</i>	
<i>Horta de 2 jornals</i>	
<i>Horta de 3 jornals</i>	
<i>Peça de terra de 3 jornals</i>	
<i>Peça de terra d'1 jornal</i>	
<i>Peça de terra de 2 jornals</i>	Entre 4.100 i
<i>Peça de terra d'1 jornal</i>	5.025 lliures
<i>Peça de terra de 9 jornals</i>	
<i>Peça de terra de 2 jornals</i>	
<i>Peça de terra d'1 jornal</i>	
<i>Peça de terra de 3 jornals</i>	
<i>Peça de terra de 4 jornals</i>	
<i>Vinya de 19 jornals situada al Vilar Sec, a tocar del camí de Tarragona</i>	500
<i>Finca plantada de vinya i garrofers, de 20 jornals, situada al Marxant</i>	400
<i>Peça de terra d'horta i secà de 20 jornals</i>	2.500
<i>Peça de terra de 2 jornals</i>	Valor inclòs en
<i>Peça de terra de mig jornal</i>	les 12 primeres
<i>Reforma de la casa de la Costeta i construcció de 2 premses</i>	500
<i>Reforma de 2 cases amb corral al carrer de l'Abadia</i>	250

A més, els apoderats de la companyia madrilenya consideraven que Ignasi Kies i Margarida Serenyana s'havien beneficiat d'una part de les collites de 1794 i de 1795, resultat de les reformes fetes pel seu germà.²⁵²

Ignasi Kies, en el torn de contrarèplica, especificava que les reformes presentades pels *Cinco Gremios* no eren tals i indicava que ja existien amb anterioritat a la petició del deute. Vegem els capítols que van servir per argumentar-ho:

- 1) Gran part de la paret que se suposa que havia alçat Joan Kies al castell de Vila-seca, ja estava construïda en temps del seu pare.
- 2) La que va fer ell va suposar desfer un corral per a bestiar, «cuatro balsas de suelo de horno para cocer pan», i altres coses.
- 3) El corral esmentat i la resta d'elements que va desmuntar milloraven més la propietat que no pas la paret que va construir amb les pedres de l'enferroc.
- 4) En relació amb les premses de vi, manifestava que Joan va permetre el deteriorament d'una premsa bona que, en temps del seu pare, hi havia al castell i que amb una altra de nova n'hi hauria hagut prou.
- 5) A l'època de Joan Kies, al castell, ja hi havia dues fassines bones, amb les olles i estris corresponents per fer aiguarent.
- 6) Pel que fa a l'era que va construir Joan, hauria estat més útil que no l'hagués feta, ja que considerava que la de terra, que hi havia abans, estava en millors condicions.
- 7) Afegia que la major part de la despesa que va suposar fer l'era va ser supèrflua, perquè amb tres-cents o quatre-cents lliures se n'hauria pogut construir una d'apta i capaç.
- 8) Al castell ja hi havia una mina d'aigua, que Joan Kies va deixar perdre i que tenia el mateix valor que la que va construir.
- 9) La mina feta per Kies podria haver costat com a molt dues mil cinc-cents, és a dir, la meitat del que afirmava el representant dels *Cinco Gremios*.
- 10) En relació amb els ceps i oliveres que va plantar a les dues peces de terra de la casa de Kies, a Vila-seca, una anomenada l'Oliva i l'altra a tocar, pel sud, de les finques de Godis i les del Dr. Pons, a l'oest i al nord, es van pagar amb l'import de la llenya de les antigues oliveres, que estaven plantades als mateixos llocs a l'època del seu pare.

252 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. Plec, signat a Barcelona el 4 de març de 1796.

- 11) I a més, seguint amb aquests conreus, manifestava que les finques no eren més bones amb aquestes plantacions i que tindrien més valor si s'haguessin conservat tal com estaven.
- 12) Joan Kies, a la finca de catorze jornals, situada per l'est a tocar del camí del Molí, no hi va introduir cap més canvi que plantar-la a bancals, de manera que deixà terra per sembrar entre els uns i els altres.
- 13) La plantada a bancals, a la finca anterior, no va significar cap tipus de progrés i hauria estat més adequat que es destinés totalment a horta.
- 14) La vinya de la casa de Kies, situada davant l'era, vora el camí del Molí, tampoc no estava més arreglada, ni la que hi havia darrere el castell. Les dues finques haurien tingut més valor si s'haguessin sembrat, sense els ceps.
- 15) Pel que fa a la Vinya Gran, que es trobava a la casa de Kies, vora el camí del Molí, quan va morir Joan estava gairebé inculta i abandonada, de manera que s'hauria aprofitat més si hagués estat sembrada.
- 16) Joan Kies, molts anys abans de morir, en veure que no tenia descendència i que s'havia divorciat de la seva esposa, va descuidar les vinyes, les conreà amb males praxis, podant-les contra l'estil d'un bon pagès, deixant «en cada zepa muchissimas brocadas», més del que s'acostumava a fer per conservar les vinyes.
- 17) La casa Kies, de Vila-seca, valia més i estava més endreçada quan la va ocupar Joan Kies que no pas quan va morir; aleshores tenia un aspecte més deteriorat.
- 18) La plantació de vinyes es va fer amb la venda de llenya dels arbres que Joan Kies va arrancar de les mateixes finques i el valor que en va treure era superior al dels ceps que hi va plantar.
- 19) Joan Kies, fins que no va morir, va gaudir de les vinyes del castell durant deu anys.
- 20) Al Camp de Tarragona estava establert que qui havia gaudit d'una vinya durant deu anys no la podia fer servir ni de crèdit ni de millora.
- 21) Amb referència a les finques d'Alcover, el representant dels *Cinco Gremios* deia que posseïa tres hortes, dues de dos jornals i una de tres, a més de nou peces de terra, que en total sumaven vint-i-sis jornals.

- 22) Joan Kies va ser propietari de la casa d'Alcover a partir de 1783, quan va morir la seva mare.
- 23) Les terres d'Alcover, esmentades al número 21, el gener de 1795, quan va morir Joan, no solament no eren més aptes, sinó que havien perdut valor respecte al que tenien en vida de la seva mare.
- 24) Si bé era cert que, en algunes d'aquestes finques, Joan Kies hi havia plantat vinya, atenent que n'hi havia que eren d'horta, unes es conreaven en bancals i d'altres no es van cultivar com calia la bona pràctica, només calia veure l'estat en què es trobaven en morir Joan Kies. Per tant, hauria valgut més arrancar-les i tornar-ne a sembrar.
- 25) Quan Joan Antoni Kies va morir, a la finca de dinou jornals, anomenada de Vilar Sec, plantada de vinya, i a la de vint, dita *lo Marxan*, de vinya i garrofers, els ceps van quedar tan devastats que hauria estat millor que els haguessin tret i n'haguessin tornat a plantar.
- 26) En conseqüència, en el moment que va morir, a les vinyes esmentades no s'hi havia introduït cap innovació, més aviat, després d'arrancar-ne les oliveres grans, encara s'havien devaluat.
- 27) L'import obtingut per la llenya i les oliveres que va treure d'aquestes dues finques va ser més elevat que el cost dels ceps.
- 28) La peça de terra de vint jornals, part d'horta i part de secà, anys abans de morir les va cedir per pagar a Ignasi Kies el dot o legítima materna. Des d'aleshores eren propietat d'Ignasi.
- 29) La finca esmentada, arran de la mort de Raimunda Kies, havia format part del patrimoni de Joan fins que la van lliurar a Ignasi, però s'havia degradat molt.
- 30) Les altres dues peces de terra, una de dos jornals i una altra de mig, tampoc no van prosperar: una, després d'haver-ne arrancat i venut els arbres, la va cedir per un període de catorze anys i l'altra va passar a ser propietat d'Ignasi Kies, en concepte de dot.
- 31) Joan tampoc no va fer cap reforma a les cases d'Alcover i, si hi hagués viscut alguns anys més sense arreglar-les, haurien caigut; per això Ignasi Kies hi va haver de fer obres.

- 32) Quan va morir Joan Kies, les vinyes de casa seva, tant de Vila-seca com d'Alcover, estaven gairebé perdudes, perquè molts anys abans ni les podava ni les conreava com corresponia, de manera que tenien més valor quan van passar a la custòdia del seu germà.
- 33) Dels diners que va treure de les oliveres, figueres, moreres i ametllers, que va arrencar i després vendre, n'hi havia prou i encara sobrava per a les despeses dels ceps que hi va plantar.
- 34) Joan Kies va cobrar milers de lliures dels censals, que va lluir del patrimoni dels seus pares i del dot de la seva esposa.
- 35) El mateix Kies tenia una vida *desarreglada* i només volia fer diners per gastar-los inútilment en divertir-se i en «otras cosas de ninguna utilidad».
- 36) Del patrimoni dels seus pares va malbaratar molts mobles, joies d'or i de plata i teixits de «muchos millares de valor que encontró en sus casas de Vila-seca y Alcover».
- 37) Quan el gener de 1795 Ignasi Kies es va fer càrrec de les propietats, no hi va trobar res de les collites de gra i de vi de l'any anterior.
- 38) Pel que fa a conreus, només va trobar sembrat una mica d'ordi a la finca de Vila-seca, mentre que en els de la casa pairal d'Alcover —que tenia un contracte a mitges— havia de pagar la llavor, de manera que entre aquest acord i haver de pagar les feines de cavar, segar i trillar l'ordi, sembrat a Vila-seca, només li van sobrar unes cent cinquanta lliures.
- 39) Finalment, Ignasi Kies també es va fer càrrec de les despeses de la malaltia del seu germà i dels funerals.²⁵³

Ignasi pretenia rebutjar els arguments dels demandants, no s'oposava a la petició dels *Cinco Gremios* pel fet de no tenir la qualitat d'hereu i gaudir dels seus béns, sinó perquè com a tal no hauria adquirit els béns necessaris per satisfer el deute que se li reclamava; a banda, el mateix Joan hauria atorgat una donació universal entre vius a favor de Margarida Serenyana —esposa d'Ignasi Kies— molt abans de contraure el deute referit, cosa que seria un altre motiu perquè faltessin béns vinculats al pagament.²⁵⁴

Evidentment, el representant de *Cinco Gremios* va respondre a aquests raonaments:

²⁵³ ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 84-91. Capítols en defensa d'Ignasi Kies. Barcelona, 20 de juny de 1796.

²⁵⁴ ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 174.

- 1) Quan va morir Antoni Kies, la finca de Vila-seca no tenia cap tanca i, encara que hi havia un corral, era completament inservible i no tenia cap valor, més aviat perjudicava l'heretat; el mateix efecte produïen quatre basses que també hi havia.
- 2) Els cellers que va construir a la mateixa finca no solament eren imprescindibles pel dipositar-hi el vi de la seva collita, sinó que encara que no es necessitessin per a la producció pròpia, hauria pogut emmagatzemar verema comprada a altres pagesos.
- 3) L'era construïda per Joan Kies estava en molt bones condicions, de manera que no es feia malbé gens de blat, com sí que passava amb les de terra, sense enrajolar; per trillar, a les de terra, es pagava la meitat que a les enrajolades.
- 4) De la mina d'aigua que hi havia a la finca de Vila-seca, Antoni Kies n'havia venut una gran part i Joan no se'n va poder aprofitar, per un plet que hi havia amb els compradors.
- 5) La mina que va construir Joan Kies, encara que no estava tan bé com l'altra, es podia haver fet per menys diners del que va costar; de tota manera, es considerava que no s'hauria pogut bastir tan segura, perfecta i útil.
- 6) Antoni Kies havia arrancat i venut moltes de les oliveres que hi havia a la seva finca de l'Oliva i a l'altra immediata a les terres de Godis i del Dr. Pons; en qualsevol cas, amb l'import de les que va suprimir Joan no podia pagar els ceps i oliveres que va plantar i millorar les terres.
- 7) A la finca de catorze jornals d'horta, situada a l'est del camí del Molí, el procurador advertia que no hi havia bancals, sinó vinya espessa, amb la qual cosa la finca havia prosperat.
- 8) No era cert que, molts anys abans de la seva mort, Joan Kies deixés abandonades les vinyes o no les cuidés prou bé i s'hagués despreocupat de la del davant de l'era, la del darrere del castell i l'anomenada Vinya Gran, situada a la part de llevant del camí del Molí.
- 9) Tampoc no era veritat que la hisenda de Vila-seca fos més valuosa quan en fou propietari Joan Kies, que, quan va morir, «al contrario era en este ultimo tiempo de valor doble que tenia quando murio D. Antonio Kies».
- 10) L'import que va treure Joan Kies de la venda de llenya i arbres, d'alguna de les finques, era molt baix en comparació amb el cost de les reformes que hi va fer; per tant, quedava justificat que hagués demanat diners.

- 11) Quan va morir Joan Kies no havia gaudit de la major part dels beneficis que li haurien produït les intervencions que havia fet a les seves finques, ni tampoc era cert que al Camp de Tarragona no servissin de crèdit les plantacions de vinya a qui ho feia després gaudir-ne durant deu anys.
- 12) Les propietats que la casa Kies tenia a Alcover no solament van prosperar, sinó que el valor calculat quan va morir era molt superior al que tenien quan van ser domini seu.
- 13) Quan Joan Kies es va fer càrrec de la casa i el patrimoni, estava «sumamente atrasada» i s'hi vivia de manera molt austera, amb singular «estrechez y miseria, faltandola hasta las alajas y muebles, para la regular comodidad».
- 14) A les finques del patrimoni de Kies a Vila-seca, els conreus de cereals eren molt reduïts.
- 15) Finalment el procurador dels *Cinco Gremios* reiterava:

Que las sobredichas cosas son verdaderas las que advero; Y pido y suplico que los presentes Capítulos sean admitidos à prueba, recibidos testigos sobre ellos y despachadas à este efecto Letras compulsorias y Plica con clausula de exigir respuestas personales e inclusion de los mismos [...] y que no corra la dilación.²⁵⁵

Els principals arguments que proposaria el procurador d'Ignasi Kies, que tindrien un paper decisiu, era el del fideïcomís i el de la manca de propietats de Joan, de manera que els únics béns que aquest va deixar eren els que procedien dels seus pares:

Contra dichas pretensiones han opuesto mis Principales dos excepciones, la primera es la del fideicomiso o vinculo que ordenaron sus Padres Dⁿ. Antonio i D^a. Raymunda Kies y Guasch, en sus respectivas testamentos [...] con los quales instituyeron respectivamente por su heredero a dicho Dn. Juan Kies su hijo y por el caso de morir este, en qualquier tiempo sin hijos legitimos, le substituyeron a Dn. Ignacio Kies, otro hijo mi Prál. cuyo caso se ha verificado por haber muerto dicho Dn. Juan sin hijos. Y la segunda excepción consiste en la del defecto de bienes libres del referido Dⁿ. Juan.²⁵⁶

255 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 94-97. Capítols presentats pels Cinco Gremios. Barcelona, 22 d'agost de 1796.

256 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 217 i 218.

Aquest aspecte era fàcilment demostrable comparant l'inventari de 1783, fet per Joan, arran de la defunció de la seva mare, Raimunda, amb el del 2 de març de 1795, que va fer Ignasi. S'hi podia apreciar un nombre més gran i un valor més alt dels mobles i joies de plata en el dels seus pares, cosa que li va permetre concloure a Ignasi Kies el gran nombre de mobles que Joan va malbaratar, ja que s'havia de descartar que en tan poc temps no s'havien pogut deteriorar per l'ús i els que es van conservar procedien de l'herència paterna.²⁵⁷

D'altra banda, el procurador d'Ignasi Kies es referia al testament de Joan Kies, en l'apartat de deutes. On hi deia «quiero que todas mis deudas que tuviere en el dia de mi óbito se satisfagan de mis bienes», expressava els que eren pròpiament seus i no els vinculats. El testador no confirmava que, en cas que li faltessin béns propis, s'hauria de pagar dels vinculats. I, encara que ho hagués expressat així, després que Ignasi Kies acceptés l'herència tampoc no estaria obligat a respondre del deute, sense que afectés la naturalesa de l'inventari i els privilegis; per tant, havent-ne pres possessió Ignasi i Margarida, el primer com a fideïcomissari dels seus pares i la segona com a donatària dels drets i crèdits de Joan Kies, arran de la donació, entenent que Joan no disposava de béns propis i lliures, els seus representats haurien de ser absolts.²⁵⁸

El procés va continuar i s'haurà d'esperar a l'1 de febrer de 1799 perquè el magistrat Antonio Pellicer de la Torre dicti sentència:

El pago de los créditos y cantidades que piden la Factoría de los Cinco Gremios Mayores de Madrid, D. Buenaventura Bofarull y Francisco Fabregat en el nombre que sigue a esta causa, no viene a cargo de los bienes de fideicomiso de la casa de Kies, sí de los bienes libres del difunto D. Juan Kies que contrajo aquellas deudas; y que en su consecuencia impone a dichos actores silencio perpetuo en sus respectivas demandas en cuanto las dirigen contra los consortes D. Ignacio y D^a. Margarita Kies y Sereñana y sus bienes vinculados, reservandoles como se les reserva su derecho para que en otro juicio la repitan contra los bienes libres del enunciado D. Juan Kies.²⁵⁹

Segons el veredict, la reclamació no es va argumentar adequadament; la demanda havia de ser sobre els béns personals de Joan Kies, no els sotmesos a fideïcomís. En el transcurs del litigi, els creditors van intentar demostrar les millores que, amb els diners prestats, havia fet Joan a les seves finques i conreus, mentre

257 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f. 217 i 218.

258 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631, f.220. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

259 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. Sentència, f. 248 i 249. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

que els demandats no solament les negaven, sinó que fins i tot asseguraven que les propietats havien perdut valor. Els demandants no en van quedar satisfets i van recórrer contra la sentència. El 27 de gener de 1803 se citava a declarar Benito Sacco, comerciant maltès; el litigi continuava.²⁶⁰

Podem concloure que en menys de cinc mesos, des del 24 de desembre de 1793, en què va signar el primer debitori a Bofarull, fins al 23 de maig de 1794, amb el de Milà i Fabregat, Kies va demanar en préstec la quantitat de 7.393 lliures, 15 sous i 8 diners, i que, encara que va prometre pagar-los amb la collita de vi i aiguardent de l'octubre i el novembre de 1794, només va abonar a Bofarull 1.440 lliures, de manera que en deixava pendents 1.060. Quan Milà i Fabregat li van reclamar les sis-centes lliures, no va poder satisfer-les a causa que tenia altres requeriments, de manera que si haguessin comparegut la resta de creditors, que no ho van fer per esperar com acabava aquest litigi:

[...] hubiera en tal caso comprendido V.E. con mayor conocimiento, la grande disipacion y mole de las deudas de D. Juan, contrahidas en los años anteriores al de mil setecientos novena y quatro, que segun tienen entendido mis Principales, pasan de mucho mas de Veinte mil Libras.²⁶¹

Joan Kies, com ja s'ha dit, va morir a Vila-seca el 31 de gener de 1795, tenia quaranta-nou anys. En el testament va deixar escrit que el funeral fos a criteri del seu germà, al qual va nomenar marmessor. Fou enterrat a la capella de Nostra Senyora del Roser i el mateix dia se li va fer novena i cap d'any, amb toc doble, diaques i dotze atxes; van participar en la cerimònia vuit eclesiàstics, tres religiosos descalços del convent de carmelites de Tarragona i dotze del de franciscans de Reus. El seu germà Ignasi va disposar que es fes:

[...] absoluta general amb hores de creu la nit antes al castell, donant a cada sacerdot quinze sous y al parroco lo doble doble. Ytem que anassen à buscar tots junts el cadàver al castell, per decret del Illm. Sr. Arquebisbe Lario del dia 10 de maig del 1766, donant á cada sacerdot 7 sous 6 diners en augment de la caritat acostumada, y al Parroco 15 sous. Ytem que por lo camí cantassen quatre hores de creu, donant de cada una á quiscun sacerdot dos sous y al parroco sinch sous. Ultimament volgué que lo campanar ventás las campanes à morts, desde que aixirian

260 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. Sentència, f. s/n. FÀBREGAS. «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona», p. 157-191.

261 ACA. Real Audiencia. Pleitos civiles, núm. 631. Arguments de Francisco Plana. f.225.

de la Iglesia à buscar lo cadaver fins que fossan a la Iglesia pagant ell al campaner son treball.²⁶²

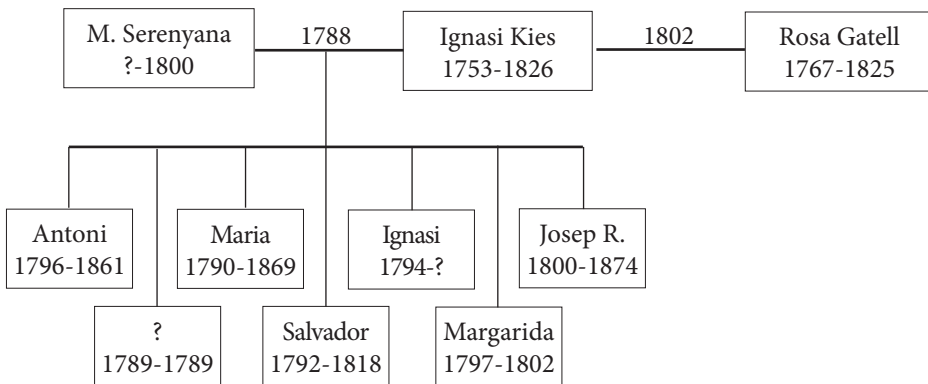
Dos dies abans de traspassar havia fet testament; es trobava al llit, malalt, però amb bona salut mental. El contingut és molt breu, obsequiava les seves germanes Rosa i Raimunda, casades amb Fèlix Bertran i Francesc Mas, respectivament, amb un vestit de dol i cent lliures, que abonaria el seu germà i hereu Ignasi, al cap d'un any de la seva defunció. La resta de béns quedaven a disposició del seu germà.²⁶³

3.5 Ignasi Kies Guasch, el darrer hereu del segle XVIII

hⁿ Ignasi Kies, y Guasch.

Com acabem de dir, Joan Kies no va deixar descendents; per tant, al capdavant de la nissaga el va succeir el seu germà Ignasi, el segon dels fills barons. Ignasi Kies va néixer a Vila-seca l'11 de febrer de 1753, però almenys des de 1782 residia a Alcover, amb la seva mare.

Genealogia Kies – Serenyana– Gatell

²⁶² AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre II d'òbits. Del 02/01/1737 al 25/12/1798, f. 168.

²⁶³ AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltas, 1795, testament de Joan Kies Guasch, 29 de gener de 1795.

**Taula 17: Domicili dels Kies a Alcover, entre 1765 i 1805,
segons els llibres de compliment pasqual.**²⁶⁴

<i>Any</i>	<i>Carrer de la Costeta</i>	<i>Plaça Nova</i>	<i>De la plaça Major al Portal de la Saur</i>	<i>Carrer Horts</i>
1765	Ignasi Guasch, vidu Raimunda Guasch Rosa Kies, filla M. Antònia Kies, filla Tecla, criada	—	—	—
1767	Ignasi Guasch, vidu Úrsula Ferrer, criada	—	—	—
1778	Raimunda Guasch Ignasi Kies, fill Maria, criada	—	—	—
1780	Raimunda Guasch Ignasi Kies, fill M. Antònia, filla Cecília Català, criada	—	—	—
1782	Raimunda Guasch Ignasi Kies, fill Joan Kies, fill Francesca Franquès Llúcia Queralt, criada Magdalena Vilafranca	—	—	—
1784	Joan Kies Francesca Franquès Mariàngela, criada Francesca, criada	Ignasi Kies	—	—
1791	Ignasi Kies Margarida Serenyana Francesc Casas Magdalena, muller Maria, filla	—	—	Marg. Serenyana, vídua Mn. Tomàs Serenyana, fill
1792	Francesc Casas Magdalena, muller Maria, filla	—	Ignasi Kies Marg. Serenyana Manuela, criada Antònia Andreu	Marg. Serenyana, vídua Mn. Tomàs Sere- nyana, fill

264 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. Llibreta dels combregants de l'església parroquial d'Alcover dels anys, 1765, 1767, 1778, 1780, 1782, 1784, 1791, 1792, 1794, 1800, 1802, 1803, 1804 i 1805.

1794			<i>Ignasi Kies</i>	<i>Marg. Serenyana,</i> <i>vídua</i>
		—	<i>Marg. Serenyana</i>	<i>Mn. Tomàs Sere-</i> <i>nyana, fill</i>
			<i>Tecla Girona, criada</i>	
1800	<i>Ignasi Kies</i>			
	<i>Margarida Serenyana</i>			
	<i>Salvador, fill</i>	—	—	—
	<i>Maria, filla</i>			
	<i>Magina, criada</i>			
1802	<i>Ignasi Kies</i>			
	<i>Rosa Gatell</i>			
	<i>Salvador, fill</i>			
	<i>Maria, filla</i>			
	<i>Ignasi, fill</i>	—	—	—
	<i>Josepa Gatell</i>			
	<i>Antònia Fonoll,</i> <i>criada</i>			
	<i>Josepa Roig, criada</i>			
1803	<i>Ignasi Kies</i>			
	<i>Rosa Gatell</i>			
	<i>Ignasi, fill</i>	—	—	—
	<i>Josepa Gatell</i>			
	<i>Maria, criada</i>			
1804	<i>Ignasi Kies</i>			
	<i>Rosa Gatell</i>			
	<i>Ignasi, fill</i>	—	—	—
	<i>Josepa Gatell</i>			
	<i>Maria, criada</i>			
1805	<i>Ignasi Kies</i>			
	<i>Rosa Gatell</i>			
	<i>Ignasi, fill</i>	—	—	—
	<i>Josepa Gatell</i>			
	<i>Rosa Gatell, filla</i>			
	<i>Rosa Saritjol, criada</i>			

El 1806 trobem Ignasi residint a Tarragona.²⁶⁵

²⁶⁵ AHT. Fons notarial. Francesc Salas, 1806. Capbreu. Tarragona, 24 d'abril de 1806.

3.5.1 Matrimoni amb Margarida Serenyana

El 1788 Ignasi Kies es va casar amb Margarida Serenyana.²⁶⁶ El germà de la núvia, mossèn Tomàs, hi donava el consentiment i aportava un dot de dues-centes cinquanta lliures anuals, que Joan Kies li havia concedit i «de altra part tots los drets que com ã hereu gravat competeixen al mateix Sr. D. Joan Kies en las heretats y bens de sos difunts pares», els quals procedien de la donació a la qual ens hem referit anteriorment. Per altra banda, Ignasi Kies li ofería cinc-centes lliures, de les quals podia gaudir mentre visqués, independentment que, si ell moria, es tornés a casar o no. El dia que va morir, la suma esmentada passaria als fills legítims del matrimoni. Igualment, Ignasi Kies associava la seva esposa, per meitat, a les compres i guanys que es produïssin i, *per millor liquidarse*, feia un càlcul de set mil lliures, quantitat que procedia dels drets de legítima paterna i materna que Joan i Ignasi havien escripturat en una concòrdia signada a Tarragona el 5 de gener de 1786. Aquestes millores revertirien en els fills.²⁶⁷

Joan Kies no tenia liquiditat per fer efectiva aquesta quantitat, de manera que va proposar al seu germà una compensació amb terres. Dos *experts*, designats per cada un d'ells, s'encarregarien de valorar-les. Les finques en qüestió eren: una peça de terra campa, garriga i regadiu de vuit jornals, situada a la partida de la Serra, al terme de Valls. Una altra de terra campa, vinya i horta amb una casa i corral per a bestiar, també a la partida de la Serra, però al terme d'Alcover. Una tercera, igualment a la mateixa partida i terme. En total ocupaven una superfície de vint-i-un jornals, catorze dels quals estaven sota el domini directe de l'Ardeconat de Sant Esteve de la Catedral de Tarragona i estaven valorades en cinc mil lliures.

A més, hi afegia una horta, anomenada *lo Paradon*, que es trobava al terme d'Alcover i partida del camí del Sitjar i que mesurava mig jornal. I, finalment, una vinya de vint jornals, a la partida del Vilar Sec.²⁶⁸

Ignasi Kies va heretar una complicada situació econòmica: per una banda, va haver de resoldre la reclamació —recordem el divorci entre Joan Kies i Francesca Franquès— pel dot que Francesca havia aportat al matrimoni i dels possibles béns que li poguessin correspondre pel temps que va estar casada; per l'altra, havia d'intentar reconduir l'economia de la família.

Per resoldre la qüestió dels drets de Francesca Franquès, arran de la mort del seu marit, aquesta es va reunir amb Ignasi, en un intent de trobar una so-

266 La desaparició del llibre de baptismes, que incloïa aquest any, ens impedeix concretar la data.

267 AHT. Fons notarial. Eudald Bigaray, 1787-1788. Capítols matrimonials acordats entre Ignasi Kies i Margarida Serenyana, Valls, 16 d'abril de 1788.

268 AHT. Registre d'hipoteques, 1788. Carta de pagament, Tarragona, 15 de setembre de 1788.

lució amistosa. En les negociacions també hi va intervenir Antoni de Martí i Franquès, nebot de Francesca i hereu seu. Francesca va renunciar a la part que li podia correspondre dels guanys i millores patrimonials, però pel que fa a les deu mil lliures de dot, com que coneixia la delicada situació econòmica que afrontava el seu cunyat, va acceptar ajornar-ne la devolució. En principi, les podia conservar a canvi d'una pensió anual de 475 lliures barceloneses, en or i plata, a raó de 158 lliures, 6 sous i 8 diners, que Ignasi abonaria cada quatre mesos. Les deu mil lliures podria restituir-les en lliuraments no inferiors a dues mil, que, proporcionalment, es restarien de la pensió anual de les 475 lliures. En el supòsit que Francesca morís abans de quatre anys, a comptar des del moment de la signatura del document, Antoni Martí podria reclamar-ne el dot o la part no retornada i tindria dret a percebre la pensió assignada a la seva tia, en funció de les quantitats abonades. De les dues-centes dobles d'escreix que Joan Kies havia ofert a Francesca, en podia gaudir de la meitat i, si no en disposava, revertirien en els seus hereus. El mateix any moria Francesca, amb qual cosa quedava pendent la devolució del dot —que s'allargarà amb el temps, ultrapassant la vida d'Ignasi, el qual el 1821 havia abonat 2.500 lliures. El seu fill Josep Ramon, el 1827, amb el lliurament de 2.300 lliures va deixar el deute reduït a 5.200 lliures.²⁶⁹

3.5.2 Disminució de patrimoni

La delicada situació econòmica dels Kies es va posar de manifest perquè Ignasi va haver de reduir notablement el seu patrimoni. No sabem exactament en quin moment es va veure amb la necessitat de desprendre's d'algunes de les propietats, però el 1789, quan encara no havia mort el seu germà Joan, va vendre a Jaume Ponsoda una horta de quatre jornals que posseïa a Alcover, a la partida de la Serra; el preu establert va ser de set-centes lliures, cinc-centes les pagava a l'acte, cent les lliuraria per les properes festes de Nadal i les altres cent al cap d'un any d'haver escripturat.²⁷⁰ Entre els anys 1795 i 1804, va signar almenys cinquanta-nou escriptures de venda, que corresponien a les finques Vinya Gran i Sort Gran del Castell —quan la zona es va urbanitzar se la coneixerà com les Cases Noves del Castell—, que envoltaven l'edifici patrimonial de Vila-seca, les quals van passar a mans de diversos propietaris per construir-hi habitatges, fet

269 ACA, Real Audiencia. Pleitos Civiles, núm. 631. Conveni entre Ignasi Kies i Francesca Franquès, 29 de gener de 1796, f. 198-205. AHT. Fons notarial. Salvi FÀBREGAS, 1827. Devolució de 2.300 lliures del dot de Francesca Franquès, 23 de març de 1827. ROVIRA. *Rics i poderosos*, p. 119-121; també a «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

270 AHT. Registre d'hipoteques de Tarragona, 1789. Venda d'Ignasi Kies a Jaume Ponsoda, Tarragona, 6 de desembre de 1789.

que va venir a ser una veritable parcel·lació. Els anys 1795 i 1796 van ser els de més activitat notarial: només l'any 1795 va alienar trenta-dues parcel·les, més de la meitat del total, i el 1796, la quarta part. Amb l'excepció de Josep Company, natural de les Gunyoles (la Secuita), la resta de compradors eren vila-secans. La majoria eren pagesos o hisendats, alguns artesans, un eclesiàstic i un mestre de cases, que va escripturar dues parcel·les grans i dos bocins, que devien completar les anteriors. La superfície era força similar, entre quatre i cinc metres d'amplada i vint de llargada, tot i que n'hi havia de més grans, fins a nou metres d'amplada.²⁷¹

L'import de les vendes va assolir un total de 10.655 lliures. La manca de numerari dels compradors va fer que la majoria haguessin de crear censals,²⁷² l'import dels quals va arribar a les 8.839 lliures, només una quarta part de les quals van pagar al comptat. La suma de les pensions va assolir les dues-centes seixanta-cinc lliures anuals.²⁷³

Quan en l'actualitat passegem pels voltants del castell, podem veure com els habitatges propers s'adeqüen a les mesures que indiquem; per tant, les parcel·les van ser destinades a la finalitat amb què es van vendre. De tota manera, podem confirmar que no sempre van ser els mateixos compradors els qui van edificar la casa; en alguns casos, com Esteve Guardiola Genovès o Josep Barenys Ferré, acabarien revenent-les. A l'escriptura hi figura el preu de venda original, però en fer la transmissió, com que el pati no estava exempt de càrregues, queda constància de la creació d'un censal i que al primer propietari, Ignasi Kies, se li havia de continuar pagant la pensió corresponent.

Josep Grasset i Magdalena Llunas van cedir la finca al seu fill, Esteve Grasset, com a dot, amb motiu del seu matrimoni amb Maria Domingo Rovira; en el capítol establert el 13 de setembre de 1795 es van comprometre a edificar la casa (cosa que van fer), malgrat que de la pensió del censal se'n feia càrrec Esteve.²⁷⁴

271 El càlcul s'ha fet sobre la base d'un pam d'uns vint centímetres.

272 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Censal: Pensió anual redimible que paguen una persona i els seus successors en virtut d'un capital rebut del qui cobra la dita pensió. En aquest cas seria un bocí de terra.

273 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, manuals de 1795 i 1796; Salvador Girona Rovira, manual de 1795, i Antoni Bosch Guardiola, manuals de 1796 a 1804. Escripcions de venda i creació de censals.

274 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola. Creació censal, Vila-seca, 6 d'abril de 1803.

Taula 18: Detall de les finques de Vila-seca venudes per Ignasi Kies entre 1795 i 1804.²⁷⁵

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
21/02/1795	Pau Mariné Prevere, Vila-seca	190 4 4	125	3 15	23 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran
21/02/1795	Jaume Espinós Magriñá Comerciant, Vila-seca	506 5	375	11 5	44,5 pams davant, 21 darrere, a ponent 200 i a llevant 100. Vinya Gran
24/02/1795	Esteve Pie Pons Boter, Vila-seca	262 10	187 10	5 12 6	32,75 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran
25/05/1795	Jaume Espinós Magriñá Comerciant, Vila-seca	156 10	125	3 15	23 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran
01/11/1795	Joan Porqueras Martorell Pagès, Vila-seca	172 17 4	172 17 4	5 3 9	30 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran
13/02/1795	Josep Folch Batlle	300	--	--	44,5 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
27/02/1795	Ferran Cortiella Guardiola, Vila-seca	300	--	--	44,5 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
14/02/1795	Joan Pujals, Magdalena Bellver, Pagès, Vila-seca	178 11 4	--	--	25 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
19/02/1795	Ambros Boada, Maria Martí, Mestre de cases, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
19/02/1795	Ignàsia Iansà, vídua, Vila-seca	164 5 8	--	--	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell

²⁷⁵ AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, manuals de 1795 i 1796; Salvador Girona Rovira, manual de 1795, i Antoni Bosch Guardiola, manuals de 1796 a 1804. Escriptures de venda i creació de censals.

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
21/02/1795	Gregori i Magdalena Saltó Pagesos, Vila-seca	164 18	--	--	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
21/02/1795	Gregori i Magdalena Saltó Pagesos, Vila-seca	135	135	4 1	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Josep Saltó Rió Pagès, Vila-seca	300	300	9	Peça de terra plantada de vinya i garriga de 2 jornals. Partida dels Corral, al terme de Salou
02/03/1795	Josep A. Ventura Pagès, Vila-seca	135	135	4 1	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Pau i Antònia Sendra Pagesos, Vila-seca	135	135	4 1	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Esteve Guardiola Genovès, pagès, Vila-seca	135	135	4 1	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Esteve Pellicer Pagès, Vila-seca	135	135	4 1	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Salvador Llunes, Antònia Antic, Vila-seca	163 15 3	--	--	23 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/03/1795	Ambros Boada, Maria Martí Mestre de cases, Vila-seca	218 15	218 15	6 11 3	38,75 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
16/03/1795	Gregori Gibert, Ferrer, Vila-seca	150	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
16/03/1795	Joan Socias, Antònia Aragó, Ferrer, Vila-seca	500	500	15	24 pams d'ample x 372 de fondària. Sort Gran del Castell
16/03/1795	Josep Anglès, Rosa Aixalà Pagesos, Vila-seca	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
20/04/1795	Esteve Mariné, Pagès, Vila-seca	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
20/04/1795	Josep Fis, fabricant de carruatges, Vila-seca	234 7 6	187 10	5 12 6	33 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
20/04/1795	Sebastià Hivern Pagès, Vila-seca	156 5	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
23/05/1795	Joan Pujals, Magdalena Bellver, Vila-seca	15 19 2	--	--	2,5 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
23/05/1795	Ambròs Boada Mestre de cases, Vila-seca	15 19 2	--	--	2,5 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
20/10/1795	Josep Saltó Rion, Maria Torrell, Vila-seca	160	160	4 16	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
20/10/1795	Esteve Gibert Cantirer, Vila-seca	335	335	10 1	44,4 pams d'ample x 223,5 de fondària. Sort Gran del Castell
25/10/1795	Ambròs Boada Mestre de cases, Vila-seca	31 18 1	--	--	5 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/11/1795	Josep Grasset Pagès, Vila-seca	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Sort Gran del Castell
02/11/1795	Francesc Vinadé Esparter, Vila-seca	231 7 2	231 7 2	6 18 9	29,5 pams d'ample x 118,5 de fondària. Sort Gran del Castell
03/05/1796	Antoni Sauné Xurbas Pagès, Vila-seca	150	120	3 12	21 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran
08/05/1796	Josep Genovès Sentís Pagès, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Vinya Gran

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
29/05/1796	<i>Pau Martí Bellver Pagès, Vila-seca</i>	156 5	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Vinya Gran</i>
04/09/1796	<i>Josep Company Pagès, les Gunyoles</i>	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Vinya Gran</i>
21/09/1796	<i>Josep Sendra Güell Mestre teixidor, Vila-seca</i>	169 10 8	171 5	5 2 9	23 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Vinya Gran</i>
22/02/1796	<i>Josep Barenys Farré Pagès, Vila-seca</i>	175	175	5 5	21 pams d'ample x 100 de fondària. ²⁷⁶ <i>Fora muralla</i>
04/05/1796	<i>Josep Thomàs Casas Pagès, Vila-seca</i>	175	175	5 5	21 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Fora muralla</i>
04/05/1796	<i>Josep Casas Bertran Pagès, Vila-seca</i>	200	200	6	24 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Fora muralla</i>
04/05/1796	<i>Pau Saltó Rion Pagès, Vila-seca</i>	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Carrer de les Creus</i> ²⁷⁷
08/05/1796	<i>Jaume Vilafranca Nolla Pagès, Vila-seca</i>	156 5	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 100 de fondària. <i>Fora muralla</i> ²⁷⁸
08/05/1796	<i>Pere Solé Farriol Pagès, Vila-seca</i>	164 11 1	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 106 de fondària. <i>Fora muralla</i>

²⁷⁶ A diferència d'altres vendes, en aquest període, Ignasi Kies obligava al comprador que, en el termini d'un any, alçés una tanca de setze pams que havia d'envoltar la finca.

²⁷⁷ En l'escriptura d'aquesta finca i en gran part de les que segueixen, Ignasi Kies exigia la construcció d'una paret de setze pams d'alçada que l'envoltés.

²⁷⁸ En la finca esmentada hi havia ceps plantats, els fruits dels quals havien de ser per al venedor, de manera que el comprador no en podia fer ús fins al 15 d'octubre del present any.

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
01/09/1796	Rita Vidal Fontanells, ²⁷⁹ Vila-seca	170	170	5 2	23 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
01/09/1796	Joan Magriñá Vidal Pagès, Vila-seca	156 5	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
01/09/1796	Joan Sauné Pomarol Pagès, Vila-seca	156 5	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
07/06/1797	Pau Farré Planas Pagès, Vila-seca	162 1 2	125	3 15	21 pams d'ample x 104,5 de fondària. Fora mu- ralla
27/01/1799	Salvador Burrut, Antònia Martí, pa- gès, Vila-seca	301 3 6	301 3 6	9 7	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
25/02/1799	Josep Marrasé, Teresa Guardiola, mes- tre de cases, Vila-seca	200	200	6	24 pams d'ample x 106 de fondària. Fora mu- ralla
08/06/1800	Antoni Socias Aragó, Rosa Sentís, fer- rer, Vila-seca	140 17 9	149 17 9	4 4 6	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
08/06/1800	Juan Salas Llunas, Maria Farriol, pa- gès, Vila-seca	156 5	156 5	4 13 9	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
08/06/1800	Antoni Barenys Barenys Pagès, Vila-se- ca	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
08/06/1800	Joaquim Guardiola Genovès, Vi- la-seca	250	250	7 10	44,5 pams d'ample x 100 de fondària. Fora mu- ralla
26/09/1800	Martí Veciana Hortolà, Maria García, Vila-seca	125	125	3 15	21 pams d'ample x 100 de fondària

²⁷⁹ AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1796. Rita Vidal era la muller de Baltasar Vidal, matriculat del *Gremi de la present vila de Vila-seca*, destinat a la Reial Arma-
da, que aleshores estava absent de Catalunya i en parador desconegut. En l'escriptura de venda es feia constar que si el seu marit no estava d'acord amb la creació del censal, el
venedor podia substar la finca i la quantitat que excedís el preu de compra seria per a la part compradora.

<i>Data</i>	<i>Nom i cognoms Activitat/localitat</i>	<i>Preu (ll. s. d.)</i>	<i>Censals (ll. s. d.)</i>	<i>Pensió (ll. s. d.)</i>	<i>Finca/situació</i>
23/12/1800	Miquel Morell Tornademé Pagès, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Cases No- ves del Castell
23/12/1800	Antoni Xatruch Santís Pagès, Vila-seca	231 7 2	231 7 2	6 18 9	26,5 pams d'ample x 114,5 de fondària. Cases Noves del Castell
11/03/1801	Josep Torrell Alberich Pagès, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Carrer de les Creus
18/10/1801	Esteve Pomerol Mariné Pagès, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Cases No- ves del Castell
14/05/1804	Jaume Carreté Pagès, Vila-seca	150	150	4 10	21 pams d'ample x 100 de fondària. Cases No- ves del Castell
	Total	10.655 4 16	8.839 16 11	265 3 10	

Al novembre de 1800, amb Antoni Guardiola i Mateu Turá, pagesos de Vila-seca, arrendava a mitges per un termini de cinc anys i cinc collites tota la hisenda del castell, la superfície de la qual era d'uns seixanta jornals. Del vi obtingut se'n faria aiguardent, que es dividiria en cinc parts, tres serien per a la propietat i la resta de les collites es dividrien a mitges. Els arrendadors es farien càrrec de les despeses de recol·lecció i de neteja.²⁸⁰ L'1 d'abril de 1805 formalitzava un nou arrendament, amb pactes similars, aquesta vegada amb Josep Genovès Pasqual, també de Vila-seca, però el període s'allargava fins a nou anys i nou collites i començaria a comptar per la diada de Tots Sants.²⁸¹

3.5.3 Matrimoni d'Ignasi Kies amb Rosa Gatell

El 3 de desembre de 1800, a Alcover, va morir la seva esposa, Margarida. El rector de la parròquia, Josep Valldosera, en el llibre d'òbits anotava que tenia *trenta...* anys d'edat, peròensem que després d'haver donat a llum fins a set fills devia vorejar la quarantena, si no la tenia. Al funeral hi va assistir tota la comunitat de preveres de la vila i la dels Pares Recolets del convent de Santa Anna; seria sepultada davant l'altar de Nostra Senyora del Roser.²⁸²

Al març de 1802 Ignasi Kies es va casar amb Rosa Gatell. Era el seu segon enllaç. La cerimònia, oficiada pel seu cunyat, Tomàs Serenyana —amb llicència del vicari general—, es va celebrar al domicili del doctor en medicina Manuel Dalmau, cunyat de Rosa. Aquesta havia nascut a Tarragona, però el seu pare, Josep Gatell, procedia de Torredembarra.²⁸³

L'aportació de la núvia al matrimoni va ser de quatre-centes lliures, la roba del seu fadrinatge i la promesa dels seus familiars de vestir-la *decentment* tant de roba blanca com de color; tots aquests vestits es detallarien en un rebut quan es lliuessin. El terminis que es van establir per entregar el dot van ser:

Totes las ditas robas lo dia de la efectuació del Matrimoni, dos centas lliures de dit dia a un any, y las restants dos centes lliuras el mateix dia a dos anys.

²⁸⁰ AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1800. ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

²⁸¹ AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1800. Contracte d'arrendament entre Ignasi Kies i Josep Genovès, 1 d'abril de 1805.

²⁸² AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. *Llibre en que se continuaran los obits de tost los de la present parròquia que compren lo terme y vila de Alcover, Milá, Burguet, Carpol, Cogoll, la Serra, Masmoretas, Semunta de dalt y de baix, y gran part del terme del Albiol, per possessió immemorial. Comensa en lo die primer del any 1794*, f. 157.

²⁸³ AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. *Liber decimus tertius desponsatum in mence maii anni 1800*. Del 04/05/1800 al 31/01/1811, f. 37.

La defunció de Rosa, sense fills, significaria retornar als donadors o als hereus cent lliures —de les dues-centes— i les robes tal com estiguessin. En un altre apartat Ignasi Kies:

[...] prometia que en cas de quedar vídua, amb o sense fills, serà mantinguda, menjar, beure, calsar y vestir amb tota decencia segons lo estat de la casa de Kies tant en sanitat com en malaltia en la mateixa casa y companyia dels hereus de esta; Y en lo cas de haverse de separar de dita casa per no poderse avenir amb dit hereu ô per altre motiu, [...] li assenyala durant sa vida natural, mantenintse tal viuda, y conservant lo nom de Kies, la cantitat de trescentas lliuras anuals pagadoras per tersas anticipades.²⁸⁴

Rosa devia preocupar-se força pel bon funcionament de l'economia familiar i per tenir cura del seu marit; per aquest motiu, el 1807 Ignasi va revocar la concessió de tres-centes lliures que havia fet en els capítols matrimonials i les va substituir per cinc-centes, amb les mateixes condicions:

Attenent al particular cariño y amor que tinch a la ma muller D^a. Rosa Kies y Gatell, y al distingit cuidado ha tingut en procurarme per tots medis la salut y llarga vida, y també al augment de mon patrimoni; de manera que per medi de la sua economia, e incansable vigilància se han pagat moltes mils lliuras amb que se encontraba atrassat, com es ben publich i visible.

En el cas que els hereus incomplissin aquesta voluntat, deixava establert que la seva esposa pogués elegir qualsevol propietat, peces de terra o cases, d'un valor suficient per poder produir la pensió concedida. La taxació la farien persones expertes, una per cada part i la tercera, en cas de discòrdia, seria escollida per l'alcalde major de la ciutat de Tarragona. En cas de defunció o d'enllaç matrimonial, els bens esmentats retornarien a la casa Kies.²⁸⁵ Finalment, aquesta situació no va succeir perquè Rosa moriria un any abans que el seu marit.

3.5.4 Capbreu de 1806

A finals d'abril de 1806, Ignasi Kies havia capbrevat:

De grat confesso y regonech al Ilt^m . y R^m. S^{or}. Dⁿ. Romualdo de Mon Velarde [...] Arquebisbe de la Sta. Metropolitana Iglesia de esta ciutat [...] que baix domini y alou de sa Ilt^{ma} . y de sa mensa Arqueiepiscopal tinch i possehesch tota aquella Heretat gran amb son Castell, Casa y Hort â ella contiguo [...] situada en lo terme

²⁸⁴ AHT. Fons notarial. Francesc Salas i Soler. Capítols matrimonials entre Ignasi Kies i Rosa Gatell, Tarragona, 8 de febrer de 1802.

²⁸⁵ AHT. Fons notarial. Salvi Fàbregas, 1807. Donació d'Ignasi Kies a Rosa Gatell, Tarragona, 9 de juliol de 1807.

de la vila de Vilaseca y fora y prop los murs d'ella, en la Partida de la Iglesia vella, de tinguda de sinquant tres jornals mes que menos, per mig de la qual passa lo Camí publich, eo la Carretera que va de Vilaseca a Reus, en la qual Heretat va comprès un olivar, dit l'olivar novell, de pertinències de ella, de tinguda de vuit jornals [...] y així be va comprar altra olivar dit l'olivaret, y no menos una pessa de terra de tinguda de tres jornals poch mes o menos, junt ab la aigua que ve del mas den Riva amb sa sequia, antoxars, y bassa, nomenada antiguament del Castell; en qual Heretat, a saber en lo angol de mitg dia y ponent s'hi troban construidas algunas casas y patis que son de pertinencias de dita Heretat y se tenen en alou de dita mensa y los dits Patis en que estan construidas las referidas casas foren per mi venuts y las posseheixen Joseph Folch, Jaume Espinós, los hereus de D. Fernando Cortiella, lo Rn. Pau Mariner, Joan Pujals y Ferré, Pere Soler, Joseph Thomas, Joan Magriñá, Pau Ferrer y diferents altres.²⁸⁶

Aquesta finca limitava a l'est amb el terme del territori; al sud, una part amb el camí que anava de Vila-seca al molí fariner i a la Canonja, una altra amb dos jornals de terra de la seva propietat i una tercera part amb la carretera de València, on algunes de les noves cases construïdes hi treien porta. A ponent, amb l'hospital de la vila —abans eren terres de Pere Xatruch «Ros»—, on també s'hi van alçar cases, i amb terres del matrimoni Bonaventura i Isabel de March, residents a Reus²⁸⁷. En aquest indret hi passava la *Dressera*, camí que anava de Vila-seca a Reus. Finalment, al nord limitava amb finques de Pere i Antònia Algué, Vila i Fortuny, espardenyers de Reus; de Joan de la Creu Bellmunt, dels hereus de Jaume Martorell, tots també de Reus; de Joan Domingo; de Ramon Pons, doctor en medicina, i d'altres, tots de Vila-seca.

L'heretat, juntament amb les cases edificades i patis, tenien un cens de vint lliures anuals, que s'havien de pagar els dies Sant Pere i de Sant Lluís, respectivament:

Amb lluíisme, firma, fadiga, empara y demás drets dominicals, qual cens pago per enter jo confessant, emperò queda salvo y segur a la mesa tant sobre la referida Heretat, com sobre totes y cada una de dites Casas y Patis. I me espectan las dites coses com a hereu substituït per D. Anton Kies y de Sala mon Pare [...] qual substitució ha tingut lloch per la mort sens fills de D. Joan Kies y Guasch, mon Germá primer instituït.²⁸⁸

286 AHT. Fons notarial. Francesc Salas, 1806. Capbreu, Tarragona, 24 d'abril de 1806.

287 En algunes d'aquestes parcel·les, anteriorment pertanyents a Joan Virgili, hi havia cases, en alou i domini directe de la mensa de l'arquebisbat, de la rectoria de Vila-seca i del matrimoni March.

288 AHT. Fons notarial. Francesc Salas, 1806. Capbreu, 24 d'abril de 1806.

3.5.5 Darrers anys d'Ignasi Kies

Al setembre de 1814 residia a Reus, tenia una salut força deteriorada, tant que no podia ni signar. En aquestes circumstàncies, va vendre nou finques situades al terme de la Secuita, partida de les Cases de Vistabella, a tocar de la carretera de Tarragona. Els compradors eren pagesos de la mateixa zona i la finalitat era també parcel·lar-les per construir-hi habitatges. El total de les operacions va sumar 475 lliures i les pensions dels censals, 14 lliures i 5 sous. Aquest mateix any atorgava poders al seu fill Salvador, per representar-lo en els seus assumptes.²⁸⁹

Taula 19: Detall de les finques al terme de la Secuita (Cases de Vistabella) venudes el 9 de setembre de 1814 per Ignasi Kies.²⁹⁰

<i>Nom i cognoms</i> <i>Activitat/localitat</i>	<i>Preu</i> <i>(ll.)</i>	<i>Censal</i> <i>(ll.)</i>	<i>Pensió</i> <i>(ll. s.)</i>		<i>Finca/situació</i>
<i>Francesc Ferré Manyer,</i> <i>pagès, Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Francesc Manyer Damunt,</i> <i>pagès, Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Josep Mallafré, «Teret»,</i> <i>pagès, Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Marià Gils Gras, pagès,</i> <i>Cases de Vistabella</i>	75	75	2	5	<i>63,75 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Josep Mallafré Pallarès,</i> <i>pagès, Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Francesc Fortuny, pagès,</i> <i>Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Joan Gils Mallafré, pagès,</i> <i>Cases de Vistabella</i>	50	50	1	10	<i>42,5 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Josep Gils Bardina, pagès,</i> <i>Cases de Vistabella</i>	100	100	3		<i>85 pams d'ample</i> <i>x 80 de fondària</i>
<i>Total</i>	475	475	14	5	

Les propietats que devia tenir a la Secuita devien ser nombroses, ja que a part de les vendes comentades, el 17 d'octubre de 1814 va establir dos contractes de parceria amb Salvador Solé, pagès d'aquesta localitat, i encara n'hi quedaven.

²⁸⁹ AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1814. Escritures de venda de diverses finques situades a la partida de les Cases de Vistabella, terme de la Secuita, i creació de censals per adquirir-les.

²⁹⁰ AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1814. Escritures de venda de diverses finques situades a la partida de les Cases de Vistabella i creació de censals.

El primer afectava una peça de terra de quatre jornals, plantada de vinya i olivera, situada a la partida Bosch. La durada era per a deu anys, a comptar des del dia de Tots Sants d'aquell mateix any. Les condicions establien que l'havia de conrear a càrrec seu, segons estil i costum de la Secuita; el repartiment dels fruits seria a mitges, en canvi, pel que fa a les feixines,²⁹¹ una tercera part seria per a l'atorgant. Era obligació del contractant transportar la part de collita que corresponia a Kies allà on ell digués, a la Secuita, però l'oli es repartiria al molí. El parcer també s'havia de fer càrrec de contractar una tercera persona —a satisfacció del mateix Kies— per veremar. El segon contracte corresponia a una finca de set jornals, situada igualment a la Secuita, a la partida dita Terra Roja. En aquest cas, també anava a mitges, la palla inclosa, amb condicions similars a les del contracte anterior. Com a novetat, les feixines resultants de la vinya s'havien d'abocar al bocí de terra campa per fer-hi formiguers²⁹² i el gra s'havia de batre a l'era que decidís l'atorgant. La llavor i els adobs també es pagarien per meitat.²⁹³

L'endemà de realitzar aquestes operacions va saldar un deute amb el seu administrador. Francesc March Pagès, hisendat, nascut a la Pobla de Mafumet havia exercit aquest càrrec des del setembre de 1802; després d'haver passat comptes per les gestions (cobraments i pagaments) realitzades durant aquests dotze anys, va resultar que Ignasi Kies estava en deute envers March. Per compensar-lo, li va cedir un crèdit que tenia contra el comerciant, resident a Tarragona, Francesc Satorras,²⁹⁴ al qual, el juliol de 1800, Ignasi Kies havia venut una partida d'aiguardent i bocois, per un import de 2.373 lliures, 10 sous i 3 diners. Kies havia rebut a compte sis-cents trenta lliures; per tant, quedaven pendents 1.743 lliures, 10 sous i 3 diners.²⁹⁵ El 26 d'abril de 1825, uns mesos abans que morís, Kies va establir un altre contracte de parceria: l'acord era per a trenta anys i el parcer era el pagès d'Alcover Francesc Roca. La finca afectada es trobava en aquesta localitat i se la coneixia amb el nom de la Carrerada; les collites dels primers quinze anys serien per al parcer i les dels següents es repartirien per meitat; al voltant de la finca, Roca hi plantaria oliveres que li lliuraria el propietari, «manteniendo la dicha tierra y cultivandola como corresponde».²⁹⁶

291 Es refereix als sarments de la vinya.

292 Aquesta era una pràctica agrícola tradicional per fer fertilitzants naturals, que consistia a fer feixos de llenya, cobrir-los amb terra i cremar-los en combustió lenta; finalment s'escampaven sobre la terra conreable

293 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1814. Contractes de parceria entre Ignasi Kies i Salvador Solé.

294 En relació amb aquest comerciant, vegeu JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. *Poder i comerç a la ciutat de Tarragona segle XVIII*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 1988, p. 253 i seg.

295 AHT. Fons notarial. Josep Guardiola Voltes, 1814. Escripura de pagament a Francesc Marc Pagès, Reus, 18 d'octubre de 1814.

296 AHT. Registre d'hipoteques, 1825. Contracte de parceria entre Ignasi Kies i Francesc Roca, Tarragona, 26 d'abril de 1825, f. 12.

Rosa Gatell devia morir el 28 de desembre de 1825; l'anotació del llibre d'òbits de l'Església Prioral de Sant Pere de Reus hi especifica la data de l'enterrament, no la de defunció. És un text molt breu, de només quatre ratlles, on consta el nom del marit, el dels seus pares, que havia rebut els sagraments i que va fer testament.²⁹⁷

El mateix dia, Antoni Kies, l'hereu, es personava davant el notari Jaume Bages, per fer efectiva l'obertura de les darreres voluntats —Ignasi, el seu pare, estava impossibilitat—. Una setmana abans de la defunció, Rosa l'havia redactat amb el seu advocat, Tomàs Montaner; l'endemà, el notari Jaume Bages va acudir al domicili dels Kies, per custodiar-lo. Rosa es trobava al llit malalta, li tremolava el pols i no podia signar. Nomenava com a marmessors Fra Joaquim Genovès i els seus fillastres Anton i Josep Ramon Kies. Per a la seva salvació espiritual, demanava que se li celebrés enterrament general, segons l'estat de la casa Kies, i que es resessin dues-centes misses —amb la caritat *acostumada*—, cent al convent d'Alcover; cinquanta les celebraria el reverend mossèn Pau Roca i les altres cinquanta, Fra Genovès.

Pel que fa al llegat material, a la seva cunyada, Antera Muñoz, li deixava tres-centes lliures, quan enviudés del seu marit Anton Kies; una cadeneta; un anell de quatre diamants, i les arracades de perles. A Maria Monné, cinquanta lliures —entemem que devia ser una assistenta de confiança, ja que li agraija els bons serveis rebuts i els que esperava rebre. A la senyora Ventura Castelló, les seves arracades de diamants i topazis. La roba es distribuïria en parts iguals entre Antera i Francesca Monrabà Tomàs, neboda seva. A Margarida Kies Gil, filla de Salvador Kies, la cadena grossa d'or, *la joya*, amb les arracades corresponents, i dos anells grossos, per quan es casés. A Josep Ramon Kies, que encara era fadrí —aleshores tenia vint-i-cinc anys—, una segona cadeneta d'or i dos anells, un de topazis i l'altre de diamants. A Maria Kies, esposa de Josep Solanes, una creu d'or i diamants i un collar vermell.

En relació amb qualssevol altres béns que hi poguessin haver, en nomenava hereus els seus fillastres, Anton, Josep Ramon i Maria. Anton en rebria la meitat, i Josep Ramon i Maria, una quarta part cadascun.²⁹⁸

Ignasi Kies Guasch va morir a Reus, el 26 de gener de 1826, a la casa que el comerciant Francesc Comas tenia a la plaça de les Monges, on el 8 d'abril de 1824 havia fet testament clos. El mateix dia de la defunció, Pere Bartolí, a instàncies del seu fill Josep Ramon, va comparèixer davant el notari José Alonso de Valdés per-

297 AHAT. Parroquials. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre XIII d'òbits. De l'01/01/1821 al 31/12/1833, f. 133.

298 AHT. Fons notarial. Jaume Bages, 1825. Testament de Rosa Gatell Kies, Reus, 21 de desembre de 1825.

què «le abriese y librase la cláusula del alma, a fin de dar a su cadáver eclesiástica sepultura y cumplir con las demás obras pías».

Feia anys que patia del mal de gota i havia tingut un atac de feridura que l'immobilitzava del costat dret —ja hem esmentat que, entre altres impediments, li dificultava poder signar—, però que no li afectava les mentals. En el testament establia com a hereu Josep Ramon. Antoni —que era a qui li corresponia—, com ja s'ha dit, havia seguit la carrera militar, cosa que li devia dificultar tenir cura del patrimoni familiar.

L'enterrament havia d'anar acompanyat de toc de campanes general i absoluta, dotze orfes de la casa de la caritat portarien torxes. En els convents de Sant Francesc i dels Carmelites es farien aniversaris, per la qual cosa dipositava quatre-centes cinquanta lliures barceloneses i de la quantitat que en sobrés s'havien de fer misses, a raó de quatre rals de billó.²⁹⁹

Pel que fa al llegat, Ignasi Gras Dolsa, d'Alcover, va rebre setanta lliures d'una vegada. El seu fill Antoni, set mil lliures, sempre que tingués fills en disposició de testar; en cas contrari, només en podria disposar de tres mil i la resta la recuperaria l'hereu. A la seva neta Margarida, filla de Salvador, li va proporcionar dues mil lliures, en terres o en diners, que es corresponien amb el dret de legítima que li pertanyia al seu pare, ja difunt.

Els béns, diners, joies i roba que quedessin després d'haver pagat els funerals s'havien de repartir a parts iguals entre la seva esposa, Rosa Gatell, i l'hereu, tot i que quedaven reservades per a ella la còmoda i les joies.³⁰⁰ A Maria, filla seva i esposa de Josep Solanes, li va assignar vuitanta lliures.

A més, a Rosa, en concepte del dot aportat al matrimoni i els guanys que havia produït, li cedia l'usdefruit del patrimoni que posseïa a la Selva del Camp i mil lliures, de les quals podia gaudir lliurement, tant si es tornava a casar com si no, amb l'obligació de fer-se càrrec de les càrregues.

Finalment, Ignasi Kies expressava:

Y por quanto en el vínculo real y perpetuo constituido por mi trisabuelo Antonio Mañé y Mallafre vecino que fue del lugar de la Secuita, llama por orden de sucesion á la posesión y goce de los bienes existentes á sus hijos y descendientes de estos, de grado en grado por orden de primogenitura nombro como heredera de los mismos bienes, insiguiendo el espíritu y tenor de la institución a mi Nieta D^a. Margarita Kies y Gil, hija única de mi primogénito, con la circunstancia de

299 AHAT. Parroquials. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre XIII d'òbits. De l'01/01/1821 al 31/12/1833, f. 139. AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1826. Obertura de testament, Reus, 26 de gener de 1826. FÀBREGAS ROIG, Josep. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», a *Història, societat i activitat al Camp de Tarragona a l'Edat Moderna i Contemporània*. Reus: Centre de Lectura, Arola Editors, 2019, p. 99-121.

300 Rosa Gatell havia mort l'any anterior, però Ignasi ja no va canviar el testament.

que si la misma D^a. Margarita, muere dentro la pupilar edad, ó que aun llegando á ella, carezca de hijos y sucesión legítima, ó con tal que no llegue á la edad de testar, en cualesquiera de estos casos, á ella substituyo, y nombro como heredero de dichos bienes vinculados á mi segundo hijo D. Antonio.³⁰¹

En cas que es donés la mateixa circumstància, el seguirien Josep Ramon i finalment Maria. I afegia:

En el remanente de todos los demás bienes míos, muebles e inmuebles habidos y por haber [...] nombro por heredero mío universal al sobredicho mi hijo Don José Ramón transfiriéndole y confiriéndole las mismas facultades y prerrogativas que disfruto sobre mis bienes referidos para poder disponer de ellos con la circunstancia que si muere con hijos legítimos y naturales que hayan llegado o llegaren a la edad de testar, pueda disponer de los mismos bienes, pero en el caso de morir ab instestato aunque deje legítimos hijos aptos para hacer testamento en este caso sustituyo y en su lugar nombro coherederos a los dichos hijos del propio Don José Ramón, declarando que si este muriese sin hijos legítimos ó con tales pero ninguno de ellos llegasen a la edad de testar quiero que sea mi heredero mi otro hijo Don Antonio.³⁰²

Si es tornava a repetir la desaparició dels hereus successius, el seguiria Maria i, en cas que no en sobrevisqués cap, les possessions es repartirien a parts iguals entre els nebots Vicenç Mas Kies, de Valls; Josep Antoni; Ignasi; Fèlix, i Esteve Bertran Kies, de Vila-seca.³⁰³

301 AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1824. Testament d'Ignasi Kies Guasch, Reus, 8 d'abril de 1824.

302 AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1824. Testament d'Ignasi Kies Guasch, Reus, 8 d'abril de 1824. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

303 AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1826. Testament d'Ignasi Kies, 26 de gener de 1824.

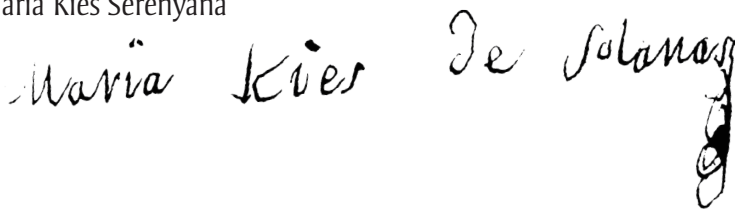
4. ELS KIES DEL SEGLE XIX

4.1 Els descendents d'Ignasi Kies i Margarida Serenyana

De l'enllaç amb Margarida Serenyana van néixer fins a set fills, entre nois i noies, tots a Alcover. Del primer, que va morir el 6 de febrer de 1789, no en sabem el nom;³⁰⁴ el van seguir Maria, Salvador, Ignasi, Antoni, Margarida i Josep Ramon, dels quals tots, a excepció de Margarida, van arribar a l'edat adulta.

D'Ignasi tampoc no en sabem gaire cosa, només les aportacions del professor Salvador Rovira, segons el qual va servir com a cadet en el Reial Cos d'Hússars, de manera que el seu pare el va dotar amb deu rals de billó diaris mentre tingués la graduació esmentada. Va morir a Don Benito (Extremadura) el 12 de desembre de 1823.³⁰⁵

4.1.1 Maria Kies Serenyana

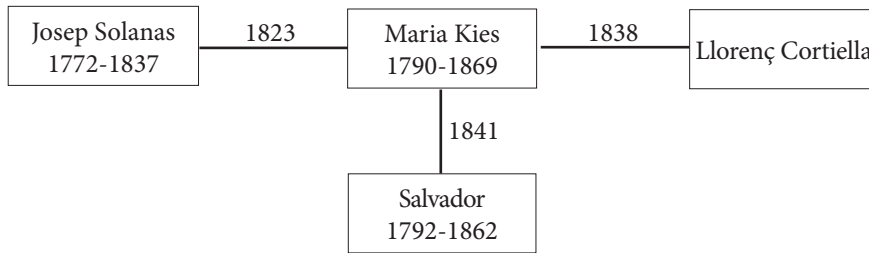
A handwritten signature in black ink that reads "Maria Kies de Solanas". The script is cursive and somewhat stylized, with a large, decorative flourish at the end of the word "Solanas".

Maria, la filla gran, va néixer el 19 de gener de 1790 i va contraure matrimoni fins a tres ocasions, la primera amb Josep Solanas, la segona amb Llorenç Cortiella i la tercera amb Pere Ricart.

³⁰⁴ S'ha localitzat la partida de defunció, però no la de baptisme. Molt probablement podria haver nascut ja mort o just acabat de néixer.

³⁰⁵ ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

Matrimonis de Maria Kies Serenyana

El 23 d'abril de 1823, a Reus, es va casar amb Josep Solanas de Cagigal, tinent coronel d'infanteria retirat i tresorer de la Diputació Provincial de Tarragona, el qual era fill de l'hisendat Joan Solanas Guardiola i de Josepa de Cagigal, natural de Montsó.

Josep Solanas, com a dot, oferia, per una banda, una peça de terra plantada de vinya i garrofers i una part campà, de quinze jornals, situada al terme de Salou, partida del Rincón, resultat dels drets paterns i materns; per l'altra, aportava diverses joies i teixits, que faria constar a l'inventari. En concepte de virginitat, atorgava cinc-cents lliures

Ignasi Kies, com a pare de Maria, la dotava amb la Parada Gran del Castell, plantada de vinya i garrofers, d'uns vint-i-quatre jornals d'extensió. Juntament amb la finca, li concedia tres diades d'aigua de la mina i bassa del mateix Ignasi, des del diumenge fins al dimarts. També hi afegia roba, joies i 1.036 lliures, 7 sous i 2 diners dels censals i pensions següents:

Taula 20: Dot de censals destinats a Maria Kies.³⁰⁶

<i>Nom</i>	<i>Capital / ll. s. d.</i>	<i>Pensió / ll. s. d.</i>	<i>Deu, any</i>
<i>Vídua d'Esteve Gibert</i>	335	10 1	1798
<i>Esteve Xatruch</i>	231 7 2	6 18 2	1802
<i>Miquel Morell</i>	150	4 10	1806
<i>Vídua de Josep Cases</i>	200	6	1800 ³⁰⁷
<i>Maria, vídua d'A. Sauner</i>	120	3 13	1818 ³⁰⁸
Total	1.036 7 2	31 2 2	

306 AHT. Fons notarial. Josep Alonso de Valdés, 1823. Capítols matrimonials entre Josep Solanes de Cagigal i Maria Kies Serenyana, Reus, 27 de gener de 1823, f. 102-105.

307 Devia la pensió de l'any 1800, menys una lliura, 12 sous i 6 diners.

308 Devia la de 1818, menys 7 sous i 6 diners.

Els censals i les diades d'aigua li serien lliurats el dia de les noces. La donació comportava un seguit de condicions:

- Ignasi Kies reservava per a ell i els seus successors l'accés a la finca, per poder utilitzar les quatre diades d'aigua que li quedaven.
- Maria i els seus descendents havien de participar en les despeses de la mina, de la bassa i de les canonades. Igualment, en el pagament de la part proporcional del cens emfitèutic, corresponent a la parada i els patis dels censals.
- Fins al 31 de desembre de 1824, la finca cedida estava arrendada al comerciant de Reus, Pau Sugrañes; per tant, Maria no hi podia accedir fins passada aquesta data, per la qual cosa el seu pare la compensava amb sis-cents lliures: tres-cents les hi pagaria el dia del casament i la resta, al cap d'un any.
- Maria havia de respectar el conveni de parceria per dotze anys, que començaria l'1 de gener de 1825 i acabaria una vegada que s'haguessin recollit les collites el 1836. D'aquesta manera, rebria la part de la recollecció corresponent. En finalitzar el conveni, quedaria com a propietària de la finca.

En el supòsit que no tingués descendència, com va ser, només podria disposar de 2.500 lliures i, si el seu marit la sobrevivia, podria disposar de l'usdefruit de tot el dot, però en morir els béns tornarien a l'hereu.³⁰⁹

Josep Solanas va morir a Tarragona el 12 d'agost de 1837 i el 10 de setembre Maria, a través del seu apoderat, Antoni Mariner Rius, prenia possessió de les finques que li corresponien com a hereva del seu marit, segons el testament militar que havia redactat. La primera es referia a la del Racó de Salou, de quinze jornals:

Y paseándose dicho Apoderado por la lindada tierra, tomando de la misma, arrancando yerbas, pampanos y ramas de los arboles de la propia, esparciéndolo todo por las cuatro partes o lindes de dicha tierra, en señal de la posesión real corporal y actual, que dixo tomar y tomó de la misma a nombre de dicho su Principal.

La segona era un pati tancat situat al carrer de les Creus, de 21 pams d'amplada per 120 de llargada: «El dicho Apoderado, abrió y cerró su Puerta, y entró en dicho Patio en señal de la posesión». La tercera consistia en dos patis ajuntats,

309 AHT. Fons notarial. Josep Alonso de Valdés, 1823. Capítols matrimonials entre Josep Solanes de Cagigal i Maria Kies Serenyana, Reus, 27 de gener de 1823, f. 102-105.

situats a prop de les cases noves, anomenades del Castell, que tenien cent pams de llargada i quaranta-quatre d'amplada.³¹⁰

Igualment, en relació amb el llegat, Josep M. Solanas, com a hereu i nebot seu, era responsable de l'abonament de les dues-centes cinquanta lliures que corresponien a Maria en concepte de la meitat de l'escreix, que s'havia establert en els capítols matrimonials. En el protocol notarial de 3 d'agost de 1838, Maria reconeixia haver rebut 167 lliures i 10 sous barcelonesos, a compte de les dues-centes cinquanta esmentades. La qüestió era que no havien quedat més «béns ni crèdits al referit quondammon marit en lo dia de sa mort» que la quantitat esmentada: cent lliures li pertanyien per donació de la seva mare, Josepa de Cagigal, en satisfacció dels drets materns, segons constava en la donació del 3 de novembre de 1799; les 67 lliures i 10 sous li corresponien com a satisfacció dels drets paterns per les millores que el seu marit havia fet en una peça de terra abans de contraure matrimoni, finca que tenia uns quinze jornals i estava situada al Racó de Salou.

D'altra banda, confessava que havia rebut de Josep M. Solanas 38 lliures, 6 sous i 3 diners, import dels treballs fets en les collites de la peça de terra esmentada, a més de 9 lliures, 12 sous i 9 diners, import de les contribucions del present any de dita finca. A canvi d'aquestes 215 lliures i 9 sous, Maria Kies lliurava la finca a l'hereu, però es reservava el dret de reclamar les 82 lliures i 10 sous³¹¹ que restaven per satisfer les dues-centes cinquanta de l'escreix, les quals s'haurien de satisfer de les propietats del seu marit, si en tenia cap.³¹²

El segon enllaç matrimonial es va celebrar el 14 de novembre de 1838 amb Llorenç Cortiella, vidu i militar retirat, i el tercer, el 24 de maig de 1841, amb Pere Ricart, tinent retirat i cavaller de l'Orde de Sant Hermenegild. No es coneixen descendents de cap d'aquests matrimonis.³¹³

310 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1837. Presa de possessió de Maria Kies Serenyana, Vila-seca, 10 de setembre de 1837, f. 131 i 132.

311 En realitat serien 82 lliures i 11 sous, atès que la suma real del protocol és de 215 lliures i 9 sous.

312 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch, 1838. Època de Maria Kies, 3 d'agost de 1838.

313 AHAT. Parroquials. Alcover. Parròquia de l'Assumpció. Sagramentals. Llibre de baptismes del la parroquial yglesia de Alcover. 1775. Parroquials. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre IX de matrimonis. Procedia d'una família d'hisendats de Vila-seca. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibre VI de matrimonis. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral, *Libro de partidas de desposorios de la parroquia de la santa iglesia cathedral de Tarragona, que empieza al enero de 1828 siendo se arzobispo el ilustrisimo y reverendisimo don Antonio Fernando de Hechannove y Zaldivar y sus parroquiales el doctor Pablo Llanés y don Antonio Torra, y ecónomo de una parroquialía vacante el Racionero don Mateo Franch*. Del 02/01/1828 al 03/10/1843.

4.1.2 Salvador Kies Serenyana

Salvador havia nascut el 6 de maig de 1792 i era l'hereu natural. Va ser sotstinent de milícies a Tarragona i el 20 d'agost de 1815 es va casar amb Josepa Gil, filla d'un veler de Reus, on va situar la residència. Va morir a començament de juliol de 1818, amb 26 anys, i va deixar una filla, Margarida, de només dos anys.³¹⁴ En el testament feia constar que havia de ser enterrat en el cementiri de la ciutat i deixava a la voluntat dels marmessors —el seu pare, la seva esposa i Francesc Gual Saludas, comerciant amic seu— com havien de ser els funerals. Josepa Gil quedava com a usufructuària dels seus béns, mentre romangués vídua; si es tornava a casar, ella i Francesc Gual compartirien la tutela dels seus fills i administrarien les propietats. El 2 de desembre de 1818, Josepa Gil i Francesc Gual cedien plens poders al notari Ramon de Cortada.³¹⁵

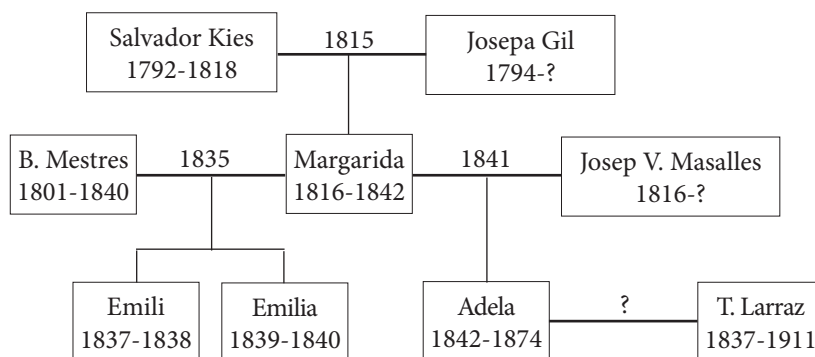
El 1835, Margarida es va casar, a Vila-seca, amb Bonaventura Mestres, metge al port de Tarragona. Tot i la prematura mort del seu marit, el 1840, el matrimoni va tenir un fill i una filla, Emília i Emili, que moriren sense arribar a complir l'any de vida. El 1841, Margarida va casar-se novament, aquest cop amb Josep Masalles, patró de vaixell, més exactament segon pilot de la matrícula de Tarragona. L'enllaç es va celebrar a la parròquia interina del port de Tarragona.³¹⁶

314 AHT. Fons notarial. José Alonso de Valdés, 1824. Testament d'Ignasi Kies Guasch, Reus, 8 d'abril de 1824. AHAT. Parròquials. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre VIII de matrimonis, 20 d'agost de 1815, f. 703. A la mateixa parròquia, llibre XII d'òbits, 2 de juliol de 1818, f. 352.

315 AHT. Fons notarial. Jaume Bages Oliva, 1818. Testament Salvador Kies, Reus, 1818, f. 59 i 60.

316 AHAT. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Llibre VI de matrimonis. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Llibres XXV i XXVI de baptismes. *Libro de partidas de desposorios de la parroquia de la santa iglesia cathedral de Tarragona, que empieza al enero de 1828 siendo se arzobispo el ilustrisimo y reverendisimo don Antonio Fernando de Hechannove y Zaldivar y sus parroquiales el doctor Pablo Llanés y don Antonio Torra, y ecónomo de una parroquialía vacante el Racionero don Mateo Franch.* Del 02/01/1828 al 03/10/1843.

Genealogia Kies — Gil

El 13 de març de 1842 va néixer Adela, la qual seria batejada a la mateixa parròquia.³¹⁷ Tres mesos després, Margarida moria de malaltia greu, només tenia vint-i-cinc anys. Circumstancialment es trobava a la Secuita, on va fer testament, al qual posteriorment va afegir un codicil. En les darreres voluntats expressava el desig d'abonar dotze rals per complir la «*manda pia forzosa*»;³¹⁸ demanava ser enterrada a Tarragona, com es va fer, i destinava als funerals la quantitat que fos necessària. Instituí hereu universal el seu marit, amb el benentès que, tant Adela com altres fills que pogués tenir, en serien els destinataris finals. En el codicil insistia en el compliment de la «*manda*» i encomanava al seu marit i als hereus que tinguessin cura de la seva mare.³¹⁹

Adela va acabar casant-se amb Tomás Larraz y Gómez,³²⁰ nascut a Calatayud, que compraria a Antoni Kies Muñoz una part dels béns que els Kies posseïen a la

317 Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Llibre XXVI de baptismes. Del 24/06/1838 al 30/11/1849, f. 308.

318 Es tractava d'un pagament que s'aplicava als testaments que es feien a Espanya, destinat als presoners, les seves famílies i altres afectats per la Guerra de la Independència —Guerra del Francès a Catalunya. L'import era de dotze rals a les províncies de la península i de tres pesos als dominis d'Amèrica i Àsia. Una llei de 23 de maig de 1845 la va derogar. Vegeu: Archivo del Congreso de los Diputados. Decreto LXIII. Reglamento sobre la imposición e inversión de una manda forzosa en los testamentos que se otorguen en todos los dominios de la Monarquía durante la presente guerra y diez años después, destinada al socorro de nuestros prisioneros, sus familias, viudas. Firmado por Vicente Cano Manuel, presidente, Miguel Antonio de Zumalacárregui y Pedro Aparici y Ortiz, secretarios. Cádiz, 3 de mayo de 1811. Consultat el 01/12/2022 a: <<https://www.congreso.es/docu/blog/P-0007-00070.pdf>>.

319 AHAT. Parroquials. La Secuita-el Codony. Parròquia de Santa Maria. Sagramentals. Llibre III d'òbits. Del 13/12/1834 al 20/12/1852, f. 20. Manual de testaments. Del 02/04/1816 al 10/07/1867. Testament i codicil de Margarida Masalles Kies, 24 de juny de 1842, f. 67.

320 *El Mercantil*. 16 d'abril de 1887, p. 3. Consultat el 07/12/2021 a: <[http://web.tarragona.cat/pandora/cgi-bin/Pandora?fn=commandselect;query=id:0000111543;command=s-how_pdf;texto=%20-%20Mercantil,%20El%20\(none\)%2016/04/1887.%20P%C3%A0gina%203](http://web.tarragona.cat/pandora/cgi-bin/Pandora?fn=commandselect;query=id:0000111543;command=s-how_pdf;texto=%20-%20Mercantil,%20El%20(none)%2016/04/1887.%20P%C3%A0gina%203)> . Habilitados Nacionales. Secretarios, Interventores y Tesoreros de la Administración Local. Larraz era llicenciat en Dret Civil i Canònic, cap superior honorari d'Administració Civil. Comanador de la Reial Orde d'Isabel la

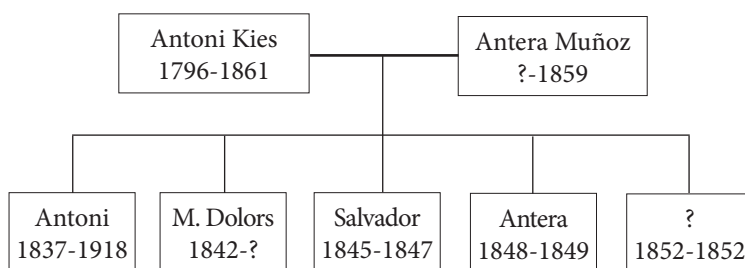
Secuita. Per la línia de Salvador Kies, el cognom s'havia perdut; els descendents ara eren els Larraz Masalles.

4.1.3 Antoni Kies Serenyana

Antoni Kies va néixer el 7 d'agost de 1796, era el quart fill pel que fa a l'ordre de naixença i el tercer dels barons, al qual, per la prematura desaparició de Salvador i d'Ignasi, li corresponia fer-se càrrec del patrimoni familiar. Va seguir la carrera militar, el 1817 era sotstinent del *Real Cuerpo de Zapadores i Minadores*³²¹ i el 1835 havia ascendit a capità graduat del Regiment d'Infanteria de la Princesa, 4t. de línia, i el 1842, a primer capità de carrabiners. L'herència va recaure en el germà petit, Josep Ramon, possiblement perquè Antoni no es podia ocupar de la hisenda familiar. Antoni es va casar amb Antera Muñoz, originària d'Alcalà d'Henares. Hem localitzat fins a cinc descendents: Antoni, Maria Dolors, Antera, Salvador i el cinquè —ni el llibre de baptismes ni el d'òbits no l'identifiquen—, que va néixer i morir el 19 d'abril de 1852, i al qual el cirurgià Esteve Gaya havia batejat a casa, davant el perill de defunció. De tots ells només Antoni va arribar a l'edat adulta. Antera moriria «d'inflamació», amb només dinou mesos, i Salvador, de «dentició», amb un any i mig.³²²

De Josep Ramon en parlarem seguidament, a l'apartat corresponent a l'hereu.

Genealogia Kies — Muñoz

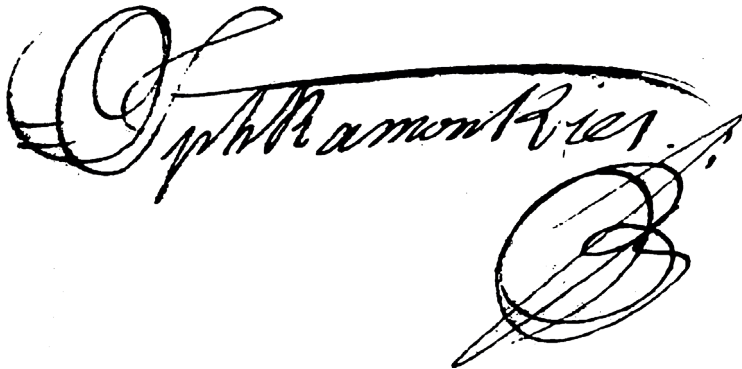

Catòlica i, des de l'1 de febrer de 1870 fins a finals de 1911, en què va morir, va ocupar per oposició el càrrec de secretari de la Diputació de Tarragona. Consultat el 7/12/2021 a: <<https://habilitados-nacionales.com/noticias/fallece-el-secretario-de-la-diputacion-de-tarragona-tomas-larraz-gomez/>>.

321 AHT. Fons notarial. Jaume Bages Oliva, 1817. Atorgament de poder a Salvador Kies, Reus, 19 de maig de 1817. Amb el mateix notari, atorgament de poder, 2 de desembre de 1818.

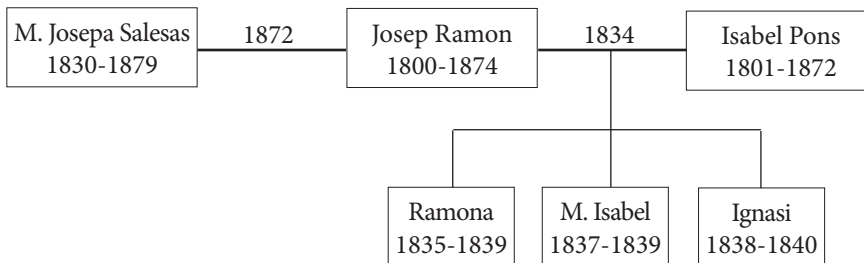
322 AHAT. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Llibre IV d'òbits i llibres V i VI d'òbits i albats. PERDIGUERO GIL, Enrique. «Causas de muerte y relación entre conocimiento científico y conocimiento popular», *Revista de Demografía Histórica-Journal of Iberoamerican Population Studies*. Vol 11, núm. 3 (1993), p. 65-88.

4.2 Josep Ramon Kies Serenyana

A handwritten signature in black ink, reading "Josep Ramon Kies". The signature is written in a cursive, flowing style with large loops and flourishes, particularly at the beginning and end.

Josep Ramon, que també era fill d'Ignasi Kies i Margarida Serenyana, l'hem situat en un apartat diferent al dels seus germans perquè, d'una banda, va esdevenir l'hereu i, de l'altra, va protagonitzar una sèrie d'actuacions que van tenir una gran transcendència per al futur del patrimoni familiar i que cal destacar.

Genealogia Kies — Pons — Salesas

4.2.1 Matrimoni Josep Ramon Kies – Isabel Pons

Josep Ramon va néixer el 9 de març de 1800 a Alcover. El 1834 es casaria en primeres núpcies amb Isabel Pons Solanas, de Vila-seca. Isabel era filla del doctor en medicina Ramon Pons Espinós i d'Isabel Solanas de Cagigal, germana del primer marit de Maria Kies Serenyana. El dot de Josep Ramon consistia en els béns heretats del seu pare i en certa quantitat de diners, producte també de l'herència esmentada, així com un escriu de cinc-centes lliures, de les quals, si no tenien fills, Isabel en podria ser usufructuària de per vida o bé disposar de la meitat. Isabel, com a hereva universal, aportava les 2/3 parts de l'herència del seu pare —la tercera part restant corresponia a la seva germana Josepa— i la de la seva mare. El contingut del patrimoni d'ambdós contraents quedava sota custòdia notarial fins al moment que es liquidessin les millores.

En el cas de defunció de qualsevol d'ells, qui sobrevisqués es convertiria en propietari de tots els béns, sempre que, això sí, es respectessin les clàusules testamentàries dels progenitors, a fi de repartir-los entre els fills, segons que es considerés. En cas que no hi hagués descendència, el sobrevivent podria disposar lliurement de les propietats.³²³

Isabel Pons, el maig de 1844, era l'administradora de l'hospital de Vila-seca. El 1812, la Constitució establia que tots els hospitals, hospicis, cases d'exposits i altres establiments de beneficència passessin a estar sota el control dels ajuntaments. Les diputacions provincials havien de ser les encarregades que aquests centres funcionessin de manera correcta. En tot cas, Isabel Pons, que apareix a la documentació amb el cognom del seu marit, juntament amb Maria Teresa Magriña, serien les encarregades de la gestió de l'espai sanitari:

Ynventari pres per las administradoras dona Ysabel Kies y Pons y dona Maria Teresa Pomarol y Magriña, al maig de 1844 de las robas y demes pertañent al Sant Hospital de Vilaseca, en presencia del senyor ecónomo don Ramon Monguio y del regent abaix firmat per qui fou escrit y va tret lo present; comparantlo de mateix temps amb los ynventaris anteriors per lo governt, los quals quedan refundits aqui.³²⁴

El matrimoni va tenir tres descendents, però tots van morir sent albat: Ramona, de quatre anys, de xarampió; al cap d'un mes, amb dos anys, ho feia Maria Isabel, d'escarlatina, i un any després, Ignasi, de vint-i-un mesos, d'inflamació.³²⁵

Isabel Pons va morir el febrer de 1872. Desconeixem si va fer testament.

4.2.2 Matrimoni entre Josep Ramon Kies i Josepa Salesas

El 8 de novembre del mateix any, Josep Ramon es tornaria a casar, ara amb Maria Josepa Salesas Espinós. Aleshores, Kies ja tenia setanta-dos anys i la que seria la seva esposa, quaranta. Josepa era filla d'Agustí, pagès de Vila-seca, i de Mònica. Per poder celebrar la cerimònia van haver de demanar dispensa a la cúria romana, per parentiu de tercer grau d'afinitat.³²⁶

323 AHT. Fons notarial. Josep Figuerola Querol, 1834. Capítols matrimonials entre Josep Ramon Kies Serenyana i Isabel Pons Solanes, Reus, 22 de desembre de 1834, f. 225 i 226.

324 CUADRADA MAJÓ, Coral. «Pioneres mèdiques». *Emprius*, 1 (2017), p. 61-88.

325 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. *Llibre de baptismes de la parroquial Iglesia del protomartir Sant Esteve de la vila de Vilaseca per y comensan en lo any de 1798. Essent rector lo doctor [...] en Joan Fabregat, prebere, fill de Barbara, y antes rector de la Pobra de Montornes, tan del present archebisbat de Tarragona*. Del 02/01/1798 a l'01/01/1819. Llibre VI de matrimonis. Del 17/01/1819 al 25/12/1851. Llibres VII i VIII de matrimonis. Del 06/11/1851 al 10/12/1876. Llibre IV d'òbits. Del 03/01/1819 al 29/12/1851.

326 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres VII i VIII de matrimonis. Del 06/11/1851 al 10/12/1876, f. 78.

Igual que en els capítols matrimonials anteriors, en què els pares ja eren difunts, Josep Ramon aportava al matrimoni totes les seves propietats, sense concretar-les, a més de vuit mil lliures catalanes —en concepte d'esponsalici—, equivalents a «21.333,33 pessetes». Si el matrimoni no tenia descendència, Maria Josepa podria gaudir d'aquesta quantitat en usdefruit o, si no, per fer-ne un ús particular, només en podria disposar de la meitat. Per assegurar el cobrament dels diners esmentats i evitar els costos que podria significar un litigi, Josep Ramon hipotecava un seguit de finques:

Una peça de terra situada a la Secuita, a la partida de Margalef, plantada de ceps i garrofers, de 35,5 jornals; a llevant limitava amb una finca d'Adela Masalles, neta de Salvador Kies Serenyana.

- Una altra al mateix terme i partida dels Torrents, amb ceps i oliveres, de 6,5 jornals; a llevant limitava amb un dels hereus de Chicheri i al sud, també, una part amb Adela.
- Una altra, també al mateix terme, a la partida de la Pomera, plantada de ceps, de 8,6 jornals. Limitava igualment amb Adela i els hereus Chicheri.
- Finalment, també a la Secuita, una finca a la partida de la Parellada, amb ceps, amb una extensió de 8,2 jornals, que limitava amb el camí de Reus, el que portava a Tarragona, i amb propietats d'Adela Masalles i dels hereus Chicheri.

Aquestes finques li pertanyien arran l'escriptura de divisió que —en parlarrem seguidament— van signar el mateix Josep Ramon, Francesc Mas Rodón i Fèlix Bertran Tomàs, el 16 de març de 1850, davant del notari de Tarragona, Pau Salas.

Cuya escritura otorgaron los citados Señores para repartirse los bienes inmuebles relictos por D^a. Rosa Chicheri después de haber obtenido sentencia de revista, proferida la Real Audiencia de este Principado a diecinueve de junio de mil ochocientos cuarenta y cinco, contra los albaceas de dicha Rosa Chicheri, según extensamente se expresa en el propio documento.

Josep Ramon Kies confirmava que l'èxit, que havia servit per augmentar de manera tan considerable el patrimoni familiar, era degut a la seva gestió, després de la defunció del seu pare, ja que les finques estaven pràcticament perdudes. Estimava el valor de cada una en dues mil lliures, equivalents a 5.333,33 pessetes.³²⁷

327 AHT. Fons notarial. Estanislau Roca Amat, 1872. Capítols matrimonials entre Josep Ramon Kies i M. Josepa Salesas, Vila-seca, 3 de novembre de 1872, f. 517 a 525.

Maria Josepa, mitjançant la seva mare, a més de mobles, roba i altres béns, ofería les finques següents: una peça de terra situada a Vila-seca, a la partida del camí de la Canonja, plantada de vinya i oliveres, d'uns tres jornals, a raó de quaranta-dues àrees i quaranta-una centiàrees per jornal, equivalents a una hectàrea, vint-i-set àrees i vint-i-tres centiàrees; una altra, en el mateix terme, a la partida de la Formiga, plantada de vinya, oliveres i garrofers, d'uns cinc jornals, equivalent a dues hectàrees, dotze àrees i tres centiàrees; una casa a Vila-seca, de superfície desconeguda, situada al número 14 del carrer de Sant Pere; una altra finca, ubicada a la Pineda, d'un jornal i mig, i, finalment, el primer i segon pis de la casa al carrer del Patró, número 14, amb corral al darrere. Josep Ramon va gaudir dels béns patrimonials fins l'1 d'octubre de 1874, data en què va morir. En el testament nomenava com a marmessora la seva esposa, Maria Josepa, a la qual deixava com a usufructuària i hereva universal dels seus béns, amb la condició d'atendre les necessitats dels possibles descendents que poguessin tenir i, quan arribés el moment, repartir entre ells les propietats. Recordem que no van tenir fills.³²⁸ Maria Josepa el va sobreviure cinc anys, quan en tenia quaranta-vuit. Va dictar dos testaments, el primer portava la mateixa data que el del seu marit i el contingut seguia la mateixa línia; el segon es va redactar el 31 de març de 1876 i nomenava com a marmessora la seva germana, Francesca Salesas.

Vegem com va distribuir els béns:

A la seva criada, Rosa Pàmies Masdeu, li lliurava cent lliures, si en el moment del seu traspàs l'havia continuat atenent com fins aleshores; si no era així, ordenava que no se li donés res.

A la neboda, Francesca Pomerol Salesas, mil lliures, com a prova de l'estimació que li tenia.

De tota la resta de propietats, en va designar hereva la seva germana Francesca i, en el cas que no en pogués disposar, les transferia a la seva neboda, esmentada abans.³²⁹

4.2.3 Litigi entre Ignasi Kies i els marmessors de Rosa Chicheri

A l'apartat 3.3 ens hem referit al casament entre Antoni Kies i Raimunda Guasch Manyer. Els Guasch eren originaris d'Alcover, però els Manyer procedien de la Secuita. Si els Guasch constituïen una família notable, els Manyer no es quedaven

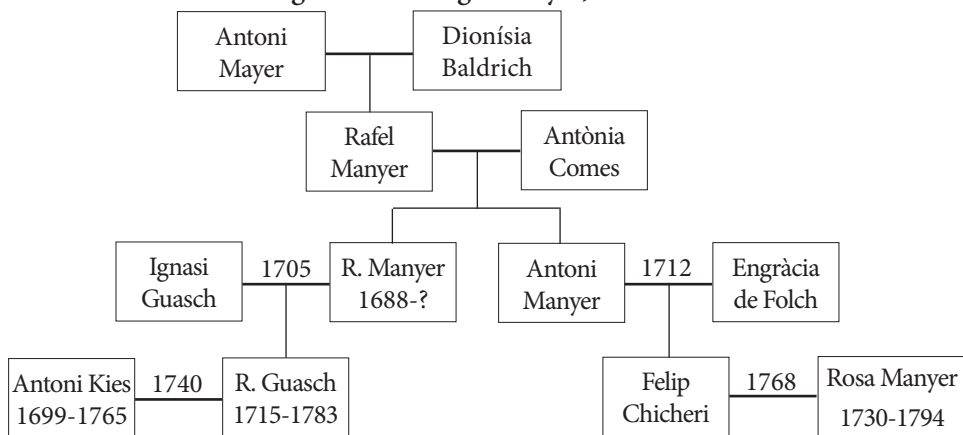
328 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres VII i VIII d'òbits i albats. De l'01/01/1867 al 08/12/1876, f. 127. AHT. Fons notarial. Estanislau Roca Amat, 1872. Testament de Josep Ramon Kies Serenyana. Vila-seca, 5 de desembre de 1872, f. 587 a 589.

329 AHT. Fons notarial. Estanislau Roca Amat, 1872. Testament de Maria Josepa Salesas Espinós. Vila-seca, 5 de desembre de 1872, f. 591 a 593. Estanislau Roca Amat, 1876. Testament de Maria Josepa Salesas Espinós. Vila-seca, 31 de març de 1876, f. 103 a 105.

enrere. Antoni Manyer, besavi de Raimunda Guasch, era el batlle de la localitat, càrrec al qual renunciava el 30 de març de 1664: «Com lo honorable Sr. Antoni Manyer pages del lloch de la Secuyta renuntia la vara de balla en la plasa de dit lloch». El substituïa Joan Solé, fins aleshores sotsbatlle; Antoni, però, mantenia un privilegi concedit «per los senyors il·lustres inquisidors de Barsezona als 5 de juny del any 1662».³³⁰ Rafel Manyer Baldrich, l'avi, gaudia del títol de ciutadà honorat de Barcelona.

Amb el temps, per una qüestió del llegat testamentari, van sorgir divergències entre les dues branques de la família, els Kies i els Manyer, que acabarien als tribunals. La caixa dels trons sobriria amb Rosa Manyer Folch, els marmessors de la qual iniciarien un litigi contra Ignasi Kies. Rosa Manyer era besneta del «*trisa-buelo*» que esmentàvem a l'apartat 3.5.5. El 1768 s'havia casat amb Felip Chicheri, tinent coronel d'infanteria, d'origen italià, que havia estat governador de les Torres de Salou. Rosa havia mort l'any 1794.

Genealogia de la nissaga Manyer, de la Secuita³³¹

El 28 de juliol de 1795 Ignasi Kies va presentar a l'Audiència de Catalunya una petició per incloure a la causa el testimoni de diverses persones vinculades al territori, coneixedores dels protagonistes i de les seves propietats. El 22 d'agost, Josep Roca, notari de Barcelona, seguint ordres de la magistratura, va arribar a la Secuita per procedir a l'interrogatori, el qual es va realitzar a la casa de Francesc Mallafre, pagès i regidor degà de la Secuita. Les declaracions es van fer en sessions

330 AHAT. La Secuita i el Codony. Parròquia de Santa Maria. Manual notarial. Del 23/02/1662 al 27/07/1688. Renúncia de vara, f. 14. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Llibre IX de matrimonis. Del 03/01/1696 al 27/12/1716. Matrimoni entre Anton Manyer Comes i Engràcia de Folch, 29 de desembre de 1712, f. 135.

331 Font Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona. Parròquies de Santa Maria de la Catedral, de Sant Esteve de Vila-seca i de Santa Maria de la Secuita i elCodony.

de matí i tarda: al matí, entre les set i les onze, i de les tres a les sis de la tarda. Els testimonis cridats eren tots pagesos de la localitat: Ignasi Gual, de seixanta anys; Antoni Gual, de trenta-cinc; Climent Artigas, de noranta-sis; Pau Soler, de quaranta-quatre, i Josep Fortuny, de setanta-cinc. Se'ls van formular tres preguntes, la primera es referia a l'origen de les propietats; la segona pretenia conèixer la situació dels conreus, i la tercera estava relacionada amb l'estat del patrimoni.

Majoritàriament, pel que fa a la primera qüestió confirmaven que les propietats a què es referia el litigi havien pertangut a Antoni Manyer i que, en morir, havien passat a mans del seu fill Rafel: «Y ha ohido igualmente decir a Personas ancianas y dignas de fe y credito que el dicho. Rafael durante sus dias no adquirió bienes algunos rahíces». Segons això, tot el patrimoni de Rafel provenia de l'herència rebuda.

En la segona pregunta, expressaven que, pel que havien observat, tant pel que fa a la terra campà com a la plantada de vinya i boscos, Josep Dalmau, administrador del patrimoni, lluny de procurar mantenir-les, «haciendolas cuidar y cultivar a uso y practica de buen labrador», havia fet tot el contrari i el resultat era la decadència i l'abandonament de les terres. Semblava que l'únic objectiu era treure'n profit sense fer-hi inversions, pràctica per causa la qual, si es continuava duent a terme, amb poc temps serien irrecuperables. Un altre element del patrimoni eren els boscos, que els veïns talaven segons els convenia i dels quals treien la llenya per al consum propi, sense que ningú no els ho impedís, ni tan sols l'administrador esmentat:

Los Bosques realmente se debastan pues ha visto que así los carros de Dalmau como de otros Particulares han ido a cargar allí mucha abundancia de socas de olivos grandes, y ha visto también que se han cortado una crecida porción de Pinos medianos y aptos para maderos [...] varios vecinos han ido a cargar allí de toda la leña que les ha acomodado, de manera que ya parece que dichos bosques son comunes.

Aquesta pràctica, als declarants, no els sorprenia perquè amb la llenya, després de l'última collita de vi, Dalmau va fabricar unes dotze pipes d'aiguardent de quatre càrregues cada una, destinades a particulars:

Unas ocho para un tal Coll, de Valls; dos para un tal Marian de Quintana, de la Secuita; y las dos restantes no se le acuerda a el testigo el nombre y apellido del sujeto por quien las hizo aunque es seguro de este pueblo y su resultado no sabe el testigo que destino le dio Dalmau, ni tampoco el que ha dado a unos cien pinos medianos que ha cortado de dichos bosques.

També va tallar un elevat nombre d'oliveres, de les quals va treure unes dues-centes lliures i, setanta-cinc més, per tres, que va vendre a part.

En la tercera declaració, van confirmar que les cases i el molí de l'oli de la Secuita amenaçaven ruïna —la teulada estava a punt d'enfonsar-se— i que els cups de les bodegues queien a bocins. En condicions similars havien sentit a dir que es trobava una casa que tenia a Tarragona, al carrer de la Nau, que s'havia desplomat i havia provocat la mort d'una persona. Igualment afegien que l'administrador procurava amagar les quantioses collites; era conegut que Manyer disposava d'una casa per emmagatzemar-hi el gra, però al llarg dels dos anys en què Dalmau tenia cura del patrimoni, mai no l'havia fet servir i, en canvi, se les enduia cap a l'Argilaga —localitat on estava domiciliat—, però ningú no sabia en què invertia els beneficis. Calculaven que la suma total que en resultava era de mil quatre-centes lliures netes anuals.³³²

El 30 de novembre de 1839 Josep Ramon Kies, Josep Antoni Bertran Kies i Vicenç Mas Kies, en qualitat de successors d'Ignasi i Joan Kies, de Rosa Kies i de Raimunda Kies, respectivament, es van reunir amb el notari Antoni Bosch, perquè consideraven que, com a hereus *ab intestato* de Rosa Manyer, tenien dret als béns que administraven els seus marmessors i van acordar els pactes següents:

- Les despeses es pagarien solidàriament: Josep Ramon Kies, com que era successor de dos dels quatre hereus, n'abonaria la meitat, mentre que els altres dos litigants contribuirien amb una quarta part cadascun. En el cas que s'haguessin de repartir les propietats entre els tres hereus, les que es trobessin a Valls, o dins del seu terme, serien per compensar Vicenç Mas i, si no n'hi havia prou, per completar la quarta part que li corresponia se n'hi afegirien d'altres.
- En el cas que s'esdevingués alguna incidència que calgués resoldre, es resoldria per majoria.
- Hereus i successors van pactar que es compensarien mútuament, davant qualsevol contingència o despesa que pogués sorgir en el moment o després del repartiment.
- Finalment, Josep A. Bertran i Vicenç Mas, en consideració als notables perjudicis que fins ara havien recaigut en Josep Ramon, tant pels litigis com per la restitució de collites dels béns en discussió —que li foren retingudes a Ignasi Kies—, i per agrair-li la informació que els va facilitar en tot moment per iniciar la reclamació:

³³² ACA. Real Audiencia. Pleitos Civiles, núm. 3729. Causa de Ignacio Kies, de Alcover, contra los albaceas de Rosa Chicheri, 1795, f. 169-180.

Ceden y condonan ahora para su tiempo a favor del mismo D. Jose Ramon Kies de los suyos y de quien el querrá perpetuamente el importe de los referidos frutos de los bienes que su Padre tuvo en sequestro que fueron liquidados en veinte y nueve mil doscientas veinte y siete llibras, diez y seis sueldos y nueve dineros en la concordia arbitral firmada por los Arbitros elegidos respectivamente por D. Jose Ramon Kies y los albaceas de D^a. Rosa Chicheri [Manyer].³³³

La Reial Audiència de Catalunya va dictar sentència favorable als familiars Kies el 19 de juny de 1845. Al cap de cinc anys, Josep Ramon Kies, Francesc Mas Rodón i Fèlix Bertran Tomàs compareixien davant de notari. Aquests últims eren fills i successors de Vicenç Mas i de Josep Antoni Bertran, respectivament. El motiu era resoldre el repartiment de les propietats i la base de la proposta era la concòrdia signada el 30 de novembre de 1839. Les finques se situaven en els municipis de la Secuita, la Selva del Camp, Tarragona i Valls; per fer-ne la valoració hi van intervenir diversos pèrits, fins i tot Francisco Barba i José Morera, professors de la *Academia de Nobles Artes de San Fernando*.

El resultat de l'estimació, incloent-hi els conreus, edificis, censals i pensions, vençudes i no satisfetes fins a l'any 1849, i la plantació hortícola del camí de l'horta, al terme de la Selva, de l'any 1845, sumava un total de 41.942 lliures, 11 sous i 2 diners, de les quals deduïdes 2.119 lliures, 1 sou i 6 diners dels censos, censals i altres interessos, fins a l'any 1849, quedaven per repartir 39.823 lliures, 9 sous i 8 diners.

Sobre la base d'aquesta quantitat, en resultava aquesta distribució:

Taula 21: Propietats corresponents a Josep Ramon Kies Serenyana.³³⁴

a) Finques.

<i>Localitat</i>	<i>Finca</i>	<i>Superfície Jornals</i> ³³⁵
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida Plana d'en Margalef</i>	35,5
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida dels Torrents</i>	6,5
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida del Pomerar</i>	8,6
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida de la Parellada</i>	6,5
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida de Vistabella</i>	7,5
<i>La Secuita</i>	<i>Peça de terra a la partida de l'Espinar</i>	3,6

333 AHT. Fons notarial. Antoni Bosch Guardiola, 1839. Escritura de concòrdia entre Josep Ramon Kies, Josep A. Bertran Kies i Vicenç Mas Kies, Vila-seca, 30 de novembre de 1839, f. 281 i 282.

334 AHT. Fons notarial. Pau Salas i Boni, 1850. Escritura de divisió entre Josep R. Kies, Francesc Mas i Fèlix Bertran, 16 de març de 1850.

335 Segons el document, la superfície de cada jornal era de 80 vares en quadre.

<i>La Secuïta</i>	<i>Peça de terra a la partida del Pou Vell</i>	6,6
<i>La Secuïta</i>	<i>Peça de terra a la partida del Vilaret</i>	1,1
<i>Valls</i>	<i>Peça de terra a la partida rec de la Cavalleria</i>	4,0
<i>La Secuïta</i>	<i>Una caseta amb pati i corral</i>	
<i>La Secuïta</i>	<i>Una casa anomenada La Botiga, contigua a l'anterior</i>	
<i>La Secuïta</i>	<i>Fàbrica d'aiguarent i pati cobert amb dues basses, envoltada de parets³³⁶</i>	
<i>La Secuïta</i>	<i>Casa amb dos cellers independents</i>	
<i>Tarragona</i>	<i>Casa al carrer de la Nau</i>	

b) Censals.³³⁷

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital ll. s. d.</i>	<i>Pensió ll. s. d.</i>
22/08/1703	<i>Hereus de Francesc Elias</i>	<i>Rafel Manyer Baldrich 7,5</i>	100	3
21/09/1703	<i>Hereus de Francesc Elias</i>	<i>Rafel Manyer Baldrich 12</i>	110	3 6
30/08/1696	<i>Joan Fortuny, la Secuïta</i>	<i>Rafel Manyer Baldrich 23</i>	120	3 12
28/02/1703	<i>Miquel Jornet, la Secuïta</i>	<i>Rafel Manyer Baldrich 7</i>	40	1 4
12/12/1723	<i>Pere Joan Torrents, la Secuïta</i>	<i>Antoni Manyer Comes 1</i>	100	3
18/02/1769	<i>Antoni Armengol, la Secuïta</i>	<i>J. Tudela, Fca. Manyer 2</i>	60	1 16
11/12/1846	<i>Jaume Vidal, la Secuïta</i>	<i>Kies, Bertran, Mas 1</i>	125	3 15
01/01/1847	<i>Josep Estil-les, la Secuïta</i>	<i>Kies, Bertran, Mas</i>	166 13 4	5
01/01/1847	<i>Josep Fortuny, la Secuïta</i>	<i>Kies, Bertran, Mas</i>	83 06 8	2 10
01/01/1724	<i>Josep Quintana, la Secuïta</i>	<i>Antoni Manyer Comes 3</i>	100	3
11/01/1719	<i>Pere Gibert, la Secuïta</i>	<i>Antoni Manyer Comes 29</i>	30	18

³³⁶ Hi havia una premsa per a l'orujó, l'olla amb el serpentí, una bomba i diversos estris i recipients d'aram, en ús.

³³⁷ En la llista dels censals s'ha respectat l'ordre establert en el document notarial.

05/01/1744	Joan Novell, el Catllar	Antoni Manyer Comes 12	50	1 10
23/10/1796	Francesc Ferrater Reus	Hereus Manyer 3	50	1 10
1712-1715	Diego Jiménez	Rafel Manyer Baldrich 3	80	2 8
06/10/1700	Tecla Casellas, vídua l'Albiol	Rafel Manyer Baldrich 19	70	2 2
11/11/1711	Pau Tell, Alcover	Rafel Manyer Baldrich 15	70	2 2
11/11/1711	Pau Tell, Alcover	Rafel Manyer Baldrich 15	49	1 9 4
11/05/1675	Jaume Comes, Vila-rodona	Jaume Comes Casals 3	24	14 4
---	Baltasar Hortet; Isabel Morera, la Selva	---	40	1 4
14/01/1753	Rafel Gils, Vistabella	Antoni Manyer Comes 4	50	1 10
21/11/1754	Josep Llach, Valls	Antoni Manyer Comes 21	30	18
22/08/1717	Fèlix Cases	Antoni Manyer Comes 8, menys 1 lliura, 7 sous	70	2 2

c) Censals difícils de cobrar.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital Lliures</i>	<i>Pensió ll. s.</i>
< 172	Fèlix Vidal, Valls	Lluïsa Cebrià Comes	450	13 10
16/02/1676	Josep Manresa, Valls (la Granja)	Rafel Manyer Baldrich	80	2 8
29/01/1703	Paula Aguadé, Vilallonga	Rafel Manyer Baldrich	100	3

Taula 22: Propietats corresponents a Francesc Mas Rodón.

a) Finques.

<i>Localitat</i>	<i>Finca</i>	<i>Superfície Jornals</i>
Valls, c/ Roser	Casa amb forn per coure-hi pa	—
Valls	Vinya a la partida del Tomàs	3/4 i un dècim
Valls	Vinya a la partida de la Granja	3,4

b) Censals.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital ll. s.</i>	<i>Pensió ll. s. d.</i>
21/03/1691	Jaume Pie	Rafel Manyer Baldrich 30 ³³⁸	78 10	2 7 1
28/10/1824	Procuradors d'Antoni Prats, la Selva del Camp	Ignasi Kies Guasch 2	40	1 4
20/02/1798	Maria, vídua de Salv. Castelltort, Valls	Antoni Manyer Comes 6	50	1 10

c) Censals difícils de cobrar.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital Lliures</i>	<i>Pensió ll. s. d.</i>
22/07/1622	Jaume Juan, Valls	—	36	1 1 1
12/10/1597	Fèlix Olomar, Valls	Jaume Casals	20	12
—	Universidad de la Glorieta	—	110	3 6

Taula 23: Propietats corresponents a Fèlix Bertran Tomàs.

a) Finques.

<i>Localitat</i>	<i>Finca</i>	<i>Superfície Jornals</i>
La Selva del Camp	Peça de terra, partida i camí de l'Horta	8 1/16 de jornal
La Selva del Camp	Peça de terra a la partida i camí de Pe- rafita	1,75, 1/8, 1/32 de jornal
La Selva del Camp	Peça de terra a la partida i camí de Nostra Senyora de Paret delgada	12, 1/4, 1/8 de jornal
Alcover	Peça de terra a la partida i camí d'Alcover	6, 1/4, 1/16, 1/64 de jornal

³³⁸ Equivalen a 25 lliures i 13 sous.

<i>La Selva del Camp</i>	<i>Peça de terra a la partida del Rec</i>	<i>9, 3/4, 1/8, 1/32 de jornal</i>
<i>La Selva del Camp</i>	<i>Peça de terra a la partida del Dijous</i>	<i>1/4, 1/8, 1/16, 1/64 de jornal</i>
<i>La Selva del Camp</i>	<i>Peça de terra al raval de Sant Agustí</i>	<i>1/4 de jornal</i>
<i>Valls</i>	<i>Peça de terra a la partida de les Drogas</i>	<i>1,4</i>
<i>La Selva del Camp</i>	<i>Casa amb corral, al camí de l'Horta</i>	<i>---</i>
<i>La Selva del Camp</i>	<i>Un aljub en un hort clos al raval de Sant Agustí</i>	<i>---</i>

b) Censals.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital Lliures</i>	<i>Pensió ll. s.</i>
<i>30/10/1687</i>	<i>Joan Sarrà, la Selva del Camp</i>	<i>Jaume Comes Casals 2</i>	<i>30</i>	<i>18</i>
<i>13/04/1695</i>	<i>Antoni Caselles, la Selva del Camp</i>	<i>Jaume Comes Casals 6</i>	<i>32</i>	<i>19 2</i>
<i>17/08/1731</i>	<i>Josep Masdeu, l'Albiol</i>	<i>Antoni Manyer Comes</i>	<i>140</i>	<i>4 4</i>

c) Censals difícils de cobrar.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital Lliures</i>	<i>Pensió ll. s.</i>
<i>04/11/1630</i>	<i>Salvador Llombart, Montblanc</i>	<i>Rafel Guasch</i>	<i>40</i>	<i>1 4</i>
<i>21/07/1636</i>	<i>Miquel Bover, la Selva del Camp</i>	<i>Rafel Guasch</i>	<i>100</i>	<i>3</i>
<i>28/12/1639</i>	<i>Agustí Pellicer, la Selva del Camp</i>	<i>Rafel Guasch</i>	<i>100</i>	<i>3</i>
<i>--</i>	<i>Josep i Magdalena Puig, Montblanc</i>	<i>--</i>	<i>40</i>	<i>1 4</i>

Finalment, també se li va adjudicar una peça de terra plantada d'hortalisses, situada al camí de l'Horta, valorada en cent cinquanta-dues lliures.

S'entén que les finques aconseguides eren cedides amb les mateixes càrregues i drets que havien tingut fins aleshores; per tant, cada un dels atorgants havia de fer-se càrrec dels censos, censals i altres obligacions que els corresponguessin, aspectes que ja es van tenir en compte en el moment de fer la distribució de les propietats.

A Josep Ramon Kies l'afectaven sis censals. Els de 1731 i 1732 els havia creat Antoni Manyer Comes. El primer estava vinculat a la Congregació de Preveres i Comensals de l'església de Sant Miquel del Pla, de Tarragona;³³⁹ el segon era per a la causa pia del Dr. Fèlix Robinat, del Pla de Santa Maria, per dotar donzelles sense recursos;³⁴⁰ el tercer corresponia al Seminari Tridentí de Tarragona i el va crear amb la hipoteca d'una finca de la Secuita. El mateix Manyer i la seva mare, Antònia, van fundar dos aniversaris a la rectoria de la Secuita, dels quals desconeixem els imports. Finalment, hi havia dos censals dels quals també ignorem la data i el destinatari: un censal en gra i diners que proporcionava una peça de terra de quatre jornals a la partida de l'Espinar, a la Secuita, i un censal vinculat a la casa de Tarragona.

Taula 24: Censals corresponents a Josep Ramon Kies.

<i>Data</i>	<i>Censatari Localitat</i>	<i>Censalista Pensions pendents</i>	<i>Capital Lliures</i>	<i>Pensió ll. s.</i>
23/04/1731	<i>Antoni Manyer Comes</i>	<i>Congregació Preveres Sant Miquel del Pla</i>	160	4 16
23/04/1731	<i>Antoni Manyer Comes</i>	<i>Causa Pia per maridar donzelles pobres</i>	200	6
20/09/1732	<i>Antoni Manyer Comes</i>	<i>Seminari Tridentí Sant Pau i Santa Tecla</i>	200	6
10/03/1731	<i>Antònia Comes</i>	<i>Rectoria de la Secuita</i>		
15/05/1746	<i>Antoni Manyer Comes</i>	<i>Dos aniversaris</i>		

Amb referència a Francesc Mas, només hi havia un cens sobre el forn i la casa de Valls i no sabem amb qui estava vinculat. A les propietats de Fèlix Bertran no s'hi aplicava cap gravamen, perquè es desconeixia si n'hi havia.

Kies, Mas i Bertran van acordar que, com que estava pendent de cobrament, no es podien dividir el crèdit únic de noranta-vuit lliures contra Francesc Elías Brunat, de la Secuita, per compliment de cent lliures, valor d'una olla, un serpentí, una bomba i un edifici de la fàbrica d'aiguarent, que va vendre el 18 de juliol de 1840, els estris de la qual eren de l'herència de Rosa Chicheri i la quantitat corresponent a la qual s'havia d'abonar a terminis, a raó de quinze lliures anuals, a partir de Nadal de 1847. Kies es comprometia a fer el repartiment corresponent, si s'arribava a cobrar. Igualment, els hereus confirmaven que havien rebut 4.208 lliures i 3 diners, resultants de la tasca dels marmessors.

³³⁹ Com a aval va presentar una finca de la Secuita.

³⁴⁰ Havia hipotecat la casa de Tarragona.

Segons la concòrdia de l'any 1839, Vicenç Mas i Josep A. Bertran transferien a Josep Ramon Kies la propietat dels béns que Rosa Chicheri va lliurar als seus marmessors, pel primer termini de les 26.927 lliures, 16 sous i 9 diners, que, deduides les dues mil tres-centes lliures:

[...] por el intestado de D. Rafel Manyer y Baldrich debía pagar por los frutos percibidos durante el secuestro que tuvo su Sr. Padre D. Ignacio Kies y Guasch de los bienes de dicha Chicheri y Manyer segun la declaracion arbitral firmada por los arbitros D. Bartolome Roig y D. Pablo Soler ante el Dr. D. Francisco Antonio Bofarull [...] a los veinte y ocho octubre de mil setecientos treinta; y como declararon también de exclusiva propiedad del propio José Ramon Kies de los bienes que hubiere tenido que entregar para satisfacer el segundo y ultimo plazo de dichas veinte seis mil nuevecientas veinte y siete libras, diez y seis sueldos y nueve dineros con los frutos percibidos de unos y otros, resultando que la cesión hecha por Mas y Bertran a favor de Kies correspondiente a la parte a ellos tocante sobre las referidas veinte seis mil [...] es la mitad de dicha cantidad eo la de trece mil cuatrocientas sesenta y tres libras, diez y ocho sueldos cuatro dineros y medio para cuyo pago se verifico la adjudicación de que se ha hecho merito; y a fin de que el expresado Kies obtenga las garantías necesarias y el correspondiente título de Dominio se declararan en esta escritura adjudicados a favor del mismo [...] los bienes siguientes:³⁴¹

Taula 25: Finques transferides per Vicenç Mas i Josep A. Bertran a Josep Ramon Kies.

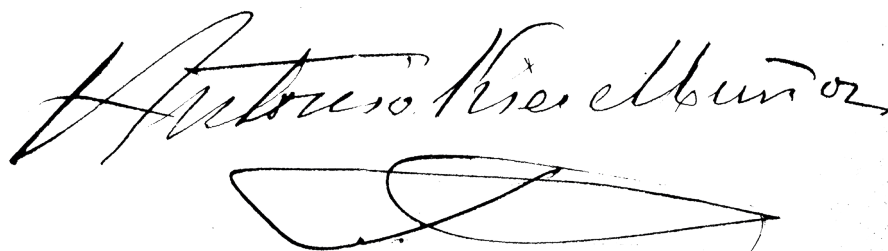
<i>Finca</i>	<i>Ubicació</i>	<i>Superfície Jornals</i>
<i>Peça de terra plantada de vinya i garrofers</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	6
<i>Peça de terra, regadiu, envoltada d'oliveres</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	4
<i>Peça de terra,³⁴² la Creu, tancada i una era</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	5 7/8
<i>Peça de terra plantada de vinya</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	1 7/8
<i>Peça de terra de regadiu</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	4 3/8
<i>Peça de terra de regadiu</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	1

341 AHT. Fons notarial. Pablo Salas Boni, 1850. Escritura de divisió entre Josep R. Kies, Francesc Mas i Fèlix Bertran, Tarragona, 16 de març de 1850, f. 18-33.

342 Quatre jornals amb 3/8 eren de vinya i l'altre jornal amb 4/8 eren de terra campa de regadiu.

<i>Peça de terra de regadiu</i>	<i>Partida del Castell, Vila-seca</i>	2 5/8
<i>Casa, carrer de la Costeta</i>	<i>Alcover</i>	
<i>Casa, carrer de l'Abadia</i>	<i>Alcover</i>	
<i>Pati amb paller, adjunt a la casa anterior</i>	<i>Alcover</i>	
<i>Vinya envoltada d'oliveres³⁴³</i>	<i>Partida de les Argiles, Alcover</i>	2
<i>Vinya amb garrofers i figueres</i>	<i>Partida del Sarredal, Alcover</i>	2
<i>Vinya</i>	<i>Partida dels Segalers, Alcover</i>	2
<i>Vinya amb oliveres, garrofers i altres arbres</i>	<i>Partida de la Riubassa, Alcover</i>	2

4.3 Antoni Kies Muñoz, l'últim propietari del castell

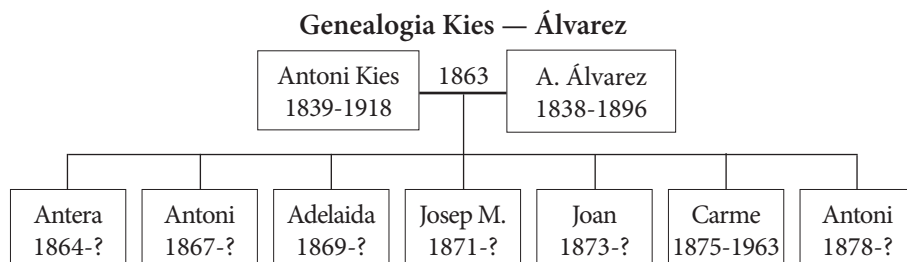
Antoni Kies va néixer a Palma de Mallorca el 10 de desembre de 1839, probablement per exigències de servei del seu pare, que ja hem dit que era militar. El 1850 va començar els estudis de «2ª Enseñanza» al Seminari Tridentí de Tarragona, com a alumne intern, on va cursar dos anys de *Latinidad y Humanidades*. El 1852-1853 va anar a l'Institut Provincial, on estudiaria el tercer curs de Llatí i els tres anys de Filosofia Elemental. El 7 d'octubre de 1856 va obtenir a Barcelona el grau de *Baciller en la Facultad de Filosofia*. Aquest mateix any va iniciar els estudis de Dret a la Universitat Literària de Barcelona, fins que al desembre de 1860 va sol·licitar el traspàs de matrícula a la Universitat Central de Madrid, on obtindria la llicenciatura en Dret Civil i Canònic. Per justificar el trasllat, va al·legar motius familiars, que concretava en la pèrdua de la mare, que havia mort l'any anterior.³⁴⁴

³⁴³ Disposava de quatre hores i mitja d'aigua.

³⁴⁴ Arxiu Històric Universitat de Barcelona (AHUB). Expedients acadèmics. Expedient de la carrera literària de D. Antoni Kies Muñoz. Archivo Histórico Nacional. (AHN). Universidades, 4295, Exp. 3. Consultat el 22/10/22

L'orientació professional cap a l'advocacia va determinar els càrrecs que va exercir durant la seva vida: va ser secretari (1868) i posteriorment alcalde de l'Ajuntament de Tortosa (1898); diputat provincial i president de la Diputació de Tarragona; governador civil; representant a Corts, i jutge a l'Ametlla de Mar.³⁴⁵ El desembre de 1901 va optar a la plaça de vicesecretari de l'Ajuntament de Reus.³⁴⁶

El 16 de desembre de 1863 es va casar a Vila-seca amb Adelaida Álvarez Pons, amb la qual compartien que els pares eren militars.³⁴⁷ Del matrimoni van néixer almenys set fills: Antera, Antoni, Adelaida, Josep, Joan, Carme i un segon Antoni. Els tres primers ho van fer a Vila-seca, mentre que Josep, Joan i Antoni van néixer a Tortosa, i Carme, a Reus.³⁴⁸ Antera, Antoni i Adelaida moririen sent infants.

Al març de 1871 es va presentar a les eleccions de diputats provincials pel districte de Roquetes, en les quals va ser elegit, no sense que es produïssin greus incidents, ja que els representants governamentals van intentar controlar les votacions. Els diputats Pere Bové, Manel Bes, Josep Güell, Josep Ciurana i Antoni Kies van ser detinguts per ordre del jutge de Reus; Kies va ser acusat de signar un escrit relacionat amb assumptes electorals.³⁴⁹ Entre el 14 d'abril de 1871 i el novembre de 1872, va ser president de la Diputació; més endavant, el 12 de febrer de 1873 —el dia anterior s'havia proclamat la Primera República—, ocuparia el càrrec de governador civil interí de Tarragona, fins que el 21 de febrer la *Gaceta de Madrid* va publicar el decret d'Estanislaus Figueres que nomenava Luis María Lasala per a

a: <<http://pares.mcu.es/ParesBusquedas20/catalogo/description/1497624?nm>>

345 *Ilercavònia*. Consultat el 10/03/2019 a: https://ilercavonia.fandom.com/wiki/Antoni_Kies_Mu%C3%B1oz. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

346 ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

347 Pedro Antonio Álvarez procedia d'Elda, província d'Alacant, i la seva mare, Josepa Pons, era de Vila-seca.

348 AHAT. Parroquials. Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve. Sagramentals. Llibres IX i X de baptismes. De l'01/11/1851 al 27/12/1866 i de l'01/01/1867 al 31/12/1876. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre XXXVII de baptismes. Del 02/12/1873 al 28/05/1876, f.340. Empadronament de l'Ajuntament de Tortosa de 1889.

349 Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona (BHMT). *El Tarraconense*, 12/03/1871, p. 2; 14/3/1871, p. 2; *Diario de Tarragona*, 10/03/1916, p. 1.

aquesta responsabilitat.³⁵⁰ A la legislatura de 1873-1874 va ser representant a les Corts de Madrid, pel mateix districte de Roquetes.³⁵¹

Taula 26: Resultat de les eleccions a la circumscripció de Tarragona.³⁵²

<i>Districte</i>	<i>Diputats</i>	<i>Nombre de vots</i>
<i>Tarragona</i>	<i>Josep M. Torres</i>	<i>4.963</i>
<i>Roquetes</i>	<i>Antoni Kies</i>	<i>5.190</i>
<i>Tortosa</i>	<i>Manel Bes</i>	<i>4.765</i>
<i>Gandesa</i>	<i>Josep Compte</i>	<i>2.928</i>
<i>Falset</i>	<i>Agustí Sardà</i>	<i>4.740</i>
<i>Reus</i>	<i>Josep Güell</i>	<i>2.939</i>
<i>El Vendrell</i>	<i>Pere Bové</i>	<i>1.622</i>
<i>Valls</i>	<i>Josep T. Salvany</i>	<i>3.723</i>

A finals de 1877, acabada la seva etapa d'activitat política, tornaria a Tortosa per exercir-hi d'advocat, però mantenia el contacte amb Tarragona, perquè els estius els passava al castell de Vila-seca. A mitjan 1881, atorgava poders a Josep Ramon Tribó, pagès de Vila-seca, per vendre els estris i la maquinària d'una fàbrica d'aiguarent que posseïa a la Secuita, al qual donava llibertat perquè ho fes al preu més avantatjós possible, sense que importés si era al comptat o a terminis. També l'autoritzava a arrendar, «a persones de bé», les propietats que tenia a la mateixa localitat i a Alcover, el cobrament del qual arrendament podia ser en diner o en fruits.³⁵³ A començament de 1884 es traslladaria a Tarragona per exercir-hi l'advocacia i potser per ser més a prop de les seves propietats.³⁵⁴ L'any següent, juntament amb Manuel Salavera, catedràtic de l'Institut de Tarragona i republicà com

350 Diputació de Tarragona. Històric de Presidents 1870-1880. Consultat el 7/03/2019 a: <http://www.dipta.cat/ca/presidentes#1870-1880>. BHMT. *Diario de Tarragona*, 13/02/1873, p. 1. *Gaceta de Madrid*, núm. 52, de 21/02/1873, p. 603. Consultat el 7/03/2019 a: <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1873/052/A00603-00603.pdf>. Antoni Kies va signar, com a diputat català, el manifest davant la Tercera Guerra carlina, que posava en perill la Primera República. Signat el 27 de juny de 1873 a Madrid. Vegeu com hi va participar a: GONZÁLEZ SUGRANYES, Miquel. *La República en Barcelona*. Barcelona: Imprenta de Henrich y Cia. en Comandita, 1896. També a la edició de ROCA VERNET, Jordi; PUENTE PÉREZ, Ginés (ed.). Miquel GONZÁLEZ SUGRANYES: *La República en Barcelona*. Ajuntament de Barcelona, 2023, p. 278.

351 BHMT. *Diario de Tarragona*, 20/07/1918, p. 2. Congreso de los Diputados. Índice Histórico. Sobre un cens d'11.168 electors hi va haver 5.235 votants i va obtenir 5.187 vots. Consultat el 24 d'agost de 2022 a: <https://www.congreso.es/indice-historico>. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

352 BHMT. *Diario de Tarragona*, 30/05/1873, p. 2. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

353 ACBE. Fons notarial. Francisco Antonio Borrás. Sig. 2410. Capsa Tortosa 849, 1881. Poder d'Antoni Kies Muñoz a Josep Ramon Tribó Forès, 13 de maig de 1881, f. 829-830.

354 BHMT. *La Opinión*, 04/12/1877, p. 2.; *El Orden*, 13/07/1884, p.3.; *Diario de Tarragona*, 09/01/1884, p. 3.

ell, va fundar el diari possibilista *El Gubernamental*,³⁵⁵ en el qual, l'abril de 1887, just sota la capçalera, s'hi anunciava el trasllat del seu despatx al carrer Sant Agustí de la mateixa ciutat.³⁵⁶

Entre 1905 i 1907 va ser designat jutge municipal a l'Ametlla de Mar.³⁵⁷ No sabem si va repetir el bienni següent, però el 1909 renunciava a aquest càrrec pel fet que havia traslladat el seu domicili a Reus, concretament al raval Robuster, al tercer pis del número 38.³⁵⁸

Antoni Kies Muñoz era nebot de Josep Ramon Kies Serenyana i, per la defunció dels hereus successius, va ser qui finalment va aconseguir l'herència familiar. Vegem com en relata el procés el notari Melcior Canal:

Fallecido Don Ignacio Kies y Guasch en la expresada fecha, adió la herencia su hijo Don José Ramón Kies y Sereñana y la poseyó hasta su fallecimiento ocurrido en primero de octubre de mil ochocientos setenta y cuatro sin dejar hijos ni descendiente legitimo alguno; debiendo advertirse que antes del fallecimiento de Don José Ramón Kies y Sereñana ocurrió en veinte y ocho de Agosto de mil ochocientos sesenta y uno la muerte de su hermano Don Antonio dejando un solo hijo [Antoni Kies Muñoz], así como también la de Doña María Kies y Sereñana, última hermana de Don José Ramón, en mil ochocientos sesenta y nueve sin dejar tampoco descendientes y la de los terceros y últimos sustitutos Don Vicente Mas y Kies, en mil ochocientos cuarenta y cinco y los hermanos José Antonio Bertrán y Kies en mil ochocientos cuarenta y siete, Félix en mil ochocientos cincuenta y nueve, Ignacio en mil ochocientos cuarenta y cuatro y Esteban en mil ochocientos cincuenta y siete, dejando cada uno de estos, excepto José Antonio y Félix Bertrán y Kies, descendencia, en cuarto y quinto grado civil de la línea colateral de la familia Ignacio Kies y Guasch en cuya descendencia figuraba Eusebio Bertrán y Bertrán, hijo de Esteban Bertrán y Kies en cuarto grado de la expresada línea.³⁵⁹

Així doncs, el dret de primogenitura retornava a la línia del seu pare, Antoni Kies Guasch, no sense que hagués de presentar una demanda contra Josepa

355 DEL ARCO, Luis. «El periodismo en Tarragona». *Butlletí Arqueològic. Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, núm. 21, 1908, p. 5-96. Diari possibilista que va començar a publicar-se a inicis d'abril de 1885 i que s'editava a la impremta d'Esteve Pàmies. Durant els dos primers anys era setmanari i sortia els diumenges; des de l'1 d'abril de 1887 es va convertir en *Diario político, ilustrado, literario, de avisos y noticias*, fins que el 30 de juny de 1887 va desaparèixer, atès que es va fusionar amb *El Orden*, del qual sorgirà *El Orden gubernamental*.

356 BHMT. *El Gubernamental*, 22/04/1887, p. 1. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

357 Biblioteca Virtual de Prensa Histórica (BVPH). *El Pueblo*. Semanario democrático. Órgano del Partido de Unión Republicana de Tortosa. Año V, número 229, 17/06/1905, p. 3. Consultat el 12/10/2022 a: <<https://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.do?id=10003057577>>

358 BHMT. *Diario del Comercio*, 28/03/1909, p. 3. ACBC. Ajuntament. Cens de 1905, p. 18.

359 AHPB. Fons notarial. Melcior Canal, *Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos*, 1899. Protocol 651. Venda del castell de Vila-seca. 20 de setembre de 1899.

Salesas, segona esposa i hereva de Josep Ramon, i Eusebi Bertran, fill d'un nebot d'Ignasi Kies.³⁶⁰

4.3.1 Procés per l'herència

En morir Josep Ramon Kies, Antoni va acudir al jutjat de primera instància de Tarragona per reclamar la possessió dels béns i drets que formaven l'herència del seu avi Ignasi. La sentència li va ser favorable i fou confirmada per l'Audiència de Barcelona l'11 de desembre de 1876.

Posteriorment, Eusebi Bertran Bertran, fill d'Esteve Bertran Kies, nebot carnal d'Ignasi Kies Guasch, considerant que també tenia dret a l'herència, va interposar una demanda al jutjat de primera instància de Reus contra Antoni Kies. Com abans, la sentència el va afavorir i va ser confirmada el 6 de març de 1878. Mitjançant sengles escriptures de Plàcid Bassetas del 3 i el 8 de novembre de 1874, els germans Esteve, Anicet i Rosa Bertran Ferré, per una banda, i Escolàstica Bertran Ferré, per l'altra, cedien a Antoni Kies Muñoz tots els drets que poguessin tenir de l'herència d'Ignasi.

Maria Josepa Salesas no es va aturar i va reclamar catorze finques, per raó que no pertanyien al fideïcomís hereditari, ja que per l'escriptura de concòrdia de 1839, esmentada anteriorment, atorgada pels cohereus Josep Antoni Bertran i Vicenç Mas Kies a favor de Josep Ramon, eren del seu domini particular.

Havent mort Maria Josepa, la seva germana Francesca, hereva seva i amb un testament que l'afavoria, va continuar el litigi. Després d'haver aconseguit que la reclamació fos admesa pel jutjat de Tarragona —sentència de 30 de desembre de 1881—, va ser revocada per l'Audiència el 10 de juliol de 1883 i tornà a ser desestimada pel Tribunal Suprem, el 4 de juliol de l'any següent, que dictaminava que les finques esmentades no havien sortit mai del fideïcomís i, per tant, pertanyien a Antoni Kies Muñoz.³⁶¹

Finalment, el 13 de juliol de 1887, davant el notari Ramon Bergadà, compareixien, per una part, Antoni Kies; per l'altra, Francesca Salesas Espinós, i, per l'altra, els germans Medir i Adelaida Àlvarez, esposa d'Antoni, a fi de resoldre les dificultats sorgides per la possessió hereditària i acabar definitivament amb les diferències.

360 AHPB. Fons notarial. Melcior Canal. *Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos, 1899*. Protocol 651. Venda, 20 de setembre de 1899.

361 AHPB. Fons notarial. Melcior Canal. *Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos, 1899*. Protocol 651. Venda, 20 de setembre de 1899.

En l'escriptura de concòrdia, Francesca Salesas cedia a Antoni Kies tots els drets corresponents a l'herència i es comprometia a lliurar-li les escriptures i la resta de documents que conservava, referents als béns de la família Kies.

Aquesta renúncia i cessió la feia en relació amb els immobles i censals situats a la Secuita, amb la finalitat de facilitar-li la venda de les propietats esmentades «y con parte de su importe reintegrarse de la cantidad que en esta misma fecha satisfarà á D^a. Francisca por precio de dichas renunciaciones objeto de la transacción convenida».

Francesca també renunciava als drets vinculats a la primera esposa de Josep Ramon, corresponents a les cases situades a Vila-seca, al carrer de l'Hospital número 21 i al carrer del Carril número 1, i a la finca coneguda com a Puntet, a la partida del Castell, de cinc jornals, plantada amb oliveres i en part erma.

A canvi d'aquestes renúncies, Antoni Kies va entregar a Francisca quaranta-cinc mil pessetes, amb bitllets del Banc d'Espanya, i dues mil lliures, que equivalien a 5.333,33 pessetes, en censals del propi patrimoni en fideïcomís, situat a Vila-seca.

Taula 27: Llista de censals cedits.³⁶²

<i>Censataris</i>	<i>Capital</i>		<i>Pensió</i>	
	<i>Ll. s. d.</i>	<i>Pessetes</i> ³⁶³	<i>Ll. s. d.</i>	<i>Pessetes</i>
<i>Pere Molas Barenys</i>	125	333,33	3 15	10
<i>Antoni Alvira Forasté</i>	156	416,66	4 13 9	12,49
<i>Josep Barrufet Trías</i>	176 3 6	469,58	5 5 9	14,10
<i>Mariana Mollet Gayà</i>	150	400	4 10	12
<i>Ramon i Francesc Babot</i>	140 17 9	375,66	4 4 6	11,26
<i>Ignasi Anglès Tous</i>	175	466,66	5 5	14
<i>Josep Domènech Munté</i>	125	333,33	3 15	10
<i>Antònia Salvadó Martí</i>	125	333,33	3 15	10
<i>Francesc Martí Margenat</i>	125	333,33	3 15	10
<i>Antoni Solé Benach</i>	135	360	4 1	10,79
<i>Francesca Solanas Grau</i>	233 6 8	622,22	7	18,66
<i>Josep Mariné Grau</i>	156 5	416,66	4 13 9	12,49
<i>Josep Pujals Magrinyà</i>	187 10	500	5 12 6	15

³⁶² AHT. Fons notarial. Ramon Bergadà, 1887. Escripura de venda, Tarragona, 13 de juliol de 1887.

³⁶³ La suma total és de 5.360,76 pessetes, mentre que, com hem vist, l'escripura indica que n'haurien de ser 5.333,33.

El mateix dia en què s'havia signat l'escriptura de concòrdia, davant el mateix notari, compareixien Antoni Kies i Tomás Larraz, amb la finalitat d'escripturar la venda d'una sèrie de finques i immobles, situats a la Secuita, i censals.

Taula 28: Propietats venudes per Antoni Kies a Tomàs Larraz.³⁶⁴

a) Finques.

<i>Finca</i>	<i>Partida</i>	<i>Superfície Jornals</i>	<i>Conreu</i>	<i>Valor Pessetes</i>
<i>Peça de terra</i>	<i>Plana de Margalef</i>	35,5	<i>Vinya i garrofers</i>	17.676
<i>Peça de terra</i>	<i>Torrents</i>	6,5	<i>Vinya i garriga</i>	
<i>Peça de terra</i>	<i>Pomerar</i>	8,6	<i>Vinya i garriga</i>	18.908
<i>Peça de terra</i>	<i>Parellada</i>	8,2	<i>Vinya i garriga</i>	
<i>Peça de terra</i>	<i>Espinar</i>	3,6	<i>Vinya i garriga</i>	
<i>Peça de terra</i>	<i>Vistabella</i>	7,5	<i>Vinya i garrofers</i>	3.476
<i>Peça de terra</i>	<i>Pou Vell</i>	6,6	<i>Vinya</i>	4.812

Les finques esmentades limitaven amb d'altres, que havien pertangut a Adela Masalles Kies, neta de Salvador Kies Serenyana, i que ara eren propietat de les seves hereves.

b) Immobles.

<i>Immobles</i>	<i>Ubicació</i>	<i>Característiques</i> ³⁶⁵
<i>Casa</i>	<i>Carrer Cerrada, 1</i>	<i>Planta baixa, pis, golfà. Amb dues premses</i>
<i>Casa botiga</i>	<i>Plaça, 3</i>	<i>Planta baixa, pis, golfà. Una part limitava amb una casa de Josep Ramon Kies</i>
<i>Pati / Corral</i>	—	<i>Amb magatzem cobert</i>

La casa del carrer Cerrada estava valorada en 1.052 pessetes, la del carrer Botiga en 1.315 i el pati en 636.

³⁶⁴ AHT. Fons notarial. Ramon Bergadà, 1887. Escripura de concòrdia i transacció, Tarragona, 13 de juliol de 1887.

³⁶⁵ Desconeixem la superfície dels immobles; segons el document, per als interessats calcular-la hauria suposat una gran despesa i no ho van fer.

c) Censals.

<i>Censatari</i> <i>Data Pagament</i>	<i>Capital</i>				<i>Pensió</i>			<i>Garantia</i>	<i>Valor Ptes.</i>
	<i>Ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>	<i>Ptes.</i>	<i>Ll.</i>	<i>s.</i>	<i>Ptes.</i>		
<i>Salvador Solé</i> <i>28 de març</i>	40			106,66	1	4	3,20	<i>Casa a la Plaça</i>	53
<i>Salvador Solé</i> <i>1 de gener</i>	175			466,66	5	5	14	<i>Casa amb pati</i>	233
<i>Pau Garcia</i> <i>1 de novembre</i>	83	6	8	222,22	2	10	6,66	<i>Casa c/ Major</i> <i>220 pams²</i>	112
<i>Rosa Gibert</i> <i>1 de novembre</i>	125			333,33	3	15	10	<i>Pati de 49 x</i> <i>88/80 pams</i>	167
<i>Josep Estillas</i> <i>1 de novembre</i>	166	13	4	444,44	5		13,34	<i>Casa c/ Major, 7</i>	222
<i>Josep Estillas</i> <i>1 de novembre</i>	375			1000	11	5	30	<i>Peça d'1,1 j. Roca</i> <i>i sembradura</i>	500
<i>Joan Torrents</i> <i>25 de juliol</i>	100			266,66	3		8	<i>Peça de 4 j.</i> <i>Vinya i sembradura</i>	133
<i>Joan Gils</i> <i>1 de gener</i>	100			266,66	3		8	<i>Casa c/ Cerrada,</i> <i>7</i> <i>1.840 pams²</i>	133
<i>Josep Armengol</i> <i>18 de febrer</i>	60			160	1	16	4,80	—	80
<i>Josep Gils</i> <i>16 de març</i>	50			133,33	1	10	4	—	66
<i>Francesc Elies</i> <i>1 de setembre</i>	100			266,66	3		8	—	133
<i>Francesc Elies</i> <i>1 de setembre</i>	100	10		293,33	3	6	8,80	—	133
<i>Joan Fortuny</i> <i>30 d'agost</i>	120			320	3	12	9,60	—	160

Els últims cinc censals no es van poder descriure, perquè es desconeixien les finques sobre les quals gravaven. L'import total de la venda va ser de deu mil duros, és a dir, cinquanta mil pessetes, que es van cobrar en moneda del banc d'Espanya.³⁶⁶

³⁶⁶ El 19 de febrer de 1886, davant el mateix notari, Ramon Bergadà, Antoni Kies i Tomás Larraz havien signat una escriptura de promesa de venda, en la qual el preu pactat va ser de nou mil duros, és a dir, quaranta-cinc mil pessetes.

Els bens esmentats, com hem dit, pertanyien a Antoni Kies Muñoz, després que haguessin estat confirmats per diverses sentències dels tribunals, que seguidament apuntem:

La del Interdicto de adquirir entre partes del señor vendedor y Dª Josefa Salesas, de fecha once de Diciembre de mil ochocientos setenta y cinco, la del pleito civil ordinario entre partes del mismo señor vendedor y D. Eusebio Bertrán de fecha seis de Marzo de mil ochocientos setenta y ocho, y la de reivindicación de bienes entre partes del propio señor vendedor y Dª Francisca Salesas de fecha cuatro de julio de mil ochocientos ochenta y cuatro [...] Y pertenecían á su vez á D. José Ramon Kies y Sereñana los expresados bienes, en virtud de la escritura de división y adjudicación de bienes otorgada por el mismo y por los co-herederos D. Francisco Mas Rodon y D. Félix Bertrán y Tomás.³⁶⁷

En relació amb els germans Medir i Adelaida Àlvarez Pons, com a hereus de la seva tia, Isabel Pons Solanas, primera esposa de Josep Ramon, van manifestar que aquest era deutor d'ells, arran dels guanys produïts durant el matrimoni. Ara aquest deute corresponia a Francesca Salesas, però amb aquella escriptura hi van renunciar. Antoni Kies va fer seva aquesta responsabilitat i va prometre al seu cunyat la part que li pogués correspondre; no va fer el mateix amb la seva esposa, atès que no hi havia termes legals per poder fer-ho.³⁶⁸

4.3.2 Testaments d'Antoni Kies Muñoz

El 2 d'agost de 1885, Antoni Kies, davant el notari Estanislau Roca, va redactar un testament. Aleshores tenia quaranta-cinc anys i assegurava que residia a Tarragona. L'estiu de l'any anterior, el còlera s'havia declarat al sud de França; ports com Toló i Marsella també n'estaven afectats i a la península hi va arribar per la zona de València. La presència de la malaltia va ser la causa per expressar les últimes voluntats en plena joventut. La seva esposa, Adelaida, i el seu cunyat, Medir, n'eren els marmessors.

En primer lloc manifestava que es paguessin els deutes *religiosament* i els detallava:

- Quatre-cents duros al *Banco de Descuentos y Préstamos de Tortosa*.
- A Ramon Prades, Felipe de Arcot i Rafel Rico, tots de la mateixa ciutat, cent a cadascú.
- Al *Banco de Reus de Descuentos y Préstamos*, cent cinquanta.

367 AHT. Fons notarial. Ramon Bergadà, 1887. Escripura de venda, Tarragona, 13 de juliol de 1887.

368 AHT. Fons notarial. Ramon Bergadà, 1887. Escripura de concòrdia i transacció, Tarragona, 13 de juliol de 1887.

- A Josep Soler, de la Secuita, sis-cents.
- A Joan Serra i a la seva esposa, Concepció, també de Tortosa, set-cents.

En total sumaven dos mil cent cinquanta duros.

En relació amb els llegats, a la seva criada, Maria Orga Vives, encara soltera, li deixava cinc-cents duros, dels quals, mentre els hereus no els hi entreguessin, li n'havien de lliurar una pesseta al dia, sense que la interessada els pogués obligar a complir-ho, tret que s'hagués casat. S'entén que venia a ser com un dot. Al seu amic Esteve Torrademé Carreté,³⁶⁹ del Perelló, li donava totes les armes i estris de cacera. A Josep Llanes i Esperanci, de Tortosa, el llibre que volgués de la seva biblioteca, i al seu cunyat Medir, tots els vestits.

A Josep, el fill gran, li deixava el castell amb l'hort, la caseta i la parada, annexos, juntament amb un bocí de terra de cinquanta metres, des del camí de Reus, per accedir-hi; però la seva esposa quedava com a usufructuària, mentre no es tornés a casar. La resta de fills, Joan, Antoni i Carme, disposaven del dret d'habitar-hi, fins a contraure matrimoni. La mort sense descendència de Josep faria que la propietat passés successivament a la resta de fills, Carme en últim lloc. Al final d'aquest apartat, Antoni Kies expressava la voluntat «que la indicada casa castillo, casa solariega de mis mayores, no vaya a pasar en lo posible a manos extrañas y fuera de la familia Kies».

Finalment, «en el remanente y restante de mis bienes, sitios, derechos, voces y acciones muebles e inmuebles», instituïa hereva universal la seva esposa, amb la confiança que els distribuís entre els fills, segons les circumstàncies; igualment la facultava per vendre les propietats necessàries per pagar els deutes i perquè, sense llicència judicial, pogués signar una escriptura de transacció amb Francesca Salesas (apartat 4.3.1). En el cas que Adelaida Álvarez morís, la substituïa pels quatre germans a parts iguals; en últim terme, en el cas que morissin tots i no hi hagués testament, els béns passarien al seu cunyat Medir. Encara establia la possibilitat que, si moria la seva esposa sense testar i els fills no havien assolit la majoria d'edat, en serien tutors Medir i Esteve Torrademé.³⁷⁰

Una escriptura del 3 d'abril de 1895 donava fe de l'adquisició per part d'Antoni Kies de tres finques, de praderia sense conrear, situades al Perelló, a la partida de les Olles. Els venedors eren els germans Miquel, Josep, Maria, Encarnació i Carme Casanovas Pallarès, els mateixos que en la mateixa data i el mateix lloc n'havien venut sis a Esteve Torrademé. La superfície de cada una era de 3,96, 43,94

369 BUERA, J. Ramon; VENDRELL, Jordi; FERRÉ, Joel. *Josep Torrademé Moliné. Un metge perellonenc al capdavant de la lluita antipalúdica*. Barcelona, 2021. La relació amb Esteve Torrademé i la seva esposa, Inés Moliné, devia ser estreta, ja que el matrimoni va ser padrí d'Antoni, el fill petit dels Kies. Torrademé havia nascut a Vila-seca i fou alcalde del Perelló.

370 AHT. Fons notarial. Estanislau Roca i Amat. 1885. f. 205-208.

i 75,87 jornals, respectivament, i el preu de venda va ser de cinquanta pessetes per la primera, tres-cents cinquanta per la segona i sis-cents per la tercera; en total, mil pessetes que Kies va abonar amb monedes de plata.³⁷¹ A finals de novembre de 1900, quatre anys després del testament que veurem seguidament, Antoni Kies les donava a Josep, per atendre adequadament les seves necessitats, amb la condició que si el donatari moria sense descendència només es podria reservar una quarta part de les finques i les tres quartes parts restants serien per als seus germans, repartides a parts iguals.³⁷²

El 15 de setembre de 1896, davant el notari Antonio de Monasterio Galí, atorgava un nou testament —no sabem si l'últim— que revocava especialment el que havia fet el 1885 a Vila-seca. En aquest nomenava com a marmessor el seu fill gran, Josep.

Abans d'entrar en el llegat, assenyalava els deutes que tenia i encomanava que, si en el moment de la seva defunció encara restaven pendents, els seus hereus els paguessin amb la venda de les seves propietats i, si en quedava un romanent, aconsellava Josep que l'invertís comprant paper de l'Estat o de la manera que considerés.

Taula 29. Deutes d'Antoni Kies Muñoz el 15 de setembre de 1896.

<i>Creditor/Localitat</i>	<i>Import/Duros</i>	<i>Concepte</i>
<i>Joan Vilar, Tarragona</i>	<i>2.200</i>	<i>Hipoteca part de la hisenda del castell</i>
<i>Joan Ramonacho, Tarragona</i>	<i>1.500</i>	<i>Hipoteca de la resta de la hisenda del castell</i>
<i>Josep Morell, Vila-seca</i>	<i>200</i>	<i>Pagaré</i>
<i>Josep M. Serra, Vila-seca</i>	<i>200</i>	<i>Pagaré</i>
<i>Banc de Tortosa</i>	<i>1.700</i>	<i>Pagaré mercantil</i>
<i>Ramon Rodríguez Vázquez, Tortosa</i>	<i>400</i>	<i>Pagaré civil</i>

Josep també era el tutor testamentari dels seus germans menors d'edat i, com a protector, designava el seu amic Esteve Torrademé. Antoni Kies tenia present una institució com el Consell de Família, però com que no tenia parents directes, per formar-lo va nomenar Medir Álvarez; Joan Curto Figueres, de Tortosa; Josep

371 ACBE. Fons notarial. Ramon Bonell Oms. Sig. 2134. Capsa Tortosa 1128, 1895. Venda per part dels germans Casanovas Pallarès de diverses finques a Esteve Torrademé Carraté, Antonio Kies Muñoz, Josep Margalef Gisbert, Enric Mateu Pallarès, Rafel Llaó Pallarès i Miquel Gil Boyer, el Perelló, 3 d'abril de 1895, f. 221-252. Agraïm aquesta informació a J. Ramon Buera.

372 AHT. Fons notarial. Antoni Soler i Soler. 1900. Donació d'Antoni Kies Muñoz a Josep Kies Álvarez. Tarragona, 29 de novembre de 1900, f. 1902-1906.

Llanes Esperanzí, mestre de Tortosa; Ramon Rodríguez Vázquez, de Tortosa, i Salvador Jardí, secretari de l'Ajuntament de Roquetes.

El seu amic i advocat Lluís Dolç havia de ser el «contador-partidor», que havia de dividir l'herència extrajudicialment, per la gran confiança que li tenia atesos la seva honradesa, coneixements i amistat.

En relació amb el repartiment de les possibles propietats, a Josep li deixava tots els seus béns semovents³⁷³ i diners que es trobessin a la casa mortuòria, a excepció d'aquells que corresponguessin al llegat dels altres fills. L'import que s'obtingués de la venda, juntament amb les pensions d'uns censals, havien de destinar-se a cobrir les necessitats de la família, fins que el més petit dels germans assolís la majoria d'edat o abandonés la llar. Dels censals, quan ja no hi hagués la circumstància expressada, en podria disposar lliurement. Particularment, seria el destinatari de la biblioteca, amb el mobiliari, els quadres i altres elements que formaven part del seu despatx d'advocat, però el diccionari enciclopèdic hispano-americà havia de ser per a Joan, un altre diccionari per a Antoni i per a Carme totes les obres de temàtica catòlica.

Josep podia triar un dels dos rellotges d'or que posseïa; l'altre seria per a Joan i per a Antoni el rellotge gran de plata. A Josep també li llegava dos-cents duros, per aconseguir el títol d'advocat, si quan morís encara no el tenia.

A Carme, a part dels llibres, li reservava totes les joies, a excepció dels rellotges esmentats; un llit amb dos matalassos i el parament; una còmoda; un sofà, i mitja dotzena de cadires, per quan es casés o s'emancipés, tret que s'haguessin hagut de vendre abans. Finalment, disposava de quaranta duros anuals per pagar les despeses de la carrera de magisteri, si no l'hagués acabada abans de morir el pare.

Joan i Antoni, en previsió que haguessin de fer el servei militar, com a excedent de contingent, tindrien tres-cents duros per alliberar-se'n. S'entenia que ambdós mandats quedaven anul·lats si, mentre aquesta circumstància succeïa, Antoni Kies encara vivia. Si no s'hagués repartit l'herència, aquestes quantitats es traurien del total, però si ja s'hagués distribuït, els tres-cents duros de Joan sortirien de la seva part i els d'Antoni o bé serien abonats del total de l'herència o pels seus germans, a parts iguals.

A la criada, Maria Orga, esmentada abans, en agraïment per haver salvat la vida al seu segon fill, Joan, atenent-lo quan tenia dos anys, li mantenia la mateixa quantitat de cinc-cents duros i, mentre no es fes efectiva, se li lliurarien entre quatre i sis duros mensuals, segons les possibilitats de la casa. Antoni no volia que

373 *Diccionario panhispánico del español jurídico*. Bien semoviente: Bien que se adquiere por ocupación, como ocurre con los animales de caza y pesca, los tesoros ocultos y las cosas muebles abandonadas. Consultat el 02/10/2022 a: <<https://dpej.rae.es/lema/bien-semoviente>>.

aquest llegat fos un impediment per a la venda dels béns de la família, per la qual cosa se li prohibia que l'anotés al registre de la propietat.

De tota la resta de béns que pogués tenir, saldat els deutes, en nomenava hereus els quatre fills —entenem que en aquest moment Adelaida havia mort i per això derogava el testament anterior—, però a Josep, com a millora d'una part de l'herència, li deixava el castell, amb les dependències i terrenys adjacents:

Por la derecha hasta el camino de Vilaseca a Reus, por la izquierda hasta la línea férrea, por delante hasta la primera línea de cepas y por detrás hasta donde lleguen las paredes de los corrales de la torre y de la caseta. Pero dejo a mis hijos el derecho de habitación sobre el citado edificio mientras permanezcan solteros.³⁷⁴

Com hem pogut veure, la situació econòmica en què es trobava era complicada, fins al punt que l'any següent va encomanar a Josep i a Joan Simó Masqué, ferrer i veí d'Alcover, la venda d'una finca que posseïa en aquesta vila, anomenada la Font Fresca, situada a la partida Rec de la Cavalleria, la qual tenia dos jornals i s'hi conreaven productes d'horta. Com en el cas exposat anteriorment, el cobrament podia ser al comptat o a terminis. En el mateix document autoritzava Josep a administrar qualsevol dels béns que posseís Antoni: «Alquile inmuebles urbanos, arriende o dé en aparceria los rústicos, cobre rentas, recoja frutos, los venda»; a comparèixer davant els tribunals i a intervenir en tot tipus d'actes jurídics, i, curiosament, a vendre la totalitat o en lots el castell de Vila-seca, «por el precio que estime conveniente y cobre al contado o a plazos y con las condiciones que bien le parezcan».³⁷⁵

4.3.3 Venda del castell

Antoni Kies Muñoz va ser l'últim propietari del castell de Vila-seca. El 20 de setembre de 1899 venia la finca a Isidre de Sicart i de Torrents i, d'aquesta manera, es desvinculava de la propietat que havia estat el referent familiar durant més de dos segles. L'escriptura el situava a la partida del *Puntet* o *Vinadera*, antigament anomenada *Font del Drach* i coneguda vulgarment com *la hacienda del Castell*. En aquesta data tenia una superfície aproximada de trenta-dos jornals estadístics,³⁷⁶ equivalents a dinou hectàrees, cinquanta-tres àrees i dinou centiàrees, amb

374 ACBE. Fons notarial. Antonio de Monasterio y Galí. Sig. 2370. Capsa Tortosa, 1160, 1896. Testament d'Antoni Kies Muñoz, Tortosa, 15 de setembre de 1896, protocol 417.

375 ACBE. Fons notarial. Antonio de Monasterio y Galí. Sig. 2372. Capsa Tortosa 1179, 1897. Poder d'Antoni Kies Muñoz a Josep Kies Álvarez i a Joan Simó Masqué. Tortosa, 27 d'agost de 1897, f. 1162 i 1163.

376 Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Termcat. Centre de Terminologia. Jurnal estadístic. És la denominació moderna de la cana de rei, mesura pròpia del Tarragonès, tot i que també es feia servir a l'Alt i Baix Camp, la Conca de Barberà i el Priorat. Equivalia a uns 6.000 metres quadrats. Consultat el 27/07/2023 a: <<https://www.termcat.cat/es/cercaterm/fitxa/NDMxODk0MQ%3D%3D>>.

l'excepció de cinc àrees i onze centiàrees que s'havien destinat a la Companyia de Ferrocarrils del Nord.³⁷⁷

El perímetre de la finca era molt irregular, a més del castell hi havia una torre exterior que comunicava amb el terrat de l'edifici, una casa destinada a habitatge dels masovers, dos corrals i un pati tancat amb coberta, per emmagatzemar-hi llenya. La labor de regar no era fàcil de resoldre, ja que tot i que disposava de dues mines d'aigua, una, la de la *Parada*, estava seca feia més de trenta anys i la del *Bocho* portava aigua de manera intermitent. També hi havia una era, dos pous-sínia, una cisterna i dues basses grans, construïdes expressament per regar. En la transacció no s'hi incloïen les parades d'Auba i Pontet, de tres i cinc jornals, respectivament, adossades a la finca venuda; ni el mobiliari, els estris i els objectes de les dependències que no formessin part de l'estructura, els quals es retirarien en el termini de tres mesos. La collita d'aquell moment quedava a disposició del venedor, que la podia guardar a la finca fins que la vengués; en tot cas, havia de deixar lliures el magatzem i «*los trujales*»,³⁷⁸ perquè el comprador pogués dipositar-hi la pròpia recol·lecció.³⁷⁹

El castell estava afectat per diverses càrregues:

- Ignasi Kies Guasch, per raó de matrimoni, havia fet donació d'una part de la finca, d'una superfície de deu hectàrees, cinc àrees i seixanta centiàrees, a la seva filla, Maria Kies Serenyana, amb la condició que en el cas que morís sense descendència només podria disposar de dues mil cinc-cents lliures i hauria de retornar la finca a la casa Kies; per tant, aquest bocí de terra estava vinculat a la quantitat esmentada i qui se'n feia càrrec era Antoni Kies. Maria, com ja hem vist, va morir sense descendència el 1869 i, per tant, aquesta part de la finca ja no constituïa una càrrega.
- Una porció de vint-i-cinc jornals del país (deu hectàrees i quinze centiàrees) es trobava hipotecada a favor d'Anna Roig Galli, com a garantia de devolució d'onze mil pessetes i interessos que, per un període quatre anys, va deixar a Antoni Kies i de dues mil cinc-cents pessetes per a despeses en cas de litigi.
- Quinze jornals i vint-i-sis cèntims estadístics (nou hectàrees, vint-i-vuit àrees i quaranta-una centiàrees) estaven gravats amb una hipoteca a favor de la societat anònima del *Banco de Tortosa* per 21.200 pessetes

³⁷⁷ AHPB. Fons notarial. Melcior Canal. Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos, 1899. Protocol 651. Venda, 20 de setembre de 1899. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

³⁷⁸ Lloc on s'elaborava el vi o es premsava l'oli.

³⁷⁹ AHPB. Fons notarial. Melcior Canal. Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos, 1899. Protocol 651. Venda, 20 de setembre de 1899.

d'un préstec, per un període de quatre anys, fet a Antoni Kies, a un interès del sis per cent anual i mil cinc-cents pessetes en concepte de despeses en cas de plet; la devolució de tot plegat es faria en or o plata, per evitar la depreciació del paper moneda.³⁸⁰

L'escriptura s'havia redactat el 26 de febrer de 1899 i, a banda de les condicions esmentades, com que el castell es presentava com a garantia l'havia d'assegurar contra incendis, amb una quantitat que assegurés el retorn del préstec.

Vegem la descripció de la finca que va hipotecar en demanar el crèdit al Banco de Tortosa:

Una pieza de tierra sita en el término municipal de Vilaseca partida «Puntet o Vinadera» conocida por hacienda del «Castell», plantada de viña, avellanos, algarrobos, huerta y campos, extensión quince jornales veinte y seis centimos estadísticos, equivalentes a nueve hectáreas, veinte y ocho áreas, cuarenta y una centiáreas; linda al Norte con el camino rural llamado del Mas de Plana y terrenos de herederos de D^a. Isabel Pons, y D. Cayetano Martí, al Sur con el camino de La Canonja, con la carretera de Tarragona y con las afueras de la población, al Este con dicho Cayetano Martí y con el camino dicho del Molí y al Oeste con restante propiedad del Sr. Hipotecante. Sobre el descrito terreno existe una casa de campo conocida por Castell de valor en junto cincuenta mil pesetas. Y la porción de finca que se hipoteca es parte de aquella pieza de tierra [...] de extensión unos treinta y dos jornales estadísticos poco más o menos equivalentes a diecinueve hectáreas, cincuenta y tres áreas, diez y nueve centiáreas.³⁸¹

- La totalitat de la finca es trobava embargada a petició de Joan Baiges Arasa, que reclamava mil pessetes en concepte de capital, interessos i costos, i la mateixa quantitat per despeses judicials.
- Ramon Rodríguez Vázquez havia instat un segon embargament, també sobre la totalitat de la propietat, en reclamació de dues mil pessetes i mil cinc-cents per despeses judicials.

El preu de venda va ser de 62.500 pessetes, de les quals Isidre de Sicart en va pagar, en bitllets del Banc d'Espanya, 26.164 en el moment d'escripturar. Pel que fa a la resta, amb la conformitat d'Antoni Kies, 36.336 les va retenir el comprador per liquidar els crèdits esmentats abans: 21.836 per pagar al Banc de Tortosa,

380 La suma de la superfície d'aquestes dues últimes porcions ens aproximaria força al total escripturat de la del castell.

381 ACBE. Fons notarial. Antonio de Monasterio y Galí. Sig. 1475. Capsa Tortosa, 1215, 1899. Préstec, Tortosa, 26 de febrer de 1899, f. 343 a 348.

11.500 destinades a Joaquina Golorons i les 3.000 restants per saldar els embarcaments.³⁸²

Amb la nova propietat es va produir la restauració del castell:

Els nous propietaris han convertit la casa senyorial en sumptuós i esplèndid palau sots els plànols i direcció d'en Fatjó, arquitecte de Barcelona. A la superva torra de l'homenatge d'influència nordmanda, construcció ruda i ferrenya, se li han afegit permanents i vistosos matacans en soldó de les pedreres vilasecanes; segurament en aquells temps els matacans serien de fusta, car, fins a mitjans del segle XIII no s'empleiaven els matacans en pedra, voladiços, com els del castell de Concy.³⁸³

Des que es va desprendre del castell, disposem de poques dades d'Antoni. Una carta del 31 de juliol de 1902 adreçada a Esteve Torrademé el situa a l'Ametlla; als problemes econòmics s'hi afegien els familiars, almenys així li manifesta al seu amic, al qual adjunta una carta de la seva filla Carme, que aleshores era a Barcelona, en què explica que el seu germà Antoni n'hi devia haver fet alguna de grossa, i li fa saber que se n'anava a veure-la a correu:

Te ruego que pases la vista por la adjunta carta [...] y te convencerás de que tu amigo Antonio no cesa de recibir disgustos habiendole Dios reservado nuevas desgracias a las ya sufridas [...] La infamia de Tono para con su hermana no tiene nombre. En vista de todo ello decido pasar a Barcelona y yo mismo seré el portador de los 16 duros para Carmen, cuyo dinero te ruego entregues al dador...

Aprofitaria el viatge per cobrar «*mil y pico*» de duros que manifestava que devia al comte de Sicart i fer tots els esforços «para conseguir un modesto destino que me permita vivir al lado de mi hija y morir en sus brazos; si no lo puedo conseguir, loado sea Dios, volveré a languidecer y morir [...] apartado de todos los míos».³⁸⁴

* * *

Antoni Kies Muñoz va morir a Reus el 16 de juliol de 1918; l'endemà, el *Diario de Tortosa*, en referir-se a la seva persona, com a comiat, publicava aquest elogi fúnebre:

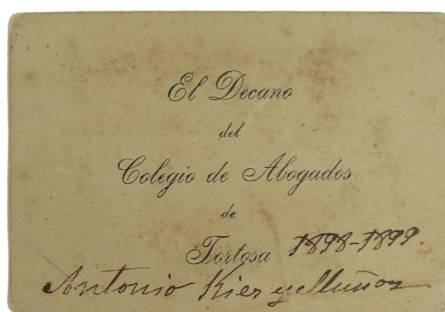
382 AHPB. Fons notarial. Melcior Canal, Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos, 1899. Protocol 651. Venda, 20 de setembre de 1899.

383 GIBERT, Agustí M. «Aplec documentat de notícies històriques, Solcina (Vilaseca)», *Butlletí Arqueològic. Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, núm. 14 (1923), juliol-agost, p. 85-88. Consultat el 02/02/2022 a: <<https://raco.cat/index.php/ButlletiArq/article/view/333943/424805>>.

384 Arxiu Família Figueres. Carta d'Antoni Kies Muñoz a Esteve Torrademé, Ametlla de Mar, 31 de juliol de 1902.

Ayer falleció en Reus el ilustrado jurisconsulto nuestro querido amigo D. Antonio Kies Muñoz que ha dejado el mundo de los vivos a la avanzada edad de 79 años habiendo tenido una vida activa y de provecho, especialmente durante su juventud, pues por sus excepcionales dotes de talento y vastísima y profunda cultura había conquistado elevados puestos en la sociedad. [...] Era el Sr. Kies persona tan agradable, de trato tan sumamente fino y esquisito, que deleitaba el poder alternar con él; estaba dotado de alma grande y generosa, y poseía vastos conocimientos científicos de la mayor parte de las ramas del saber humano, siendo sus estudios predilectos los de religión, historia y derecho.

Los que habíamos tenido la suerte de honrarnos con su amistad y habíamos deleitado nuestro espíritu escuchando su autorizada palabra, durante las horas que en su agradable compañía pasábamos, no olvidaremos jamás la arrogante figura del hombre honrado, pulcro, sabio y de gran corazón.³⁸⁵

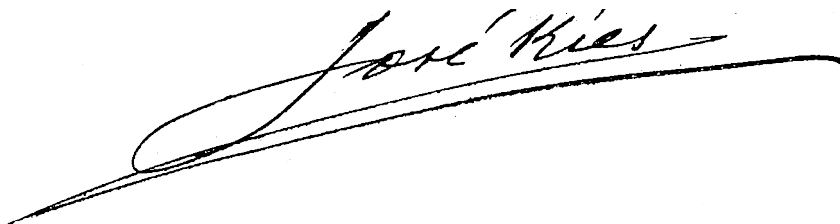

Antoni Kies Muñoz. 30 anys. Fons Ortoneda. Targeta Antoni Kies Muñoz. Fons Ortoneda.

385 ACBE. Premsa històrica. *Diario de Tortosa*. 17 de juliol de 1918. Vegeu també BHMT. *Diario de Tarragona*, 20/07/1918, p. 2.

5. LA NISSAGA AL SEGLE XX

5.1 Josep Kies Álvarez

A handwritten signature in black ink that reads "Josep Kies". The signature is written in a cursive style with a long, sweeping underline that extends to the right.

Josep Kies havia nascut a Tortosa el 12 de maig de 1871 en el domicili del carrer de la Mercè.³⁸⁶ Va cursar la major part del batxillerat a l'Institut Martí i Franquès de Tarragona, a excepció dels dos primers cursos, que va seguir al col·legi del Sr. Baltasar Noria, a Tortosa, i l'últim, que va realitzar en règim d'ensenyament domèstic. Malgrat això, va revalidar el títol a l'institut de la capital de la província. En el seu expedient de 2^a *Enseñanza* consta que al setembre de 1883 va assolir l'ingrés en aquest nivell d'estudis, en els quals seguirà fins al juny de 1888, data en què aconsegueix el grau de batxiller.³⁸⁷

Josep va seguir les petjades del seu pare i es va matricular a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona com a alumne lliure, on es va examinar fins al curs 1893-1894, moment en què va sol·licitar el trasllat a la Universitat de València. Tot i així, la carrera l'acabaria a Barcelona. El 4 de febrer de 1897 va aconseguir el grau de Llicenciat en Dret; aleshores tenia vint-i-cinc anys.³⁸⁸

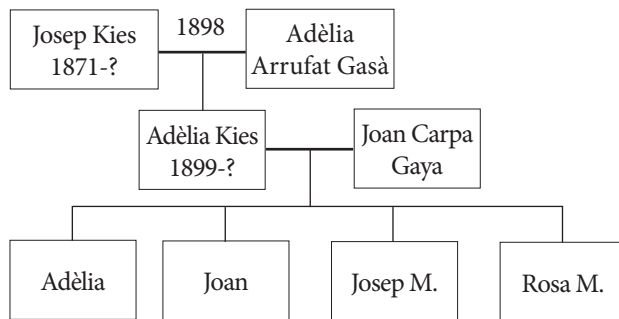
³⁸⁶ Arxiu Diocesà de Tortosa (ADTO). Catedral de Tortosa. Llibre XXIX de baptismes, 1868-1873, f. 308. Va ser batejat el dia 15 de maig. Tot i que en el llibre de baptismes consta com a Josep Maria, en la documentació que posteriorment hem localitzat només se'l coneix com a Josep.

³⁸⁷ Arxiu Institut Antoni Martí i Franquès Expedient de José Kies Álvarez, 1883-1884. Arxiu General i Històric de la Universitat de Barcelona (AGHUB). Expedients acadèmics. Expedient de D. Josep M. Kies Álvarez.

³⁸⁸ AGHUB. Expedients acadèmics. Expedient de D. Josep M. Kies Álvarez.

L'1 de febrer de 1898 el delegat d'Hisenda de Tarragona el va nomenar administrador subaltern de Propietats pel partit de Tortosa, càrrec que va ocupar fins al juny. A l'agost d'aquell mateix any, a la catedral de Tortosa, Josep Kies es va casar amb Maria de la Cinta Adèlia Arrufat Gasà.³⁸⁹ El 19 de novembre de 1899 va néixer a Tarragona la seva filla Adèlia, que fou batejada a la catedral.³⁹⁰ Al gener de 1902 havia dimitit del càrrec de «escribano de actuaciones» del jutjat d'Híjar, a la província de Terol.³⁹¹ A l'agost el localitzem al carrer Castelar de Tarragona exercint la professió d'advocat, encara que durant un breu temps es va dedicar també a l'activitat política, ja que l'11 de setembre de 1898 havia participat en les eleccions provincials donant suport a la candidatura liberal, sense cap èxit.³⁹²

Genealogia Kies — Arrufat

A l'abril de 1905 va ser designat secretari de l'ajuntament de Sitges, càrrec en el qual va romandre durant dos anys.³⁹³ El 13 de març de 1908, l'Ajuntament de Reus en proposava el nomenament per cobrir la vacant de vicesecretari. No feia gaire que, en quedar vacant la plaça d'oficial major de la Secretaria Municipal —amb la pretensió d'estalviar diners—, l'havien suprimida, però la delicada salut del secretari, que el privava d'atendre adequadament la seva responsabilitat i la necessitat de disposar d'un professional amb coneixements jurídics i administratius, feia necessària la contractació d'un funcionari que es fes càrrec de la situació i pogués substituir el secretari quan s'absentés.

Atenent que la plaça de vicesecretari havia estat vigent temps enrere:

389 ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

390 AHAT. Parroquials. Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral. Sagramentals. Llibre XXXIII de baptismes. Del 17/03/1892 al 06/07/1913, f. 166.

391 ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

392 BHMT. La Justicia, 21/8/1902, p. 3. Tarragona, 27/10/1926, p. 2. MESTRE PRATDEPÀDUA, Maria. *El primer catalanisme a les Terres de l'Ebre: Francesc Mestre i Noè*. [Tesi doctoral]. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 2019, p. 54.

393 BHMT. *Diario de Tarragona*, 30/04/1905, p. 2.

1º. Se crea con carácter permanente en la plantilla del personal de Secretaria, la plaza de Oficial Mayor con la denominación de Vice-Secretario, y el haber de 3.000 pesetas anuales.

2º. Serán condiciones necesarias para aspirar á dicho cargo, la de ser licenciado en Derecho y haber desempeñado durante dos años, por lo menos, una Secretaría de Ayuntamiento.

3º. La Alcaldia anunciarà inmediatamente un concurso para la presentación de solicitudes, terminando el plazo de admisión el día 12 de marzo próximo, y dará cuenta de ellas al Consistorio en la sesión inmediata.

[...] En la Casa Consistorial de Reus a veintisiete de febrero, de mil novecientos ocho.³⁹⁴

Exhaurit el termini establert i com que no s'hi havia presentat cap més candidat, Josep Kies Álvarez, a la vista dels mèrits acreditats, va ser proposat per al càrrec de vicesecretari, cosa que el Consell va aprovar per unanimitat. Kies va prendre possessió l'1 d'abril de 1908 i en la sessió del dia 3 ja hi va intervenir com a secretari accidental.³⁹⁵

Seguint amb la seva estada a Reus, tan aviat com va arribar a la capital del Baix Camp va participar en la vida cultural, de la qual el Centre de Lectura ja n'era un referent; de fet, en les eleccions de les seccions de l'entitat, celebrades el 27 d'octubre de 1908, va presentar la seva candidatura a la directiva d'aquesta institució, en representació de la secció de Ciències. En la primera reunió de la nova junta, que presidia Domènec Segimon Artells, Josep Kies s'hi integrava com a vocal, tot i que aquell dia hi va excusar l'absència. Els seus coneixements jurídics van fer que una de les primeres tasques que va realitzar fos redactar les bases que regularien els reglaments de les seccions i que van ser aprovades en la sessió del 20 de novembre.³⁹⁶ A la del 4 de desembre, n'hi havia que ja havien presentat la seva normativa, que seria estudiada per Josep Kies; pel secretari, Josep Recasens, i pel vocal Antoni Borrell. Una comissió formada pel tresorer, Conrat Casas; el comptable, Josep Serra, i Josep Kies s'encarregaria de redactar un projecte de pressupost.³⁹⁷ La mesa, en l'assemblea de socis que havia d'aprovar els comptes, estava formada pel president Segimon; pel vicepresident, Ignasi Grau; pel tresorer Casas; pel vocal

394 ACBC-Ajuntament. Llibre d'acords municipals, 1908. Sesión Ordinaria de Segunda Convocatoria del viernes 13 de marzo de 1908, f. 85 a 94. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

395 ACBC-Ajuntament. Llibre d'acords municipals, 1908. Sesión Ordinaria de Segunda Convocatoria del viernes 3 de abril de 1908, p. 102.

396 Biblioteca Centre de Lectura de Reus (BCLR). Llibre d'acords de la junta, 27 d'octubre de 1908, f. 84 i 85; 3 de novembre de 1908, f. 86; 20 de novembre de 1908, f. 89. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

397 BCLR. Llibre d'acords de la junta, 4 de desembre de 1908 f. 90 i 91; 11 de desembre de 1908, f. 91 i 92. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

Kies; pel bibliotecari, Ramon Fàbregas, i pel secretari, Josep Recasens.³⁹⁸ Al març de 1911, el Centre de Lectura va organitzar el *Primer Congreso Regional de Ateneos y Asociaciones de Cultura*, en el qual Josep Kies també va col·laborar.³⁹⁹ Al maig es renovava la junta i Kies va donar pas a altres directius.

Després de deu anys com a secretari de l'Ajuntament de Reus, a finals de 1917 va presentar la dimissió; es traslladava a Barcelona per ocupar-se de la secretaria general de la Federació de Sindicats d'Exportadors de Vins de Catalunya.⁴⁰⁰ Anys més tard, en la sessió del 21 de març de 1925, era nomenat secretari interí de l'Ajuntament de Badalona i el 19 de gener de 1926 assolí la propietat del càrrec, que es perllongaria en el temps.⁴⁰¹

El setmanari *El Poble* descrivia l'acte de presa de possessió de Kies:

Visiblement emocionat, diu que aquesta es la tercera vegada que pren possessió del càrrec de Secretari i cap, com el present s'ha sentit tan cohibit, segurament per veure's Secretari d'un Municipi de tanta importància com Badalona i per donar-li possessió un Alcalde de tant de talent com el senyor Sabaté. Agraïx el nomenament i diu «Juro por Dios y por mi honor, desempeñar el cargo según las leyes vigentes y leal saber y entender». Després el senyor Kies obsequià als concurrents amb un esplèndid lonc. Gener de 1926.⁴⁰²

En el suplement núm. 229 del *Boletín Oficial del Estado*, el total de serveis efectius que se li comptabilitzaven, el 31 de desembre de 1939, dins l'Administració era de 26 anys, 2 mesos i 8 dies.⁴⁰³

Com hem vist Josep Kies es va casar amb Adèlia Arrufat; Kies provenia d'una família d'hisendats, tot i que ell havia escollit el camí de l'Administració; la seva esposa devia tenir alguna finca que va ser motiu de litigi a causa d'un arrendament. Sembla que el 16 de setembre de 1928 se n'havia signat el contracte i que

398 BCLR. Llibre d'acords de la junta, 18 de desembre de 1908, f. 92 i 93. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121.

399 BHMT. *Diario de Tarragona*, 9/3/1911, p. 3. FÀBREGAS. «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», p. 99-121. Sobre els ateneus, vegeu: ARNABAT MATA, Ramon; FERRÉ TRILL, Xavier. *Ateneus: cultura i llibertat. Associacionisme a la Catalunya contemporània*. Federació d'Ateneus de Catalunya, 2015.

400 BHMT. *Diario de Tarragona*, 14/12/1917, p. 2; 5/1/1918, p. 2.

401 *Som-hi*, 14/7/1934, núm. 13. p. 2. Consultat el 9/3/2019 a: <http://www.memoriaesguerra.cat/publicacions/53/13_1934714/Som-hi_Badalona_19340714.pdf>

Habilitados Nacionales. Secretarios, Interventores y Tesoreros de la Administración Local. <<https://habilitados-nacionales.com/noticias/jose-kies-alvarez-nombrado-secretario-del-ayuntamiento-de-badalona/>>

402 *El Poble. Setmanari d'Esquerra Republicana*. Any 1, núm. 9. Badalona, 2 de desembre de 1833. Cues de pansa, p. 2 i 3. Consultat el 19/06/20022 a: C:/Users/Usuari/Downloads/19331202-Poble-El-Badalona.pdf

403 Boletín Oficial del Estado (BOE). 16/08/1940. Suplemento al núm. 229, Ministerio de Gobernación. Dirección General de Administración Local. Relaciones provisionales de los Cuerpos de Secretarios de primera categoría. Interventores y Depositarios de Administración Local, p. 8. Consultat el 17/06/2022 a: <<https://www.boe.es/gazeta/dias/1940/08/16/pdfs/BOE-D-1940-229.pdf>>.

el 24 de maig de 1930 ambdues parts —arrendador i arrendatari— havien acordat finalitzar-lo. Amb tot, el demanat continuava gaudint-ne, fins al punt que el 9 de juny de l'any següent es va celebrar un judici de desnonament. Com que la persona esmentada continuava fent ús de les terres, cultivant-les, es va situar en la «anómala situación del que planta y siembra en terreno ajeno, definida en los artículos 361 y 362 del Código civil», i com que, en aquesta circumstància, el demanat no podia desconèixer que els terrenys on havia sembrat no eren propietat seva, que el contracte s'havia acabat i que se l'havia desnonat, el jutge va decidir que tots els treballs agrícoles que havia realitzat el denunciat o que s'havien dut a terme a través d'altres persones s'havien fet en una finca aliena i, per tant, pertanyien a Adèlia Arrufat, per la qual cosa condemnaven la persona desnonada a perdre allò que havia sembrat, sense cap dret a indemnització, i a abonar les despeses judicials.⁴⁰⁴

Probablement, la part perdedora hi devia presentar recurs, perquè malgrat que la sentència, favorable als seus interessos, s'havia produït el 26 de juliol de 1932, Josep Kies demanava a Marcel·lí Domingo⁴⁰⁵ si, en record de temps passats, podia intervenir per desencallar la situació. A l'inici de la missiva exposava que «es una verdad axiomática que en este mundo no basta tener razón, sino que es preciso, además que a uno se la den». Continuava detallant el resultat favorable de la sentència i, malgrat que «la razón nos sobra por los cuatro costados», demanava que se li fes justícia.⁴⁰⁶

Uns mesos després, no sabem si encara durava el problema de la finca de la seva esposa, s'enfrontava a un nou entrebanc, ja que el 19 de desembre de 1932 havia signat una obligació de venda d'una altra —que tenia arrendada i posseïa a Mataró—, la qual es faria efectiva després del 30 de juny de 1933, en finalitzar el contracte d'arrendament. Aleshores, el Govern estava tramitant un projecte de llei sobre arrendaments de finques rústiques i en el paràgraf tercer de la primera

404 Centro Documental de la Memoria Histórica (CDMH), PS, MADRID_C0347. Sentència dictada pel Jutjat de 1a. Instància de Mataró, 26 de juliol de 1932. Doc. 9.

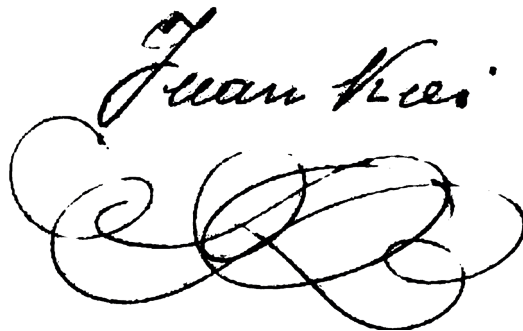
405 Domingo, que havia estat diputat a les Corts espanyoles per primera vegada el 24 d'abril de 1914, va ser nomenat ministre d'Instrucció Pública i Belles Arts tot just proclamar-se la Segona República el 14 d'abril de 1931, càrrec que exerciria fins al 17 de desembre d'aquell any, moment en què esdevindria ministre d'Agricultura, Indústria i Comerç. Va ocupar aquesta responsabilitat fins al 12 de juny de 1933, data en què fou designat ministre d'Agricultura, càrrec que ocupà fins al 12 de setembre. Anys més tard, el 19 de febrer 1936, va ocupar novament el Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts, fins al 13 de maig. No fou l'última vegada, també el designarien el 19 de juliol, tot just iniciada la Guerra Civil espanyola. En relació amb la biografia de Marcel·lí Domingo, vegeu Memòria Esquerra.cat. Consultada el 15/06/2022 a: <<https://memoriaesquerra.cat/biografies/domingo-sanjuan-marcelli>>.

406 CDMH, PS, MADRID_C0347. Carta adreçada a l'Excmo. Sr. D. Marcelino Domingo, 20 de desembre de 1932. Doc. 8.

disposició es permetia allargar el termini dels contractes.⁴⁰⁷ Si l'arrendatari de la seva finca s'hi acollia, ell no la podria lliurar al nou propietari i tampoc no podria tornar-li els diners percebuts en l'acte de signatura, perquè ja no els tenia a disposició, la qual cosa podria acabar als tribunals. Kies va elevar una consulta a Madrid, ja que considerava que aquesta problemàtica situació es podria evitar introduint una esmena en el projecte de llei, de manera que en aquells contractes que, quan es promulgés la llei, l'arrendatari hagués estat avisat pel propietari que havia d'abandonar la finca, pel fet que s'havia acabat el termini o per causa de la venda de la propietat, es regissin per la legislació anterior.⁴⁰⁸

La resposta va ser tranquil·litzadora, atès que des de la capital el van informar que el projecte de llei esmentat, tal com estava redactat, no dificultaria el compromís que havia adquirit en el moment d'efectuar la venda. Quan acabés l'arrendament, podria recuperar la finca, bé per conrear-la directament o bé per lliurar-la al nou comprador. El venedor, com a conseqüència de la llei, no hauria de respondre dels perjudicis que pogués tenir el comprador, en cas que la llei fos votada.⁴⁰⁹

5.2 Joan Kies Álvarez

A handwritten signature in black ink that reads "Juan Kies". The signature is written in a cursive, slightly slanted style. Below the name, there are several large, decorative loops and flourishes that extend across the width of the text.

Joan Kies va ser batejat el 10 de setembre de 1873 a la catedral de Tortosa; havia nascut tres dies abans al carrer de la Mercè.⁴¹⁰

Gairebé no disposem d'informació sobre les seves activitats. El 17 d'abril de 1897 lliurava a Josep Villalba Sánchez, comerciant, la quantitat de mil cinc-centes pessetes, com a preu dels articles que li corresponien de la liquidació practicada per Francesc Biarnès de la botiga, papereria, llibreria i venda d'objectes d'escripto-

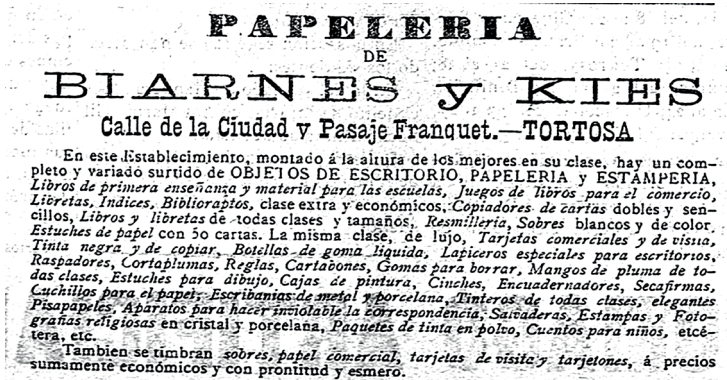
407 GACETA DE MADRID. Núm. 99, 9 de abril de 1933. Decreto, p. 227 a 236. Consultat el 7/03/2019 a: <<https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1933/099/A00227-00236.pdf>>.

408 CDMH, PS, MADRID_C0347. Escrit presentat a la Comissió Parlamentària del projecte de llei sobre arrendaments de finques rústiques. Doc. 14 i 15.

409 CDMH, PS, MADRID, Carp. 347. Carta adreçada a Josep Kies, Madrid, 11 de maig de 1933. Doc. 11.

410 ADTO. Catedral de Tortosa. Llibre XXX de baptismes, 1873-1878, f. 32 i 33.

ri, que tenien a la mateixa ciutat i que Villalba havia cedit a Kies.⁴¹¹ El mateix dia, amb Francesc Biarnès Sagristà escripturava la constitució d'una societat mercantil, per dedicar-se al comerç a la botiga esmentada; l'empresa s'anomenaria *Biarnès y Kies*. El capital social, entre altres, consistia en material d'instal·lació, mobiliari, papereria i objectes d'escriptori; tot plegat avaluat en 4.084 pessetes, que cada soci va aportar per meitat.

Font: Biblioteca Virtual de Prensa Histórica (BVPH): Los Debates, 1 de novembre de 1898, any XII, núm. 1696, p. 4. <https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?interno=S&posicion=1&path=1001535394>

La durada s'establia en tres anys, prorrogables anualment si cap dels socis no s'hi oposava. A part de la liquidació anual, se'n faria una cada trimestre i, després de descomptar-ne les despeses, es repartien els beneficis. A Kies, pel doble caràcter de soci capitalista i soci industrial, li correspondrien dues tercers parts dels guanys, mentre que Biarnès en tindria una; les pèrdues es distribuïrien a la inversa, dues parts anirien a càrrec de Biarnès i una per a Kies.

Vegem com es regulava el dia a dia. Com a soci industrial, Kies estava obligat a romandre a l'establiment des que obria al matí fins que tancava al vespre, a excepció de l'hora de dinar, en què els socis es rellevaven; Biarnès, la seva esposa o els seus fills, encara que no en tenien obligació, hi podien ser quan volguessin. L'horari d'obertura l'indicarien els dos socis, però, si no hi hagués acord, a l'hivern seria des de les vuit del matí fins a dos quarts de nou del vespre, mentre que a l'estiu obriria una hora abans. Kies en portaria la comptabilitat i en gestionaria la correspondència; Biarnès en tindria actualitzat el llibre de caixa i custodiaria els fons de la companyia.

El punt desè de l'escriptura deia textualment: «En la tienda no podrá haber ninguna estampa ni libros visiblemente pornográficos».

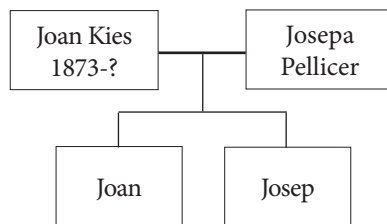
⁴¹¹ ACBE. Fons notarial. Francisco Antonio Borrás. Sig. 2371. Capsa Tortosa, 1174, 1897. Carta de pagament, 17 d'abril de 1897, f. 469 i 470. Agraïm aquesta informació a J. Ramon Buera.

En el cas que Kies fos cridat a files —aleshores tenia vint-i-quatre anys—, hi podria posar un substitut, que havia de ser capaç de portar el negoci; si no gaudia de la confiança del soci i no l'acceptava, resoldria la discòrdia «el juicio de amigables compondores comerciantes de esta plaza».

Si algun dia Kies no podia anar a la feina, Biarnès o algun membre de la seva família l'havia de substituir, el qual, com a compensació, rebria dues pessetes per cada dia d'absència.

Si es produïa la defunció de qualsevol dels dos socis, els hereus en prendrien el relleu, amb els mateixos drets i obligacions, amb l'excepció que si el finat era Biarnès, no podrien custodiar els fons de la companyia.⁴¹² El 1903 la tresoreria d'hisenda el va nomenar agent auxiliar de contribucions de la segona zona de Gandesa. Aleshores residia a Móra d'Ebre.⁴¹³

Genealogia Kies — Pellicer

5.3 Maria del Carme Kies Álvarez

Carme Kies va ser l'única noia sobrevivent dels set fills d'Antoni Kies i Adelaida Álvarez. Va néixer a Reus l'11 de desembre de 1875 i moria a l'Ametlla de Mar el 29 d'agost de 1963.⁴¹⁴

Tenint en compte l'època que li va tocar viure, era una persona cultivada: tot i que no va arribar a exercir-la, va iniciar la carrera de Magisteri; a més, va deixar

412 ACBE. Fons notarial. Francisco Antonio Borrás. Capsa Tortosa, 1174, 1897. Constitució de la Societat col·lectiva Kies-Biarnès.

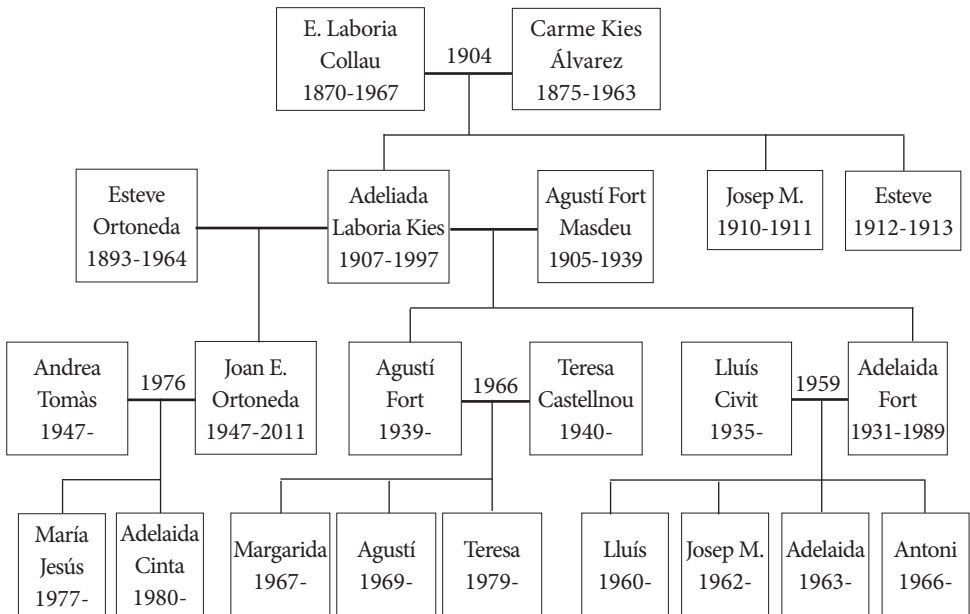
413 ROVIRA. «Els Kies, un llinatge camp tarragoní d'origen holandès», p. 71-87.

414 AHAT. Parroquials. Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol. Sagramentals. Llibre XXXVII de baptismes. Del 02/12/1873 al 28/05/1876, f. 340. Arxiu Parroquial de l'Església de la Purificació de l'Ametlla de Mar. Llibre d'òbits, f. 234.

per al record alguns poemes. El 23 de setembre de 1894, llavors tenia 18 anys, va demanar fer l'examen d'ingrés a la *Escuela Normal Superior de Maestras* de Tarragona per cursar la carrera de *Magisterio de 1ª Enseñanza*. Superada la prova, el primer curs el va realitzar a la citada escola, el qual va aprovar. En el seu expedient acadèmic ja no hi consten les qualificacions del segon curs: una possibilitat és que continués els estudis en un altre centre, potser a Barcelona, on tenim la certesa que va residir en algun moment; l'altra és que no acabés els estudis, ja que no hem localitzat cap document que confirmi el trasllat de matrícula.⁴¹⁵

El 1904 es va casar amb Esteve Laboria Callau, enllaç del qual el 23 de maig de 1907 naixerien, almenys, Adelaida, Josep M. i Esteve. Esteve Laboria va morir el 1967, tenia noranta-set anys. Adelaida va contraure matrimoni amb Agustí Fort, que seria víctima de la Guerra Civil, i va donar pas a les dues generacions actuals: els Fort i els Ortoneda, els únics descendents que encara romanen en terres tarragonines. Josep M. i Esteve van morir albats, el primer amb quinze mesos i el segon amb cinc.⁴¹⁶

Genealogia Kies — Laboria⁴¹⁷

415 Arxiu de la Universitat Rovira i Virgili. Fons Escola Normal de Mestres. Expedient de Carme Kies Álvarez.

416 Arxiu Parroquial de l'Església de la Purificació de l'Ametlla de Mar. Llibre VI de matrimonis (1896-1936); llibre IV de baptismes (1890-1907) i dòbits (1893-1919) i (1943-1970).

417 Aquest arbre genealògic ha estat possible gràcies a la informació que ens han proporcionat Margarida Fort Castellnou; Blanca, filla de Josep M. Civit Fort, i Maria Jesús Ortoneda Tomàs, actuals descendents dels Kies; també a J. Ramon Buera.

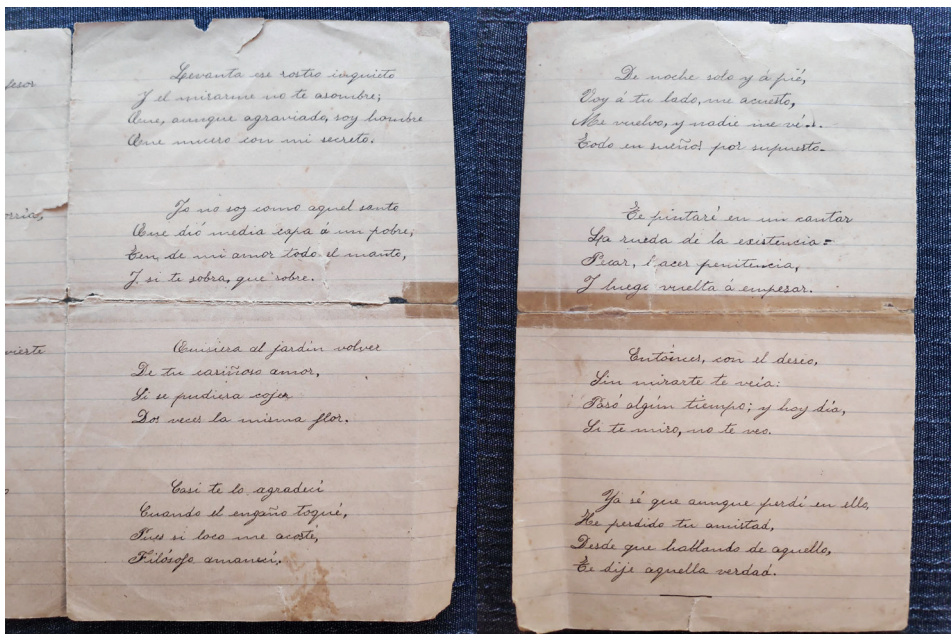
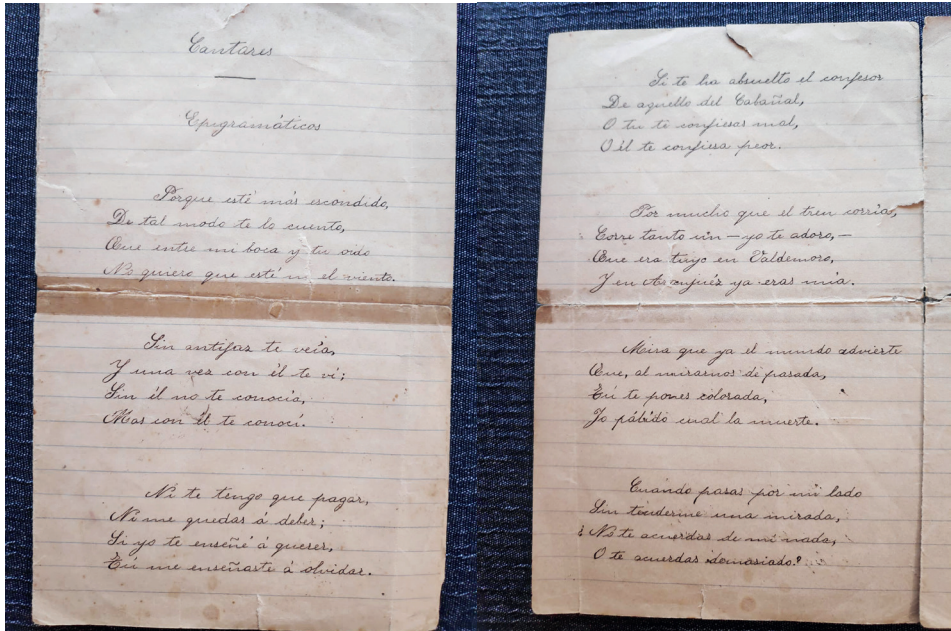
Carme Kies Álvarez, 23 anys. Fons Ortoneda.

Noces de Carme Kies i Esteve Labòria.
Fons Fort.

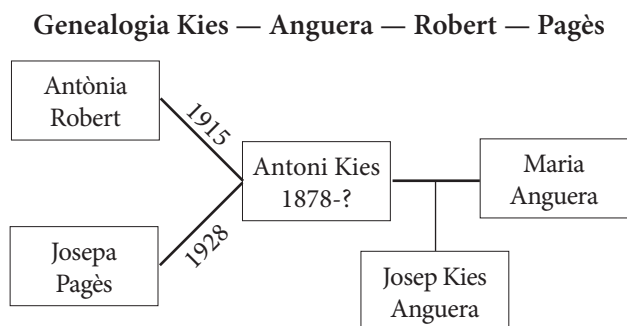
Carme Kies amb els nets Agustí i Adelaida Fort Laboria. Fons Fort.

Poema Carme Kies. Fons Fort.

5.4 Antoni Kies Álvarez

Antoni Kies, el fill petit d'Antoni Kies Muñoz i d'Adelaida, va néixer el 7 de gener de 1878 al carrer de Cambios, on vivia la família.⁴¹⁸ De gran va residir a Barcelona, al carrer Diputació, número 75, domicili de què disposem informació. Se li coneixen tres matrimonis: el primer va ser amb Maria Anguera, el segon amb Antònia Robert i el tercer amb Josepa Pagès Ferrer. Sembla que només va tenir descendència del primer: Josep Kies Anguera.⁴¹⁹

La gran depressió, iniciada als Estats Units l'any 1929, també va arribar a Europa i a la Península, on l'activitat econòmica es va veure afectada per una forta crisi.⁴²⁰ A la tardor de 1931, Antoni Kies es trobava que, amb l'arribada del nou any, l'empresa on treballava de «corredor de la plaza», a Barcelona, projectava una reestructuració de plantilla i ell en seria un dels afectats, de manera que —com ell mateix assegurava— es quedava «sin medios de ganarme la vida». De ben segur que va trucar a moltes portes; també va acudir a Marcel·lí Domingo per si podia fer-hi alguna cosa.⁴²¹

Si, en un principi, la bona disposició del ministre preveia una resposta esperançadora, veurem com va transcórrer gairebé un any i mig sense que en tingués més notícies.⁴²²

A finals de maig de 1933, Antoni Kies tornava a contactar amb Domingo. La resposta fou immediata: Domingo s'excusava del llarg silenci, es justificava perquè

418 ADTO. Catedral de Tortosa. Llibre XXX de Baptismes, 1873-1878, f. 41.

419 Aquesta informació procedeix d'un arbre genealògic, manuscrit, elaborat per Josep Kies Álvarez.

420 BALCELLS, Albert. «La crisi econòmica dels anys trenta del segle xx». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XXIV (2013), p. 349-365.

421 CDMH, PS, MADRID, carp. 317. Carta d'Antoni Kies a Marcel·lí Domingo. Barcelona, 14 de novembre de 1931.

422 CDMH, PS, MADRID, carp. 317. Carta de Marcel·lí Domingo a Antoni Kies, 28 de novembre de 1931. PS, MADRID, carp. 347. Carta d'Antoni Kies a Marcel·lí Domingo, 30 de desembre de 1931.

estava en l'espera de poder anunciar-li alguna novetat i li assegurava que tan aviat com en tingués cap la hi notificaria.⁴²³

A mitjan juny, el seu germà Josep, aprofitant que s'havia de traslladar a Madrid per altres assumptes, va decidir intervenir-hi. El resultat no va ser el que s'esperava. Després de romandre nou dies a la capital de l'Estat, Josep Kies no va aconseguir reunir-se amb el ministre, malgrat els nombrosos intents que va fer. Abans de tornar a Badalona, li va deixar una nota en què li explicava els motius del seu viatge i en què li demanava una resposta, fos la que fos.⁴²⁴

El 28 de juny de 1933, Domingo feia arribar la petició de Josep Kies a Claudi Ametlla,⁴²⁵ aleshores governador de Barcelona, en què s'interessava per l'assumpte esmentat. La resposta d'Ametlla es va produir al cap d'una setmana: «No tengo noticia de ninguna plaza que pueda darse libremente».⁴²⁶

423 CDMH, PS, MADRID, carp. 347. Carta d'Antoni Kies Álvarez a Marcel·lí Domingo, Barcelona, 29 de maig de 1933, i de Marcel·lí Domingo, del 31 de maig de 1933.

424 CDMH, PS, MADRID, carp. 347. Carta de Josep Kies Álvarez a Marcel·lí Domingo, Madrid, 26 de juny de 1933.

425 Real Academia de la Historia. *Diccionario Biográfico Español*. Claudi Ametlla (Sarral, 1886 – Barcelona, 1968). Va ser mestre, periodista i polític. Durant la Segona República fou militant d'Acció Republicana de Catalunya; també va ser governador civil de Girona i de Barcelona. Consultat el 26/07/2023 a: <<https://dbe.rah.es/biografias/45739/claudio-ametlla-y-coll>>.

426 CDMH, PS, MADRID, carp. 347. Correspondència entre Marcel·lí Domingo i Claudi Ametlla. 28 de juny i 6 de juliol de 1933.

CONCLUSIONS

L'arribada de Joan Kies a Catalunya s'emmarca en el context de millora econòmica que es va produir al Principat a finals del segle XVII i en la fase d'expansió comercial, que va significar la vinguda de nombrosos comerciants procedents del nord d'Europa. Així doncs, no ens ha de sorprendre trobar pel nostre territori Joan Kies, Arnold de Jager o Joseph Shallet, cònsols d'Holanda i Anglaterra, respectivament, entre d'altres. La presència de comerciants holandesos a la Monarquia Hispànica va ser notable durant l'època Moderna, per bé que és cert que es va veure limitada durant els moments de conflicte que es van produir entre la metròpoli i Holanda.

Joan Kies va arrelar ben aviat dins de la societat barcelonina: el matrimoni amb Maria Àngela Sala, pertanyent a una família de l'oligarquia catalana, i les activitats econòmiques relacionades amb la monarquia en van facilitar l'ennobliment. Va invertir en diversos negocis, però un dels més coneguts al Camp de Tarragona va ser el de fabricació d'aiguardent. Ell i el seu soci, Arnold de Jager, a Vila-seca, van posar en funcionament una fàbrica d'aiguardent, que van complementar amb una segona instal·lació a Reus, a Mascalvó. La seva presència, juntament amb la de l'anglès Joseph Shallet, va ajudar a dinamitzar l'economia de la zona.

El recorregut dels dos holandesos a Barcelona va ser dilatat, amb una intensa activitat que es va allargar durant més de trenta anys. La seva influència es va deixar sentir en amplis mercats de la geografia europea. A Catalunya tenien proveïdors i clients arreu. Van negociar amb espècies, tabac, colorants, manufactures tèxtils, pesca, arrendaments fiscals, assegurances marítimes; eren fabricants d'aiguardent i també foren assentistes de l'exèrcit, inversió que seria una de les causes de la seva ruïna.

La trajectòria de Joan Kies al Camp de Tarragona es pot entendre per la projecció econòmica que aquest territori tenia aleshores; per això, malgrat que residia

a Barcelona, va orientar una part dels seus negocis cap al sud de Catalunya i va instal·lar-se a Vila-seca. L'estada va ser relativament breu i la seva defunció, l'agost de 1708, devia deixar a mig fer no poques coses, la més important, sens dubte, resoldre la qüestió econòmica després que fes fallida l'empresa. Els darrers anys de la seva vida es van veure enterbolits per aquesta situació personal i pel conflicte que es vivia a Catalunya, la Guerra de Successió, en què convé recordar la seva adscripció austriacista.

El retard en el cobrament de les quantitats corresponents als préstecs a la monarquia i altres negocis va provocar una manca de liquiditat i la impossibilitat de retornar els crèdits contrets, cosa que seria la causa que el 1703 es produís la fallida de l'empresa. El deute excedia les dues-centes mil lliures i, com succeeix en l'actualitat, es va fer un concurs de creditors que es va allargar fins al 1743. L'acord amb els afectats es va fer a través de dues concòrdies, la primera, el 1703, amb els creditors hipotecaris, i la segona el 1705, que incloïa els quirografaris.

L'actuació significava que les seves propietats, tant les de Barcelona com les del Camp de Tarragona, quedaven embargades, juntament amb el mobiliari, la decoració i altres estris que hi havia, que passaven a subhasta pública. Les quantitats no satisfetes, després que s'efectuessin aquestes vendes, s'abonarien en un termini de sis anys. Els demandants, l'aportació dels quals havia permès la participació en la provisió de gra per a l'exèrcit, tindrien preferència en el moment de cobrar. Igualment, la signatura de la concòrdia implicava la retirada del plet que aquells havien presentat davant la Reial Audiència de Catalunya. Amb la incorporació dels creditors quirografaris, el període per liquidar el deute s'ampliava a dotze anys.

La venda dels béns no es va materialitzar fins mitjan 1705, quan es va fer la subhasta. La quantitat recaptada, una mica més de dues mil set-centes lliures, estava molt lluny de les més de dues-centes mil, que era el total del deute. Per tant, els creditors van haver d'esperar que la resta de propietats es poguessin vendre i es recuperessin algunes remeses pendents de cobrament, entre les quals hi havia la del cereal per a l'exèrcit, cosa que no devia ser abans de 1729, quan es van acabar de pagar algunes partides i els interventors que vigilaven la venda de les propietats van cessar en les seves funcions.

Notarialment, l'acabament definitiu del procediment no es va oficialitzar fins al juny de 1743. El resultat del concurs de creditors no va ser gaire diferent del que succeeix actualment. Del deute total, ni tan sols se'n va tornar la meitat; en la quitança, a favor dels demandants, quedaven encara pendents 4.774 lliures. En tot cas, llevat que es localitzi documentació complementària referida a la quantitat esmentada, podem considerar el tema com a tancat.

Pel que fa a la vessant social, tant ell com els seus descendents van emparentar amb persones vinculades a la noblesa o amb càrrecs relacionats amb l'estament eclesiàstic; per tant, ens trobem amb una nissaga que al llarg del segle XVIII va seguir la pràctica endogàmica de les famílies benestants.

Joan Kies, com ja s'ha dit, es va casar amb Maria Àngela Sala, neta de Joan Pere Fontanella, conseller en cap el 1640. En la segona generació, Maria Isabel Kies Sala va contraure matrimoni amb Ramon de Rosselló, noble de Valls, mentre que l'hereu, Antoni, ho va fer amb Raimunda Guasch, filla d'un hisendat d'Alcover i Familiar del Sant Ofici. En la tercera, Maria de Rosselló Kies es casaria amb Antoni de Maranyosa, noble lleidatà. Pel que fa als fills d'Antoni Kies, Raimunda i Rosa, es van casar amb Francesc Mas i Fèlix Bertran, també vinculats a la Inquisició; finalment Joan Kies contrauria matrimoni amb Francesca Franquès, d'Altafulla.

Després del revés que va patir Joan Kies, amb la fallida de la companyia, la possibilitat de conservar les finques de Vila-seca va permetre que els seus descendents del segle XVIII poguessin gaudir d'una posició econòmica còmoda. Kies s'havia convertit en el patriarca i en el pilar d'una nissaga que, al llarg dels segles XVIII i XIX, va exercir una forta influència a Vila-seca. A conseqüència de l'enobliment, sens dubte, els successors van créixer a la seva ombra.

El seu hereu, Antoni Kies, va tenir cura del patrimoni heretat i encara que va realitzar algunes vendes i intercanvis, la finalitat era emprendre altres negocis. Molt diferent va ser la gestió del seu fill Joan, el qual a les finques de Vila-seca hi va afegir les de la seva mare a Alcover. En els darrers anys de la seva vida, amb l'excusa de millorar les propietats i substituir conreus, va demanar diversos préstecs que no va retornar. Alguna d'aquests litigis es va examinar a la Reial Audiència i, malgrat que en un principi el resultat va ser favorable als interessos de la família, les necessitats devien ser tan urgents que, pocs dies després de la mort del seu germà Joan, Ignasi va haver de vendre —en forma de parcel·les— part de les finques del voltant del castell de Vila-seca i, de resultes del divorci del mateix Joan, negociar amb la família Franquès la devolució del dot. Aquestes vendes van significar un punt d'inflexió en la vida quotidiana de la família; des d'aleshores res ja no tornaria a ser com abans.

El segle XIX va ser testimoni de diverses reivindicacions patrimonials: Ignasi Kies Guasch va reclamar una part dels béns dels seus avantpassats de la Secuita; posteriorment, després de la defunció de Josep Ramon Kies, sense hereus que el sobrevisquessin, el seu nebot, Antoni Kies Muñoz, va aconseguir fer-se càrrec del patrimoni, que li disputava Francesca Salesas, germana de la segona esposa de Josep Ramon.

La consolidació de Vila-seca com a lloc de residència familiar es va produir com a conseqüència de la fallida empresarial del primer dels Kies, ja que en aquesta localitat va ser on es van concentrar les propietats que van quedar, sense oblidar les que es van aconseguir d'Alcover o la Secuita, pels successius matrimonis.

El dia a dia de la resta de la nissaga, fins a la venda del castell a finals del segle XIX, tindrà Vila-seca com a centre de referència, malgrat que alguns dels descendents també van estar vinculats a localitats com Alcover, l'Ametlla de Mar, Reus, Tarragona o Tortosa.

La relació amb Alcover va venir per l'enllaç d'Antoni Kies amb Raimunda Guasch; amb Reus els vincles també van ser notables, tot i que es van veure esquitxats pels plets en què es va trobar implicat Joan Kies. Al segle XIX, el seu germà Ignasi hi va morir; el nebot, Antoni Kies Muñoz, hi va residir durant un temps i hi va morir; el fill d'aquest, Josep Kies Álvarez, va ser secretari de l'Ajuntament i membre de la junta directiva del Centre de Lectura, i la seva germana Carme hi va néixer. L'Ametlla de Mar, Reus, Tarragona i Tortosa foren els escenaris per on es van moure els Kies quan el castell va deixar de ser el punt de referència.

A mesura que van passar els anys i es van anar succeint les generacions, els hereus van perdre la categoria d'hisendats i es convertiren en professionals liberals o s'incorporaren a la milícia. Antoni Kies Sala i Joan i Ignasi Kies Guasch van estar força lligats a la terra, però les obligades pèrdues patrimonials a què es va veure abocat Ignasi, a causa dels deutes heretats, van assenyalar l'inici del final.

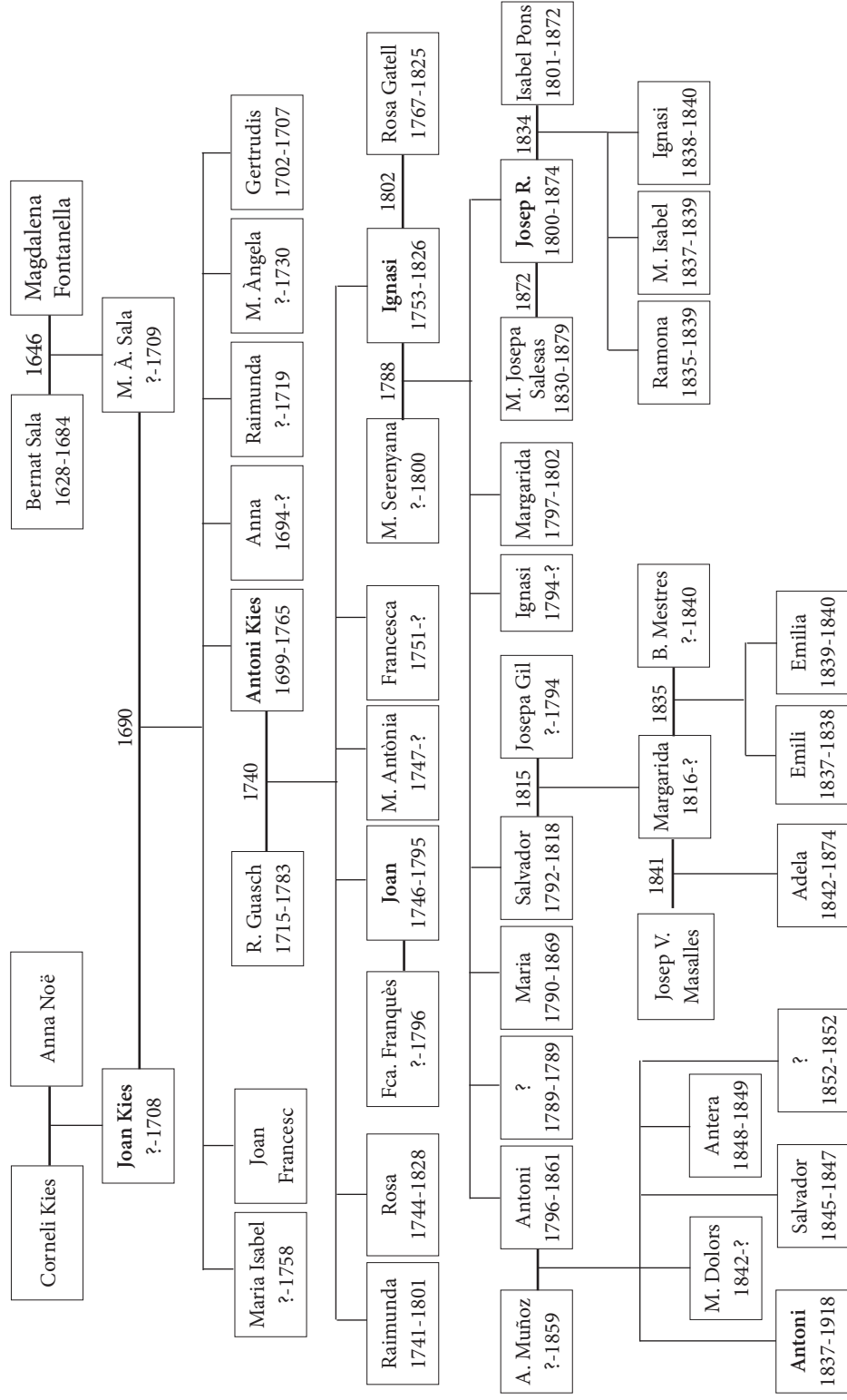
Antoni Kies Serenyana va seguir la carrera militar i va cedir els drets, com a hereu, al seu germà Josep Ramon. En morir sense descendència, el lideratge de la nissaga va tornar a la línia natural, amb el seu nebot Antoni Kies Muñoz, el qual, tot i que encara mantenia el nucli patrimonial —el castell—, es va dedicar a l'advocacia i a la política. El seu fill Josep també seria advocat i es va orientar cap a l'Administració pública.

Antoni Kies Muñoz acabaria venent el castell i, amb aquest acte, es trencaven definitivament els lligams que havien mantingut els Kies arrelats a Vila-seca durant més de dos segles i començava la diàspora. Els grans esdeveniments del segle XX, la crisi dels anys trenta, la Guerra Civil Espanyola i la postguerra van deixar petjada en les seves vides.

Dels Kies actuals hem trobat descendents a l'Ametlla de Mar, Badalona, Barcelona, Reus i, segons la publicació *Els pobles perduts*,⁴²⁷ també a Andorra.

427 CORTADELLAS, Xavier; PUJADÓ, Judit (coord.). *Els pobles perduts*. La Bisbal d'Empordà: Edicions Sidillà, 2012, p. 32.

Genealogia Kies segles XVII a XIX

FONS DOCUMENTALS, BIBLIOGRAFIA I BIBLIOGRAFIA WEB

Fons documentals

Archivo del Congreso de los Diputados (ACD)

Reglamento sobre la imposición e inversión de una manda forzosa en los testamentos que se otorguen en todos los dominios de la Monarquía durante la presente guerra y diez años después, destinada al socorro de nuestros prisioneros, sus familias, viudas. Firmado por Vicente Cano Manuel, presidente, Miguel Antonio de Zumalacárregui y Pedro Aparici y Ortiz, secretarios. Cádiz, 3 de mayo de 1811.

Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC)

Fons Notarial.

Joan Andreu Calaf, 1783,1792,1801.

Joan Pau Cosidor, 1705-1712.

Josep Ortega Comas, 1737, 1738, 1748.

Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC)

Ajuntament. Cens de 1905.

Llibre d'acords municipals de Reus: 1685, 1908.

Arxiu Comarcal del Baix Ebre (ACBE)

Fons Notarial

Joan Jacint Martí. Sig. 2173. Capsa 793. Testaments 1697-1732.

Antonio de Monasterio y Galí. Sig. 2.370. Capsa Tortosa 1160, any 1896; sig. 2372.

Capsa Tortosa 1179, any 1897; sig. 1475. Capsa Tortosa, 1215, any 1899.

Francisco Antonio Borrás. Sig. 2410. Capsa Tortosa 849, any 1881; sig. 2371. Capsa Tortosa 1174, any 1897.

Ramon Bonell Oms. Sig. 2134. Capsa Tortosa 1128, any 1895.

Prensa històrica

Diario de Tortosa, 1918.

Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA)

Consejo de Aragón, 240.

Real Audiencia. Consulado y Tribunal de Comercio, núm. 13675 i 14039

Real Audiencia, Pleitos Civiles, núm. 631, 3729, 13344, 15186, 23967 i 26892.

Arxiu Diocesà de Tortosa (ADTO)

Llibres de baptismes de la Catedral de Tortosa.

Arxiu Família Figueras

Epistolari

Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona (AHAT)

Arquebisbe

Diplomataris, inventaris i repertoris antics de l'Arxiu de l'Arquebisbe. *Indize General*.

Patrimoni de la Mitra, còpia del capbreu de Vila-seca i Salou, de la Pineda i la Plana, rebut en poder de Joan Antoni Russa, notari públic de Tarragona els anys 1762 i 1763.

Parroquials

Alcover. Parròquia de l'Assumpció.

Manuels notariais.

Sagramentals. Llibres de baptismes, de matrimonis, d'òbits i de combregants.

La Secuita-el Codony. Parròquia de Santa Maria.

Manuels notariais.

Sagramentals. Llibres de baptismes, matrimonis i d'òbits

Reus. Parròquia de Sant Pere Apòstol.

Sagramentals. Llibres de matrimonis i d'òbits.

Tarragona. Parròquia de Santa Maria de la Catedral.

Sagramentals. Llibres de baptismes, de matrimonis i d'òbits.

Vila-seca. Parròquia de Sant Esteve.

Manuels notariaus.

Sagramentals. Llibres de baptismes, de matrimonis i d'òbits.

Baronial. Plets.

Valls. Parròquia de Sant Joan Baptista.

Manuels notariaus.

Sagramentals. Llibre de baptismes, de matrimonis i d'òbits.

Arxiu General i Històric de la Universitat de Barcelona (AGHUB)

Expedient acadèmic d'Antoni Kies Muñoz.

Expedient acadèmic de Josep Kies Álvarez.

Arxiu Històric de Tarragona (AHT)

Fons Família Martí

Fons Notarial

Josep Alegret Cases, 1797.

José Alonso de Valdés, 1793,1794, 1823, 1824, 1826.

Antoni Aloy, 1791.

Jaume Bages, 1817, 1818, 1825.

Francesc Barreter, 1744,1765.

Ramon Bergadà Penedès, 1887.

Eudald Bigaray Fàbregues, 1787-1788.

Eudald Borés Mas, capbreu, 1751.

Anton Bosch Guardiola, 1812, 1819, 1820, 1822, 1837, 1838, 1839, 1844.

Carlos Clavería, 1752.

Salvi Fàbregues Rovira, 1807.

Francesc Fochs, 1708, 1710.

Josep Guardiola Voltas, 1790,1791,1794, 1795, 1796, 1800, 1814.

Estanislau Roca Amat, 1872, 1876, 1885.

Francesc Salas Soler, 1802, 1806.

Pau Salas Boni, 1850.

Registre d'Hipoteques de Tarragona, 1788, 1789, 1825.

Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB)

Fons Notarial

Jacint Borràs, concòrdies, inventaris, capítols matrimonials (1658-1705).

Melcior Canal, *Tomo tercero del protocolo de instrumentos públicos*, 1899.

Bartomeu Cervaró, manual (1742-1743).

Francesc Durán, concòrdies (1697-1706).

Vicenç Gavarró (menor). *Liber primus transaccionum seu concordiarum* (1689-1705). *Inventaris y encants* (1689-1706).

Tomàs Simon. *Secundus Liber testamentorum et codicillorum ac illorum publicacionum* (1678-1709).

Arxiu de l'Institut Martí i Franquès (AIMF)

Expedient acadèmic de Josep Kies Álvarez.

Arxiu Municipal d'Alcover (AMA)

Llibre de la família Guasch, segles XVI-XVIII.

Arxiu Històric Municipal de Vila-seca (AHMV)

Actes municipals, 1673-1747.

Cadastre de la Nova Reclamació, 1729.

Cadastres de 1747, 1757 i 1799.

Arxiu Parroquial de l'Església de la Purificació de l'Ametlla de Mar

Llibre d'òbits.

Arxiu de la Universitat Rovira i Virgili (AURV)

Fons de l'Escola Normal de Mestres. Expedient acadèmic de Carme Kies Álvarez.

Biblioteca de Catalunya (BC)

Fons del Marquesat de Saudín. Saud. 8.º, 346, 1690-1697. Epistolari.

Cadastre d'Aparici.

Biblioteca del Centre de Lectura de Reus (BCLR)

Llibre d'acords de la junta directiva, 1908.

Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona (BHMT)

Diari de Tarragona, 1818, 1873, 1884, 1905, 1911, 1916, 1917, 1918.

Diario del Comercio, 1909.

El Gubernamental, 1887.

El Orden, 1884.

La Opinión, 1877.

El Tarraconense, 1871.

Biblioteca Municipal de Vila-seca (BMV)

FARRIOL CLAVÉ, Ramon. «La senyoria del Castell de Vila-seca», 2006.

<https://www.bibliotecavila-seca.cat/historialocal/images/stories/edificis/1999.Farriol.SenyoriaCastell.pdf>

Biblioteca Virtual de Prensa Histórica (BVPH)

Los Debates, 1898.

El Poble. Setmanari d'Esquerra Republicana, Badalona, 1833

El Pueblo. Semanario democrático. Órgano del Partido de Unión Republicana, Tortosa, 1905.

Centro Documental de la Memoria Histórica (CDMH)

PS, Madrid, carpetes 317 i 347.

Bibliografia

ABADÍA FLORES, Carolina. *Los flamencos en Sevilla en los siglos XVI y XVII*. Tesi de llicenciatura, Universitat de Gant, 2006-2007. <http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/309/918/RUG01001309918_2010_0001_AC.pdf>

ALBAREDA SALVADÓ, Joaquim. «Entre França i Espanya: actituds dels grups dirigits catalans a la fi del segle XVII». *Pedralbes: Revista d'història moderna* núm. 13, (1993), p. 167-181.

—Política, economia i guerra», a GARCÍA ESPUCHE, Albert (ed.). *Política, economia, guerra. Barcelona 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012, p. 43-95.

ALCOVER, Antoni M.; MOLL, Francesc de Borja. *Diccionari català-valencià, Balear*. Palma de Mallorca: Editorial Moll, 2002.

ALEJANDRE GARCÍA, Juan Antonio. *La quiebra en el derecho histórico español anterior a la codificación*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1970.

ALLOZA APARICIO, Ángel. «Guerra económica y comercio europeo en España, 1624-1674. Las grandes represalias y la lucha contra el contrabando». *Hispania*, LXV/1, 219 (2005), p. 227-280.

Almanak Mercantil o Guía de Comerciantes para el año 1802. Madrid: Imprenta de Vega y Compañía, 1802.

AMIGÓ ANGLÈS, Ramon. *Toponímia de Vila-seca de Solcina i del seu terme municipal*. Vila-seca i Salou: Agrupació Cultural de Vila-seca i Salou, 1978.

— *Espigoladures onomàstiques*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.

- ANDREU SUGRANYES, Jordi. *Economia i societat a Reus durant la crisi de l'Antic Règim*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1986.
- *Població i vida quotidiana a Reus durant la crisi de l'Antic Règim (1700-1850)*. Reus: Edicions del Centre de Lectura, 1986.
- *El Camp de Tarragona i el Priorat durant els segles XVIII i XIX: les bases demogràfiques, agràries i comercials de l'expansió setcentista*. Tesi doctoral. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 1995.
- ARNABAT MATA, Ramon; FERRÉ TRILL, Xavier. *Ateneus: cultura i llibertat. Associacionisme a la Catalunya contemporània*. Federació d'Ateneus de Catalunya, 2015.
- ARRANZ HERRERO, Manuel; GRAU FERNÁNDEZ, Ramon. «L'economia urbana de Barcelona i la guerra de Successió». *Recerques: història, economia, cultura*, 24 (1991), p. 115-142.
- BADOSA COLL, Elisa. «El comerç de Barcelona amb la resta d'Europa segons la correspondència de Francesc Roig Vives (1719-1749)». *Pedralbes*, 18 (1) (1998), p. 93-108.
- BALCELLS, Albert. «La crisi econòmica dels anys trenta del segle XX». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XXIV (2013), p. 349-365.
- BERNAL RODRÍGUEZ, Antonio M. «Holanda y la Carrera de Indias. El sistema colonial español: De paradigma a modelo en entredicho», a CRESPO SOLANA, Ana; HERRERO SÁNCHEZ, Manuel (eds.). *España y las 17 Provincias Unidas de los Países Bajos. Una revisión historiográfica*. Córdoba, Universidad de Córdoba, 2002, p. 641-674.
- BRAUDEL, Fernand. «La economía del Mediterráneo del siglo XVII», a NADAL, Jordi; PAREJO, Antonio. *Mediterráneo e Historia Económica*. Almería: Fundación Cajamar, 2005, p. 18-35.
- BUERA, J. Ramon; VENDRELL, Jordi; FERRÉ, Joel. *Josep Torrademé Moliné. Un metge perellonenc al capdavant de la lluita antipalúdica*. Barcelona, 2021.
- CADENAS VICENT, Vicente de. *Extracto de los expedientes de la Orden de Carlos 3º, 1771-1847*. Tomo VIII. Madrid: Instituto Salazar de Castro (CSIC), Hidalguía, 1983.
- CANTANO CARBALLO, Ricard. «L'eix comercial Reus-Salou-Cadis a la primera meitat del segle XVIII», a FÀBREGAS ROIG, Josep; VIDAL BONAVILA, Judit (coord.) *Història, societat i activitat al Camp de Tarragona a l'Edat Moderna i Contemporània*. Reus: Centre de Lectura; Arola Editors, 2019, p. 73-97.
- CAPDEFERRO PLA, Josep. *Joan Pere Fontanella (1575-1649), un advocat de luxe per a la ciutat de Girona. Plets i negociacions juridicopolítiques d'un municipi*

- català a l'alta edat moderna*. Tesis doctoral. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2010.
- *Ciència i experiència. El jurista Fontanella (1575-1649) i les seves cartes*. Lleida: Pagès Editors, 2012.
- CAPDEFERRO PLA, Josep; SERRA PUIG, Eva. *La Defensa de les constitucions de Catalunya: El Tribunal de Contrafaccions (1702-1713)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, 2014.
- *Casos davant del tribunal de Contrafaccions de Catalunya (1702-1713)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia, 2015.
- CAPDEVILA, Sanç. «El Gremio de Marineros». *Programa de Setmana Santa de Tarragona*, 1930, p. 26-34.
- CARDÓ SOLER, Josepa. *L'evolució dels conreus del Camp de Tarragona al Segle XVIII*. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, 1983.
- CARRERA PUJAL, Jaume. *Historia de la economía española*. Vol. III. Barcelona: Bosch, 1944.
- CLARISÓ MARTÍ, Josep M. *La economía de la nobleza de Lleida en el siglo XVIII*. Tesis doctoral. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia, Facultad de Geografía e Historia, Departamento de Historia Moderna, 2016.
- CERRO NARGÁNEZ, Rafael. «La nómina de los alcaldes mayores de Cataluña (1717-1834)». *Ivs Fvgit*, 8-9 (1999-2000), p. 45-74.
- CONDORI, José Víctor. «Entre la bonanza y la crisis. Los Cinco Gremios Mayores de Madrid en Arequipa (1790-1820)». *Revista Complutense de Historia de América*, vol. 40, 2014, p. 203-231.
- CORTADELLAS, Xavier; PUJADÓ, Judit (coord.). *Els pobles perduts*. La Bisbal d'Empordà: Edicions Sidillà, 2012.
- CRESPO SOLANA, Ana. *El comercio marítimo entre Ámsterdam y Cádiz (1713-1778)*. Madrid: Banco de España, 2000.
- «Las comunidades mercantiles y el mantenimiento de los sistemas comerciales de España, Flandes y la República holandesa 1648-1750», a CRESPO SOLANA, Ana; HERRERO SÁNCHEZ, Manuel (eds.). *España y las 17 Provincias Unidas de los Países Bajos. Una revisión historiográfica*. Córdoba: Universidad de Córdoba, 2002, p. 443-468.
- «Comunidades mercantiles holandesas y las ciudades portuarias atlánticas: mercaderes e información (1689-1730)», a *XIV International Economic History Congress*. Helsinki, 2006. <<http://www.helsinki.fi/iehc2006/papers1/Crespo.pdf>>

- «El comercio holandés y la integración de espacios económicos entre Cádiz y el Báltico en tiempos de guerra (1699-1723)». *Investigaciones de Historia Económica*, 8 (2007), p. 45-76.
- «Cooperación y competencia politicoeconómica en la larga duración: Holanda en la ruta del Mediterráneo (1621-1702)». *Pedralbes*, 38 (2018), p. 19-49.
- CUADRADA MAJÓ, Coral. «Pioneros médicos». *Emprius*, 1 (2017), p. 61-88.
- DANTÍ RIU, Jaume. *Aixecaments populars als Països Catalans (1683-1693)*. Barcelona: Curial, 1990.
- «Catalunya entre el redreç i la revolta: afebliment institucional i diferenciació social». *Manuscripts. Revista d'Història Moderna*, 30 (2012), p. 55-76.
- DE VRIES, Jan. *La economía de Europa en un período de crisis (1600-1750)*. Madrid: Cátedra, 1987.
- DEL ARCO, Luis. «El periodismo en Tarragona». *Butlletí Arqueològic. Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, núm. 21, 1908, p. 5-96.
- DOLCET, Josep. «El comte de Savallà: un aristòcrata del Barroc i la seva música». *Butlletí de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona*, vol. 45 (1995-1996), p. 131-189.
- DOMÍNGUEZ ORTIZ, Antonio. «España ante la paz de los Pirineos». *Hispania: Revista española de historia*, 77 (1959), p. 545-573.
- *La sociedad española en el siglo XVII*. Vol. I, Granada: CSIC, Universidad de Granada, 1992.
- *Los extranjeros en la vida española durante el siglo XVII y otros artículos*. Sevilla: Diputación de Sevilla, 1996.
- ECHEVARRÍA BACIGALUPE, Miguel A. «La cooperación económica hispanoholandesa, 1637-1659». *Hispania: Revista española de historia*, vol. 54, 187 (1994), p. 467-504.
- ESPINO LÓPEZ, Antonio. «La burguesía catalana y la guerra (1680-1697)», a ENCISO RECIO, Luis Miguel (ed.). *La burguesía española en la Edad Moderna*. Vol. III. Valladolid: Secretariado de Publicaciones Universidad de Valladolid, 1996, p. 1409-1426.
- «La monarquía hispánica, Cataluña y la Guerra de los Nueve Años, 1689-1697», a MARTÍNEZ SHAW, Carlos (ed.). *Historia moderna, historia en construcción. Congrés del Centre d'Estudis d'Història Moderna «Pierre Vilar»*. Lleida: Milenio, 1999, p. 477-495.
- *Cataluña durante el reinado de Carlos II. Política y guerra en la frontera catalana, 1679-1697*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona, 1999.

- ESPINO LÓPEZ, Antonio. «El esfuerzo de guerra de la Corona de Aragón durante el reinado de Carlos II, 1665-1700. Los servicios de tropas». *Revista de Historia Moderna: Anales de la Universidad de Alicante*, núm. 22 (2004), p. 7-105.
- *Guerra, fisco y fueros. La defensa de la Corona de Aragón en tiempos de Carlos II, 1665-1700*. València: Publicaciones de la Universidad de Valencia, 2007.
- *Las guerras de Cataluña: El teatro de Marte 1652 – 1714*. Madrid: EDAF, 2014.
- ESPONA, Rafael José de, «Los Asprer, Condes de Fogonella». *Paratge*, 22 (2009), p. 41-51.
- FÀBREGAS ROIG, Josep, «Joan Kies, un comerciant en el trànsit dels segles XVII al XVIII». *Estudis d'Història Agrària*, 26 (2014), p. 35-52.
- «L'empremta de Mariàngela Sala a Vila-seca». *Emprius. Dones i Vila-seca*. Centre d'Estudis Vila-secans (2017), p. 93-105.
- «La Compañía Kies-Jager, de la quiebra a la recuperación», a RODRÍGUEZ HERNÁNDEZ, Antonio J.; ARROYO VOZMEDIANO, Julio; SÁNCHEZ BELÉN, Juan A. (eds.). *Comercio, guerra y finanzas en una época en transición (siglos XVII-XVIII)*. Valladolid: Castilla Ediciones, 2017, p. 425-451.
- «Els Kies: d'Holanda al Camp de Tarragona». *Pedralbes*. 39 (2019), p. 157-191.
- «La nissaga Kies entre Reus i Vila-seca», a FÀBREGAS ROIG, Josep; VIDAL BONAVILA, Judit (coord.). *Història, societat i activitat al Camp de Tarragona a l'Edat Moderna i Contemporània*. Reus: Centre de Lectura, Arola Editors, 2019, p. 99-121.
- FELIU DE LA PENYA I FAREL, Narcís. *Anales de Cataluña y epílogo breve de los progresos, y famosos hechos de la nacion catalana... Divididos en tres tomos*, Barcelona: Joseph Llopis, Jayme Suria, Juan Pablo Martí, 1709.
- FERNÁNDEZ DÍAZ, Roberto. «La burguesía barcelonesa en el siglo XVIII: La familia Gloria», a TEDDE, P. (ed.). *La economía española al final del Antiguo Régimen*. Vol. II. Madrid: Alianza Editorial, 1982, p. 3-131.
- «La historia sobre la burguesía comercial catalana en el siglo XVIII», *Pedralbes*, 8 (1) (1988), p. 25-47.
- FERRER ALÓS, Llorenç. «Censals, vendes a carta de gràcia i endeutament pagès al Bages (s. XVIII)». *Estudis d'Història Agrària*, 4 (1983), p. 101-128.
- FONTANA LÁZARO, Josep. «Sobre el comercio exterior de Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII». *Estudios de Historia Moderna*, V (1955), p. 197-218.
- «En els inicis de la Catalunya contemporània: l'economia a la segona meitat del segle XVII». *Barcelona Quaderns d'Història*, 7 (2002), p. 13-21.
- FRANCH BENAVENT, Ricardo. «El comercio en el mediterráneo español durante la edad moderna: Del estudio del tráfico a su vinculación con la realidad

- productiva y el contexto social». *Obradoiro de Historia Moderna*, 17 (2008), p. 77-112.
- GARCIA ESPUCHE, Albert. *Barcelona entre dues guerres: economia i vida quotidiana (1652-1714)*. Vic: Eumo, 2005.
- *La ciutat del Born. Economia i vida quotidiana a Barcelona (segles XIV a XVIII)*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2009.
- «El agua hace la Ciudad... y la mejora», a GUÀRDIA, Manuel (ed.). *La revolución del agua en Barcelona. De la ciudad preindustrial a la metrópoli moderna, 1867-1967*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2011, p. 26-33.
- «A tall d'introducció», a GARCÍA ESPUCHE, Albert (ed.). *Política, economía, guerra. Barcelona 1700*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2012, p. 15-39.
- GARCÍA FUERTES, Gemma. «De la conspiración austriacista a la integración a la Nueva Planta: la familia Durán, máximo exponente de la burguesía mercantil Barcelonesa en el siglo XVIII», a MARTÍNEZ SHAW, Carlos (ed.). *Historia moderna, historia en construcción: Congreso del Centre d'Estudis d'Història Moderna «Pierre Vilar»*. Lleida: Milenio, 1999, p. 513-528.
- «De la conspiración austracista a la integración a la nueva planta: la familia Duran, máximo exponente de la burguesía mercantil en el siglo XVIII». *Espacio Tiempo y Forma, Historia Moderna*, 17 (2004), p. 143-162.
- GIBERT, Agustí M. «Aplec documental de notícies històriques, Solcina (Vilaseca)». *Butlletí Arqueològic. Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, núm. 10 (1922), p. 236-241.
- «Aplec documentat de notícies històriques, Solcina (Vilaseca)». *Butlletí Arqueològic. Reial Societat Arqueològica Tarraconense*, núm. 14 (1923), p. 85-88.
- GIRALT RAVENTÓS, Emili. «La viticultura y el comercio catalán en el siglo XVIII». *Estudios de Historia Moderna*, II (1952), p. 159-176.
- «Del conreu de subsistència al conreu comercial», a GIRALT RAVENTÓS, Emili; SALRACH MARÈS, Josep M. (ed.). *Història agrària dels Països Catalans*. Edat Moderna, vol. III. Barcelona: Fundació Catalana per a la Recerca i la Innovació, 2008, p. 297-330.
- GÓMEZ ROJO, M. Encarnación. «Las implicaciones jurídicas, sociales y económicas de los Cinco Gremios Mayores de Madrid como institución mercantil y financiera en la España del siglo XVIII». *Revista de Estudios Histórico-Jurídicos*, núm. XXX (2008), Valparaíso, p. 187-214.
- GONZÁLEZ ENCISO, Agustín. «Introducción: la lana, negocio financiero», a GONZÁLEZ ENCISO, Agustín (ed.). *El negocio de la lana en España (1650-1830)*. Pamplona: Ediciones de la Universidad de Navarra, 2001, p. 11-28.

- GONZÁLEZ ENCISO, Agustín. «La renta de lanas (1730-1807)», a GONZÁLEZ ENCISO, Agustín (ed.). *El negocio de la lana en España (1650-1830)*. Pamplona: Ediciones de la Universidad de Navarra, 2001, p. 387-416.
- GONZÁLEZ SUGRANYES, M. *La República en Barcelona*. Barcelona: Imprenta de Henrich y Cia. en Comandita, 1896.
- GÜELL JUNKERT, Manel; SÀRRAGA i SEMPER, Pablo. «Els nobles Vila de Barcelona, a cavall entre dues guerres». *Paratge*, 19 (2006), p. 15-34.
- HERRERO SÁNCHEZ, Manuel. *El acercamiento Hispano-Neerlandés*. Madrid: CSIC, 2000.
- «La Monarquía Hispánica y el Tratado de La Haya de 1673», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda*. Ámsterdam, 1995, p. 103-118.
- ISRAEL, Jonathan I. «España, los embargos españoles y la lucha por el dominio del comercio mundial, 1585-1648». *Revista de Historia Naval*, 6, núm. 23 (1988), p. 89-105.
- *Dutch primacy in world trade, 1585-1740*. Oxford, 1990.
- *La República Holandesa y el Mundo Hispánico*. Madrid: Editorial Nerea, 1997.
- JORDÀ FERNÁNDEZ, Antoni. «Els ingressos fiscals de la Generalitat de Catalunya a la segona meitat del segle XVII». *Estudis històrics i documents dels Arxius de Protocols*, X (1982), p. 163-203.
- *Poder i comerç a la ciutat de Tarragona segle XVIII*. Tarragona: Diputació de Tarragona, 1988.
- LLOP TOUS, Josep. «L'església dels jesuïtes de Tarragona», a BASSEGODA, B.; GARRIGA, J.; PARÍS, J. (eds.). *L'època del Barroc i els Bonifàs*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona, 2007, p. 77-92.
- LOBATO FRANCO, Isabel. «Societats mercantils a la Barcelona del segle XVII. La Companyia Dalmases-Ferrer». *Estudis d'Història Econòmica*, 3 (1988), p. 27-43.
- «Sociedades barcelonesas de manufacturas de la segunda mitad del siglo XVII». *Revista de Historia Industrial*, 6 (1994), p. 119-132.
- *Compañías y negocios en la Cataluña preindustrial*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1995.
- «Organización empresarial y resultados económicos del comercio de tejidos en Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII. La Botiga "Mora y Durán", 1669-1682», a LOBO CABRERA, Manuel; SUÁREZ GRIMÓN, Vicente. *El comercio en el Antiguo Régimen*. Asociación Española de Historia Moderna. Vol. II. Universidad de Las Palmas de Gran Canaria, 1995, p. 47-54.
- «El negocio de Indias y la quiebra mercantil en el siglo XVII. La quiebra de Juan Ochoa Iurretauría, comprador de oro y plata», a MARTÍNEZ SHAW,

- Carlos; OLIVA MELGAR, José M. (eds.). *El sistema atlántico español (siglos XVII-XIX)*. Madrid: Marcial Pons, 2005, p. 203-222.
- LÓPEZ-CORDÓN CORTEZO, M. Victoria. «Equilibrio y alianzas. Holanda en el pensamiento internacional español posterior a Westfalia», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda*. Ámsterdam, 1995, p. 81-101.
- LÓPEZ MARTÍN, Ignacio. «Embargo and Protectionist Policies in late Sixteenth and early Seventeenth-Century Hispano-Dutch Relations in the Western Mediterranean». *Mediterranean Studies*, VII (1998), p. 191-219.
- «Entre la guerra económica y la persuasión diplomática: el comercio mediterráneo como moneda de cambio en el conflicto hispano-neerlandés (1574-1609)». *Cahiers de la Méditerranée*, 71 (2005), p. 81-110.
- MAIXÉ ALTES, Joan Carles. *Comercio y banca en la Catalunya del siglo XVIII. La compañía Benzi & Merizano de Barcelona (1724-1750)*. La Coruña: Universidad de La Coruña, 1994.
- MARTÍNEZ SHAW, Carlos. «El comercio marítimo de Barcelona, 1675-1712. Aproximación a partir de las escrituras de seguros». *Estudios históricos y documentos de los Archivos de Protocolos*, núm. VI (1978), p. 287-310.
- *Cataluña en la carrera de Indias*, Barcelona: Editorial Crítica, 1981.
- «La compañía de seguros de Salvador Feliu de la Peña (1707-1709)». *Actas del II Congreso Internacional El Estrecho de Gibraltar*. Tomo IV. Madrid-Ceuta: UNED, 1995, p. 405-413.
- «Los aguardientes catalanes en Dunkerke, algunos testimonios», a USUNÁRIZ GARAYOA, José M. (coord.). *Historia y humanismo: estudios en honor del profesor Dr. D. Valentín Vázquez de Prada*. Vol. 2, 2000, p. 181-194.
- MESTRE PRATDEPÀDUA, Maria. *El primer catalanisme a les Terres de l'Ebre: Francesc Mestre i Noè*. Tesis doctoral. Universitat Autònoma de Barcelona, 2019.
- MOLAS RIBALTA, Pere. *Los gremios barceloneses en el siglo XVIII*. Madrid: Confederación Española de Cajas de Ahorros, 1970.
- «La companyia Feu-Feliu de la Peña (1676-1708). Comerç de teixits vers el 1700». *Cuadernos de Historia Económica de Cataluña*. Vol. XII (1974), p. 77-126.
- *Comerç i estructura social a Catalunya i València als segles XVII i XVIII*. Barcelona: Curial, 1977.
- «Al servei de la monarquia: Els Moixó de Cervera». *Urtx: revista cultural de l'Urgell*, núm. 5 (1993), p. 167-177.
- MONTOJO MONTOJO, Vicente. «El comercio de Alicante a mitad del siglo XVII según los derechos y sisas locales de 1658-1662 y su predominio sobre el de Cartagena». *Murgetana*, 122 (2010), p. 43-66.

- MORALES ROCA, FRANCISCO J. *Próceres habilitados en las Cortes del Principado de Cataluña, siglo XVII (1599-1713)*. Tomo I. Madrid: Ediciones Hidalguía, 1983.
- «Officialium Cataloniae (IV). Regidores del ayuntamiento de Lérida. Dinastía de Borbón (1716-1833)». *Hidalguía: la revista de genealogía, nobleza y armas*, núm. 316-317 (2006), p. 441-472.
- MORELL TORRADEMÈ, JOSEP. *Història de Vila-seca*. Agrupació Cultural de Vila-seca. Secció de Lletres, 1998.
- MORELL TORRADEMÈ, JOSEP; VAQUER FERRANDO, PINEDA. *Vila-seca*. Valls: Cossetània, 2001.
- OLIVA RICÓS, BENET. *La generació de Feliu de la Penya. Burguesia Mercantil i Guerra de Successió entre el Maresme i Barcelona*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida, 2001.
- PADRÓS CASTILLÓN, XAVIER. «Poder i institucions: Pere d'Amigant, Magistrat de la Reial Audiència de Catalunya (1645-1706)». *Actes Primer Congrés d'Història Moderna de Catalunya*. Vol. 2. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1984, p.149-159.
- PALOS, JOAN LLUÍS. *Els juristes i la defensa de les Constitucions, Joan Pere Fontanella (1575-1649)*. Vic: Eumo, 1997.
- PEÑA IZQUIERDO, A. RAMÓN. *De Austrias a Borbones. España entre los siglos XVII y XVIII*. Astorga: Akrón, 2008.
- PERDIGUERO GIL, ENRIQUE. «Causas de muerte y relación entre conocimiento científico y conocimiento popular», *Revista de Demografía Histórica-Journal of Iberoamerican Population Studies*. Vol 11, núm. 3 (1993), p. 65-88.
- PONZ, ANTONIO. *Viaje de España*. Tomo XIII. Madrid: Imprenta de Joachin Ibarra, 1785.
- PUNTE PÉREZ, GINÉS. «Los problemas derivados de la construcción del Puerto de Salou: 1816», a IBARZ, JORDI; GARCÍA, ENRIC; GONZÁLEZ, INMA; LÓPEZ, OLGA. (coord.) *Proceedings of the 4th. Mediterranean Maritime History Network Conference*. Barcelona: Museu Marítim de Barcelona; 2016, p.123-139.
- *L'emigració del Camp de Tarragona a Llatinoamèrica (1778-1833)*. Tarragona: Edicions del Port de Tarragona; Arola Editors, 2017.
- PUIG BORDERA, EDUARD. «La revolta dels Barretines i les institucions catalanes, 1687-1689», a XI *Congrés d'Història de Barcelona – La ciutat en xarxa*. Barcelona: AHCB. Institut de Cultura, Ajuntament de Barcelona, 2009.
- RAMOS MEDINA, M. DOLORES. «Mercaderes Flamencos en Madrid: la Casa y Compañía Dupont (1650-1679)». *Espacio Tiempo y Forma, Historia Moderna*, 13 (2000), p. 221-249.

- RECASENS COMES, Josep M. «Notícies sobre la pesca i els pescadors de Tarragona. Segles XVI i XVII». *Quaderns d'Història Tarraconense*, núm. 15 (1997), p. 67-118.
- REDER GADOW, Marion. «El comerciante flamenco Henrique Baneswick y su integración en la sociedad malagueña (s. XVII-XVIII)», a VILLAR GARCÍA, M. Begoña; PEZZI CRISTÓBAL, Pilar (eds.). *Los extranjeros en la España moderna. Actas I Coloquio Internacional*. Vol. I. Málaga, 2003, p. 569-581.
- ROCA VERNET, Jordi; PUENTE PÉREZ, Ginés (ed.) Miquel GONZÁLEZ SUGRANYES. *La República en Barcelona* (reedició). Ajuntament de Barcelona, 2023. Primera edició de 1896.
- ROVIRA GÓMEZ, Salvador. «Els Bofarull reusencs no ennoblits (s. XVIII)», *Quaderns d'Història Tarraconense*, XIII, 1994, p. 210-225.
- *Rics i poderosos però no tant. La noblesa a Tarragona i comarca al segle XVIII*. Tarragona: Cercle d'Estudis Històrics i Socials Guillem Oliver del Camp de Tarragona, 2000.
- «Els nobles de Valls a l'època dels Àustria». *Historia et Documenta*, 6 (2000), p. 161-198.
- *Els nobles del Baix Camp (segle XIX)*, Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 2008.
- «Els nobles de Valls (segle XVIII)». *Quaderns de Vilaniu*, 60 (2011), p. 59-85.
- «Els Kies un llinatge camp tarragoní d'origen holandès». *Armoria*, 2 (2013), p. 71-87.
- ROVIRA GÓMEZ, Salvador J.; GÜELL JUNKERT, Manel. *Aproximació a les famílies nobles d'Alcover a l'edat moderna*. Valls, 1993.
- ROVIRA GÓMEZ, Salvador J.; SANET JOVÉ, J. M. *La gent de mar de Tarragona (segle XVII)*. Tarragona: Port de Tarragona, 2014.
- SABATÉ BOSCH, Josep M. *El Gremi de Marejants (Societat Marítima i Protectora). Una aproximació històrica*. Tarragona, 1992.
- SÁNCHEZ BELÉN, Juan Antonio. «El comercio de exportación holandés en el Mediterráneo español durante la regencia de doña Mariana de Austria». *Espacio, Tiempo y Forma, Historia Moderna*, 9 (1996), p. 267-321.
- «El comercio holandés en la bahía de Cádiz en 1684», a MARTÍNEZ SHAW, Carlos; OLIVA MELGAR, José M. (eds.). *El sistema atlántico español (siglos XVII-XIX)*. Madrid: Marcial Pons, 2005, p. 163-201.
- «El comercio holandés de las especias en España en la segunda mitad del siglo XVII». *Hispania*, vol. LXX, 236 (setiembre-diciembre, 2010), p. 633-660.
- SANS TRAVÉ, Josep M. «Notes sobre la plaga de la llagosta de 1686-1688 a Solivella (Conca de Barberà)». *Aplec de Treballs*, 5 (1983), p. 231-255.

- SANZ AYÁN, Carmen. *Los banqueros de Carlos II*. Valladolid: Servicio de Publicaciones Universidad de Valladolid, 1988.
- «Las redes financieras franco-holandesas y la lana en el tránsito del siglo XVII al XVIII», a GONZÁLEZ ENCISO, Agustín (ed.). *El negocio de la lana en España (1650-1830)*. Pamplona: Ediciones de la Universidad de Navarra, 2001, p. 77-108.
- *Estado, monarquía y finanzas. Estudios de historia financiera en tiempos de los Austrias*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales, 2004.
- SANZ CAMAÑES, Porfirio. *Política, hacienda y milicia en el Aragón de los últimos Austrias entre 1640 y 1680*. Saragossa: Institución Fernando el Católico, 1997.
- SEGARRA BLASCO, Agustí. *Leconomia de Reus al segle XVIII: el comerç de l'aiguardent*. Reus: Edicions del Centre de Lectura, 1988.
- *Aiguardent i mercat a la Catalunya del segle XVIII*. Vic: Eumo, 1994.
- SELFA SASTRE, Moisès. *Onomàstica d'Alcover*. Barcelona: Societat d'Onomàstica, Institut Cartogràfic de Catalunya, 2008.
- SERRA PUIG, Eva. «La crisi del segle XVII i Catalunya». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, núm. XXIV (2013), p. 297-315.
- SERRANO DE HARO, Antonio. «España y la Paz de Ryswick. De la Paz de Nimega (1678) a la de Ryswick (1697)», a LECHNER, Jan; BOER, H. der (eds.). *España y Holanda*. Ámsterdam, 1995, p. 119-138.
- SIMÓN I TARRÉS, Antoni. *Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*. Barcelona: Curial, 1993.
- *Els orígens ideològics de la revolució catalana de 1640*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat, 1999.
- STOLS, Eddy. «La colonia Flamenca en Sevilla y el comercio de los Países Bajos españoles en la primera mitad del siglo XVII». *Anuario de Historia Económica y Social*, 2 (1969), p. 363-381.
- TORRAS ELIAS, Jaume. «Productes vitícoles i integració mercantil a Europa, ss. XVI-XVIII». *Món Mediterrani. Jornades sobre la viticultura a la conca mediterrània*. Tarragona: Facultat de Filosofia i Lletres de Tarragona, Delegació de la Universitat de Barcelona, 1995, p. 527-535.
- TORRAS RIBÉ, Josep M. «Els corresponsals del comerç català amb Europa al començament del segle XVIII». *Recerques: història, economia, cultura*, 23 (1990), p. 115-139.
- *La Guerra de Successió i els setges de Barcelona (1697-1714)*. Barcelona: Rafael Dalmau, 1999.

VALLS JUNYENT, Francesc. *La Catalunya atlàntica: aiguardent i teixits a l'arrencada industrial catalana*. Vic: Eumo, 2004.

VIDAL BONAVILA, Judit. «El desenvolupament marítim durant els segles XVI i XVII: Les almadraves catalanes». *Drassana*, 22 (2014), p. 96-109.

— *L'aprofitament del mar en els segles XVI i XVII: Estudi comparatiu de les almadraves de la Corona d'Aragó*. Barcelona: Fundació Noguera, 2018.

VILAR, Pierre. *Cataluña en la España Moderna*. Vol. I. Barcelona: Editorial Crítica, 1987.

Bibliografia web

Boletín Oficial del Estado (BOE). 16/08/1940. Suplemento al núm. 229, Ministerio de Gobernación. Dirección General de Administración Local.

Diputació de Tarragona. Històric de Presidents 1870-1880.

<<http://www.dipta.cat/ca/presidents#1870-1880>>

Gaceta de Madrid.

Núm. 52, de 21 de febrero de 1873

<<https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1873/052/A00603-00603.pdf>>

Núm. 99, de 09/04/1933

<<https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE//1933/099/A00227-00236.pdf>>

Habilitados Nacionales. Secretarios, Interventores y Tesoreros de la Administración Local. <<https://habilitados-nacionales.com/noticias/fallece-el-secretario-de-la-diputacion-de-tarragona-tomas-larraz-gomez/>>

Ilercavònia.

<https://ilercavonia.fandom.com/wiki/Antoni_Kies_Mu%C3%B1oz>

El Mercantil, 16 de abril de 1887.

<[http://web.tarragona.cat/pandora/cgi-bin/Pandora?fn=commandselect;query=id:0000111543;command=show_pdf;texto=%20-%20Mercantil,%20El%20\(none\)%2016/04/1887.%20P%C3%A0gina%203](http://web.tarragona.cat/pandora/cgi-bin/Pandora?fn=commandselect;query=id:0000111543;command=show_pdf;texto=%20-%20Mercantil,%20El%20(none)%2016/04/1887.%20P%C3%A0gina%203)>

El Poble. Setmanari d'Esquerra Republicana. Any 1, núm. 9. Badalona, 2 de desembre de 1833. Cues de pansa.

C:/Users/Usuari/Downloads/19331202-Pble-El-Badalona.pdf

El Pueblo. Semanario democrático. Órgano del Partido de Unión Republicana de Tortosa: Año V, núm. 229, 17 de junio de 1905, p. 3.

<<https://prensahistorica.mcu.es/es/consulta/registro.do?id=10003057577>>

Los Debates. 1 de noviembre de 1898. Año XII, núm. 1.696, p.4. <https://prensahistorica.mcu.es/es/catalogo_imagenes/grupo.do?interno=S&posicion=1&path=1001535394>

Real Academia de la Historia. *Diccionario Biográfico Español*.
<<https://dbe.rah.es/biografias/45739/claudio-ametlla-y-coll>>

Relaciones provisionales de los Cuerpos de Secretarios de primera categoría. Interventores y Depositarios de Administración Local.
<<https://www.boe.es/gazeta/dias/1940/08/16/pdfs/BOE-D-1940-229.pdf>>

Societat Catalana d'Estudis Jurídics. Termcat. Centre de Terminologia.
<<https://www.termcat.cat/es/cercaterm>>

Som-hi, 14 de juliol de 1934, núm. 13. p. 2.
<http://www.memoriaesquerra.cat/publicacions/53/13_1934714/Som-hi_Badalona_19340714.pdf>

Tesauros del Patrimonio Cultural de España.
<<http://tesauros.mecd.es/tesauros/>>

ANNEX 1

Béns de Joan Kies i Arnold de Jager subhastats els dies 27, 28, 29 i 30 de maig; 3, 4, 8 i 9 de juny, i 7 i 8 de juliol de 1705.⁴²⁸

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Quatre mantes de llana blanca</i>	9	10	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llit de baieta vermella amb cortina, sanefa i mantell del mateix tipus</i>	9	10	0
<i>Jaume Torras</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Quatre cortines de baieta negra, molt dolenta</i>	3	0	0
<i>Jaume Boneu</i>	<i>Fuster</i>	<i>Un llençol de lli de fil de cànem</i>	2	8	0
<i>Marià Rodas</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de lli de fil de cànem, de mala qualitat</i>	1	8	0
<i>Jeroni Balaguer</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un llençol de lli de fil de cànem</i>	1	15	0
<i>Jacint Artós</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un teixit encerat folrat de tela crua</i>	1	2	0
<i>Agustí Galceran</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dos llençols de tela, usats</i>	4	7	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Quatre cortines de tela blanca, usades</i>	9	5	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dues cortines de cànem usades</i>	3	12	0
<i>Joan Puiguriguer</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dues tauletes envernissades, fabricades a l'estil de l'Índia</i>	8	0	0

⁴²⁸ AHPB. Fons notarial. Vicenç Gavarró. *Inventaris y encants* (1689-1706). Encants dels béns que foren de Joan Kies i Arnold de Jager, 27 de maig de 1705.

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dos llençols de tela, usats</i>	3	7	0
<i>Marià Rodas</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de lli de fil de cànem, usat</i>	1	8	0
<i>Pau Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Catorze quadres</i>	15	14	0
<i>Agustí Galceran</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una vànova de cotonina amb flocadura de fil de saxó, usada</i>	3	14	0
<i>Pau Jordi</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un llit de peu de gall</i>	1	8	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Deu quadres</i>	3	16	0
<i>Francesc Roca</i>	<i>Tintorer</i>	<i>Tres tovallols de cànem, usades</i>	15	6	0
<i>Joan Torruella</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una caldera de coure, en mal estat</i>	1	12	0
<i>Miquel Artigas</i>	<i>Impressor</i>	<i>Tres coixineres de plomes</i>	2	16	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Deu quadres</i>	18	15	0
<i>Agustí Galceran</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Sis cadires de vaqueta de Moscòvia, sense braços i tatxes de llautó</i>	27	0	0
<i>Joan Torruella</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Tres dosserets, un d'èspolí vermell amb puntes d'or i plata, un de domàs i un de tafetà</i>	3	9	0
<i>Eliàs Carbonell</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues dotzenes de tovallons de flor de ginesta</i>	6	6	0
<i>Joan Falcut</i>	<i>Porter</i>	<i>Dues coixineres de llana</i>	1	4	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Una camilla de noguer amb capçalera i poms, usada</i>	7	5	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Tres trossos de tripa</i>	5	0	0
<i>Joan B. Clavell</i>	<i>Peller</i>	<i>Dos matalassos de llana de teles blaves</i>	10	2	0
<i>Fcesca. Reventós</i>		<i>Sis tovallons de cànem, molt dolents</i>	0	18	0
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Un lligador de fusta</i>	2	0	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un matalàs de llana amb funda blanca de teles blaves, molt dolent</i>	3	14	0
<i>Francesca Fàbregas</i>		<i>Quatre coixineres plenes de ploma, dues de grans i dues de petites</i>	3	10	0

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Bover</i>	<i>Prior</i>	<i>Una basseta de fusta recoberta de baieta vermella</i>	0	12	0
<i>Joan Puiguriguer</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una bacineta d'estany guarnida de cuir a les vores i mànec de fusta</i>	0	12	0
<i>Francesca Roca</i>		<i>Set tovalloles de cànem, dolentes</i>	1	9	6
<i>Elías Carbonell</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dos matalassos de llana amb fundes blanques i teles blaves</i>	12	3	0
<i>Maria Cortada</i>		<i>Una camilla de noguer</i>	8	10	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Quatre cadires negres de Marsella</i>	1	6	0
<i>Jaume Torras</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una caldera d'aram gran, pesa 20,5 lliures</i>	8	4	0
<i>Jaume Solá</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues dotzenes de tovallons de fil de cànem i una de fil i cotó</i>	7	10	0
<i>Jaume Solá</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Unes estovalles de fil i cotó</i>	5	12	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, usat</i>	1	6	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, usat</i>	1	2	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, dolent</i>	1	2	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, dolent</i>	1	2	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Una cortina de cànem, dolenta</i>	1	8	0
<i>Josep Mascaró</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Unes estovalles de ginesta</i>	5	7	0
<i>Francesca Reventós</i>		<i>Sis tovallons de cànem</i>	1	4	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un llençol d'estopa usat</i>	1	6	0
<i>Dr. Corominas</i>		<i>Sis fundes de coixinera de tela, dolentes</i>	0	6	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Onze safates i disset plats, tot d'estany, pes: 58 lliures i 6 unces</i>	19	1	3
<i>Josep Laposaria</i>		<i>Una màrrega d'estopa</i>	0	17	0
<i>Jeroni de Valls</i>	<i>Ardiaca</i>	<i>Una sotacopa i dos mocets, tot de plata, pes: 56 unces i 5 argenços</i>	73	4	9
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Dos candelers de plata, pesen 27 unces i 11 argenços</i>	34	16	0
<i>Josep Vidal Mallafré</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un llit de peu de gall, amb peus de ferro</i>	3	0	0

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Pere Rivera</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una palangana i un gerro de plata, pes: 81 unces i 14 argenços</i>	107	9	0
<i>Magí Mercader</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dos baguls</i>	26	2	0
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Una camilla de noguer entatxada</i>	6	5	0
<i>Josep Vidal Mallafré</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un llit de baieta molinada verda amb galó de seda</i>	29	1	0
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Una panera d'alba, gran</i>	7	10	0
<i>Josep Dalmau</i>	<i>Corr. d'orella</i>	<i>Un brocal d'estany gran, pesa 9,5 lliures</i>	3	6	6
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, molt dolent</i>	1	1	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol d'estopa, dolent</i>	1	8	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de bri de cànem, usat</i>	1	6	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de cànem, dolent</i>	1	7	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un llençol de bri de cànem, molt usat</i>	1	4	0
<i>Josep Totosaus</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Un llençol de cànem, nou</i>	2	13	0
<i>Josep Totosaus</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dos llençols de cànem, nous</i>	5	4	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues caixes de noguer usades</i>	9	10	0
<i>Jacinto Cortés</i>	<i>Velluter</i>	<i>Quinze cadires de vaqueta de Moscòvia amb braços i tatxes de llautó</i>	78	0	6
<i>Josep Totosaus</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Un matalàs de llana amb teles llistades</i>	7	12	0
<i>Jaume Gallart</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una mosquitera de filempua⁴²⁹ groga</i>	2	8	0
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Un escriptori de fusta petit</i>	0	19	0
<i>Miquel Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Dues cadires petites de cuir i un tamboret de vaqueta de Moscòvia amb tatxes de llautó</i>	2	0	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dues arquetes de Flandes, de banús i conxa, recoberta de godomacils i dos miralls grans amb marcs de fusta negra</i>	119	5	0
<i>Joan Torruella</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Un llit de filempua blanca</i>	6	7	0

429 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Filempua: Drap de tela clara i prima que es brodava amb fil o seda com el canemàs i servia per a fer sedassos, tovalloles, cortines, davantllits,

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Francisco Ricart</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una llumenera de plata, pes: 42,25 unces</i>	56	3	0
<i>Josep Serratosa</i>	<i>Prevere</i>	<i>Dos matalassos de palla i un de llana</i>	7	0	0
<i>Jaume Boneu</i>	<i>Fuster</i>	<i>Dues pàl·lies amb peanyes grans de conxa i banús</i>	55	0	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Una catifa</i>	79	15	0
<i>Jaume Gallart</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una vànova conxada blanca molt usada</i>	2	0	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues taules de fusta de pi, dolentes</i>	1	10	0
<i>Agustí Galceran</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Tres estovalles i vuit tovallons de cotó, molt usats</i>	2	1	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dos bancs d'espallera petits</i>	0	17	0
<i>Francesca Fàbregas</i>		<i>Catorze tovalloles de bri de cànem</i>	6	10	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Nou cadires baixes de vaqueta de Moscòvia, amb tatxes grans de llautó</i>	19	6	0
<i>Joan Roca</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un bufet de noguer</i>	10	10	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Vint cadires de vaqueta de Moscòvia amb tatxes de llautó, amb braços</i>	48	6	0
<i>Pau Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Quatre bancs de pi, usats</i>	1	4	0
<i>Llorenç Rabadá</i>	<i>Rector</i>	<i>Una mosquitera de filempua verda</i>	2	11	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues estovalles de fil i cotó</i>	2	16	0
<i>Joan Roca</i>	<i>Prevere</i>	<i>Una taula de fusta tenyida de negre</i>	2	0	0
<i>Dídac Florensa</i>	<i>Frare agustí</i>	<i>Una mosquitera de filempua de color musc⁴³⁰, molt usada</i>	1	0	6
<i>Agustí Valls</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Un escalfador d'aram amb mànec de ferro</i>	1	2	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Unes estovalles de fil i cotó</i>	1	6	0
<i>Magí Mercader</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Quatre estovalles de fil i cotó</i>	2	16	0
<i>Domingo Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Tres estovalles de ginesta</i>	4	15	0

430 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Musco: Musc, color fosc.

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Joan de Lapeyra</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una talla d'un Minyó Jesús de Nàpols amb vestidura i peanya daurada</i>	17	3	0
<i>Magí Mercader</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una arquimesa⁴³¹ amb calaixos</i>	3	14	0
<i>Pau Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un cobrellit de cordellats verds</i>	1	8	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Vuit tovallons de cànem</i>	1	2	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Deu bancs de llit, molt dolents</i>	1	10	0
<i>Josep Costa</i>	<i>Sastre</i>	<i>Tres llençols de cànem</i>	2	2	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Unes estovalles de cànem petites</i>	0	15	0
<i>Josep Mascaró</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un banc d'espallera, petit</i>	0	10	0
<i>Josep Costa</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un banc d'espallera, petit</i>	0	6	0
<i>Jaume Gallart</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dos bancs d'espallera grans</i>	1	8	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Deu tovallons i set tovallols de bri de cànem, molt usades</i>	2	2	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un matalàs de llana</i>	2	6	0
<i>Ramon Fochs</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Tres estovalles de fil i cotó</i>	3	12	0
<i>Francesc Roca</i>	<i>Tintorer</i>	<i>Una taula de pi amb calaix</i>	0	10	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dues taules de pi dolentes</i>	1	6	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un lot de diversos objectes, alguns de fusta, tot molt dolent</i>	1	3	0
<i>Pau Prunes</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dos peus de gall de llit</i>	0	7	0
<i>Lluc Gramós</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Dos bancs d'espallera</i>	0	12	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dues tauletes, molt dolentes</i>	0	12	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un llit de drap verd amb flocadura de seda. Conté tretze peces, una portalera i sanefa</i>	48	16	0
<i>Pere Escarrer</i>	<i>Bastaix</i>	<i>Una caixeta dolenta</i>	0	3	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Una caixa dolenta</i>	1	6	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Sis atxeres (canelobres)</i>	0	3	0
<i>Francisco Reig</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Una tauleta dolenta</i>	0	6	0
<i>Francisco Reig</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Dues perxes</i>	0	5	0
<i>Pere Escarrer</i>	<i>Bastaix</i>	<i>Una pastera, molt dolenta</i>	0	12	0

431 ALCOVER; MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*. Arquimesa: Moble compost d'una taula i un cos superior amb molts de calaixets o enfonsys per tenir-hi papers i coses valuoses.

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Jaume Fàbregas</i>	<i>Adroguer</i>	<i>Dos cavallets i dues barres de ferro</i>	1	11	0
<i>Jaume Fàbregas</i>	<i>Adroguer</i>	<i>Una cortina i sanefes de cordellat verdes, dolentes</i>	1	10	0
<i>Jaume Fàbregas</i>	<i>Adroguer</i>	<i>Dues cadiretes de Marsella, dolentes</i>	0	6	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Una llotja, dolenta</i>	1	14	0
<i>Margarida Roig</i>		<i>Una màrrega dolenta</i>	0	12	0
<i>Francisco Llort</i>	<i>Prevere</i>	<i>Una llumenera i un canelobre de coure</i>	1	11	6
<i>Joan Roca</i>	<i>Prevere</i>	<i>Un cobretaula verd</i>	4	19	0
<i>Jaume Boneu</i>	<i>Fuster</i>	<i>Un escriptori dolent</i>	0	9	6
<i>Elías Carbonell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Cinc estovalles de bri de cànem</i>	5	11	0
<i>Jaume Boneu</i>	<i>Fuster</i>	<i>Una cadira de repòs de vaqueta de Moscòvia amb tatxes de llautó</i>	2	8	0
<i>Josep Mascaró</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Dues cadiretes de fusta</i>	0	14	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Bufet petit de noguer</i>	4	5	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Un llit de noguer amb capçalera daurada (hi faltaven peces)</i>	3	6	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Una guarnició de mirall</i>	0	8	0
<i>Domènec Martínez</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Sis coixinets, conxats de setí verd</i>	6	16	0
<i>Josep Toret</i>	<i>Matalasser</i>	<i>Un cobretaula verd amb guarnició de seda, dolent</i>	1	10	0
<i>Dr. Llaó</i>	<i>Prevere</i>	<i>Dos globus coberts de guadamacils, usats</i>	17	0	0
<i>Francesc Serra</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Un bufet petit negre</i>	0	14	0
<i>Miquel Blasi</i>	<i>Peller</i>	<i>Dues sanefes de baieta verda</i>	0	14	0
<i>Josep Horta</i>	<i>Sastre</i>	<i>Una cortina i sanefa de domàs verd amb galó d'or</i>	23	10	0
<i>Joan Llunell</i>	<i>Fuster</i>	<i>Unes graelles, uns llévens i un ast, tot de ferro</i>	0	5	0
<i>Jaume Gallart</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dues taules de pi, dolentes</i>	1	16	0
<i>Pere Escarrer</i>	<i>Bastaix</i>	<i>Una caixa, dolenta</i>	0	3	0
<i>Jaume Gallart</i>	<i>Negociant</i>	<i>Una camilla, dolenta</i>	2	8	0

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Dues taules de fusta de pi, dolentes</i>	1	10	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Dos bancs espatllers de fusta de pi i un faristol petit</i>	1	7	0
<i>Dr. Gabriel Escardó</i>		<i>Una llitotja de fusta d'àlber</i>	10	0	0
<i>Francesc Roca</i>	<i>Tintorer</i>	<i>Una baieta blanca, dolenta</i>	0	16	0
<i>Josep Valls</i>	<i>Diputat eclesiàstic</i>	<i>Una dotzena de cadires de vaqueta de Moscòvia, amb tatxes de llautó</i>	51	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Dues arquetes de conxa i dos miralls daurats</i>	209	0	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Dues vitrines decorades amb banús i conxa</i>	66	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Un llit, tres cortines, un dossier i dos bufetillos de estrado⁴³², tot de domàs carmesí</i>	383	0	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Cinc quadres de la Passió i un de Sant Francesc</i>	30	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Dos quadres grans de la Pietat i un de la Verge</i>	13	10	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Nou quadres de diferents imatges amb marcs daurats</i>	36	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Cortina i sanefa de tafetà carmesí</i>	6	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Una camilla de xicranda</i>	27	10	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Cinc portaleres de cordellat, molt usades</i>	7	10	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Deu cortines amb sanefa, dos cobretaules i un cobrellit de tela verda, molt usat</i>	30	0	0
<i>Josep Dalmau</i>	<i>Corredor d'orella</i>	<i>Una catifa gran</i>	82	10	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Una estora gran i arrimadors, molt usats</i>	6	0	0

432 Tesoros del Patrimonio Cultural de España. Bufetillo de estrado: Bufete bajo y pequeño destinado al estrado femenino. Consultat el 25/08/2022 a: <<http://tesauros.mecd.es/tesauros/mobiliario/1174583>>.

<i>Comprador</i>	<i>Professió</i>	<i>Article</i>	<i>Import</i>		
			<i>ll.</i>	<i>s.</i>	<i>d.</i>
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Una catifa de trenta palms de llargada, foradada</i>	55	0	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Una plàtera d'estany, pesa: 4 lliures i 8 unces</i>	1	10	0
<i>Dr. Pla</i>	<i>Prevere</i>	<i>Una dotzena de cadires, un llitet de jonc d'Anglaterra</i>	55	0	0
<i>Dr. Pla</i>	<i>Prevere</i>	<i>Una taula rodona d'Holanda</i>	4	0	0
<i>Dr. Pla</i>	<i>Prevere</i>	<i>Una olla de ferro</i>	1	16	0
<i>Ramon Boleda</i>	<i>Botiguer de teles</i>	<i>Una catifa de trenta pams de llargada</i>	55	0	0
<i>Dídac Golorons</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dos bufetillos de estrado</i>	1	0	0
<i>Dídac Golorons</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Dos cobrebufets de domàs carmesí guarnits de galó</i>	3	10	0
<i>Dídac Golorons</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Un cobrebufet de domàs carmesí</i>	1	10	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Catorze cadires de domàs carmesí, tatxonades de llautó, guarnides de galó d'or, cobertes amb guadamacils</i>	112	0	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Trenta-sis coixineres de domàs carmesí guarnides de galó d'or</i>	121	0	0
<i>Dr. Josep Rodolat</i>	<i>Canonge</i>	<i>Divuit coixineres vermelles d'estam</i>	11	0	0
<i>Rafel de Cortada</i>	<i>Noble</i>	<i>Dues taules petites de la Xina</i>	6	0	0
<i>Rafel de Cortada</i>	<i>Noble</i>	<i>Cinc cortines amb sanefes de baieta amb cordellat verd i vermell</i>	18	0	0
<i>Rafel de Cortada</i>	<i>Noble</i>	<i>Vuit bancs de llit</i>	1	12	0
<i>Francesc Reig</i>	<i>Botiguer</i>	<i>Onze olles de ferro vell</i>	7	18	0
<i>Joan Pau Llorens</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una caixa gran per a tapisseria</i>	11	0	0
<i>Francesc Cortés</i>	<i>Metge</i>	<i>Un quadre de la Verge de Montserrat</i>	2	16	0
<i>D. Joan Lapeyra</i>	<i>Comerciant</i>	<i>Una mampara</i>	5	10	0
<i>Joan Torruella</i>	<i>Corredor de coll</i>	<i>Una caldera petita d'aram, dolenta</i>	1	12	0
<i>Josep de Oliver</i>	<i>Noble</i>	<i>Una carrossa dolenta</i>	20	0	0
Total			2.747	15	2

ANNEX 2

Cadastre de la Nova Reclamació, 1729

Don Antonio Kies

Pieza de tierra sitta a la Partida nomenada del Castell, posehida por Don Antonio Kies, consiste en quarenta y dos jornales y tres octavos, a saver de diez jornales sembradura regadio, cinco de la primera calidad y cinco de la segunda, cinco octavos de Huerto de la primera, cinco jornales y cinco octavos de sembradura, secano un jornal de la primera calidad, tres jornales y tres cuartos de la segunda y un jornal y siete octavos de la tercera, doce jornales y cinco octavos de viña, quatro jornales y dos cuartos de la primera calidad y ocho jornales y un octavo de la segunda, dos jornales de olivares, uno de la primera calidad y uno de la segunda, tres octavos de Higueras de la primera, un jornal de Amatllers y nueve jornales y un octavo de Yermo, afrontta a levante con término del Territorio y a Poninte con Camino [...] a mediodía con Camino Real y a tramontana con Juan Bellber.

Pieza de tierra, sitta a la partida nombrada Cruz de la Baguda, posehida por el citado Don Antonio Kies, consiste en quatro jornales de Yermo, afrontta a Levante con Joseph Granell, a Poniente con Joseph Aguiló, a medio día con un Camino y a Tramontana con Luis Folch.

Pieza de tierra sitta a la partida nombrada la Garriga, posehida por el mismo Don Antonio Kies, consiste en ocho jornales, a saber jornal y medio de viña de la segunda calidad, siete octavos de algarrovos, quatro de la primera calidad y tres de la segunda, y cinco jornales y cinco octavos de yermo, afrontta a levante con Juan Xatruc, a Poniente con Pedro Guardiola, a medio día con Pedro Juan [...] Y a tramontana con Salvador [...]

Pieza de tierra sitta a la partida nombrada, lo Pla del Maset posehida por el propio Don Antonio Kies, consiste en doce jornales de yermo, afrontta a Levante con Juan Martí a Poniente con el Mar, a medio día con los herederos de Alego Armengol y a tramontana con Gaspar Mas Juan

Pieza de tierra sitta a la Partida nombrada los Monttañals, posehida por el referido Don Antonio Kies, consiste en seis jornales de yermo, afronta a Levante con Joseph Aragones, a Poniente y medio día con Grau Virgili y a tramontana con estany.

OBRES PUBLICADES PER LA SECCIÓ DE LLETRES

AGRUPACIÓ CULTURAL DE VILA-SECA

Col·lecció «Monografies»

- 1.* *La llegenda del Rescat de Sant Esteve, d'Eufemià Fort i Cogul* (1973)
- 2.* *Miscel·lània Mossèn Muntanyola. Volum I* (1974)
- 3.* *Miscel·lània Mossèn Muntanyola. Volum II* (1974)
4. *Un gran vila-secà del segle XIII: fra Bonanat, abat de Santes Creus, d'Eufemià Fort i Cogul* (1975)
- 5.* *Topografia Médica de Vilaseca de Solcina, d'Agustí M. Gibert i Oliver* (1977)
- 6.* *Toponímia de Vila-seca de Solcina i el seu terme municipal, de Ramon Amigó i Anglès* (1978)
- 7.* *Sant Bernat Calbó, abat de Santes Creus i bisbe de Vic, d'Eufemià Fort i Cogul* (1979)
- 8.* *Barenys i Emprius de Salou: aspectes econòmics i socials (segles XII-XVIII), d'Anton Jordà i Fernández* (1981)
- 9.* *Vila-seca i Salou, el seu passat monumental, d'Emma Liaño Martínez* (1984)
- 10.** *Les plantes medicinals i d'aplicació del terme municipal de Vila-seca i Salou, de Carles Jansà i Gran* (1985)
- 11.* *Temps i vents. Poemes de Salou, de Jordi Gebellí i Puig* (1985)
- 12.** *Vila-seca en el segle XVIII, de Josep Morell i Torrademè* (1999)
- 13.* *Cal·lípolis. Salauris. Aplec documentat de notícies històriques: Solcina (Vila-seca), la Pineda, Port de Salou, Platja de Barenys i Vilafortuny, d'Agustí M. Gibert i Oliver* (1988)

* Exhaustit

** Dues edicions

14. *Antics territoris del municipi de Vila-seca i Salou*, de Ramon Farriol i Clavé, Carles Jansà i Gran i Josep Morell i Torrademè (1988)
- 15.** *Història de Vila-seca*, de Josep Morell i Torrademè (1998)
17. *Diccionari històric d'eines agrícoles de Vila-seca*, de Josep Morell i Torrademè (1994)
18. *Les mines d'aigua a Vila-seca i a Salou*, de Jordi Càceres-Silva, Ignasi Casals Miró i Francesc González Reverté (1995)
19. *Epidèmies i demografia a Vila-seca*, de Ramon Farriol Clavé, Montserrat Garriga Pujals, Estefania Genovès Salvadó, Carles Jansà Gran i Josep Morell Torrademè (1996)
20. *Evidències del passat. Prehistòria i món antic a Vila-seca*, de Maria Adserias Sans (1998)
- 21.** *L'emigració vila-secana cap a Austràlia i Amèrica entre 1860 i 1960*, de Montserrat Garriga Pujals (2001)
- 22.** *Pirates i corsaris. Els atacs contra Vila-seca i la costa del Camp de Tarragona*, de Pedro Otiña Hermoso (2016)
23. *El Rescat de les Cent Donzelles o de Sant Esteve*, coordinat per Coral Cuadrada Majó i Montserrat Garriga Pujals (2018)

Col·lecció «Recerca»

1. *Recull de poemes*, de Ramon Sendra i Moyano (1984)
2. *Geografia física de Vila-seca i Salou*, de Josep Morell i Torrademè (1984)
3. *Miquel Escudero* (1985)
4. *XX Aniversari de la Secció de Lletres. Vila-secans il·lustres*, de Ramon Farriol i Clavé (1993)
5. *Cronologia de Vila-seca*, de Josep Morell i Torrademè (2003)
6. *El Ball de Sant Esteve*, de M. Pineda Cardona Morell (2008)
7. *Vila-seca a la Guerra del Francès (1808-1814)*, de David Melero Domènech, (2011)
- 8.* *El Camp d'Aviació de la Pineda (Vila-seca, Tarragona)*, de Pedro Otiña Hermoso (2013)
9. *El segle XVI a Vila-seca: la vila i l'església*, de Josep Llop Tous (2015)

Els Kies van ser una família d'hisendats i comerciants d'origen holandès, que a finals del segle XVII i començament del XVIII residien a Barcelona, però que ben aviat van traslladar-se al Camp de Tarragona, concretament a Vila-seca, on el cap de la nissaga va adquirir el castell que va servir com a residència fins al 1899, any de la seva venda. Aquest treball exposa les relacions, activitats i vicissituds que van marcar les successives generacions fins arribar als Kies del segle XX.